

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

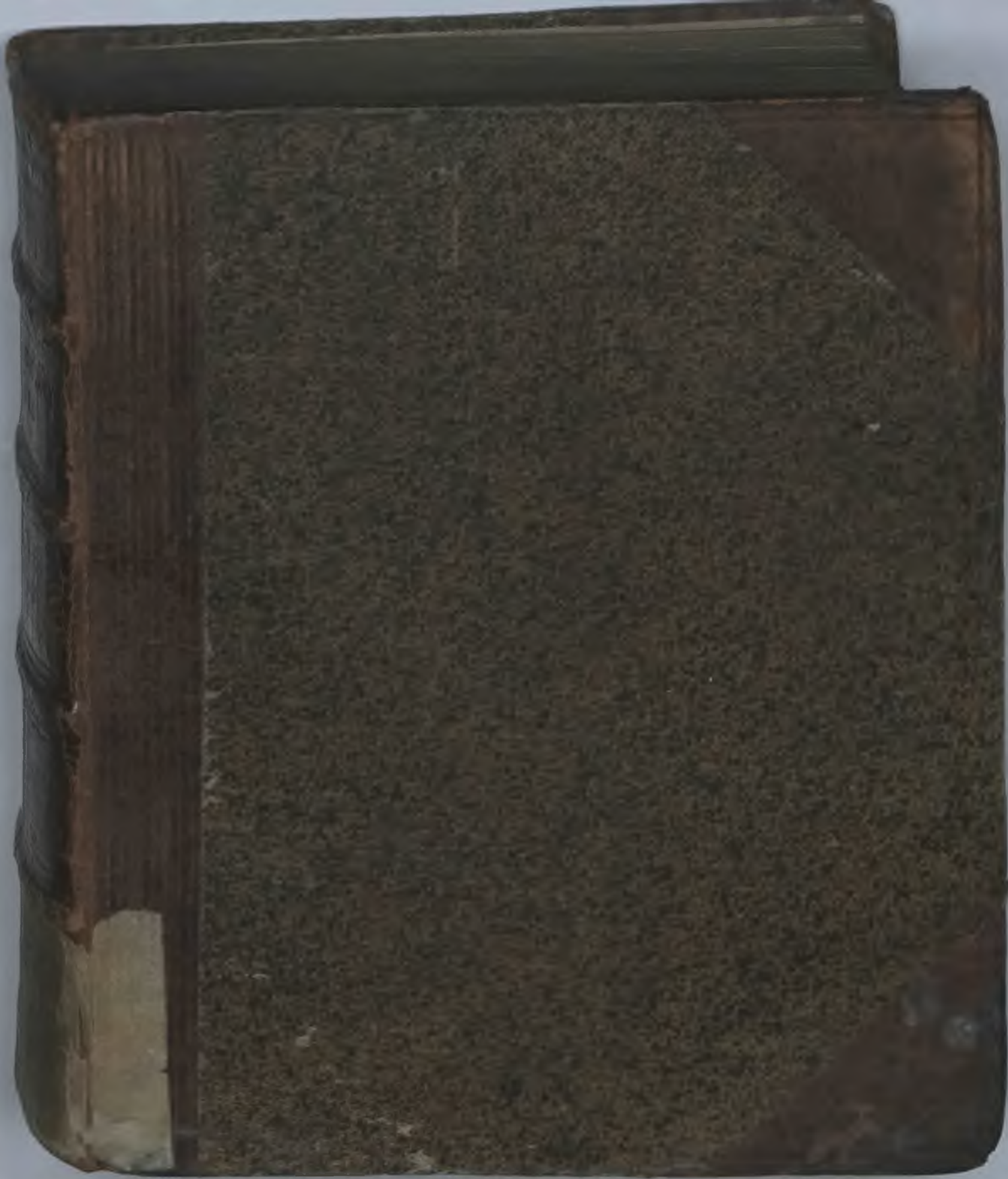

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

DD IV 16a

Adami Titulus 3^{tius}

Nchay

De injusto, rupto et irrito facto
Bibliothecae Testamento Scheschnicianae

1802.

Connexio: Egimus de Testamentis ordi-
nandis, et quomodo etiam ea deferatur
hereditas, aut legata v. fideicommissa, qui
effectus cessat, si testamentum mutetur v.
infirmitur, v. in si sit injustum, ruptum
aut irritum, et ideo sequitur de injusto,
rupto et irritato Testamento —

Quod aut possint Testamenta mutari, ^{si}
ratio est, quia ambulatoria est hominis
voluntas usque ad extremum vitae spi-
ritum l. 4 de adim. legat.

Et ulterior ratio additur, quia liberum
esse debet, quod non amplius relict homi-
nis arbitrium l. i. Cod. de Sacrosanct.

Eulog.

Ad finem Numeri notat Auctor quod
in Codice non sit specialis Titulus de injusto

Recepto & irrito facto testamento. Sunt
tamen quaedam leges de ea re dispo-
nentes et quidem in Tit. de Testam. ubi e' lex 12.
Lex 19. §. 2. 1. a. Item Authentica hoc inter

Con. Testam. — Ires

Quoniam habet duas partes scilicet de in-
justo, recto, et irrito facto testamento.

2. Num. 2. d. Quoniam Quodnam Testamentum
dicatur injustum? & Injustum Testa-
mentum dicitur illud, quod n' iure fac-
tum e', id e' sine debitis sollemnitati-
bus — Item si in illo filius suus e' preste-

id est illud quod
sit a perjuris Tit. l. i. h. 1.

Jam Quoniam: Quodnam Testamentum
dicatur nupti? & tunc, quando Testa-
tor facit aliud Testamentum — Item
agnatione sui heredis — Item quasi-
agnatione sui heredis, v. g. si Testator fac-
to Testamento: aliquem arrogaret & si-
quis exadat in suum, et his casibus

Testator tamen manet in suo statu —
Irritum autē dicitur tunc, quando Testator
patitur capitis diminutionem — v. n.
quando heres ex Testamento nō adit, quod
proprie vocat̄ destitutum Testamentum —
Hic dicitur, quod varijs modis possit infir- 3
: mari Testamentum, qui tamen possunt re-
: duci ad duos v. em̄ Testamentum infir-
: matur citra voluntatem Testatoris, v.
cum ejus voluntate —

Citra ejus voluntatem iterum potest
infirmari explicite scilicet v. propter
vitium internum v. propter externum,
vitium internum dicitur tunc quando
Testamentum caret suis debitis solenni-
: tatibus, v. g. quando filius preteritur
a patre tunc Testamentum dicitur nullum,
si autē a patre exheredetur v. m. quando

a matre preteritur, et tunc testamentum
valet, sed potest rescindi, quia preteritio
matris e loco exheredationis. Item si Tes-
tatori suus agnascatur v quasi agnascatur
heres, et tale Testamentum dicitur nupti,
et ex tali Testamento nihil debetur Jure ci-
vili, quia habetur pro nullo facto. Jure ta-
men praetorio tale testamentum conva-
lescit, si talis posthumus s. per cujus
agnationem tale testamentum fuit res-
tum s. moriatur ante Testatorem, quia
Testator censetur cum eadem voluntate
voluisse decedere. Idem quia devenit
in casum, ubi potest subsistere. L. 12. h.
Hic Quaeritur An s. divino miraculo s. Tes-
tator resuscitatus a mortuis nuptat
testamentum? ¶ Videre quod n.
¶ Item quia Testamentum per mortem ejus

Fuit confirmatum, et heredi jus qua-
sibum, qd' ei n' videretur auferendum
ratio quia si unus conjugum moriatur
et resuscitetur, tunc eum aliter n' tenet
recipere s. sicut nec Ecclesia Antistitem?
et potest nubere, cui vult in domino,
qd' et in nostro casu —

Verius tamen e, quod tale Testamentum
casset valere; et quod talis Testator
resuscitatus bona recipies — Imo quia
talis Testator censetur sub conditione
testatus fuisse, si ipsemet n' egerit, atqui
jam eget qd' —

ratio quia ista resuscitatio e loco bene-
ficij et comparatur restitutioni ple-
nariae per Principem factae, atqui haec
reponit omnia in pristinum statum
qd' et illa —

Item quia talis resuscitatio comparatur

Juri postliminijs atque qd
sed potest objici: Condicio in mente re-
tenta nihil operatur, atque qd & dicitur si
condicio n' insit ex nat'a rei (Sensus N.

5 Tenetur qd talis haeres tali Testatori res-
tituere bona — sed

Contra hoc objicitur: conjux superstes
n' tenetur conjugem resuscitatum susci-
pere, qd n' talis haeres tali Testatori n'
tenetur bona restituere & Disparitas e'
quia conjux conjugi e' obligatus, sed tri-
usque ad mortem, Testator aut haeredi n'
obligatur quousque eget ipse, qd —

Conjux qd superstes n' tenetur recipere
conjugem resuscitatum; et hoc n' tri-
procedit in matrimon' carnali, sed in
in spirituali — Atq' n' Ecclesia n' tenet
suum priorem antipriorem s: sive sit Con-
tiffex sive alius: s: taliter resuscitatum
suscipere,

Nec Religio Professum est.

Nihilominus tamen character tali re-
suscitato maneret; hinc, si esset Eius,
adhuc valide ordinaret, quemvis n' licet;
et m' talis posset consecrare, juxta illud,
Tu es Sacerdos in aeternum ratum or-
dinem Melchisedech —

Dicit aut' Auctor, quod multum de hac
re inquirere v' disputare sit curioso-
rum et otiosorum hominum, quia
hoc e' rarum, cum modum humanæ
naturæ excedat. —

Et ultimo Auctor concludit, quod si
aliquis Religiosus s: qui voto paupe-
tatis fuit obstrictus s: uti v.g. Capuccini;
si inquam talis Religiosus a votis pau-
per-tatis absolveret s: v.g. per Pontificem,
v' si ipse fieret Pontifex: quod m' talis
rumperet Testamentum, et posset suam

Partem prestendere —

6 Diximus, quod vitium internum sit,
tunc quando Testamentum caret suis
debitis Solemnitatibus.

Hic jam Quæritur Quidnam sit vitium
externum? & Vitium externum est tunc
quando quidem Testamentum constat
suis debitis Solemnitatibus, sed aliud
vitium ei accedit, quod potest fieri variè
v.g. si Testator, facto Testamento, patiatur
capitis diminutionem v. si hæres n. ade-
rat hæreditatem; et ex tali Testamento, ne-
quidem Legata debentur quia habere
pro n. facto; et hoc in r.g. —

Excipitur tñ. Amō ubi tñ. deberentur Le-
gata si Testator fecit Codicillos et si ea in
codicillis repetiit, tunc talia Legata debe-
rentur ab intestato —

Excipit ratio si unus idemq. Sit heres ab
intestato et ex Testamento —

Hic dicit, quod si Testator patiatur ca-
pitis diminutionem, quod Testamentum
fiat irritum & inane. —

Ex hoc procedit, nisi minimam capitis di-
minutionem: de maxima enim et dubia
media non est dubium: pateretur —

Ex ratio est, quia Testator et tempore conditi
Testamenti et tempore mortis debet esse
capax testamenti factionis activa, quod
hic non fieret. —

Ad finem huius Numeri dicit, quod non
aliquando Testamentum fiat irritum
citra capitis diminutionem, quod fit tunc,
quando quis ob conscientiam criminis
mortem sibi conscivit, hoc est quan-
do se occidit — Hoc autem intelligendum
est de tali crimine, cui proposita est

8 Confiscatio bonorum, quod est Speciale.
Hic dicitur, quod istorum scilicet qui contra capi-
tis diminutionem in aliquod Vitium in-
cidunt, ob quod non possunt aut testari
quod inquam Testamentum eorum non sit
irritum, uti v.g. sunt furiosi, prodigi decla-
rati, mente capti, muti et surdi et simi-
les, et ratio est, quia hoc est facti, ea autem, quae
sunt facti, non tollunt ea, quae sunt Juris
Sed Obijciunt: quando Actus devenit in ca-
sum a quo non potest inchoari, tunc Actus
est nullus, atque, ergo. Sed dicitur si vitium sit
Juris. C. seu is. R. —

9 Casus: Aliquis facit Testamentum, postea
intrat Religionem bonorum capacem,
et Queritur An istud Monasterium rum-
pet Testamentum. Sed hic est duplex senten-
tia —
Ama dicit, quod ita. Amos quia nativitas
etc

Posthumi numpitur testamentum, atqui tale
Monasterium censetur esse loco posthumi,
q^o numpit Testamentum —

2do quia per capitis diminutionem fit
testamentum irritum, atqui talis Testator
censetur pati capitis diminutionem

q^o — 3^{tio} hoc m^o p^{ro}bat p^{er} Dubhenz Ingressi

Cod. de sacros. Eccl^{ie} ubi dicit, quod talis
censatur se et sua dicare Monasterio,

q^o censetur mutasse voluntatem q^o num-
pitur Testamentum —

2da sententia distinguit: an talis tem-

poris condendi testamenti cogitavit de
ingressu v^o n^o — si cogitavit tunc non

numpitur Testamentum, quia censetur

Sponté fecisse — si n^o cogitavit, tunc num-

pitur, quia n^o presumis ut fuisset fac-

turus, si de ingressu cogitasset —

3^{tia} sententia est v^o v^orior, quod denique

Tale testamentum per hoc n' nungatur,
quod p'bas i'mo p' Authent. Si quia mulier
Con. de Saerof. Eccles. ubi volenti intrare
ante ingressum datur licentia testandi,
atqui ista licentia esset frustranea, si tale
testamentum per hoc nungeretur, q' n' nun-
gitur —

Sed Obijcijs talis censetur mutare suam
voluntatem q' nungit & dist. Solenniter
n' Solenniter C. — p'bas hoc in p. Nov. 5ta Fam.
Ubi dicitur quod talis censeatur sua bona
dicare Monasterio in casu, ubi n' fuerit ^{scilicet}
Testum, q' a contrario si scilicet Testum,
tunc ei nihil censetur dicasse —

10 Sed Obijcijs Monasterium comparatur
profumo, atqui q' dist. in casibus
a iure expressis C. seu n' N. —

11 Sed Obij Per caputq' diminutionem nun-
gitur Testamentum, atqui per Professio-
nem

Inducit capitis diminutio go. & i. N. Ant,
quia talis manet liber homo, civis, et
de familia — Itene tñ perillam indu-
citur mors quaedam civilis —

Obiecto 2do dist. quoad hæc quæ cum regula
n^o sunt compatibilia. C. quoad compa-
tibilita N. —

Et quod quoad talia n^o inducatur p^{ro}
e, quia professio comparat dignitati
Supremi patritiaty, aut Episcopali, ta-
les am^o n^o exeunt ex patria potestate, et
n^o consentur pati capity diminutionem,
go nec illi —

Obiecto 3to Professus censetur sua om-
nia dicare monasterio, go hæres in tali
testam^{to} scriptus nihil potest petere &
dist. Si n^o fecit testamentum C. seuus N.

Casus: Alquis fecit testam^{tu}m, postea i³
deportatur, et Quær^{it} an per hoc tes- + dixerunt qd
tamen, cum ejus factum irritum censetur, ^{et filius,}

Primo Author dicit, quod Jura civili nō
convalescat, quia Jus semel extinctum
ex capite supervenienti nō convalescit,
atque igitur — Jura pretorio autem conva-
lescit —

Sunt tamen aliqui casus excepti, ubi in
Jure civili convalescit — imo si condem-
natus ad mortem per Principem aggra-
tetur, qui ante condemnationem fecerat
testamentum, tunc tale testamentum
convalescit, quamvis sit irritum —
Et ratio est, quia Princeps censetur istam
aggratationem commode damnatifa-
cere —

Excipitur 2do si Testator fuit captes ab hos-
tibus, tunc illius testamentum non ad irritum
fuit factum irritum, et tamen postea tale
testamentum si talis inde redeat, con-
valescit Jure postliminii — v. si ibi mo-
natur

Tunc sustinetur fictione legis Cornelie
l. 6. §. Quatenus ponunt. h. l.

Excipit 3tio: si Princeps deportatum res-
tituat restitutione iustitie. p. v. m' gra-
tis quidem, sed speciali: tunc m' eius
testamentum reconvalescit, quia talis res-
titutio omnia in Statum priorem res-
tituit, ^{ac si} ~~et si~~ adempta n' fuissent. Li. 1. fol.
de sent. passis

Ulterius dicit Author: Secundo: quan-
tum ad testamentum eorum, qui manu-
missione aut emancipatione pristinum
Statum receperunt, n' alias cum re, id
e' effectus secundum tabulas scripto com-
petit possessio, quam si eorum, quibus
contra tabulas possessio competit, nemo
sit, aut petere possit. et

Quod si quis sit sensus; et quis capus is-
torum verborum? & Casus possunt

hic formari duo - si unus paterfamilias
facit testamentum, postea arrogatur, et filius
ex patrefamilias filiusfamilias et postea ibidem
emancipatur, et Queritur, an eius testam-
tum: quod post arrogationem fuerit fac-
tum irritum: reconvalescat per istam
emancipationem?

Alter casus est ei similis: paterfamilias facit
testamentum, et postea filius servus: vel forte
per actionem ingrati fuit retractus
in servitutem a latrone: et postea
iterum manumittitur, et Queritur, an
eius testamentum: quod semel corruerat
iterum reconvalescat? Et quod non, quia
jam proximis agnatis fuit ius ques-
situm quod eis invito non est auferendum
Casus tamen est exceptus, ubi tamen in tali testamento
haec scripta succedat: si testator se pos-
sit declarare.

Quod velit cum isto testamento ~~decedere~~,
et hoc si nova voluntatis; quod probat per
L. penult. § fin. de bon. possid. contra tabac
ubi dicitur quod bonum sit conservari ta-
bularum, quae recenti testatoris iudicio re-
=cluisse intelliguntur, &c.

Obijciat si hoc ita procederet, tum sequeretur,
quod nuda voluntate possit constitui
Testamentum, atque hoc est falsum, quod est
illud — ¶ N. id inde sequi, quia per hoc
non constituitur testamentum, sed jam enim
semel erat ante arrogationem retrac-
=tionem in servilem legitime con-
=stitutum. / quod per hoc tri vires excep-
=tionum eliduntur —

Quando autem dictum est, quod si talis tes-
=tator se declararet cum tali testamento
velle decedere, quod denique tale
testamentum reconvalescat, hoc intelligitur

si in tali testamento n' fuit filius emancipatus
preteritus, tunc tale testamentum nequi-
dem per istam novam declarationem
reconvalesceret; et ratio est, quia talis testa-
mentum solet Praetor statim ab initio res-
cindere, quod multo magis illud rescin-
det, si interveniat arrogatio — Et ratio est,
quia si Praetor tale testamentum sustine-
ret, tunc sibi esset contrarius, quia daret
utrique bonorum possessionem, id est et filio
emancipato preterito, et in haereditate in tali
testamento scripto. quod —

Ad finem dicis, quod dicta de reconva-
lescentia testamenti sint intelligenda
de testamento scripto, n' vero de nuncupa-
tivo — Et ratio est, quia Praetor succurrit
tali testamento, quod habet Praetor in so-
lemnitate — Nuncupativum autem illud
si habet, quod illi Praetor n' succurrit —

Vidimus quomodo infirmetur Testa-
mentum citra Volentalem Testatoris -
Hic Queris Quomodo infirmetur testa-
mentum dum Volentalem Testatoris? Et
varie. —

Amo per revocationem testamenti, n' am-
nadam, sed item solemnem, quia
unusquisque eodem modo tollitur,
quo colligabatur —

Per voluntatem q' n' tollitur testamentum.
Ex his Nisi preter hanc voluntatem
aliud factum accederet, tunc n' revo-
cetur v' si Testator testamentum la-
ceraret, numperet, resignaret, sigilla
debraderet v' scripturam oblitteraret
v' si preter revocationem abinde labe-
retur decennium, uti numero 16. sequens
tunc n' revocaretur quia in his consistit
Testamentum juxta L. jubemus pen. fol.
de testam.

Ubi id ipsum dicit

150

Casus. Aliquis facit duo testam^{ta} origi-
nalia, hoc e^t eādem in utroque scribit, post-
ea unum eorum lacerat, et Iurans an p^{er}
hoc in alterum annulletur, et R^{espondeo} quod n^{on},
immo quia per alterum constat de volun-
tate — r^{atiō} quia alterum absque hoc
fuit superfluum —

Excipit t^{er}ci^o, nisi aliter de voluntate pateat
v^{el} si Testator unum Testamentum hoc
animo laceret, quod nec alterum velit
valere, tunc in alterum converteret, quia
t^um constaret de contraria voluntate, sed
hoc deberet probari v^{el} per testes —

Ult^{er}ius dicit Auth^{or} si Testator Testam-
tum originale relinqueret integrum,
et si eorundem inde extractam laceraret,
quod tunc tant^o magis valeat Testamentum
Immo quia n^{on} in copia, sed in Testamento ul-
t^{imo}

Voluntas continet - 2do quia per prin-
cipale potest prejudicari accessorio, n' vero
vicissim -

Excipit ibidem abinde Author, nisi actum
velint conjecturas, v.g. si Testator coram
testibus diceret, quod si velit valere hoc
testamentum, et si copiam faceret, et diceret,
quod hoc ideo faciat, ne testamentum valeat,
tunc n' valebit, quia tunc constaret de
contraria voluntate -

Hic dicit, quod in cesset testamti prioris ib
fides, si propter simplicem voluntatem re-
vocatoriam labatur decennium l. 29
de testamti - Et hoc partim propter con-
trariam voluntatem, partim propter
lappum tanti temporis. Fe

Quorū Unde istud decennium sit compu-
tandum, an a die conditi testamti,
an vero a die revocationis? Et quod sit
computandum a die conditi testamti;

quod probat p. d. l. 29 de testam. Ubi di-
= cis; quod olim testamentum corruerat so-
lo lapsu decennij, licet ad hoc nulli testes
accederent, et postea hoc tunc fuit corree-
tum quoad hoc, quod si debeas solum de-
= cennium sufficere, sed quod proterea de-
beat accedere revocatio coram testibus, qd
alterum mensis incorrectum, qd adhuc
hodie istud decennium currit a die con-
diti testamenti, sicut ante —

- 19 Dixim quod testamentum ex voluntate
Testatoris cesset — 1mo per revocationem
2do cessat testamentum prius p. posterius
3mo quia posterior voluntas derogat
priori — 2do quia nemo paganus po-
test cum duobus testamentis decedere —
3tio quia ius hereditatis e. indivisibile
Prius qd Testamentum rumpit per poste-
rius perfectum, quia unum quodque e. deo

Modo tollis, quo colligabam e —

Dixi per perfectum, tunc si n' e' perfectum, tunc prius adhuc valeret, et hoc ideo, ne Testator deceat in testatur, —

ut am' ex rato testamento hares adeat, hoc n' requirit, sed satis e', quod hares ee possit, quia n' aditio sed valor testamenti attendit. Lib. h. ubi id ipsum dicit —

Dixi, qd testamentum ^{puerum} nuncupatur 18
~~nuncupatur~~ per rōm puerum — Hic

Quærit an testamentum prius puerum revocetur per posterius rōm conditionatum, ~~si rōm de pueris~~? Et quod ita, quia satis e', quod rōm fuerit perfectum atque i go —

Hoc am' intelligis de conditione p'pria,

Si am' e' condicio impropria, tunc e'

disting: si e' parte rei existat, tunc

nuncupatur, si n' existat, tunc n' nuncupatur,

Et ratio e', quia testator n' censet prius
testamentum

Velle revocare, quam si hores ex vo tes-
tamento esse possit, hic autem esse non possit, quod —

Et hoc procedit, siue testator hanc con-
ditionem impropriad sive non deficiat
sive non deficiat, quia satis est quod in se de-
fecerit iuxta § conditiones Insti de V. B.

In casu conditionis propriae quod nuncupatur
testamentum prius per posterius, se
obijciat defectus conditionis retrahitur
ad tempus precedens, quod censetur de-
fecisse, quod nec propria condicio facit num-
quam Testamentum prius § dist. retrahitur
tunc ad tempus mortis testatoris (ad tem-
pus conditionis testamenti. N. hoc est quod
censetur talis condicio defecisse tempore
mortis testatoris, adeoque eo tempore, quo
jam factum fuit testamentum, non vero
eo tempore, quo condebatur testamen-
tum —

Ad finem Num.

Ad finem Numeri dicit Auctor, quod
condicio impossibilis n' vitiat testamentum,
licet sit propria, quia habetur pro n' ad-
jecta l. 19 de condit. per consequens
prius testamentum tñ numpere per
datum, licet in 2to testamento talis condicio
esset adjecta, et sic in ultimis volun-
tatis talis condicio vitiat, in contrac-
tibus aut n' vitiat, sed ipsa vitiat con-
tractum etc. —

Hic dicitur quod testamentum prius nuncupativum per posterius, licet istud pri-
mum sit scriptum et alienum nuncu-
pativum, quia aequale testamentum
Nuncupativum e perfectum, et sic
in obtinet regula: posterior voluntas
derogat priori l. 21 de testam.
Hoc aut intelligitur, si alius quam Prin-
ceps sit in hoc 2to testamento Nuncupa-
tivo institutus heres. Hinc si Prin-
ceps in illo esset institutus, tunc prius

scriptum per illum n' numpet, n' ideo, quia
Princeps hoc n' posset, sed ideo quia Prin-
ceps n' vult; et hoc ideo, ne forte con-
tingat p' solos testes aliquid in grām Prin-
cipis commentari l. 20 cod. de testam.

20 Hic dicitur quod testamentum prius n' num-
petatur per codicillos, quia erga, quod
dicitur: Codicillis nec deservitur nec adim-
itur hereditas, et ratio est, ne testamentum vide-
atur confirmari p' codicillos, cum co-
dicilli per illum confirmantur — Hoc
intelligitur de iustitia directā, per indi-
rectam enim ^{scu} per fideicommissum hoc
potest fieri; hoc est quod heres in Anno
testamento scriptus censetur esse roga-
tus, ut detractā Trebellianicā, reli-
quam hereditatem restituat ei, qui
in codicillis fuit vocatus, quia verba
directa flectuntur in obliqua

Hic diu, quod testamentum prius per- 22
fectum nuncupatur per posterius perfec-
tum, licet in primo fuissent adhibiti
plures testes, et in 2to pauciores, modo
tri sint tot, quos ad testamentum desi-
derant —

Pro quo possunt formari casus plures,
Annus: si quis in Anno testamento adhibu-
isset 8 v. testes, et in altero tri —

Item si quis faceret testamentum prius
in Silesia, ubi occurrunt 7 testes, et
si dum faceret in Bohemia, ubi suf-
ficiunt duo —

Item si quis haberet bona, et sub Trin-
:que laico et sub Ecclesia, et si prius tes-
tamentum fecisset coram 7 Testibus, et
postea coram duobus, et coram paro-
:cho seu Notario est — quia quae tale
testamentum est perfectum,

quod in iuris Argumento L. Miles 36 § fin
de testam. milit.

Ubi dicitur, quod si paganus prius faciat
testamentum Solemniter, id est coram 7
testibus, et si forte veniat ad hostium,
et ibi testamentum faciat militanter,
quod tamen prius testamentum numpatur
per hoc idem, quia est perfectum, quod est
in nostro casu —

22. Cases. Coniuges testantur in una char-
ta, quod vocatur testamentum recipro-
cum, unus eorum moris, et Licet inter
an superstes possit mutare suam volun-
tatem? Et quod ita, quia facultas testan-
di est a lege concessa, quae alteri per alte-
rum non debet eripi — sed

Quaeritur An liceat duobus ita testari?
Et quod ita, quia tot sunt testa-
menta, quos sunt personae ^{tes} stantes, atque in ge-
nere quia in nullibi prohibetur — Et hoc
procedit, nisi tamen semel Solemnitate
adhibeantur,

Quia iidem testes possunt ad plura
testamenta adhiberi, modo ab utroque
testatore rogentur —

Ad finem Numeri tñ dicit Author,
quod Parisius aliter fuerit iudicatum,
Ras dari potest, quia tale testamentum
censebatur transiisse in vim contractus,
atque igitur —

Casus: Coniuges testantur ad semel 23
in una charta, unus mutat suum
testamentum, et queritur an hoc ipsis cen-
seatur in mutatum alterum et si quod
nō, ratio est si quia utrumque fuit mu-
tabile, quod cum unum tñ sit muta-
tum, sic alterum mansit immuta-
tum —

2do quia alter debet sibi insubare, quod
in suum nō mutaverit —

Et hoc procedit, siue istud ille prius
mutet altero adhuc vivo, siue eo mortuo

Quia testamentum semper e' revocabile,
hinc superstes mortuo succedet. —
quod probat argto Sibi peculium 20 Insti
de legib: ubi dicitur, quod si dominus
Servo det peculium, et si illum manu-
mittat, et peculium expresse n' adimat,
quod ipsi censeatur illud reliquisse, quia
censeatur in eadem voluntate perdu-
rasset, qd et in nostro casu si n' multo
testamentum, censeatur in eadem volun-
tate permansisse —

Potest qd unus conjugum mutare
testamentum, et alterum manebit in-
mutatum —

Et hoc procedit si vterque alter sive erit,
quod primus illud mutaverit, sive n',
quia scientia v' ignorantia n' curatur,
sed sola potestas revocandi attenditur.
Potest qd superstes mutare testamentum
Et hoc in regula —

Excipit tñ, ubi hoc n' procederet, si sub-
esset fraus vñ si defunctus voluit mu-
tare suam voluntatem, et si uxor
dixit, n' mutet, ego m' n' mutabo, tunc
illud postea alteri n' liceret mutare
quia talis est in dolo —

Excipit rñ si alia conjectura subsit
vñ si maritus instituit uxorem, ubi
alias fuisset institutus suum pro-
prium agnatum, et si uxor in com-
pensationem huius eundem agnatum
instituit, tunc m' illud mutare n' pos-
set, quia censeres tacite id ipsum
promisisse —

Ad finem Numeri refert Barthor
sententiam Fabri, qui dicit, quod si su-
perstes voluntatem suam mutet,
quod m' per hoc capere hoc solo vo-
luntas defuncti, rationem dat, quia
ista testamenta sunt respectiva, et quia
unicum

Censetur contemplatione alienius
esse factum —

Sed erronea est hæc sententia, quia mortuus
amplius velle n̄ habet, et si in Testam-
tum revocare n̄ potest, visus ampo-
tens go

24 Major dubitatio est an Testamentum
consensu alienius super bonis ejus ab al-
tero factum

Capus: Aliquis n̄ suis concipere tes-
tamentum v.g. uxor petiit maritum, ut ille
illud loco sui concipiat, et scribat he-
redem, quem vult, ille facit, et Testam-
tum uxori prolegitur, illa dicit se cum
hac voluntate decedere, maritus mori,
et jam Quæris, an talis uxor post mor-
tem mariti possit tale testamentum
mutare?

Ratio dubitandi, quia tale testamtu
censetur esse testamentum mariti, at qui
go —

Quidem tñ, quod possit. Imò quis
mansit illud n̄ fecit nomine suo:
nec potuit. Sed nomine uxoris gò—
Aliter autē dicebat, quod n̄, quod pro—
bare voluit § Venditionis quibus mo—
dis pign.

Ubi Casus: Creditori debitori dedit
potestatem, ut possit vendere fundū
sibi hypothecatum, ille vendidit,
et dicitur creditor n̄ habere contra
emptorem actionem hypothecā-
riam, quia in alienationem con-
sensit, gò m̄ in nostro casu talis
uxor n̄ poterit revocare testamentum,
quia m̄ in illius confectionem con-
sensit —

Sed hoc Argumentum Author dicit:
esse leve, e' em̄ lata inter ~~nostros~~
hunc casum et inter nostrum casum

Differentia, quia in casu dicta le-
gis sue, ille fundus fuit debitoris
filius fuerit oppignoratus, et si ge-
ditor f. dano licentiam illum distra-
hendi censetur tñ a suo pignore
recessisse, et si debitor eum jure pri-
vatis vendere —

In nostro casu autem ista hereditas n̄
fuit mariti, sed uxoris, q̄o maritus
de illo nomine suo n̄ potuit testari,
sed nomine uxoris, quia ultima vo-
luntas n̄ debet ab alieno dependere
arbitrio —

Meliorē pro hoc Author dicit, pos-
set assignari rationem hanc, quia
per consensum uxoris jam marito
fuit jus acquisitum —

Ad ista concessio censetur translati,
se in rem judicatam quasi in con-
tractum

Nihilominus tñ prior quincio e' ve-
rior — Imò quia iste maritus tñ fuit
causa instrumentalis —

2to quia illud n' fuit nomine suo,
sed nomine uxoris —

3to quia ultima voluntas n' debet
ab alieno dependere arbitrio —

Hic Quæritur An Princeps possit immu-²⁵
tare voluntatem defuncti? hoc e'
an illam possit variare? ut loco
unius rei fiat v' detur aliud?

¶ In regula quod n', quia n' potest
ius alteri quæsitum auferre ei
sine causa, —

Et si forte hares pro hoc adferret
Rescriptum Principis, tunc Rescrip-
tum n' valebit quia habetur pro
ob v' subreptitis —

Excipit Nisi sub sit justa causa et
quidem publica v' causa honestatis

v utilitatē —

Honestatis: Si quis legasset pro lu-
panaribus construendis, et hoc potest
commutari in aliud —

Utilitatis: si v. g. legatur municipio
aliquid pro statuis, et si municipi-
um magis egeat cisternis —

v si voluntas n. possit eo modo im-
pleri quo posita ē v. g. si 100 pro aedifi-
canda Ecclesia legarentur, tunc pos-
sent impendi in alios pios usus,
quia pro Ecclesia aedificanda 100 flon
n. sufficient. juxta l. 4. infr. de admi-
nistr. rerum civil.

26 Hic Iuanis An quis sibi possit fa-
cultatem testandi testamentum
revocandi auferre ex D. n. c. i. s.
consensu?

Respondetur. Nemo testatur coram
D. n. c. i. s. et iudicib., quod n. velit mu-
tare

Testamentum, et Quævis An testamto
possit mutari et Quidet Auctor, quod ita
de hoc nullum e dubium juxta l. g. sed
de testam ubi dicit, quod Princeps qui-
dem velit audire voluntates hominū,
n' inhibet tñ per hoc conulationis arbi-
trium qd e Textus expressus, sed
Quævis An Princeps hanc potestatem
ei potest adimere, et si adimat, an illud
adhuc possit mutare? Q Aliqui dicunt,
quod ita ex ratione, quia libertas mu-
tandi testamti provenit à Jure genti-
um Princeps aut n' e supra Jus genti-
um qd —

Verius tñ e, quod Princeps ei possit a-
dimere hanc facultatem, et quod illud
amplius n' possit mutare —
quod pbat Simo quia hoc nihil includit
contra bonos mores naturales qd hoc
potest fieri —

2do quia per Statuta locorum potest
adimi hæc facultas: Sicuti revera in ali-
cubi fit: 1° et per Principem —

3^{tio} quia violenti n^o fit injuria, atque
q^o, sed —

Obijci potestas mutandi testamentum est
Jus gentium seu Jus nature, atqui
Jus natura est immutabile q^o & dict^o.

Jus natura absolutum est immutabile:
Sedus N^o, hoc aut t^u est Jus natura hypo-
theticum, quod est mutabile, uti apparet
in facta rerum divisione, Venatione, pis-
catione, servitute, matrimonio &c. —

29 Casus. Aliquis jurato scribit heredem
sibi, et jurat quod n^o velit reso-
care voluntatem, et

Queris, an n^o obstante Juramento t^u possis
mutare suam Voluntatem? & dicunt

Aliqui quod n^o Simo quia Jureamentum est
servandum

Quoties servari potest sine detrimento
animæ jurantis atque go —

2do quia observantia hujus juram-
enti n' e' contra bonum privatum, nec
contra publicum, go tenetur servare
tale juramentum. —

probat id m' ex eo, quia quamvis leges ci-
viles pactum de n' revocando irritent,
et admittant revocationem —

Nihilominus tñ n' adjiciunt poenam
contravenienti, si illud quis ultro re-
lit. servare, go tale pactum præcipue
juratum e' servandum —

probat hoc m' per casus cum contingat
28 xi de jure jurando: Ubi dicitur, quod si
mulier dotem alienet et juret de ea n'
revocanda, quod teneat stare juramento,
quamvis alienatio dotis aliis sit illicita,
go multo magis in nostro casu teneatur

Stare Juramento, quia hoc n' e' illicitum,
p'bant hoc n' per Cap. 19 de donat. mort.
caus. — Ubi dicitur, quod donatio mortis
causâ solâ voluntate donantis fit ir-
=revocabilis, q' multo magis tale testa-
=mentum videt' e' irrevocabile —

Sed hæc Argumenta Num. 29 mi' tui Servi-
unt, quod talis hoc n' facias licite, quia
p' propter adjectum Juramentum: / fit per-
=jurus, an id am' facias valide v' n', hoc
dicta Argumenta n' probant —

28

Hinc verior e' sententia, quod talis adhuc
hodie valide possit revocare suam volun-
=tatem quod p'bat' variè —

Ratio quia primordialis natura testamti
e' revocabilis, atque hæc natura n' exclu-
=ditur per Juramentum, q' tale testamentum
adhuc manet mutabile —

minor p'bat' quia Juramentum e' vinculum

Personale, qd n' afficit actum, sed per-
sonam tñi jurantis —

verba m' p l. 4 de legib i: Ubi dicitur quod
nemo in condendis testamentis sibi possit
talem legem ponere, a qua ei n' liceat re-
cedere, ex regula: Nemo potest facere quo-
minus leges in testamento locum habeant.

verba m' ex Cap. fin de procurator in b: Ubi
dicitur, quod Procurator p' m' cum Jura-
mento de n' revocando datur: tñ possit
revocari valide qd et in nostro casu —

verba m' ex Cap. Si ubi 21 x de sponsal: Ubi
Capitulum aliquis alicui puella pro-
misit sponsalia jurato, postea duxit
aliam, et dicitur matrimonium esse vali-
dum quamvis sit illicitum, qd et
in nostro casu tale testamentum erit
validum —

verba m' p l. Eustichius 15 Col. de rei vindic

Ubi Casus: Aliquis vendit rem primo,
et n̄ tradit et jurat, quod eam n̄ velt al-
teri vendere, postea tñ illam vendit al-
teri et tradit, et dicit id tñ esse potior, quia
per hoc n̄ fuit affecta res, sed tñ persona
jurantis, qđ est in nostro casu —

probat m̄ ex eo, quia viventis nulla ē hære-
ditas, et sic m̄ per hoc nullum fuit certum
sive irrevocabile tali hæredi quærit —

probat m̄ ex eo quia pactis privatorum m̄
juratis: n̄ debet prejudicari publico,
atqui qđ —

29 Sed Obicitur: Istud Juramentum fit Super re
licita et nec ē malum ratione rei, quia
per hoc nulli prejudicatur — Nec ē malum
in se quia fit Super re licita, qđ tale tes-
tamentum n̄ potest mutari et licitē ē vali-
de. N. Sed

Obicitur Casus: Cum contingat r̄x de jure
jurandi

Ubi dicitur, quod si Mulier jurato consenti-
at ad alienationem dotis, et juret se eam
nō revocaturam, quod teneat Juramentum,
et nō possit illam revocare, nisi aliam ali-
:enatio dotis per legem Juliam prohibeat,
quod multo minus poterit revocari tale
testamentum, quia hoc nō fuit prohibitum
Et diff: ē quia alienatio rei dotalis per-
tinet ad actus inter vivos seu ad con-
tractus Contractus autem per Juramentum
fuit factum validus, et sic jam emptori
fuit jus acquisitum, Testamentum autem
pertinet ad actus ultime voluntatis,
ubi nō citius jus heredi quodvis quam
post mortem Testatoris fit

Obj: d. lex 14 de donat. mortis caus. ubi
dicitur, quod donatio mortis causa Jura-
:mento confirmata nō possit revocari,
quod nec tale testamentum Et diff: ē, quia

Mortis causa donatio transibit in donationem
inter vivos, si acceptetur, ubi statim alteri
ius quaerit. In nostro autem casu nullum
ius heredi per hoc acquiritur. Sed
Quaerit. An heres in rato testamento scriptus
teneatur restituere hereditatem heredi in
primo testamento iurato scripto ob exoneran-
dam defuncti conscientiam. & Aliqui di-
cunt, quod teneatur, quod probare volunt p. leg.
abolenda fin. l. de sepult. ubi dicitur, quod
si defunctus a nonnullis exegit usuras, qd
illas heres teneatur restituere, et hoc ad ex-
onerandam conscientiam defuncti, qd
et in nostro casu.

Veniis tñ e quod n' teneatur, imò quia tale
juramentum n' confirmat Actum. Sed tñ
simpliciter e servandum, qd per hoc heredi
nullum ius quaerit.

Notari huius potest, quod iuramentum quan-
doque sit nullum, quandoque simplici-
ter e servandum, quandoque plane con-
firmat actum —

2do quia nec ipse testator vel tenebatur
hereditatem scripto heredi dare, quod mal-
to minus rectus heres eam tenet dare pri-
mo —

Huius dicitur, sicut non obstante iuramento de non
mutando testamento tamen potest mutari tes-
tamentum — 30

Sic in non obstante clausula primo testamento
adjecta per quae e 2do testamento derogat-
oria tamen adhuc potest mutari testamen-
tum —

Et hoc procedit, siue talis clausula sit ge-
neralis v.g. nolo testamentum sequens va-
lere, siue specialis v.g. nolo testamentum
sequens valere, nisi continet eam clausulam

Priori Testamento derogatorium, quia nemo potest facere quominus est

Valeret quod ratio, sed Quoniam An in Testamento ratio sit quis facere mentionem prioris clausulae?

Quod si quia quod primum testamentum debeat valere, hoc tamen fit ex presumptione, quod si velit facere secundum, atque fecit. Secundum quod haec presumptio adveniente veritate cessat —

¶

quod in ista Argumento legis divus & licet de Jure Codicilli Ubi Casus: Testator in Testamento dixit: si qui Codicilli manu mea scripti: repertifuerint, volo eos valere, postea inventi sunt codicilli, qui quidem non erant manu Testatoris scripti, sed tamen erant ab illo subscripti, et dicuntur tamen valere, quia constat de ejus voluntate quod et hic addit

Et ratio additur: quia si aliter nemo potest facere,

Quominus leges in testamento locum habeant,
a priori voluntate possit recedere, ita in
sibi non potest ponere impedimentum, quomi-
nus ei in aliquo casu detrahatur, quia cyus
Juris est totum, ejus Juris non est pars quod l. 96
de rei vindic. ubi id ipsum docet, sed
Obicit l. 22 de legat 3: ubi Casus Testator
in principio Testamenti dixit: si cui,
quid bis legavero, semel debere volo, con-
tinuavit tandem Testamentum, et legavit
Titio 1000, tandem fecit Codicillos, et legavit
ei altera vice 1000 et

Querebas, an bis debeat 1000, et dicitur
quod non, nisi in Codicillis fuisset addita
clausula prioris clausulae derogativa.

Inde Argumentum hoc casu debet fieri men-
tio prioris clausulae, quod et in nostro ca-
su

Respondetur: quia in casu l. 22 de ista prior

Clausula tñ continet interpretationem
sue voluntatis, et nihil disponit de mutabi-
: litate v. immutabilitate testamenti, et ideo
in sollicitis ad alterum ioco consequendum
fuit opus illa revocatione —

In nostro aut casu ista clausula disponit de
immutabilitate testamenti, qđ illius nō opus
facere mentionem —

31 Casus: Aliquis facit duo testamenta eodem
die diversi tenoris, et nō apponit horam,
itaque negatur, quodnam sit prius, et quod-
: nam sit posterius, et

Quærit Quale testamētum valeat? v. an utrumq;
v. an nullum? A. Aliqui dicunt bonum ē
gratificationi, quod probare volent argumento
Cas duobus i. q. de Rescript in 6 ubi dicitur
si duo impetrent Rescriptum eodem die,
et si illud ambo eodem die presentent,
quod sit locus gratificationi, qđ m̄ in no-

In nostro casu. Auctor tñ dicit, neutrum
valere, et hoc propter incertitudinem,
quod pbat argumento legis duo sunt. su-
pra 30 de Testam. Tutor.

Ubi casus. Testator dixit: Titius meorum li-
berorum tutor esto. erant aut in civitate
duo Titij: et dicit quod neuter debeat esse
tutor, et hoc propter incertitudinem, quia
nescitur, de quo testator senserit, qd et in
nostro casu. Et hoc in regula.

Lōes: tñ casum excepit, nisi in uno scripto
sint haec ab intestato, et in altero ex-
tranei, tunc illi proferentur, quia censent
quasi ad propria bona venire, sed
objicit d. Cas. duobus de Rescriptis in 6
ubi dicitur, quod si duo ad semel impe-
trant Rescriptum et illud ad semel pro-
sentent, quod sit locus gratificationi, qd in
hic potest esse locus gratificationi.

Et disp. est i^{tem} quia in capite capituli ad-
huc nulli fuit f^{uit} quæsitum, q^{ui} in nullis
injuria; h^{ic} am^{en} heredibus ab intestato
fuit f^{uit} quæsitum ad nullitatem Testam^{en}ti,
q^{ui} illis f^{uit} injuria —
2do quia in capite capituli militat ratio favo-
ris animarum, in capite am^{en} n^{on} n^{on} h^{ic} ratio
locum n^{on} habet q^{ui} —

32

Cases: Aliquis facit testamentum primum
et in eo facit aliquem contractum brevem,
postea facit idem et sic per illud nungui-
tur istud primum et

Queris an n^{on} hoc primo Testamento, n^{on} si
mul contractus in illo gestus videretur &
quod n^{on}, quia jam t^{unc} soli donatario fuit f^{uit}
quæsitum, quod ei invito n^{on} est auferendum,
p^{er}bas m^{en} a pari sic donat^{io} inter vivos n^{on} re-
vocatur, nisi donans dicat se donationis
p^{er}venire q^{ui} est in isto capite contractus debet
valere —

Ulterius dicis, quod si testator in primo
testamento confessus fuit, se quid al-
teri debere, et si faciat 2dum testamen-
tum, quod ista confessio valeat, nisi
illius in 2do testamento nulla fiat
mentio; quia nemo presumitur contra
se confiteri —

Ulterius ponis casus: Testator facit
primum Testamentum, et Titium
scribit heredem, et monstrat ei testa-
mentum hoc et stipulatur sibi ab eo
aliquid intuitu stipulationis, ille pro-
mittit, postea lacerat hoc testam-
entum, et tunc in 2do testamento p. his
capitulis mutatis: eundem Titi-
um scribit heredem, et hanc stipu-
lationem n. reperit, et

Quaeris an ista stipulatio valeat? Et
quod ita; ex ratione, quia fuit acces-
soria testamenti, atque testamentum

Est sublatum tanquam principale,
qđ et talis stipulatio debet cassari, tan-
quam accessoria, quia pereunte prin-
cipali perit accessorium —

Ad finem Numeri dicit Auther, quod
testamentum primum perfectum nō num-
patur, nisi per posterius &que perfec-
tum et completum; Hinc per coep-
tum et nō completum nō numpitur, qđ
unumquodque eodem modo talis,
quo colligatum ē —

33

In regula qđ prius testamentum per-
fectum nō numpitur p̄ ratum, nisi id sit
&que perfectum —

Sicut tñ casus excipitur: Ubi testamtu
prius perfectum numpitur p̄ ratum im-
perfectum —

Amo si istud ratum sit privilegium,
vy aliquis p̄: quā paganus testatur

solemniter, postea sit miles, et testatur
militariter, tunc tñ primum numpis
per 2dum, quia in effectu habet pro
perfecto —

Excipis 2do, si in primo testamento per-
fecto sint scripti extranei; In 2do vò
imperfecto scripti sint liberi, tunc tñ pri-
us numpitur favore liberorum —

Vixi, si in primo scripti erant extranei,
si em in primo scripti fuissent liberi,
~~tunc tñ prius numpere favore liberorum~~
~~non~~ — in 2do verò extranei tunc prius
~~vixi si in primo scripti erant extranei,~~
~~si em in primo n' numpitur p 2dum,~~
nisi sit Solenne et hoc favore liberorū —
si tñ utrobique scripti essent liberi, tunc
adhuc prius n' Solenne numpere per
2dum n' Solenne, quia e' omnimoda
paritas et sic habet locum regula
hic dicis, quod aliqui dicant, quod si 34

Testamentum prius sit inter extra-
neos, posterius vero quoad pias cau-
sas, quod prius rumpatur per duno,
nisi illud rectum n' esset Solenne, et
hoc favore pia causa —

Auctor id auctm dicit procedere Jure
Canonico n' vero civili, quia pia cau-
sa n' venit nomine liberorum, nisi
in casibus à Jure expressis, inter quos
n' est iste

35° ~~36°~~ Hic dicit, quod n' testamentum prius
perfectum rumpatur per posterius
imperfectum si in primo Testamento
sint scripti extranei, in posteriori ve-
niunt ab intestato juxta L. 21.

§ si quis auctm Cod. de testam.

Et hinc favore venientium ab int-
estato, sed

Quoris An in hoc recto testamento

Debeant scribi plures venientes ab intestato, v an m sufficiat scripsisse unum tantum?

Ratō dubitanti, quia dicta lex utitur numero plurali qd videretur dicendum, quod requiratur, ut sint plures —

Verius tamen ē, quod sufficiat ~~in~~ m unus —

1mo quia locū pluralis pro singulari ponit —

2to quia hoc ponit in hypothēsi, si sint plures

3to quia m unius ab intestato venientis ē potior causa, quam plurimū extraneorum —

Casus: Testator in primo testamento 36 imperfecto scribit extraneos, et filium suum in illo exheredat. In secundo scribit venientes ab intestato

Et hunc filium suum in illo probe-
rit, et Quærit an testamentum prius
sit nuptum? & Loci: dicit, quod
ita, quod probat p. l. duobus 2i & 3i
prius de bonor. possess. contra tabul.
ubi dicit, quod si in primo testamto
perfecto: ubi filius fuit exheredatus:
sint scripti extranei — In 2do vero ubi
filius e. preteritus: / sit scriptus talis,
qui ab intestato erat successurus,
quod filius preteritus contra illum
habeat bonorum possessionem contra
tabulas —

Inferitur gò istud secundum testam-
tum supponi valere, alias n. posset
dici, quod habeat bonorum possessionem
contra tabul., gò prius debuit fuisse
nuptum. Hinc si talis filius esse con-
tentus, tunc iste secundus omnino suc-
cederet

Si n' jure testamti, saltem jure ul-
time Voluntatis ab intestato: hoc ē
quod si m' istud secundum testamtu
n' maneret validum: v.g. si illu ta-
lis filius everteret p bonorum pos-
sessionem contra tabulas —

Alij am' subtilius dicunt, quod id a vo-
luntate filij deinceps sit sic si filius
contra testamentum idum opponeret
actionem nullitatis, tunc sequitur,
quod primum sit validum, si am
illam n' opponat, tunc utrumque ē
validum, sed prius numpitur per
secundum, quia utrumque adferre
valere n' potest, quia nemo magis
potest cum duobus testamentis de-
dere —

Caput: A liquis in primo testamento 37
substituit heredi Robrum, et in secundo

Eidem substituit Paulum, et
Quævis ubi sit potior? & quomodo Paulus
sit potior juxta l. 21 § si quis am Cor.
de testamentis ubi id ipsum dicitur. Et ratio
est, quia substitutio est pars testamenti,
atque igitur —

Titulus 4tus
de his, quæ in testamento de-
-lentur

Connexio: Egrimus de testamento infir-
mando per rystionem v irriuationem,
sequitur de testamento infirmando per in-
ductionem, obliterationem, rasionem,
cancellationem

1. Hic dicitur, quod si Testamentum sit obli-
tum v oblitteratum aut rasum, quomodo
ex eo rasa non debent esse. Hæc tamen differen-
tia vel hoc factum est, sciente Testatore
v eo nesciente — si sciente, tunc deleta
omnino

Non debentur saltem ope executionis,
et hoc propter mutatam voluntatem—
Si autem hoc eo inconsulto fiat, tunc e' dis-
tinguendum, an hoc adhuc possit legi
v n' possit—

Si possit, tunc adhuc ratum debetur,
quia satis e', quod constet de voluntate
Si n' possit legi, tunc n' debetur, quia
paria sunt n' esse et n' apparere, et quia
incaute factum pro n' facto habetur
L. i. Si h. l.

Hoc autem intelligitur si ante consumma-
tionem testamenti s' hoc e' antequam sub-
scriptioem v sub signationem factu
sit— Si autem id post consummationem
testamenti fuerit, tunc Quæritur, ea
tibi deberi sive legi possint sive n'—
Hoc autem intelligitur si aliunde constet
de voluntate v' per testes— si enim

Nulla modo de ea constaret, tunc omni-
-no nihil deberetur, quia paria sunt
n' esse et n' apparere —

dicta aut de rasis intelliguntur, si man-
-sit nomen heredis —

Si aut nomen heredis deleatur, tunc
indistincte plane nihil deberetur,
quia institutio heredis e' basis et fun-
-damentum testamenti —

Et hoc iterum intelligitur, si sit unus
heres tm —

2 Et ideo Numero 2do Iuris Civil
Iuris, si essent duo heredes, et si nomen
unius deleatur, an id noceat alteri?
R In regula quod n' quia utile per in-
-utile n' viliatur —

Excipitur. ubi id m' noceret alteri si pro-
-beatur Testator propter offensam
unius totum testamentum cassasse,
quia constaret de Voluntate l. 2. h.

Hic 2. si Testator faciat institutionem 3
et substitutionem, et si nomen institu-
ti deleat, an id pro sit substituto et hoc
e' an substitutus succedat?

Et R. quod n, quod probat p. l. 3 h. l. ubi
dicitur: Sed si: scilicet Testator / insti-
tuti nomen induxerit et substituti
reliquerit, substitutus emolumentum
hereditatis n habebit, qd e' Textus ex-
pressus —

Et ratio adeli potest quia n valente
principali n valet accessorium, Sed —
Quaerit Quis tunc hereditatem ha-
bebit, an filius an vero venientes
ab intestato R. disto si Testator nomen
Instituti deleverit propter ejus indig-
nitatem, tunc hereditatem capiet
filius juxta l. 4 Cor. de his, qui ut indigni
ubi dicitur, quod filius tali casu he-
reditatem ab instituto auferat tanquam

Ab indigno, sed tñ tali casu figns te-
netur Solvere legata aut pñs legata,
quia qui vult aut sentire commodum,
debet nō sentire incommodum, et qui
in bonum instituti succedit d. l. 3 § 12
de hys que sūt indigni

Et hoc in regula
Excip: tñ ubi legata Solvere nō tenentur,
si alia pateat Voluntas vñ si Testator
dixisset, quōd propter indignationem hō-
redis, nō legata velit cassari, quia
tunc constaret de contraria Volunte
Jam sequis ratum membrum distinc-
tionis; si inductio hōredis nō fiat ex in-
dignatione ejusdem, sed ob favorem
venientium ab intestato, tunc sū-
cedunt hōredes ab intestato, et nulla
tenebuntur Solvere legata, quia tunc
testator censetur voluisse mori ab in-
testato

L. 2. § quod fin de vulg et puzil Substi-
tut. ubi ibi ipsum dicitur —

Ad finem Numeri dicitur, quod si aliqua
Legata inducantur, quod illa sint mansura
penes heredem, quia habentur pro non
scriptis

Tibulus 5tus

De heredibus instituendis

Connexio. Egrimus de Solemnitatibus
testamentariis, Jam sequitur de ipsa sub-
stantia testamenti, ubi est institutio
heredis, quae dicitur esse basis et funda-
mentum testamenti —

Institutio defuncti: quod sit designatio
Successoris in universum Jus, quod de-
functus habuit tempore mortis

Et sic institutio defuncti stricte, qua-
tenus denique in testamentis est usi-
tata —

alias Institutio non potest accipi laxè
scilicet pro inductione in possessionem

Uti v.g. installatio —
Hæres potest derivari ab herō seu domi-
no et tunc hæres scribendus est per
simplex e. ut est heres, quasi herus, ~~et~~ ^{im}
ab herendo, quod denique in heredi-
tate solent herere debita; quamvis
hoc displiceat Zöepio: v. m. ab ere, quia
in hereditate solent latere æra aliena

2.
Hic dicit, quod institutio possit fieri,
verbis quibuscumque v. directis et posi-
tivis; quæ denique diriguntur imme-
diatè in ipsam heredem, et sine facto
3. tui v.g. Titius hæres esto, et talis vocat
hæres fiduciarius — v. obliquis seu pre-
catis, quæ denique diriguntur in
3. tui, et ubi n. immediatè sed median-
te facto hæredis hereditatem devolvit
ad 3. tui v.g. Titius hæres esto, Volo autem
ut hereditatem restituas 3. tio, et talis
vocat hæres fideicommissarius. L. i.

cod. de testam. tit.

Ubi dicitur, quod sublata sit ois verborum
Solemnitas; hinc in verbis ^{precativis} ~~propterea~~
potest heres institui v.g. volo, cupio, opto
Filium esse heredem et similia, in in
futuro tempore v.g. Titius meus heres
eris et quia satis est, quod constet de vo-
luntate. Sed

Quoniam Ulpianus Iuris sibi circa
verbum Relinquo; an denique hoc
verbum aequivalat institutioni? &
dist. si adjiciat universitati. v.g. Titio
relinquo hereditatem: / v. portioni quo-
te: / v.g. Titio relinquo Sextantem. / tunc
aequivalat institutioni, quia tunc unum
de claratur per alterum —

Si autem adjiciat rei singulari: v.g. Titio
relinquo domum: / v. portioni quantae: /
v.g. Titio relinquo sex milia. / tunc aequiva-
let legato ex priori ratione, ob quia verbum
Relinquere est proprium legationum —
Ulpianus dicit Ios. quod institutio

debeat fieri liberè. Hinc metu factum
dicit Auctor, ipso jure esse irritam, sed
Verius è, quod valeat, ex ratione, quia con-
ta Voluntas mi è voluntas, et abinde n̄
excipit testamentum, qđ succedit regula,
standum è regula, donec doceatur de
exceptione —

quod mi probat ex Tit. l. qui inscribitur
Si quis aliquem testari prohibuerit
ubi dicitur, quod fiscus ab herede co-
gente auferat hereditatem tanquam
ab indigno, qđ supponitur valuisse,
quia ablatio è privatio, privatio aut sup-
ponit habitum —

probat mi ex eo: quia heredes ab intestato
possunt contra talem heredem cogentem
agere ad id, quod interest.

Inferitur, qđ tale testamentum valuit,
quia alia n̄ haberent opus contra il-
lum agere ad id, quod interest, ~~sed~~

Sed Succeedunt ab intestato —

Exijus: Nisi sit fortis conjectura vgsimu-
:lier pariens annueret ad partum —

Ad finem Numeri dicit Author, quod
nute aut signis n' possit fieri institutio
Et ratio 1mo quia hoc e' obnoxium frau-
:dibus, quia talis jam posset esse mortuus,
et posset illi aliquis movere casus —
2do quia talis n' censetur serio velle
et 3to quia certum esse debet Testato-
:ris consilium —

Hic' Querit: An institutio possit referri 3°
ad certam schedam? vgsi testator di-
:ceret: Iste haeres esto, cujus nomen jacet
in cista in Scheda scriptum?

Et dicit Author quod ita.

Amo quia paria sunt aliquis specifi-
:ficis aut ore exprimere, vel per relatio-
:nem ad aliud indicare —

2do probat per L. Affe 79 h. l. Ubi dicit,

Quod valeat institutio, si Testator ita
dicat: quem codicillis scripsero, heres esto,
/ nisi relatio fiat ad aliud: / go et in casu
nostro —

Ad finem Numeri dicit Auctor, quod ad
alienius interrogacionem possit fieri in-
stitutio juxta dicta in Libro 28° Titulo
num. 55to —

4
Hic dicitur quod institutio heredis ad
arbitrium alienius non possit conferri
L. 68 h. l. vgis sit heres, quem Titius nomi-
nabit, quia ultima voluntas non debet
ab alieno dependere arbitrio L. 32. h. l.
pbat hoc in ex verbis legis in tabulis quod
sonant: uti quisque rei sue legasset,
ita jure esto:

Et ratio mihi est, ne contraveniamus intentioni
et voluntati defuncti —

Imo nec ad arbitrium boni viri: / ut est
Judicis: / potest conferri institutio

Ex iisdem rationibus —

Non debet q̄o ultima Voluntas ab alieno
dependere arbitrio /: nequidem conditi-
onati: / v.g. Titius heres esto, si Marius vo-
luerit — Hoc am̄ intelligitur, si id di-
recto ^{fiat} fuerit, et si id in voluntatem 3tj
conferatur — si am̄ id tm̄ fieret per in-
directum, et quidem tm̄ sub facto 3tj,
tunc id adhuc valeret; v.g. si Testator di-
ceret: Titius heres esto, si Marius capito-
lium ascenderit, tunc, inquam, valeret, quia
hoc fit per indirectum et tacite et sub
facto — Et hic habet locum regula:

Loquens expressa nocent, quae n̄ expressa
n̄ nocent — scilicet —

Obijci: Maritus potest testari de bonis
uxoris, q̄o potest institutio in arbitrium
alterius conferri? R. dist. Ant. cum
consensu uxoris et nomine illius (C
Secus N. —

Jure civili qđ n̄ licet voluntatem suam
conferre in arbitrium 3^{ti} - sed -

Quæritur An id saltem jure Canonico proce-
dat? hoc ē, an saltem jure Canonico lice-
at suam voluntatem in arbitrium 3^{ti}
conferre?

Q. Aliqui quidem dicunt, quod ita, quod
probare volunt per Cap. 13 de testam. Ubi
dicitur; quod ille, qui voluntatem suam in
alterius dispositionem commisit, quod n̄
decedat integratus, qđ id jure Canonico po-
test fieri saltem in casu, ubi pia causa in-
stituitur, et hoc favore pia causa -

Verius tamen ē, quod id nec jure Canonico
procedat; quod probat ex eo, quia eodem mo-
do jure Canonico definitur testamentum,
quo civili, qđ eadem debet procedere deci-
sio -

Eo 2da ratio ē, quia nullibi in jure Cano-
nico

Est contrarium Statutum, qd' Succedit re-
gula: Sacri Canones n' dedignantur sequi
leges civiles, quoties in illis n' q' contrarium
Statutum, atqui qd' —

Et ad Objectum Capitulum 13 responde-
mus distinguendo: In casu Capituli: et
quidem ad excludendam executionem
testamenti per Episcopum: si consuetudi-
nis: faciendam concedo, quoad instituti-
onem heredis N. —

Erat aut' casus Capituli iste: Erat sub
aliqua Ecclesia ista consuetudo, quod
Episcopus Soleret exequi ultimas volun-
tates morientium Clericorum, tam ex
testamento quam ab intestato, Aliquis Ce-
ricus aut' ab intestato moriens commi-
sserat Sui testamenti executionem alicui
alteri, et sic per hoc Episcopus ab ista
solite executione excludi, et hoc sensu

Talis (lenius dicit, si decepsse inceptus,
n' vero quoad dispositionem —

quod mi pbat per Cap. cum tibi 18 x de V. S.,
quod e' pars Capituli prioris seu istij, quia
et ad eundem Episcopum, et ab eodem
Pontifice scriptum e', ubi id ipsum plenius
dicit decidit

Hic dicit, quod Captatoria heredis institu-
tio n' valeat juxta l. 64 de leg. i. et hoc ob
conditionem relatam ad Secretum alieno
voluntatis juxta l. 90 h. —

Et nequidem in Testamento militis talis in-
stitutio valet juxta l. ii Cod. de testam milit
ubi expresse dicit, quod denique tali case
n' tm vitietur ipsa conditio, sed m' insti-
tutio —

quod mi pbat per l. i de his, quae pro n' scrip-
tis habent: ubi dicit, quod hereditas v-
gatum: quod sibi quis adscripsit: habe-
at: pro n' scripto, eo modo, quo captatoria
heredis

Heredis institutio, atqui hoc n̄ valet, q̄o nec
illa, quia sibi comparans sed

Officines l. 3 de conditio et demonstratio
ubi dicitur, quod conditio impossibilis n̄
vitiet institutionem, q̄o nec talis institutio
captatoria & diff: ē, quia conditio impos-
sibilis cenjetur per errorem irrepsisse, n̄
verō talis institutio —

Hic Quærit Qualisnam institutio sibi ha-
benda pro captatoria? & n̄ hoc, tibi
scriptura confertur in arbitrium Itj, nec
institutio reciproca, sed ista institutio
habet pro captatoria, quando quis sibi
alteri capset alienam hereditatem ab
illo, quem scripsit heredem, et quidem
verbis in futurum collatis; quando
denique unus alteri suam hereditatem
quasi in hamo deferat ut alliciet ali-
nam v.g. Testamentum suum ei quasi volentarie

Monstrando et siue illam allectet pro se
siue pro alio —

forma institutionis captabona. Ubi quis
pro se captabat hereditatem / e' isto: si Titius
me ex aliqua parte heredem scripserit / v
breuius ex qua parte me heredem scripse-
rit / ex ea parte m' ille mihi heres esto —

forma ubi aliquis alienam hereditatem
captabat pro alio e' ista — si Titius Marcium
ex aliqua parte heredem scripserit / v
ex qua parte illum heredem scripserit
ex illa parte m' ille mihi heres esto —
Ad finem Numeri dicit Aulhor, quod in-
stitutio reciproca n' sit habenda pro capta-
bona, quia hoc nihil mali involuit, et
hoc in regula —

Esset tñ et hū capus exceptus, si aliud in-
duceret Verborum forma, hoc e', si forte
m' isti conjuges / v alij se instituunt /

Uberentur verbis in futurum collatis,
quia subesset eadem captatio —

Quæritur hoc Numerus, an in dispositio possit
fieri verbis præpositivis et negativis? v.g. si
Testator diceret, si filius meus intra an-
num domum n' redierit, exheres esto, et
Quærit, si intra annum redeat, an conse-
cratur esse institutus? In quod n' iuxta l.
iq h ubi id ipsum dicitur.

Et ratio est, quia talia verba nihil disponunt,

gō —
Hic Quærit An in conditione positi conse-
crantur vocati? Verius est, quod n', quod præ
varie imò per d. l. iq h. ubi

Casus: Testator dixit: si Titius heres n' erit,
Sempronius heres esto, et dicit Titius n'
esse vocatus, atqui fuit sub conditione
positus, gō sub conditione positi necen-
sentur esse vocati —

2do præceptum per l. 16 de V. et nupil Substif

Ubi casus: Testator dixit: si filius me vivo
deceperit, Cajus heres esto et dicis talis
filius n' ei ⁱⁿ substitutus, sed prateritus q'o
atque q'o —

3tio p'bas: per l. gallus 29 §10 de lib. et post.
— hunc hered. instituend.

ubi dicis, quod sub hac formula legis Gallus,
si filius me vivo deceperit, quod n' censcas
iste filius propterea institutus, sed neces-
sario ibi praequiris institutio, atque n'
esset opus pravia institutione si sub con-
ditione positi, censerentur vocati, q'o n'
sunt vocati —

4to p'bas per l. 8 si quis omitti causam testam.
ubi casus: Testator instituit hunc, qui fu-
it proximus ad successionem ab intestato,
et dixit ut proximus agnatus heres esto,
si Titio decem dederis, ille n' dedit, et
sic corrumpit substitutio, sed successit ab in-
— testato

Iste agnatus am adit ab intestato, et
dicit iste Titius n capere legatum.

Inde Argumentum: positus sub conditione
n e instar legatarij, qd minus e instar
heredis —

probat Sto per d. l. i. Cod. de pactis. ubi Capus:
Testator aliquem instituit heredem, sed
sub hac conditione, ut si sine liberis decas-
sent: hereditatem restitueret Sto, et dicit
si natis sibi liberis: haeres posse res aliena-
re, atqui n posset, si sub conditione positi
censerent vocati, qd n censent vocati: quod
am n posset alienare, si liberi censerent
instituti, hoc probat per l. 3 § 2 et Authent.
res Cod. de legat. et fideicom ubi id ipsum
dicit;

Et ratio e quia censere esse fideicommissum,
sed Obicit tñ dicta lex igna Cod. de pact.
tñ loquitur de legitima, quod denique
tñ legitimam alienare possit, qd alio n
posset,

Si ei nascerentur liberi: qđ positi sub con-
-ditione tri censens vocati. Et dixit, et lex
se fundat in legitima. N. fundat in trans-
-actione. —

Casus legis em̄ fuit iste: Testator habuit duos
filios primogenitum, et 2do genitum u-
-trumque instituit, sed 2do genitum
gravavit sub conditione, Si sine liberis
decesserit, ubi hereditatem residuam
primogenito, secundo genitus duxit ux-
-orem, primogenitus timuit, ne alter
suscipias prolem: per quod ipse ab here-
ditate excluderet: transegit cum illo
quod istam partem, postea secundo
genito revera natus e filius, et impug-
nabat transactionem, et volebat repetere
istam istam partem: a patre suo per
-modum transactionis. Et daturam, et di-
-cis transactio valere, quia tempore trans-
-actionis

Fuit incertum, an proles nascere u
pbat oto per l. ii. l. de transact. Ubi in
dicitur, quod gravatus sub conditione, si
sine liberis decesserit, possit transigere,
atque non possit, si conferentur vocati, quod non
censentur —

pbat in ratione: quia conditio nihil dispo
nit, sed tamen suspendit —

Item quia institutio debet fieri expresse,
non autem tacite —

pbat in exco, quia talis institutio: Titus
heres esto, si autem sine liberis decesserit,
restituatur hereditatem 3tio. — Istam
quam institutio censetur habere hunc
sensum, quod si sine liberis decesserit,
quod debeat hereditatem restituere,
si autem eos susceperit, tunc illam non tenet
restituere, quod manet ejus dominus, quod
illam potest alienare, quod non est fideicom
missum, quod sub conditione positi, non

Non censentur esse vocati. —
probat in exco. quia talia Verba sunt pure
negativa, per quam si posse fieri institutio-
tionem jam precedenti Numero ymo re-
solvimus, sed —

Objicit Lex Lucius tit 85 h. ubi Caput fra-
ter instituit fratrem heredem ex apectu ei-
us in eorum, quo heres esse si voluerit v n po-
tuerit v sine liberis decesserit / substituit
is Senos Stichum et Pamphilum, ille
advisis nondum habitis liberis, postea
am suscepit liberos, et orta e' inde duplex
questio.

Ques. an substituti servi hereditatem
ex substitutione petere possint?
res. An saltem libertatem petere possint?
Et Idit Plat. Revola ad utramque ques-
tionem, quod n, et addidit rationem hanc,
nam prudens Testatoris Consilium as-
sequens, quod si tunc ipsum fratrem sed in

Ejus liberos proutulent servis substitutis
Infans atque isti liberi erant in conditione
positi, et sunt proutuli substitutis, quod cen-
:sens fuisse instituti, quod in conditione po-
:siti censens vocati, quod male diximus, quod
n' censens vocati.

Et dicto et explicio: prudens Testator Consi-
:lium apparet, quod eos proutulent substiti-
:tutis per eorum institutionem N., quod
substitutos excluderet in casum, quod su-
:per nati fuerint fratri liberi, ut possint
sperare, se eis fore heredes C.

Obiit ratio lex 34 h. ubi Casus Testator
dixit, si filius meus me vivo decesserit sub-
:stitutus Cajum, et dicunt duo esse heredum
gradus, atque hoc n' posset dici, si positi
in conditione n' censens instituti, quod
censens instituti? Et dicto dicuntur
duo heredum gradus hoc solo, quod filius

Sit in conditione positus N. ideo, quia
presupponit filius fuisse institutus C —
Quid autem supponat filius fuisse institutus,
hoc probat ex eo, quia formula huius legis
excerpta ex lege Gallus, quod supponit hoc in-
stitutio facta fuisse juxta legem Gallus, in
lege Gallus autem necessario requiritur insti-
tutio v. exheredatio quod —

Obicit 3tio L. exheredi qui infra de vulg.

et pupil. Substit. ubi casus: Testator
dixit: si filius meus me vivo decesserit,
in ejus locum substituo Cajum, et dicit
hanc instituendi formula non esse vitiosa, hoc
est, quod talis filius censetur recte insti-
tutus, atqui fuit in conditione positus,
quod in conditione positi censetur vocati
dicto. non dicitur esse vitiosa, presupposita filij
institutione C. seuus N.

Quia ⁱⁿ hac formula est legis Gallus et

+ similis casui
in L. 24. posito

Hic dicitur, quod institutio possit fieri v ex
asse, v ex parte quota est.

Item v pure v sub conditione. As autem
iuridice dividitur in 12 uncias, quarum
singulae habent sua specifica nomina, uti
clare expressum est in Institutis et —

Testator tamen potest plures uncias facere,
et in plures asses: v.g. dupondium v tri-
pondium. Sed tunc istae plures unciae
debent resolvi in assem, et idem prodivisibilis
denique cuique pro rata decreset —

Et vice versa in potest facere pauciores, et
tunc cuique pro rata accrescet —

Hic dicitur, quod si unus heres sit insti-
tutus in semisse, quod tunc tamen totum
assem habebit, quia nemo paganus po-
test pro parte testatus et pro parte in-
testatus decedere —

Si autem duo sint heredes, et unus sit scriptus

vq. in quadrante, alter m in quadrante,
tunc tamen quisque semij sem habebit,
ex eadem ratione —

Uteriusq. dicij, quod si m in re singulari
scriptus sit heres, quod tn habebit totum
assem s: supposito, quod sit solus: ex eadem
ratione —

Et hoc procedit, nisi id Testator prohiberet,
hoc e: nisi diceret, quod n velit, ut ultra
hanc rem plus habeat tn habebit totum,
quia nemo potest facere, quominus leges
in Testamento locum habeant juxta l. nemo
potest 53 de leg. i Ubi id ipsum dicitur
Et ratio addij, quia sicut viventis unum
e patrimonium, ita et mortui una e
hereditas, et unus heres —

ii Hic dicij, quod quandoque contingat, quod
testator n exprimat partes in Testamento,
hinc opus e hic conjecturis — Hinc si

Si plures sint scripti, n̄ expressis partibus,
tunc omnes habebunt æqualiter, quia ē con-
jectura, quod id Testator voluerit, alijs
si id noluisse, tunc id expressisset —

Si aut̄ aliqui sint scripti ~~heredes~~ ex par-
tibus et alijs sine partibus, tunc habebunt
D, quod restat ad assem, quia in hīc hęc
censetur esse conjectura Testatoris, ut de-
nique habeant residuum, quod superest —
Et hoc procedit n̄ tñ in asse sed in du-
: pondio v̄ tripondio ex eadem rāone —

Si aut̄ Testator respectu aliquorum af-
sem expleat, et reliquos scribat ex alia
parte tunc censet voluisse facere dupon-
: dium, quo reducto ad assem habebunt
suam portionem pro rata, quia eos
censet Testator tali capite ita honorasse
sicut scriptos N̄ si sunt tot, quos illi, alijs
secum dividerent semissem —

Hoc aut̄ intelligit, si ex parte positiva

Vocati sint v^g alij ex alia parte heredes
estote /: v^g mi simpliciter heredes estote /
Si aut^m Testator utaq^{ue} parte negativè /: v^g
alij ex reliquo heredes estote /: tunc, si quid
è reliquum, tunc id reliquum habebunt.
Si aut^m nihil è reliquum, tunc nihil ha-
: bebunt. Diss^o è, quia l^{ij} ex alia parte in-
: dicat affirmationem et quidem puram,
l^{ij} aut^m ex reliquo indicat relationem ad
aliud, et quidem conditionalum —
Si quid superest, q^{uo}d nihil superest, tunc ni-
: ~~hil~~ habebunt, quod p^{ro}bat p^{er} l^{ij} 1°. Ubi
dicit, quòd si Testator sic scriberet: si mihi
Titius heres n^{on} erit, Sempronius heres
esto, quòd iste Sempronius nihil habebit
/: si Titius n^{on} fuit heres institutus /: quia
sibi relac^{io} ad partem, quæ n^{on} subest, q^{uo}d est
h^{ic} —

Testator plures partes faciat, quam as
contineat s. v. g. 4 tuor trientes id e' ib unciis,
v 3 semisses id e' ix unciis, et Iurij Iud
Juris?

Et tunc singulis pro rata decrepet —
Ad finem Numeri ponit casus specialis, qui
videt recedere a prioribus datis regulis
Et e' talis: Testator dicit: primus haeres
esto ex asse, secundus haeres esto ex semisse,
Jam dicendum esset s. iuxta datas re-
gulas: quod Testator censetur voluisse
facere dupondum, quo redacto ad assem,
primus haberet 8 unciis, et alter ~~4~~ 4,
decidit tñ Justinianus in l. 23 (oul. de
Legat. Quod quisque debeat habere per
semissem,

Et ratio e' quia censet testator tali casu
heredi primo semissem ademisse, et eam
secundo attribuisse —

Hic dicit, ut recte fiat institutio, quod de-
beat

Fieri super bonis proprijs, n̄ verò super ali-
:enis —

quod probat ex l. 12 tabul. quod n̄ dat facultate
testandi, nisi super rebus proprijs, et
ratio est, quia institutio s̄ supposita aditione
dat fuis in re, atqui in rebus alienis n̄ ac-
quireret heres per aditionem fuis in re,
q̄o heres debent Testatoris eē proprias. Te-
statoris potest res aliena legari, q̄o n̄ in re
aliena potest institui heres

Et disp̄: est, quia ibi est heres, qui eam redimat,
si possit et de legatario v̄ saltem com-
:munere red̄ prebium, hūc aut̄ n̄ est alius, qui
id faciat, q̄o —

Ad finem dicis: quod n̄ in re conveni pos-
:sit fieri institutio pro rata, quia Testator
pro rata est ejus dominus. l. 5 de Legat. 1

14 Hic Queris An conjux super bonis conjugis
possit testari ejus permisso? id est cum
illius licentia?

¶ Videtur dicendum quod nō, quia ultima
Voluntas nō debet ab alieno dependere ar-
bitrio: juxta L. 32 h. 1. quod tñ hīc fieri vi-
detur go —

2do quia talis licentia videtur continere do-
nationem prohibitam inter conjuges —

3tio quia scribens censetur disponere de re
aliena —

Veniunt tñ e' quod ita, quod pbat, quia iste un-
sensus videtur se habere per modum mandati,
atque go —

2do quia talis tñ censetur esse causa instru-
mentalis —

3tio quia in contractibus mandans ha-
bet pro faciente go et hīc, quia quod quis
per alium facit, per se fecisse censetur, sed
Obijciunt ultima Voluntas nō debet ab alie-
no dependere arbitrio, atque go

¶ concedo Maj. N. min. nō enim dependet,
quia talis nō testatur nomine suo sed nomine
alieno,

Et n̄ potest heredem scribere, quem vult,
sed quem ei alter nominat aut consentit,
gō sed —

Obijciat hoc vides continere donationem
prohibitam inter conjuges, atqui gō
L. N. ~~com~~ maj: quia per hoc scribenti nullū
commodum queris gō, sed

Obijciat ille tñ disponit de re aliena, atqui hoc
vides n̄ esse licitum gō L. dist. maj: suo no-
mine N. alieno nomine C

100 Hic dicit, quod institui possint omnes, qui
n̄ sunt prohibiti, sive sint sui, sive extranei,
sive sint liberi, sive servi, sive sint servi
proprii, sive alieni, quia et hi sunt capaces
ex persona sui domini —

ulterius dicit: quod si Testator servum
proprium scribat heredem, quod talis servus
fiat et liber et heres —

Ratio ē, quia qui vult consequens, debet

mi velle necessarium consequens antee-
cedens, atque non potest esse heres, nisi sit liber,
ergo qui vult esse heredem, debet mi velle eum
esse liberum, modo maneat in potestate
tempore mortis —

Si autem talis servus alienaretur, tunc quidem
acquireret hereditatem novo domino, liber
tamen non erit, quia tunc potest voluntas testa-
toris suum habere exitum —

Talis servus ergo heres institutus sit liber
et heres —

Aliud est in legato, servo proprio relicto heredi,
quod legatum ei debeatur praestari, licet
sit servus et maneat servus

Similiter ne heres defraudet voluntatem
Testatoris —

2do quia forte talis servus potest habere
suos nummos, quibus se redimat, qui si
sufficientes, tunc augetur —

3tio quia illi ideo censetur hoc legatum

Relictum, ut se redimat — et
ut quia ad legata capienda non requiritur
libertas —

Diximus, quod Servus proprius heres insti-
tutus fiat et liber et heres —

Et hoc procedit, nisi Testator diceret, quod
eum vellet esse liberum, sed tunc heredem
quia nemo potest facere, quominus leges
in Testamento locum habeant: juxta legem
5^{am} de legat. i. atqui go —

Hoc autem intelligitur: quod denique talis ho-
res: si ei Testator directe voluit liberta-
tem adimere, hoc est, si diceret, quod eum
vellet esse suum heredem, non vero liberum.
Si autem tunc vel per indirectum faceret: ut
eum in alium alienando: tunc quidem
erit heres ex persona novi Domini: modo
testator in eadem voluntate permanse-
rit usque ad mortem: nisi tunc liber,
quia tunc ultima voluntas potest suum

Ullenus dicit, quod si Testator possit ap-
ponere conditionem servo taliter in-
stituto, sed potestativam v.g. servus meus
heres esto, si funus meum comitatus fu-
erit, qui si funus comitetur, tunc frui-
set liber et heres —

Si autem negligat, tunc nec fiet liber, nec
heres, et debet sibi imputare —

Hoc autem intelligitur de conditione potes-
tativa; si autem conditio casualis et de-
ficiat, tunc quidem talis servus adhuc
fiet liber, ne ei caput obsit, hereditatem

autem non habebit, quia censetur cessare
mens Testatoris, sed tunc hereditatem
habebunt alij coheredes v. substituti —

Hoc autem intelligitur, si hereditas sit sol-
vendo; si autem non esset solvendo, tunc talis
servus tamen fiet liber et heres, et quidem
necessarius: juxta L. 6. (col. de necessar.
hered.: et hoc ideo, ne Testator decedat
intestatus

ib

Ad finem numeri dicis, quod causa pr-
vi sui heredis necessarij instituendi sit
pudor et estimatio defuncti, hoc ē, ne
bona defuncti vendantur nomine ejus
sub hasta, quod olim fuit ignominiosū
Hic dicis, quod peregrini Item deortati
institui n̄ possint, quia n̄ sunt capaces
actuum civilium —

Peregrinans am̄ potest institui, quia
propterea n̄ definit esse civis, sed
Quæris An excommunicatus possit institu-
i. Aliqui dicunt, quod n̄ possit, quia com-
parat peregrino, atqui qđ,
Sed sine textu hinc succedit regula:
Embebit Consultus sine textu loqui.
Hinc veniunt contrarium, quod possit
Imo quia ē capax testamenti factionis
activæ qđ multo magis passivæ.
probat̄ rto ex cap. solius de pœnit. in b

Ubi tñ duo genera excommunicationum
excipiunt, scilicet tales, qui sunt excom-
municati propter eandem cardinalis
scilicet idem e de perussione, & propter herese-
sim, qui denique e fautor aut defensor
hereticorum — Idem e de reo criminis
lese Majest. qd alij n excipiunt, quia
casus exceptus firmat regulam in copi-
bus n exceptis —

Hic dicit, quod captus ab hostibus tes-
tari quidem n possit, institui tñ potest 14
L. 32 § i h et hoc propter jus possi-
minij, quia quamvis qtu hostes habe-
ant pro servo, domi am tñ censetur
suspensa esse ejus libertas —
Uterius dicit, quod coelibes et orbi dim-
si juxta leg. Lapiam Pomezij institui
n potuerunt et instituti nihil capiebant,
nisi forte coelibes se intra 100 dies a
matrimonio resolveret, & si orbus intra

Intra annum liberos suscepisset, et hoc
favore publici, ut studeant procreandis
prolibus, ut multiplicentur Reppubl. Ro-
mana —

Hodie autem ista lex Papia Popena est abrogata
per Titulum Cod. de infirmamentis patris
coelibatus —

Vidua intra annum luctus non jure
civili institui non potest —

Sed hoc est jure Canonico correctum juxta
Cap. fin. x. de rebus nuptiis, quia materia
matrimonialis pertinet ad Jus Canonicum,
quod est consequentia ejusdem —

Heretici non possunt institui, ut faci-
lius respiciant —

Collegia illicita non possunt institui,
ne faveas malitiis

Incerta personae non possunt institui,
quia certum debet esse Testatoris confi-
dum et certus heres —

Et denique nullus est potest institui qui

Qui capere ex testamento prohibetur
diximus, quod incerta persona non possit
institutui. Hinc totus mundus, v. heredes
in infinitum institui possunt, et hoc
propter impossibilitatem aditionis —
Hoc autem intelligitur, quod tale testamentum
non valeat eo modo, quo agit —

Nec tamen talis testator decedat intestatus,
sic aliqui tali casu: de aequitate dicunt
succedere Rempublice, v. hereditatem esse
inter pauperes dividendam —

Si dominus deus institutus sit, tunc ju-
ra hoc sic interpretantur, quod illa
Ecclesia censetur instituta, ubi talis per-
cipiebat sacramenta, vel est Ecclesia pa-
rochialis —

Si autem aliquis sanctus est institutus,
tunc censetur proxima Ecclesia insti-
tuta esse, quia huic sancto est dicata, si
est loci, si non est loci, tunc saltem in Provincia,

Quod si nec in Provincia talis sanctus inveniretur, tunc mihi censetur instituta esse Ecclesia parochialis, ubi denique talis percipiebat sacramenta & proximum hospitalem mihi hereditas posset dividi inter pauperes

Titulus 6us
de vulgari

et Pupillari substitutione

Connexio Egimus de institutione, sequitur de substitutione, quae invento est ideo, ut deficiente primo herede ultima Voluntas sustineatur per eundem, ne testator decedat intestatus. Substitutio definitur, quod sit Subordinata quaedam heredis institutio, vel secundi heredis appellatio.

Clarior: est secunda exemplificative

In locum deficientis primi hæredis
facta Vocatio fuit ausp. utr. nup.
infrascript. et tñ dicitur online ab in-
stitutione deferre, et sic sumis sub-
stitutio in specie —

Aliā Substitutio in genere significat
quamlibet rem, quæ in locum alicujus
seu alienus statuitur, denotat enim
a præpositione sub et Verbo Statuo —
Jam dividit Substitutio, quod alia
sit directa, et alia obliqua seu fidei-
commissoria —

Directa est quæ fit verbis directis et ci-
vilibus, talibus denique, ubi immedi-
atè et sine facto itj alicui hæreditas
deferretur v.g. Titius hæres esto, Mævius
Substitutus esto de qua hic

Obliqua seu fideicommissaria est quæ fit
idè verbis obliquis seu talibus, ubi

Per indirectum et facto itē alteri
hereditas deferatur, v.g. primus heres
esto, volo am, ut hereditatem restituat
et secundo de quo alibi —

Potest am substitutio fieri tum circa
hereditatem, tum circa legata, et si
simpliciter, sicut mentio substitutionis, tum
intelligitur substitutio circa heredita-
tem, quia hereditas est famosiore anolo-
gatum —

Uterque substitutio ~~vix~~ ex formula
num varietate dividitur, quod alia sit
vulgaris et alia pupillaris

2. Hic agitur de substitutione vulgaris, quae
definitur, quod sit secunda in locum de-
ficiētis primi heredis facta vocatio
quae unius aetatis et vivis personae
substituatur in eam quo institutus
natus erit v.g. primus heres esto si heres
res

n̄ erit, substitutus & dum

an am̄ dicendum sit in definitione, & dī
v̄ & dī, disputant aliqui, sed tm̄ ē una
logomachia id ē quæstio de voce

Hic dicis quid substitui possit aciliber, 3.
n̄ tm̄ libero sed m̄ servo, n̄ tm̄ alieno, sed m̄
proprio — sed

Quæritur An tali casu p̄ ubi dominus servus
substituit, an inquam, tali casu talis ser-
vus maneat heres necessarius? & Aliqui
putant, quod n̄, sed quod fiat heres volun-
tarius, ex ratione, quia alias inutilis fo-
ret hæc substitutio, sed errant, n̄ ē enim
talis substitutio inutilis, sed fit provisio-
naliter, casu quo talis servus p̄m̄ moreret,
v̄ manumitteretur, ut saltem per posteri-
orem possit sustineri institutio —

Effectus substitutionis ē, quod cessante 4
gradu primo sit locus gradui 2to, ut
per eum saltem Testamentum sustineat —

n' dicij am primus gradus cessare ob hoc
quod institutus n' possit esse haeres ex persona
sua puti v'g e' servus, sed tunc dicij gradus
primus cessare, quando talis nec e' haeres
per se, nec alium facit heredem v'g testator
dicit: Amus haeres esto, et tuus substitutus
esto - Et si primus haeres esse nolit, tunc
locus e' gradui 2to -

Et hoc procedit si ve haeres fuerit liber si ve
servus si ve mox servus fuerit, si ve postea, mul-
tata conditione evadat in servum, quia
tunc omnino vacat prima Institutio L. 13
Con. de hered. instit. Ubi id ipsum dicij -
Ubi veni' dicij, quod si institutus haeres
adire nolit, quod per hoc n' removeatur
substitutus quia repudians nihil ad her-
edem transmittere potest ex regula: quia
hereditas n' adita n' transmittit, q' necesse
sario debet pertinere ad substitutum
Quod am hereditas n' adita n' transmittit

Hoc placet p. Lunicam § 5 Cor de cadu toll.
ubi id iusum dicitur —

Et hoc n. tñ iure veteri, sed n. novo, et hoc
in regula —

Sunt tñ 3 casus excepti, ubi hæreditas n. adita
tñ transmittit ad hæredes, quorum sunt tres —

1. casus ē: si filius suus hæres institutus mo-
riatur, antequam se immisceat, tunc illam
transmittit et hoc iure iuratis —

2. casus ē: si filius emancipatus sit institu-
tus, si moriatur, antequam alicuius, tunc
illam n. transmittit et hoc iure sangui-
nis —

3. casus ē: si hæres moriatur intra tempora
deliberandi id ē intra annum, tunc n.
istud residuum tempus pro ad eundem trans-
mittit ad suos hæredes, quia ei n. potest
impulari quod n. adierit —

Hic Quæritur An Substitutus sit potior iure
accrescenti, quod competit hæredi in partem

deficientis. Casus est talis. Testator dicit:
Primus et 2dus haeres esto, primo Substi-
tuo 3tium, primus moris et Lucius quis
portionem ejus capiat, an alter coinsti-
tutus an substitutus est

Et quod hoc casu potior sit substitutus,
est ratio est, quia Jus accrescendi descendit
ex lege, iste substitutus autem vocatur expressa
voluntate Testatoris seu dispositione homi-
nis, atque dispositio hominis facit cessare
dispositionem legis, quod

Hoc autem intelligitur, si sit substitutus speci-
fice seu nominationem —
Si autem in genere sit substitutus, tunc potior
est Jus accrescendi —

Et ratio est primo quia substitutus tali casu
non censetur vocatus, nisi omnes instituti
deficiant, atque dicto casu non deficerent
omnes, quod non est locus coinstituto —

2do quia copulativa n^o verificatur, nisi^o
omnibus partibus deficientibus, atqui,
q^o —

Substitutus q^o nominatim potior est Jure
accrescendi —

Est hoc m^o procedit in casu, ubi plures Sub-
stituti pluribus institutis sunt nomina-
tim ~~potiores~~ Substituti: v^g Testator dicit,
Primus haeres esto 2us m^o haeres esto pri-
mo Substituto 3^{ium}, secundo Substituto
4^{tum}: ex iisdem rationibus —

Diximus quod generaliter Substitutus
n^o sit potior Jure accrescendi ne admitt-
tatur ad successionem, nisi^o omnes insti-
tuti deficient, quia copulativa n^o verifi-
catur nisi omnibus ejus partibus exis-
tentibus et hoc in regula —

Excep^t t^{ri} Casus, ubi et tunc admitteretur:
quom^o omnes partes n^o existant: sⁱ copu-
lative

Ex interpretatione legis flectatur in dis-
junctivam, et tale Exemplum e in l. 54a
§ cum ita l. a. Item Trebell. l. 61

Casus: Testator habuit duos filios et eos in-
stetuit, dicens: filij mei heredes esto, si
am uterque sine liberis deceperit, subhi-
tus neptem, contigit am, ut unus moreretur
cum liberis et alter sine liberis, et
Interdebatur an neptis sit admittenda, et
videretur dicendum, quod n, quia conditio
fuit copulativè adjecta: scilicet si uterque
sine liberis deceperit: si fuit am verifi-
cata quod omnes partes go -

Resolutum tñ e in d. Lege, quod ita,
quia lex ex praesumpta mente Testatorij
istam copulativam flectit in disjunc-
tivam, pro uterlibet

Et ratio e, quia si ei Testator favis heredi-
tatem

utriusque multo magis in ei eam cense
sacrisse unius —

Diximus, quod effectus substitutionis sit, 6
quod deficiente gradu primo sit locus
gradui 2do —

Et hoc procedit, nisi repudiatus esset minor,
quod probat Simo p. l. 7 § 10 de minor, libi
Casus: minor fuit institutus, servus eius
substitutus, minor repudiavit, et fuit
servus admissus, quod e Textus expressus —
probat 2do, quia satisfactum e conditioni,
si hares non erit, sed —

Obijci: Minor tamen potest sperare restituti-
onem contra suam repudiationem, quod
potestas ad eundem respectu substituti de-
beret differri.

Q. Trans. Ant. N. eam, quia restitutio e
incerta, substitutio autem tali casu e incerta
certum autem propter incertum non debet suspendi, quod

Hic Quaerit An Substitutus in capum
noluntatis censeatur in esse substitutus
in capum impotentiae v vicissim —

Pro intelligenda hac quaestione, se-
quendum est quod Substitutio possit fi-
eri 3 pliciter scilicet v generaliter, v
specialiter v singulariter —

Generaliter dici fieri tunc, quando
nullus capus exprimitur, sed tm simplici-
ter fit substitutio v primus haeres
esto, secundus substitutus esto, hoc est
nec addit, si haeres non erit, nec addit, si
noluerit, nec addit, si non potuerit —

Specialiter dici fieri tunc, quando jam
unus capus hominem exprimitur, sed tm in
genere v primus haeres esto, si haeres non
erit, sit haeres secundus —

Singulariter seu individualiter dici
fieri tunc, quando jam v capus nolen-
tatis

in impotentia exprimis v. primus ha-
res esto, si haeres esse nolueris, substiti-
tuo r. d. m., v. si haeres esse n. poteris,
substituto r. d. m.

Et jam de hoc ultimo substituendi
modo quaestio Numeri 7mi procedi?
an casus impotentiae contineat casu
noluntatis aut v. c. p. m.,
Et h. def. quod ita, quod p. b. a. v. a. r. e.
Amo quia eadem r. a. c. et eadem r. u. e. n. s.
Testatoris militat in casu uno, quod in
altero /: ne denique decedat integra-
tus: /: q. d. m. eadem e. f. e. r. e. n. d. a. d. e. c. i. s. i. o.
p. b. a. s. r. d. o. p. e. r. l. Si mater 31 p. a. b. d. e.
Iustis et Substitis

ubi casus: mater instituit liberos sub
conditione, si existerint ex patria po-
testate per mortem patris, illi ex illa
existerunt per emancipationem, et

Quaerebas An conseqant recte instituta-
ti, v an debeant movere quarelam?
Et decidit in lege, quod si recte in-
stituti:

Inde Argumentum: Casus, quo liberi ex-
ibunt ex patria potestate per mortem
patris, continet in sub se casum, quo
ex illa exhibunt per emancipationem, aut
vicissim.

Infero go in casus impotentiae conti-
net casum voluntatis aut vicissim;
probat 3tio per l. 25 de liber. et posthumi-
tati casus: Avus scilicet in civitate habitans
habuit Neptem nure degentem, quae fa-
it pregnans, avus mane hora diei
 sextae fecit testamentum, hoc modo,
quod ex utero Neptis meae nure degen-
tis nascetur scilicet AB in futuro: heres esto,
Inleret jam ista Neptis illa ipsa die

Horā q̄tā manē albescēte coelo jam
perperera filium v. filiam ē. et

Querebas, an iste natus censeas recte
institutus?

Rās dubitandi, quia arsus fuit usus
verbo futuri temporis: quod nascet
ille am̄ jam fuit natus, q̄o casus
futurus n̄ vides esse trahendus ad ca-
sum prateritum; Resolutum tñ
fuit in dicta lege. Saltem ex equi-
tate p̄ quod ita.

Inde Argumentum: Casus, quo talis nas-
cetur, continet n̄ Subj. casum quo
jam natus, q̄o n̄ casus impotentia
continet casum voluntatis aut vi-
cissim —

pbas q̄tā per l. Si mulier 22 ad Stum
Trebell. tibi

Casus: Manlius ex uxore suscepit duos
filios

Et postea cum uxore fecit divortium,
uxor missa. Secundo, et bene secun-
dum instituit heredem hac conditi-
one, ut hereditatem restitueret liberis
primi matrimonij, postquam ex pa-
tris potestate exiverint per mortem,
et hoc s. Notanter uxor fecit ideo,
quia n. facebat usufructum isti ve-
teri marito diserti: s. is vetus ma-
ritus id quidem observans, sed quia
favit liberis, ideo hos emancipavit, et
sic hi filij exiverunt quidem ex patris
potestate, n. am. per mortem, sed per
emancipationem, ratus maritus videns
satisfieri intentioni uxoris, restituit
illis hereditatem, unus am. hominem
filiorum s. adhuc vivente patre: s. pro-
degit suam portionem, et e. mortuus,
et postea in pater, id e. iste primus

Meritus e mortuus, et jam iste se-
= quester frater / respective privignus /
movit questionem suo litrico, dicens:
si tu procepisses iuxta voluntatem
matris et nobis hereditatem n^o res-
tituisses, nisi post mortem patris /
uti mater voluit: / tunc ego jam ha-
= berem totam hereditatem, quia fra-
ter meus e mortuus ante patrem, et
sic nihil accepisset, per cons eam ni-
= hil potuisset prodigere, quod quia n^o
fecisti, jam mihi responde ratione ius-
= tiae medietatis a fratre meo con-
= sumpta, et

Quaeris an fil fundata illius presen-
= tio? et Idem quod n^o, quia mater sub
hoc casu censet n^o comprehendisse
alrenum —

Inde iterum simile Argumentum

Casus quo filij exhibent ex patria po-
testate per mortem continet in sub
se casum quo ex illa^{te} emancipationem exi-
bunt, qd in casus impotentia continet
casum voluntatis aut vicissim,

Et hoc in regula

Casus tñ exceptus e', ubi eum n' conti-
net.

imò si Testator pro altero casu expres-
se contrarium statuit: v.g. Titius ha-
res esto, si am' haeres esse noluerit, Ma-
rius haeres esto — si am' haeres esse n'
potuerit, nullus haeres esto v' aliquis
alius: v.g. Caius haeres esto —

Excipit rñ si obstat conjectura volun-
tatis, hoc e' si presumas Testator illud
intendisse —

Et tale Exemplum e' in l. i. §. infra de
Condisol. demonstr. ubi

Casus: pater habuit filiam Proculam,
hanc destinavit ducitui Alcio Philizzo

Et eam instituit heredem hunc Phi-
=lypo am' legavit fundum hae lege, ut eam
habeat, si illam duxerit, aut saltem
ducere voluerit, si am' illa illi nubere
n' vellet, ut tñ hunc fundum habeat
p: et hoc pater fecit in poenam Procula
contra consilium patris nubere noti-
turs. / alius paratus erat eam du-
cendi, illa am' e' mortua nondum
nubilis p: id e' nondum viripotens.

Et orta e' quaestio, an dictus alius
Philippus possit petere legatum,
et videre, dicendum, quod ita, quia
fuit paratus eam ducendi —

Resolutum tri fuit, quod non et hoc ex
conjectura Testatoris, quas conje-
tura consistebat in hoc, quia Testator
hoc fecit ideo, ut dicta Procula pueri-
: atur, causa quo nolle obsequi consilio

Patris, cum am' sit mortua nondum
nubilis, naturam potest diu transgressa
fuisse consilium patris, qd' n' potuit
incurrisse poenam culpam, qd' nec poe-
-nam, qd' ei n' debet adimi fundus &
-lio legatus, qd' alius illum petere n'
potest. —

Casus qd' impotentia in regula conti-
-net casum volentatis aut vicissim
Contra hoc obijci lex commodissime jo
de liber et posthum tibi

Casus: Testator dixit: filius meus ex ha-
res esto, posthumus ex illo natus m' ha-
res esto si intra 10 menses / me & filio
meo mortuo: / natus fuerit, ille nati-
tur /: avo vivo / v post 10 menses, et
fuerit an censeas recte institutus,
dici quod n'

Inde argumentum: Hic unus casus n'
continet

Alterum, qd' m' in nostra quaestione,
unus casus n' continet alterum.

2^a Disparitates sunt variae.

1^a quia hoc casu presumis esse con-
traria mens Testatoris, in nostro am
casu continet diversitatem temporis.
In nostro casu am n' continet diver-
sitatem temporis —

2^a quia lex communissimè loquitur
juxta formulam legis Gallus, juxta
quam posthumus vivo avo natus n'
potuit institui s: donec id per leg.
Vellejam fuisset emendatum: in
nostro casu am nullibi per jura
id fuit prohibitum qd' sed —

Obicitur Lex uem dotem 22 solut. ma-
trim tibi casus. Titius casus dedit do-
tem et stipulatus e' eam sibi rediti
in casum soluti matrimonij per mar-
tem

Mariti, matrimonium non est solutum per
mortem, sed solutum est per divortium.
Et quaerebas an Titius possit regere do-
tem? Et quod non —
Inde Argumentum. Hic unus casus non con-
tinet alterum, quod nec in nostra quæsti-
one

¶ Diss: est quia ista lex agit de contractu
solutio de stipulatione, quæ est stricti iu-
ris et non extendenda ultra eorum con-
ventum / ex regula: Interpretatio est fa-
cienda contra istum, qui potest legem
clarius dicere et si dixit / —

In nostro casu autem agit de actus ultime
voluntatis, qui sunt favorabiles, et laxi-
us interpretandi, ita ut ultime volun-
tates / quatenus fieri potest / suum pos-
sint habere exitum quod —

8 si haeres indignus sit iudicatus ob

Non vindicetam mortem defuncti,
hoc e, si heres se reddat indignum
hereditate defuncti, an sit locus sub-
stituto?

/: pro intelligenda hac questione/
supponendum e, quod olim heres ~~po-~~
fuerit ex Consulto Syllariano obli-
gatus inquirere de nece defuncti Tes-
tatoris sive ante aditionem sive post
illam, et

Jam ponit istius Nurneri casus et
questio: an tali casu sit locus substi-
tuto?

R. disto v. talis heres declaratur indig-
nus ante aditam hereditatem, vel
post eam aditam —

si ante tunc locus e substituto, quia
evenit conditio, si heres n' erit —

si post tunc n', sed tunc succedet fiscus,

Quia defecit conditio, si heres non erit
quod in plac argumento legis imo de his
quae ab indign. aufer
ubi sapient: Patronus instituit libertum,
is adiuvis et delexit Patronum, quod non
solvent vectigal, et diu hereditate pri-
uari tanquam indignus et quod eam ca-
piat fiseus et non substitutus, quod et in no-
stro casu

9 diximus, quod primus effectus Substitu-
tionis sit, quod cessante gradu primo
sibi locus gradui secundo

Hic ponit 2tus effectus, quod Substi-
tutus succedat Testatori bonae, ejus ca-
piat

Ubi eni hoc Num. diu, quod si sint plu-
res instituti et idem sibi substituti,
et si forte in institutione unus plus
habeat, quam alter, tunc in Substi-
tutione pro rata eadem portiones
habebunt, ex regula: partes datae

Partes datae in Institutione censentur 56
repetita in Substitutione, et hoc in re-
gula —

Excipit tñ ubi aequaliter succederent
in Substitutione, si illos aequaliter sub-
stituit et hoc ex voluntate Testatoris

Excipit 2do: si alia appareret conje-
ctura, v.g. si eos in Substitutione aequa-
liter gravavit, tunc m' illos aequali-
ter censetur substituisse juxta L. 4
de reb. dub. et L. 23 ad Plurim Trebel.

Idem dicendum si in Substituendo 1o
usus sibi Testator nominibus propriis,
quia nomina propria praeposita
habent vim exaequandi —

Et hoc procedit, nisi nomina appella-
tiva subjungatur, quia tñ demon-
strationis gratia censentur esse sub-
juncta —

Si am' nomina appellativa praeposant

Tunc id n̄ procedit, quia nomina
appellativa n̄ habent vim exequanteli

Et hoc procedit: nisi nomina propria
subjungantur, quia n̄ tm conferent
demonstrationis gratia esse adjecta

Actum e' de effectu substitutionis et
: Sab am̄ iste effectus variat

Amo: si substitutus moriatur ante in-
: stitutum, tunc cessat substitutio, et

substitutus ad heredem suum nihil
transmittit, quamvis institutio deficiat

: ab, quia ipse adhuc nullum jus habet
id ex ratione, quia hereditas n̄ actio

n̄ transmittit, atqui go —

ii Hic Quoniam Quid Juris, si institutus
moriatur vivo adhuc testatore, an locum
sit substituto?

Q. videtur dicendum quod n̄, quia

Substitutus sine institutione sine
institutione stare n̄ potest, atqui
gō —

Verius tñ e' quod ita, quia ista insti-
tutio fit caduca et si substitutus
evadit in locum instituti
quod pbat p. l. 26 et 39 § i h. l. ubi
r̄p̄sissimū casus ponit:

pater instituit filium, substituit
ei Cajum, filius fuit mortuus pa-
tre vivo et fuit admissus Cajus ex
substitutione vulgari tacita, gō
e' Textus expressus —

pbat in p. l. Thais et Spennell de
fideicom. liberate ubi —

Casus: pater instituit filiam Thais-
dem et ei substituit aliquem, fi-
lia fuit mortua et fuit substitutus
admissus, gō e' Textus expressus,

Sed Obijciunt aliqui contra datas
probas, et dicunt quod haec leges loquan-
tur de substitutione pupillari —
Nos autem loquimur de vulgari, quod haec
leges pro nobis non probant.

Et dicitur loquens de pupillari conti-
nente tamen vulgarem tacitam (Seuip. N. 1.)
Quod autem in casibus legum success-
: sio facta fuerit ex vulgari tacita,
et non ex pupillari;

Hoc probatur ex eo, quia pupillaris habet
locum, tunc, quando institutus adit
et se immiscet; hic autem hoc non fuit fac-
tum, quia instituta Thais fuit mor-
: tua ante testatorem quod —

12 diximus, quod substitutio cesset immo
si substitutus moriatur ante institu-
: tum —

Hic ponitur alius modus, ubi cessat sub-
: stitutio

Si institutus adeat heredis atern, tunc
nō cessat Substitutio.

Et ratio ē, quia tunc deficit conditio,
si heres nō erit — Et hoc procedit, nisi
tū dominus ex pluribus institutis
adeat —

Cessat qđ Substitutio §. 2 dō per acti-
tionem — Et hoc nō procedit, si insti-
tutus agnoscat bonorum possessio-
nem & tunc tabul. quia talis ē loco
heredis l. 12 Cod. de iure tabul. —

Hoc autē intelligit de bonorum pos-
sessione & tunc tabulas; si enim
aliquis alius peteret bonorum
possessionem contra tabulas v. g. fi-
lius emancipatus, tunc ei substitus,
et institus ^{ti} eum evanescat, quia bo-
norum possessio contra tabulas fa-
cilis everti totum testamentum l. 3 Cod.
h. l. ubi id ipsū dicitur — Et simul

in ibi decidit, quod si is sit institu-
tus; qui alius est heres ab intestato;
et si ab intestato vellet adire, quod tunc
sit locus substituto

Imò quia substituto est locus tunc,
quando Testamentarius deficit, nec
est spes illius, atqui hoc hic fit, ergo tunc
est locus substituto —

- 2do quia quando Testator dicit: si ha-
res non erit, tunc hoc intelligit, si heres
non erit ex testamento, atqui tali casu non
heres ex testamento, ergo locus est substituto
si ante in substitutus repudiaret, tunc
primò est locus substituto heredi ab
intestato succedenti, quia tunc cessa-
vit omnis causa testamenti

13 Casus Minor instituit, alter ei sub-
stituit, minor adit, et postea restitu-
itur contra aditionem, et

Quæritur An locus sit Substituto? Et si =
:derez dicendum, quod ita, ex ratione,
quia restitutio reponit omnia in
pristinum statum, ac si facta n' fuisset,
atque gō l. 24 § 4 i de minorib'
ubi ubi hoc m' videt' simo p. l. 7 § 10 eod.
ubi casus: Testator instituit Titium
minorem, et ei substituit Servum,
Titius adivit et ē restitutus contra
aditionem, et dicit' esse locus servo
substituto, gō ē Textus expressus —
2do ubi hoc m' p. l. 4 § de re iudiciali
ubi casus: pupilla fuit instituta, et se
immiscuit, et ē restituta, et dicitur
esse locus substituto, gō iterum ē Textus
expressus —

3tio ubi hoc m' Argumento Legis simo § 10
ad Titulum Trebelli

ubi dicit' quod si Titius ex S. Paulo orphanotrophus

Matri succedat, et si restituatur, quod
sit locus proximis, qđ in hic e' locus sub-
stituto —

qđ hoc pbari videt p. l. 2 § si bonorum
d. tis

ubi dicit: quod mater a bonorum pos-
sessione filij per negotem: exclusam, eo res-
tituto admittatur qđ et in nostro casu
pbat m' p. l. 6 §. rto de bon. lib. tebi

Casus. Libertus filium instituit et ei
Patronum substituit, et dicit, si filius
se immisceat et postea restituatur et abste-
neat, quod locus sit Patrono, qđ et in nos-
tro casu —

Verior tñ e' contraria sententia, quod n' sit
locus substituto.

Amo quia per aditionem semel factam
extincta e' substitutio L. 5 de impubentib
et alijs subgtis: qđ

rto quia semel heres semper heres e' qđ

probat hoc in p. d. l. 7 de min. ubi dicitur
quod quidem minore a seunte et restitu-
to admittat servus, n' am aliter, quam
si hereditas n' sit solvendo, q' extra hunc
casum n' admittit, quia inclusio unius
e' exclusio alterius q' —

Item quia casus exceptus firmat regu-
lam in casibus n' exceptis —

probat in p. l. 2 de Success. Edicto: ubi

Casus: minor 25 annis ab intestato ag-
novit bonorum possessionem, et postea e'
restitutus, et dicit n' esse locus substitu-
to, q' —

probat in p. l. 3 & 4 de min. ubi dicit, quod
restitutio unius n' debeat prodesse alteri,
q' et hic, sed

Obicit l. 44 de Judic. ubi Casus: pupilla
fuit instituta, et alius fuit ei substitu-
tus, pupilla se immiscuit et e' restituta
contra immixtionem, et dicit esse locus

Substituto qđ male diximus, quod non
Zōes. ad hanc Objectionem Idet, quod pu-
pilla ista se nō immiscuerat, sed quod
tū agnoverit bonor. possessionem ab in-
testato et de facto qđ, sed hac opinio Zōes.
Sj nō ē bona, quia Textus dicit, quod Tu-
tor. N. propter immixtionem a pupilla fac-
tam. se immiserit in litem, qđ pupilla
supponit se immiscuisse —

Hinc pro hoc danda ē alia solutio, et
quidem hac. / quam dat Cajac. / quod
hoc denique sit speciale, quia ista pupil-
la fuit impubes, quia impuberes habent
hoc Antiprivilegium, quod ultra an-
num suspendat illorum immixtio,
hoc ē, quod si restituant contra suam
immixtionem, tunc habet, ac si immixtio
facta nō fuisset respectu omnium —

Hinc hoc n. fit jure ordinario, sed jure
extraordinario, hoc e. ex speciali privilegio —
Quod am. impuberibus hoc remedium
competat,

Hoc pbat p. l. i § 12 Cod. de success. Edicto
Ubi dicitur quod impuberes se immiscen-
tes possint intra annum abstinere pu-
beres vero debeant restitui, gō —

Objiciunt 3tio l. i § 10 ad Titum Trebellian.
ubi dicitur, quod si filius ad bona matris
ex Scto Orphiciano admissus audeat,
et si restituat, quod sit locus substituto,
gō in huius locus erit substituto —

Disparitas e, quia ista successio e. favo-
rabilis, quia e. intuitu pietatis intro-
ducta; Restitutio am. e. odiosa, quia
rescindit actum de jure civili validum
gō — De

Objiciunt 4to l. 2. § si bonorum d. tit. Ubi Capes

Casus: Mater habuit filium, filius ne-
: potem, filius e mortuus, nepos in succes-
: sione praelatus e matri, postea iste nepos
e restitutus contra agnam bonorum
possessionem ab intestato, et mater fuit ad-
: missa, qd m' in nostro casu, minore ade-
: unte et restituto deberet admitti sub-
: stitutus —

Ad hoc m' Joeg Idet ut ante; fuit admis-
: sa jure ordinario Negat. Jure extraordi-
: nario Citat, quia ista m' successio fuit in-
: ducta ex pietate, et sic idem de illa dicen-
: dum, quod de priori dictum e

Obijit 5to l. 68 de bon. lib. ubi Patro-
nus fuit per filium liberti exclusus,
et dicit si talis filius contra immixtio-
: nem restituatur, quod sit locus Patrono,
qd m' erit locus substituto. Id disp-
e quia Patronus liberti m' succedit ab
intestato

q̄o facilius potest admitti - Nos am lo-
quimur de substituto extraneo, qui ab
integritate n̄ admittitur q̄o sed -

Obijciat: Tamen restitutio omnia in pri-
stinum statum reponit, q̄o debet admitti
substitutus & dign. Ant: ex parte restituti
ex parte aliorum N.

Hic Quærit: An existentia Sui heredis? 14
Seu nudum nomen heredis? faciat eva-
nescere tabulas vulgares?

Clarius an hoc solo, quod pater relin-
quat filium suum? quem m̄ instituit,
et qui volens volens ipso jure dicitur esse ha-
res? an inquam, hoc solo cesset substi-
tutio vulgaris?

Casus ē: Testator dicit, filius meus? n̄ eman-
cipatus? heres esto, Titius substitutus
esto, pater moris, filius m̄ moris sine om-
ni declaratione, an velit esse heres v̄ n̄

¶ Habet enim Jure Pratorio Beneficium
abstentionis: sed Iuris an propterea ex-
cludat substitutus?

R. Videre, quod ita: ex ratione, quia Sub-
stitutioni vulgari locus tunc, quando
institutus n. e. heres, atqui tali casu filius
suis institutus e. j. s. Jure heres q. o.
¶ Venio t. e. quod per hoc n. cesset Substi-
tutio vulgaris.

¶ Imo quia aliois frustra liberis suis fieret
Substitutio vulgaris: quia ei nunquam
posset esse locus: atqui hoc n. q. o. nec illud
p. b. a. r. d. p. l. 5. Cod. de impub. et alijs.
¶ Ubi generaliter dicitur, quod post acceptationem
hereditatem cesset Substitutio vulgaris,
q. o. ante acceptationem tenet —
¶ p. b. a. r. d. m. ratione, quia quando Testator di-
cit: si heres n. erit, tunc n. censet intelligi,
si heres n. erit de substituta Jure, sed —

Censej cogitare, si haeres n' erit in effectu,
hoc e' si se n' imiscuerit, seu si se n' declara-
verit, atqui hoc hui' fil' g'o —

pbaj m' ex eo: quia alias sibi talis testator
frustra providisset, atqui hoc dici n' po-
test: §. iuxta l. 44 de re judic: g'o —

pbaj m' p. l. 2 in fine h. l.: ubi dicit, quod
si filius suus institutus haeres n' existat,
quod sit locus substituto, g'o e' Textus ex-
pressus //

De pupillari substitutione

Agimus hactenus de substitutione vul- 154
gari sequij de pupillari, quae fit a patre
liberis suis impuberibus in eam, quo
haeredes erunt et in impubertate decesse-
runt —

Formula ejus e' haec: filius meus haeres esto,
si haeres fuerit et intra pubertatem decesserit
Cajus haeres esto —

Et hac substitutio diuif moribus introducta; Nihilominus postea tri transiuit in Legem Scriptam l. 2 h. l. Et hoc favore impuberum, ut possint habere heredem per patrem quem n possent habere per se per Quærit: Quare vocetur pupillaris? & quod n vocetur pupillaris habito respectu a tempore, quo fil, sed habito respectu a tempore, pro quo fil — v m' ideo, quia filij familiae, quandoque m in Textibus Juris vocantur pupilli —

16 Hic' dicij, quod substitutio pupil. alia sit expressa, quæ in formula prædicta continetur —

Alia tacita, quæ sub expressa vulgari continetur; quod am' substitutio pupillaris tacita sub vulgari expressa contineatur, ratio è in præsumpta Testatoris voluntate, quæ præsumptio consistit in hoc, quia cum

Pater se n̄ velit decedere intestatum, nec
m̄ filium praesumit velle decedere testa-
tum, per consequens substitutus utroque
casu succederet, probat hoc ex l. 4 Cod. Eod.
ubi id ipsum dicitur —

Alij m̄ dant hanc ratiōem, quia si pater filio
favet hereditatem duplicem, quod m̄ possi
censet favere simplicem —

Una q̄o continet sub altera, contra hoc
Obijciunt l. si cum dote 22 Solut. matrim
et l. commodissime 10 Sup. de lib. et posth.
ubi dicitur, quod casus n̄ expressus habe-
atur pro omisso, atqui q̄o

Et distt. in contractibus, correctorijs pe-
nalibus aut privilegijs (in ultimis vo-
luntatibus N. —

Una q̄o continet sub altera, et hoc in re-
gula
Exijit tñ, ubi una sub altera n̄ continet

Si Testator pro altero casu contrarium sta-
tuerit, v. expresse, v. saltem, si id tacite possit
presumi —

Expresse: si dicat; filius meus impubes, ha-
res esto, si haeres n' erit, substituo Cajum,
si erit et in impubertate decesserit, substi-
tuo Marium, tuam inquam, una alteram
n' continet —

Extra e': quia tunc constat de voluntate
Testatoris et sic succedit regula: presum-
ptio adveniēte veritate cessat —

Tacite: si persona: quibus facta e' Substi-
tutio: sint impares — Aliter solet dici,
si id personarum n' ferat qualitas, hoc e',
si unus ex institutis sit impubes et suus,
alter am' n', quisquis ille sit — v. Testator

dicat: filiiis meus impubes, haeres esto, et in
Titius /: v. alter filius pubes aut emancipa-
tus aut naturalis tm. / haeres esto, et vos

Vobis invicem substituti potest tum hæc
formula non continet utramque substituti-
onem, sed tamen unam: scilicet vulgarem: et
ratio est, quia personæ sunt impares, alter
enim posset tali filio succedere ex utraque
specie; filius autem ei non posset succedere
nisi ex una: quia qui est pubes, iste am-
plius non potest fieri junior seu impubes/
gº, et sic de iurum in l. 4 § 2 et l. 45 h. tit.

Diximus, quod substitutio pupillaris, alia ¹⁹
sit expressa, alia tacita — Hic
Quæritur an in substitutione vulgaris, alia sit
expressa, alia tacita: et quod ita.
quod probatur non per l. 4 in princ. h. l. ubi
Consultus Modestinus dicit: Hoc iure
utimur, ut si cum pater filio in unum
casum substituit: si in utrumque substi-
tuisse videatur, gº est Textus expressus —

probat ratio ratione: quia major adhuc hoc ca-
su militat ratio presumpta voluntatis pa-
-ternae, quod eadem est ferenda decisio.

Mandatum quod decisum, quod pupillaris ta-
cita contineat vulgarem tacitam.

Aliqui tamen sicut Faber tenent contrarium,
et dicunt vulgarem tacitam sub pupillari
expressa non contineri, quod evincere nitun-
tur his Argumentis.

Primo quod hoc denique Imperator in d. l. 4.
ad miseris sicut ut una alteram contineat:
favore pupilli esse factum, et qui favor pu-
pilli tamen respiciat tunc, quando vulgaris
expressa continet pupillarem tacitam:
quia tunc utroque casu filio succeditur:
altero casu autem sicut ut pupillaris expressa vul-
-garem tacitam contineat: pupillo nullus
favor queritur: quia tunc non succedere filio
sed patri.

gō quamvis vulgaris expressa contineat
pupillarem tacitam, nō continet in pupil-
laris expressa vulgarem tacitam —

Item probare hoc voluit per l. fin. Cod. de
Instig. et Substit. et p. l. 4 Cod. h. t. ubi po-
nunt exempla substitutionis vulgaris ex-
pressa, sub qua pupillaris tacita conti-
netur —

ubi autē pupillaris expressa vulgarem ta-
citam vicissim contineret, pro hoc dicit
Faber nō inveniri exempla, quae essent
in legibus decisa, gō —

Ite enim dictam legem etiam p. quae so-
nat: ^{nos} Hoc jure utimur, ubi cum pater
filio impuberi substituit in unum co-
sum, in utrumque substitutus ^{ipse} videatur,
interpretatur sic: quod hic pater fecerit
substitutionem vulgarem expressam, sub
qua in pupillaris tacite continetur p.
nō vicissim, et sic ille dictam legem intelligit

a substitutione vulgari expressa, quam sen-
tentiam Author quidem dicit esse publi-
cem, sed tñ altera sententia è verior —

1mo quia id lex n' exprimit de vulgari, qd
n' necessario è ibi intelligenda —

2do quia n' è major rāo, cur legem incipit
amus recitare ab hac et cur n' ab altera

3tio: quia quā Authoritate Faber illam
incipit recitare a vulgari, hac Authoritate
alius Consultus eam potest incipere re-
citare a puillari, et sic sequeres ab-
surdum, quod denique puillari, tanta
n' continet Sub vulgari expressa, quod
viri n' potest, qd sententia Fabri n' è vera —
4to quia eadem et major rāo mili-
tab hoc casu, quam altero, quod denique
pater s: nollens filium decedere intestatum
s: n' presumas se nolle decedere intesta-
tum qd —

5to pbat p dicta legis et ita versus hoc itaque
ubi expresse dicitur: quod substitutio vul-
garis tacita in sub pupillari tacita
contineatur —

18

Hic ponunt differentia inter substitu-
tionem vulgarem et pupillarem

1mo quia substitutio vulgaris e inducitur
p l. 12 tabularum, pupillari vero mori-
bus —

2to quia vulgaris potest fieri a quovunque
cuiusque et quidem in caput, quo
instituitur haeres nent. Pupillaris autem
tunc filio a patre, tunc liberis et quidem tunc
suis et impuberibus et —

Hinc substitutio pupillaris filio eman-
cipato fieri non potest quia non est suus l. 33
h. tit —

Hinc in mater aut avus maternus pu-
pillari non substitui non potest, quia
ne unus, nec alter habet potestatem,

Mater q̄ n̄ potest substituere pupillanter
contra hoc

Obijciť. L. mater 39 h. 1. Ubi dicit: quod mater
pupillaribus tabulis substituens filio
impuberi q̄ mater potest facere testamentum
substitutionem pupillarem

Et distiť et explicat substituit pupillari-
bus tabulis vulgariter & pupillariter. N.
quia h̄j pupillaribus tabulis ibi n̄ deri-
vatur a specie substitutionis, sed a per-
sona filij a matre instituti, qui fuit pu-
pillus —

Quod aut̄ mater ibi fecerit substitutionem
vulgarem, hoc probat ex ipsa lege 33. Ubi
occurrunt verba: si haeres n̄ erit. atque
hęc formula substitutionis vulgaris, q̄
hic fuit substitutio vulgaris —

Mater q̄ pupillariter substituere n̄ po-
test.

Aliqui tñ dicunt quod id possit fieri, et
quod verum

Quod verba directa tali casu flectantur
 in obliqua: hoc est si mater diceret: filius
 meus impubes heres esto, si ante infra pu-
 bertatem decesserit, substituo Cajum, quod
 ista formula aequivaleat huic, ac si dix:
 ipse: si filius noster attigerit legitimam a-
 tatem, rogo, ut hereditatem restituat
 Cajo, — Sed hæc opinio est erronea, quia
 in Testamentis locum habet regula:
quod voluit, si potuit, quod potuit, si vo-
luit.

Dixi in Testamentis, in Codicillis enim
id fieri non potest, quia in Codicillis habet
locum regula: Quando actus non valet,
ut agitur, valeat, ut valere potest, atqui;
 go. ut si mater in Codicillo diceret: filius
 meus, qui mihi ab intestato succedet,
 volo, ut hereditatem restituat Cajo, si
 infra pubertatem morietur, tunc iste
 casus succedet per fidei commissum

sed tñ in bonis matris, n' verò in bonis
filij, quia mater n' potest gravare liberos,
nisi quoad bona à se ad illos provenientes,
quia n' habet patriam potestatem —

20. Hic Querit: An arrogator arrogato possit
substituere pupillariter? Et quod ita
quia in illum habet patriam potestatem,
atque gò —

sed tñ quoad bona à se ad illum proveni-
entia, aut m' ab alio intuitu sui, n' verò
quoad bona ipsius arrogati propria
Et ratio è, quia de talibus bonis debet
cautionem Dianam prestare, quod illi
casu quo talis arrogatus moreretur im-
pubes: vel sit restituere proximis istius
arrogati agnatis, cuius ratio è, ne tales ag-
nati: facto arrogatoris: / successione sui
agnati priventur —

21. Hic Querit: An pater filio exheredato possit

Substituere pupillariter? Et quod ita
juxta § 4 Insti. de pupis substitut. et l. i
§ 2. h. tit. ubi in ipsum diuis

Et ratio est quia potestas taliter substituere
diuisi fundas in institutione, sed in patria
potestate, atque, quod — Sed —

Obiicit Qui non est honoratus non est gravandus,
atque exheredatus non est honoratus, quod non
gravandus. Et N. min. Honoratur
enim per hoc, quod habeat heredem per
patrem, quem alius per se habere non potest.
Sed —

Legatum autem talis pater a tali exheredato
filio relinquere non potest, quia hoc re-
vera esset gravamen debere alteri iussu
patris dare id, quod ab illo non accepit.
Imo nec ipsum substitutum pater legato
gravare potest, eo quod per gravamen
ipsius substituti censere, quasi ipse filius

Exheredatus fuisse gravatus. l. 11 § 5^a ad
leg. Falcidiam. ubi id ipsum dicitur —

22

Hic Quæritur: An Saltem tunc Substitu-
tus possit gravari legato, quando ipse
exheredato aliquod legatum fuit relin-
tum a patre — Aut Saltem tunc quan-
do paternale legatum est ullius ipsi
Substituto per modum fideicommissi a filio
tradendum?

¶ Ne tunc: et hoc ob orationem et injuriam
seu duriciem exheredationis, quæ nulla
benignitate est digna. l. 5^a de legat. 3. ubi
dicitur, quod hereditis hæres possit gravari,
atque filius si fuit hæres quoque ejus hæres
si debet gravari —

23

Diximus, quod filius exheredatus, aut
ejus substitutus si possit gravari legato
Hic Quæritur an Saltem possit gravari
fideicommissario? Et quod non, supposito, quod

Nihil ad eum pervenerit, quia per fidei-
commissum tm hac possunt relinqui,
quod a patre provenerunt, atqui tali ca-
sa. ut supponit: nihil ad filium exhe-
redalem aut substitutum pervenit,
gō —

Si autem aliquis ad eos pervenisset, tunc
hoc per fideicommissum posset fieri, nō
verō per legatum —

Disp: e quis legata relinquens & verbis
mandativis, nō potest am Testator man-
dare, nisi heredi gō — fideicommissa
am relinquens verbis rogativis, rogare
am licet quemlibet gō

Uterius dicis, quod dicta mi procedant
de posthumis aut de infantibus exhe-
redatis, hoc est, si pater posthumum v infan-
tem exheredaret, quod mi ab illo nō possit
relinqui legatum ex iisdem rationibus —

Ulterius dicit, quod filio praeterito n. pos-
-sit fieri substitutio, quia tale testamentum
e' ab initio nullum, go et illius accesso-
-ria

24

Ubi substitutio fiat iusti seu legaliter, iam
ponuntur quaedam requisita —

Anno ut fiat liberis suis, quia potestas
patrilianter substituendi fundat in pa-
trina potestate l. 2 h. l. Ubi id iustum dicit

25

Sed Iuribus: Quo tempore talis impubes
debeat esse in potestate? & Aliqui dicunt,
quod sufficit, si sit in potestate tempore
mortis paterna. —

Quod probare volunt per legem 2 tam
versa sed si extraneum h. l.
et per l. coheredes 41 § 2. h. l. Ubi dicit,
quod impubes: cui fit substitutio pignit-
-laris: debeat mortis quoque tempore esse
in patria potestate inferunt adversarij,
go sufficit, si tempore mortis sit in po-
-testate —

Veniens tñ e' quod debeat esse in potestate
utroque tempore, id e' et tempore conditi
testamti, et tempore mortis —

Ans: quia cuiusque rei attendis principi-
um, quod si sit vitiosum, tunc postea
superveniens habilitas n' curat l. 250
de Reg. jur. ubi it' iuram dicij —

probaz m' ex l. i. de Reg. caton. Ubi dicitur,
Quod ab initio n' valet, ex postfacto n' con-
= valet, atqui gò

probaz m' a pari: si testamturn a servo
factum n' valet, nisi talis servus postea
fieret liber, gò et huius, sed

Objijz d. l. 2. § sed si extraneum h. tif
ubi dicij, quod pater possit impuberem ex-
= traneo heredi a se instituto substituere
puillariter si eum adoptaverit, atqui
talij tñ esset in potestate tempore mor-
= tis, gò sufficit ut sit suus tempore mortis,

Et disto. Si cum arrogaverit de præterito, id est ante institutionem et substitutionem (Si cum arrogaverit in futuro, id est post institutionem aut exheredationem N.

Sed —
Objicit in Textus vocat illum extraneum, quod est in futurum arrogandus. Et disto à sanguine (à substitutione N. De

Obj: Lex si suum filium et h. ubi dicitur, quod filio impuberi possit fieri substitutio pupillaris, modo quoque tempore mortis fuerit in patria potestate, quod sufficit tempore mortis fuisse in patria potestate. Et imò hanc legem non esse contra nos, sed potius pro nobis, quia lex quoque, est interpretanda temporis prioris et sum melius inde inferitur, quod non sufficiat unum tempus —

Et deri m' potest ratio: Transeat, quod dicta
Lex

In loquatur de uno tempore, si hoc in
n' esset regulare, sed hoc intelligendum
esset in casu legis Vellejae, ubi sufficit unum
tempus et quidem tempus mortis —
Diximus Num. 24to quod ad hanc Substi- 26
tutionem requiratur.

Anno ut fiat a patre liberis suis. —

Hic jam ponis datum Requisitum, quod
denique debeat fieri talibus liberis, qui
n' sunt recipiendi in alioquin potestatem.
Hinc si avus emanciparet filium, et re-
tineat nepotem, tunc ei pater ita Sub-
stituere n' potest. —

Anno: quia in illum n' habet patriam
potestatem —

2do: quia ei potest provideri per patrem
et hoc in regula —

Exemplis tri: ubi ei talis pater potest Sub-
stituere ita,

Si sit miles L. 28 de testam. milit.: quia
miles e solutus solemnitatibus juris ci-
vilibus —

29 Diximus: Quod avus n possit pupillariter
substituere negoti recaguro in potestatem
sui patris / respective filij / Hinc

Quæritur: Quid juris, si avus tñ ei ita substi-
tuisse, et si postea filius moriatur, ita ut ne-
pos tempore mortis avitæ, avo sit suus, an
tunc saltem talis substitutio convales-
cat?

¶ Quod n quia quod ab initio n valet, et
suffragto n convalescit; et hoc in regula.

Exquiruntur: Ubi talis substitutio valet,
si fiat secundum ^{formulam} ~~sententiam~~ legis vel ejus

v.g. si avus diceret, filius meus heres esto,
si am filius meus premorere, Regios ex illa
heres esto et ei substituo Cajum et

Et ratio e, ne talis avus decessat inexpectatus

28 Hic ponit 3um Requisitum istius

Substitutionis, quod denique debeat fieri
liberis impuberibus — Atque puberibus
fieri non potest — Quia ratio introducta istius
substitutionis fuit ista, ut filius impu-
ber habeat heredem per patrem, quem
non posset habere per se; atque puer po-
test habere heredem per se: quia Iura
jam dant illi facultatem testandi: ergo
illi non potest fieri substitutio, ne hac faul-
tate privetur —

Quod si nullum faciat testamentum, tunc
sibi debet imputare —

Hic Quaeris Quid Juris, si Statutis loco — 29
num pubertas protrahatur usque
ad longius tempus v.g. ad annum 15. 18.
20. uti in Bohemia: an patet tali
casu ^{pot} potest substituere filio usque ad tale
tempus?

Quod ita Animo quia ~~tale~~ tempus puber-
tatis est determinatum a Jure Civili, ergo

Per statuta locorum potest tolli augeri
v. minui —

2do quia talis n^o potest habere heredem
per se, q^o illum debet habere per alium.
Hoc aut^m intelligit, si iste filius post substiti-
tutionem nullos ^{id est} suscipiat liberos, tunc om-
nino valet substitutio. Si aut^m suscipiat
liberos, tunc corruit substitutio, quia re-
mo presumit potentatem suam post-
ponere vale alienae, si de liberis cogitasse
sit —

Quod mi^o p^{ro}bat Argumento legis g. Cod. h. l. Ubi
dicit, quod tali casu exspirat substitutio
quasi pupillaris seu exemplaris, q^o mi^o de-
bet cessare pupillaris —

30
Hic ponit etiam Requisitum, ut sibi tes-
tamentum faciat, et quidem jure et tem-
pore prius —

Jure: hoc est ut tale testamentum sit solen-
niter factum —

Tempore prius: hoc e' ne vocet substituta-
tum ante institutum —

Ratio e' quia substitutio e' sequela testam-
enti paterni, hic aut n' sequeretur, sed pro-
cederet qd —

Ulpianus dicit: n' tñ ponet vitium conversa
Scriptura: hoc e' si pater in testamento
in continentis facto prius scribat substiti-
tutionem postea institutionem et m' mox
adhibeat solemnitates, tunc tñ utrumque
valebit, quia quae ad semel fiunt, nec
habent prius, nec posterius, qd

Et hoc procedit: quod denique n' curet
an prius fiat substitutio v' institutio,
sive talis filius s: cui fit talis substiti-
tutio: s: scribat haeres, sive exhaeredetur,
quia utroque casu militat eadem ratio
s: quod denique in his quae ad semel
fiunt, nihil sit prius, nihil posterius, qd
Aliqui quidem dicunt, quod hoc tñ

Procedat in casu, ubi filius e institutus,
n' vero si esset exheredatus, sed n' dant dis-
-paritatis rationem; hinc veniunt e contra-
-rium, quia utroque casu eadem militat
ratio —

Ad finem Num. dicis; sicut miles n' tenet
observare solemnitates in instituendo,
sic m' illas n' tenetur observare in substitui-
tuendo, quia miles e solutus solemnita-
tibus juris civilis —

31. Hic Queris: An pater in testamento pri-
-vilegiato inter liberos possit facere sub-
-stitutionem pupillarem?

R. Quod ita. Nam quia substitutio e se-
-quela seu accessorium testamenti, atque
testamentum f. tanquam principale, po-
-test ita fieri, qd et substitutio tanquam
accessoria —

probat m' per Authent. quod sine po. de
testam. ubi dicit: Quod valeant legata

In tali casu relicta, qd est Substitutio —
Hoc autem intelligitur: si ipsi liberi sibi sint
Substituti, quia tunc respectu illorum
tale testamentum est privilegiatum.
Atque si extraneus esset substitutus,
tunc id non valeret, nisi omnes Solenni-
tates adessent, quia respectu extrane-
orum hoc testamentum non est privilegi-
atum —

Hic ponitur etiam Requisitum Substi- 32
tutionis pupillaris; quod denique
ad valorem substitutionis: filius de-
beat necessario institui v. exheredari,
quia si nec esset institutus nec exhere-
datus, tunc diceretur prateritus, et sic tes-
tamentum esset nullum, qd in nulla
Substitutio, quia non valentem principalem non
valet accessorium —

Et hoc in de posthumo procedit, hoc est

Quod n^o posthumus ad valorem substiti-
tutionis in effectu valenda debeat v^o in-
stitui v^o exheredari —

Hinc si esset prateritus, tunc testamentum
quidem ipso jure valeret, sed n^o maneret
validum, quia istud rumperet per sui
natisilatem, et sic n^o corrumpet ipsa sub-
stitutio ex regula: corrumpente principali
corrumpit accessorium —

Ex dictis apparet, quod ad valorem substiti-
tutionis sufficit, ut filius saltem exhe-
redetur; Quando am^o talis filius exhere-
datur tunc necessario requiritur, ut alius
scribatur haeres, quia alius testamentum
n^o valeret, quia institutio haeredis est basis
et fundamentum Testamenti —

Ubi etiam dicitur: nisi tempore primo Insti-
tutionis liberi n^o fuerint instituti v^o exher-
edati, dummodo sint instituti v^o exher-
edati.

Tempore secundae institutionis, et si eis
postea fiat substitutio, quod tamen talis sub-
stitutio valeat —

Casus pro hoc potest formari talis: Tes-
tator dicit: Uxor mea haeres esto, si ha-
eres natus substituo filios, si autem hi ha-
eres erunt et in impubertate decesse-
rint, substituo Cajum; Hic respectu ma-
tris non valet testamentum, quia respectu
matris liberi nondum erant instituti,
valet vero respectu Caji, quia respectu Caji
jam erant instituti —

Quod probatur per L. 3 §. fin. de lib. et posthum.
ubi expresse dicitur, quod filius si infirmus
tali casu totum testamentum, sed tamen illum
gradum, qui ab initio non valet, hoc est Tex-
tus expressus —

probatur in L. 43 §. filius 2. h. l. ubi in dicitur,
quod si filius sit praeeritus respectu pri-
mi gradus,

Exheredatus vero respectu secundi, quod
a secundo gradu sustineatur totum tes-
tamentum, quia hoc testam^{en}tum caput
exordium a gradu isto, cui fuit satisfac-
tum per solemnitates testam^{en}tarias —

33

Hic ponit^{ur} 6um Requisitum substitutionis
pupillaris; quod denique ex testamento
paterno debeat adiri hereditas / notantes,
si extraneus sit institutus: quia si Testam^{en}-
entum n^{on} aditur, tunc corruis institutio
tandem principale, q^{ui} substitutio tan-
quam accessorium —

Ulpianus dicit: si in patris hereditate ade-
atur ab intestato, servat Proctor Substitu-
tum pupillo: hoc est si unus idemq^{ue} filius
tuus heres, qui alias ab intestato erat su-
ccessorius, et si ei est facta substitutio pupil-
laris, et si is malit esse heres ab intestato,
quod t^{amen} filius locus substitutioni,

Partim ideo ne Testator decedat intestatus
partim ideo, ne detur occasio fraudibus—

Et hoc in procedis, si contra tabulas patris
possessio peteretur; hoc est, quod in tunc
sit locus huic substitutioni, si per bono-
rum possessionem contra tabulas testam-
entum evertatur:

Casus pro hoc est talis: pater habet duos
filios, unum emancipatum, alterum
suum impuberem, facit testamentum,
emancipatum praeheredat, suum impube-
rem exheredat et scribit extraneum,
et huic suo exheredato substituit pu-
pillarem, emancipatus evertit testam-
entum per bonorum possessionem contra
tabulas, impubes moris in impubertate,
et Queris an sit locus substituto? et
Quod ita, quia testamentum non fuit nullum,
quod in iuris per l. 34 et 35 h. l. Ubi di-
citur, quod licet filius emancipatus

Ex certa testam^{to} per bonor. possessione
contra tabulas, quod tñ adhuc debeant legati
conjunctis personis relicta, q^o multo ma-
gis debet substitutio, quia per legata he-
res gravatur, per substitutionem aut ho-
noratur —

Ad finem. Numeri dicis, an aut aditio sit
coacta & spontanea, parum videt inter-
esse hoc, quod tamen sit locus substituti-
oni —

Causa pro hoc potest formari talis: Testator
dicit: primus haeres esto, filius meus im-
pubes exhaeres esto, volo aut, ut primus
hereditatem restituat. Secundo, et filius
meo impuberi exheredato substituo se-
cum, si in impubertate deceperit, primus
n^o vult adire, et tunc eum cogit ad adde-
dum et hereditatem sibi restituendam,
et queris an sit locus substitutioni, et

Idem quod ita. Hoc est quia in Praetore dicitur
jubens facit confirmari Tabulas pupill-
lares —

34

Hic Quamvis An existentia sui heredis faciat
subsistere tabulas pupillares citra immis-
sionem: hoc est, si filius suus institutus
heres se non declaret, an velit esse heres, v. n.
¶ habet enim jure Praetorio beneficium ab-
stentionis: et si moriatur, an sit locus pupil-
lariter substituto?

Idem quod ita, quia formula hujus substitu-
tionis non concipitur, si se immiscuerit, sed
concipitur, si heres erit, atque suus est heres,
quod est locus substitutioni, si non abstineat —
probat in per l. 28 de rebus auth. Jud. possid.
Ubi dicitur, quod sit locus substituto, nisi
filius suus sit heres institutus: et si non decla-
ret, quod est Textus expressus —

probat in per l. 1 § 1 si quis omnis caus. testam.
et per l. 14 de suis et legib.: Ubi dicitur,

Quod iustas faciat heredem, qd' e' boni Sub-
stitutioni —

pbat m' p l. 30 § 10 de fidejus. libert: ubi
dicit, quod ille n' decedat intestatus, qui
relinquit filium suum heredem insti-
tutum, licet talis filius se n' declarel —

Existentia qd' sui heredis facit confirmari
tabulas pupillares — contra hoc —

Obicit l. 2 § 1 et l. 10 § 4 h' ubi dicit, quod
ad confirmationem substitutionis pu-
pillaris requiratur aditio qd' sola exis-
tentia sui heredis n' sufficit —

Idem, si filius extraneus institutus et fi-
lius suus exheredatus, uti in saepe legis
secus N. —

35 Dixi, quod sola existentia sui heredis fa-
ciat subsistere tabulas pupillares, contra
hoc —

Obicit lex aqua Julianum j' § 1 idem juli-
anus j' infra ad Titum Trebell. ubi dicit,

Quod ad confirmandas tabulas pupilla-
res n̄ sufficiat. Sola existentia instituti,
sed quod requiratur aditio coheredis, q̄o male
diximus, quod sola existentia sufficiat —

Casus istius legis ē talis: Testator dixit: pri-
mus et zetus heredes esto, filius meus
impubes institutus ~~heres~~ esto, vos am
duos ꝑ: scilicet primum et secundum: filio
meo impuberi substituo, rogo vos am, ut
hereditatem restituatis Steo, et jam

Quæritur An sit locus substituto, si heredi-
tas n̄ adeatur et Idem quod n̄, sed quod isti
duo debeant cogi ad adendum, q̄o sola ex-
istentia n̄ confirmat tabulas pupillares,
q̄o male diximus, quod ita —

Ad hanc Objectionem Author Idem du-
pliciter —

Primo cum Cujacio dicit, quod Textus in ista
lege sit mandosus, hoc ē quod loco si filius
institutus debeat legi si filius exheredatus

Et quod sit Textus mendosus hoc probat Ca-
jaci^{us} per l. 29 § quod si duo 5^a ad N^{um}. Tre-
bellian^{us}. Ubi idem casus ponit, et in eadem
derogio /: proterquam quod loco lⁱ institui-
tus ponatur lⁱ exheredatus. /: q^o mⁱ in ista
lege videt^{ur} dicendum, quod filius fuerit
exheredatus, et tunc omnino requiror^{et}
aditis —

Potes^t mⁱ mendosus probari ex eo, quia lo-
quit^{ur} Textus de aditione, q^o loquit^{ur} de extra-
:neo, suus enim n^{on} dicit^{ur} adire, se se immix-
:cere —

Idem mⁱ potes^t r^{ati}o distinguere, requirit^{ur}
in casu dictae legis aditis ad hoc, ut confir-
mentur tabulae pupillares N. ad hoc, ut sal-
vetur fideicommissum (quia in casu
legis ist^{ius} duo cohæredes erant gravati fi-
:deicommissis, quod cornisset, si n^{on} adivissent
/: quia ist^e filius n^{on} fuit gravatus, ne q^o tale
fideicommissum cornisset, ideo in lege dicit^{ur}
quod requiratur

Quod requiratur aditio — Clarijor
 valeat Substitutio obliqua [directa N.
 Sola gò existentia sui heredis fuit Subsist-
 ere tabulas pupillares —

Contra hoc Objicit L. 38 in fine h. l. Ubi dicitur,
 quod ad Salvandas tabulas pupillares
 requiratur aditio, gò sola existentia
 sui heredis n' sufficit.

Et distt. in casu legis, ubi extraneus fuit
 institutus et filius exheredatus (Sui
 Nego —

Idem in p'p'et Subtilius 2do negando
 suppositum, quod sui dicantur adire
 sed dicuntur se immiscere, gò leges de
 aditione loquentes nihil faciunt con-
 tra nos —

Hic jam ponunt effectus substitutionis 36
 pupillaris

1mo quod pupillaris expressa subsecon-
 trinat vulgarem tacitam —

2do quod per illam succedat pupillo,
 quasi iste substitutus ab ipso filio

37

Institutus fuisset, quia testamentum patris habet pro testamento filij —

Casus pater duobus filiis impuberibus substituit 3um in casum, quo ^{ut} uterq^{ue} decesserit in impubertate, et

Quaritur si ^{unus} ~~ut~~ illorum moriatur, quis ei succedet, an alter filius cohæres, an vero substitutus?

Ratio dubitandi quia copulativa ut uterque quandoque in iure flectitur in disjunctivam, q^{uo}d et hic ut videtur dicendum, q^{uo}d videtur dicendum, quoniam sit admittendus substitutus —

Referitur in Imperior in lege cum qui-
dam penult. Cod. h. l. n^{on} esse prius admi-
tendum substitutum, quam si uterq^{ue} decesserit, hinc locus est cohæredi.

Ratio quia mens Testatoris fuisse conse-
tur, ut unus alteri prius ab intestato

Succedat, et postea primis altero mori-
ente, ut ei Succedat Substitutus, ratio
ratio est, quia nemo presumit posteri-
tatem suam postponere velle alicui,
sed —

Obijci: Copulativa flectis quandoque
in disjunctivam, go' et hui' ubi e' dicen-
dum

Q' disti. si hoc lex ita interpretet. C. seu
N. Sed contra hoc —

Obijci Lex haeredes mei & Si ad Titum 38
Trebell. ubi casus: Testator dixit: filij
mei duo haeredes esto, si am' uterque
sine liberis decesserit, volo, ut haereditas
restituatur Cajae Nepti, contingit am', quod
primus decesserit sine liberis, et
Quaerebas quis ejus haereditatem debeat
habere, an alter, an Neptis? et Idem
quod Neptis quia copulativa li' uterque
flectis in disjunctivam pro li' uterlibet

gō in in nostro casu copulativa, flaten-
da in disjunctivam & disparitas ē de

p̄lex

ima quia Reptis ē de sanguine, iste am-
n̄ fuit —

2da disp. ē quia hīc agis de fidei com-
: misso, ubi magis attendis mens, in nos-
: tro casu am̄ agis de substitutione di-
: recta, ubi magis attendunt Verba gō —

39

Hīc dicitur quod substitutus pupillo in-
: stituto pupillariter succedat in omni-
: bus bonis, sive iste nempe ille pupillus
habuerit ante testam̄tum sive post tes-
: tam̄tum, sive ille quesiverit ab alio
sive n̄ a patre p̄supposito tñ, quod se
filius institutus immisceat.

Et ratio ē quia hereditas patris et filij
per immixtionem filij facta erunt
patrimonium —

Excipit tñ Miles qui potest filio substituere quoad bona à se ad filium provenientes, et n' quoad alia quamvis se filius immisceat. —

Et hoc vi privilegij, quia miles est solutus solemnitatibus juris civilis, et magis censetur scire arma quam leges. —

Excipit 2do Arrogator qui nec potest quoad bona arrogati propria eidem substituire, sed tñ quoad bona à se ad illum provenientes. —

Et hoc ideo, ne proximi agnati istius arrogati, facto arrogatoris bonis ipsius arrogati perventuri ad que alia ab intestato erant perventuri. —

Hinc mi talis arrogator debet prestare cautionem, quod bona arrogatis in casu, quo in impubertate moreretur, vel restitueret eis, ad quos alia talia bona, seclusa arrogatione perventura fuissent. —

Hic dicitur: quod in casu, ubi ^{suus} filius heres
 institutus se hereditati paternae immiscuit,
 cuius quod inquam substituto n' liceat
 hereditatem patris ab hereditate filij
 separare, quia tunc utraque hereditas
 coaleuit in unam, et facta e' unum
 patrimonium, quod n' potest pro parte
 acceptari, et pro parte n' acceptari seu
 scindi —

Et hoc procedit: sive tali filio si substitutus
 frater v' exheredatus v' emancipatus
 sive extraneus

Et ratio e', quia utroque casu nihil e' eadem
 ratio scilicet hae, ne talis substitutus melius
 latens aris alieni in hereditate paternae
 timidius adbeat hereditatem filij v'
 plane illam revidet, timens, ne et ibi
 alienum lateat, sicut in prima, per quam
 talis filius decederet intestatus, seu si
 si se n' immiscuit —

Non potest qđ substitutus: sive filius frater 41
sive extraneus: hereditatem semel ad
cōalitatem unam ab altera separare —
contra hoc

Objicit lex filius 12 h. l. Ubi sapus: pater
habuit duos filios majorem et impubere,
utrumque instituit, et majorem impu-
beri substituit puillariter, et dicitur
filius substitutus posse eligere heredi-
tatem filij altera renunciata in verbis.

Si filius: qui patri ac postea fratri heres
existit: hereditatem patris renūciat, fra-
ternam am retinere malit, audiri debet.

justum enim Pratorum factum existi-
mo, si fratri separationem bonorum pa-
tris concesserint.

Et addit ratio: Etenim jus dicenti propo-
situm ē liberos oneribus hereditarijs
nō sponte susceptis liberare, nō: invitos,
ab hereditate removere, praesertim

Quod remotis tabulis secundis legitimam
habere fratris hereditatem, qd male dix-
imus, quod hoc indistincte procedat tam
respectu fratrum quam respectu extraneorum —

Et dictum in casu legis, si se alter n' immiscet
cuius hereditati paternae & si se immiscet
cuius N.

Aliqui dicunt quidem quod hoc sit sin-
gulare in fratre, quod hoc denique fra-
ter possit facere, nisi hereditas esset coali-
ta, et hoc propter conjunctionem fra-
ternam, quae ratio n' militat in extra-
neo, qd in solo extraneo debet obtine-
re dicta decisio —

Venor autem et prior sententia, quod hoc de-
nique indistincte respectu omnium pro-
cedat, si sit coaliata et quae in fratre eadem
militat respectu utriusque, ratio ne de-
nique timidius / ob metum latentis
avis

eris alieni in hereditate paterna, parte =
atur altera hereditas, aut plane depe =
ratur, per quod contingeret filium de =
cedere intestatum —

Hic dicitur, quod si alius sit locus substituti = ⁴²
tioni pupillari, quam si aditus sit here =
ditas. / Nos antea: / Si extraneus erat in =
stitutus

Causa pro hoc est: Testator dicit: Titius ha =
res esto; filius meus impubes exhares =
esto; filio autem infra pubertatem mo =
rienti substituo Cajum, tunc / ut sit
locus substituto Cajo: / tunc inquam re =
quiris, ut iste Titius tanquam extrane =
us adeat, alius si non adiret, tunc mihi Ca =
jus substitutus nihil habebit.

Et ratio est, quia si Titius non adiret, tunc
corrumpitur institutio tanquam prin =
cipale, quod est Substitutio tanquam re =
cessoria sive alius sit institutus, sive

Alius substitutus, sive unus idemq; modo
sit extraneus —

Casus pro hoc talis: Testator dicit: Titius
haeres esto, filius meus impubes exhaeres,
huius filio am / si in imsubertate decesserit:
substituto eundem Titium, tunc de-
bet adire —

Hoc am intelligi, / quod denique talis
substitutus extraneus necessario debeat
adire: / si fuit solus haeres — si enim esset
unum aliquo alio institutus, tunc de-
men ex substitutione admittere, licet
ipse non adierit, modo adierit alter, quia per
alterum sustenta fuit institutio, quod
sufficit —

Casus pro hoc talis: Testator dicit: Ti-
tius et Maevius haeres esto, filius meus im-
pubes exhaeres esto, et huius filio in imsub-
ertate morienti substituo Maevium,
Titius adiret, Maevius non adiret et tunc ex
substitutione

Admittere, quia: ut dixi: per Titium
sustenta fuit institutio —

Diximus, quod: ut locus sit Substituto:
quod debeat adiri hereditas, hoc autem in-
telligit, si extraneus sit institutus — si
autem agni filius suus: altero filio suo im-
pubere exhereditato: fuisset institutus,
et eidem Substituto, tunc: licet se non
immisceret: tunc inquam tamen adhuc ex
substitutione admitteretur, quia sola
existentia sui heredis fuit sustineri
tabulas pupillares —

Casus pro hoc est talis: Testator dicit: filius
meus pubes haeres esto, impubes exha-
eres esto; huic autem impuberi: si in im-
pubertate decesseris: Substituo huic
puberem, tunc inquam, iste pubes
eum succedet, licet se non immisceat,
quia sola existentia sui heredis confir-
mat tabulas pupillares l. 13. et 41 de acquir. heredes

Hic dicitur quod substitutus pupillariter
 1. Notanter extraneus et non institutus
 filio impuberi heredi institute succe-
 dat ex substitutione pupillari, si se talis
 filius immiscuit, et tunc non potest u-
 nam repudiare, aliam si se filius absti-
 neat, tunc ipse substitutus succedat qui-
 dem patri et filio, non autem ex substitutione
 pupillari sed ex vulgari, et tunc in eaque
 bona filij v.g. castrensia ex eadem vulgari
 tacita, que sub pupillari expressa conti-
 netur ex Regula: Existencia sui heredis
 non facit cessare tabulas vulgares.
 Caput quoque talis substitutus hereditatem
 et patris et filij. Notanter sicut dixi:
 si filius fuit institutus - si autem filius fuit
 exheredatus, et alius patri institutus.
 Petrus: et alius filio exheredato substi-
 tutus: v.g. Paulus: tunc Paulus tunc co-
 plet hereditatem filij, et Petrus patris

Supposito quod adierit, quia tunc duplex
erat hereditas —

44
Hic dicit, quod si pater faciat substitutionem
: nem generalem, et si institutos heredes
substituat filio, et si n' omnes, sed tm' ali-
: qui, aut unus eorum hanc hereditatem
adierit, quoniam in illo solus tali filio ex sub-
: stitutione pupillari succedet licet heres
esse designat, die substitutionis pupilla-
ris cedente, pro hoc intelligendo ponit
Caput: Testator dicit: Primus, 2tus, 3tus,
4tus heredes esto, filius meus impubes
exheres esto, quisquis mihi am' heres
erit, is in filio exheredato s: in impu-
beritate morituro: heres esto. Primus,
2tus n' adit, adit 3tus et 4tus s: v' in so-
: lus 4tus tali filio ex substitutione pu-
: pillari succedet

Ans' quia per illum Salvata e institutio
2do, quia ista Verba: Quisquis mihi heres
erit

Habent hunc sensum, ac si Testator dix-
isset, si quis mihi heres erit, go si nullus
erit heres, nullus ^{tunc} ^{erit} substitutus, quia corru-
ente principali corrumpit accessorium, et
si unus tm erit heres, tunc is solus in sub-
stitutione succedet —

Et hoc procedit: licet talis heres designat
esse heres, die substitutionis peculiaris
cedente, pro quo e talis casus.

Pater habet duos filios, unum emanci-
patum, alterum suum impubere, et
emancipatum praterit, suum impube-
rem exheredat, et scribit heredes pri-
mum, secundum, tertium, quartum et subjun-
git: Quisquis mihi heres erit, ille in
filio meo impuberi exheredato substitutus
esto, primus, secundus, tertius, quidiam
hereditatem, quartus adit, postea cum
iste emancipatus exertit testamentum
per bonorum possessionem contra tabulas

1. Per quod iste quartus, qui adierit, desinit
esse heres: postea filius exheredatur moni
in impubertate

Et Quærit, an iste ultus, qui adierat, et
qui die substitutionis puillarum cedente
desijt esse heres: sit admittendus ad sub-
stitutionem puillarem? et Idem quod
ita, quia satis est, quod semel adita fuerit
hereditas, et quod voluerit esse heres. Sed
Quærit An ista decisio in procedat, si Testa-
mentum rescindas per querelam inoffi-
ciosi testamenti?

Idem olim fuit distinguere. An per talem quere-
lam Testamentum fuerit rescissum in totum,
et tunc pro parte - si in totum, tunc Substi-
tutus non admittebatur

Casus f. ubi rescindebatur pro parte. erat talis.
pater habuit tres filios, unum instituit,
et ei adiungit extraneum v.g. dicens: filius
meus heres esto, et mihi Titius heres esto,
alberum

Alterum filium exheredat injuste, 3tium
filium impuberem exheredat juste, et
hunc filium huic filio impuberi justo
exheredato substituit, pupillariter, am-
bo acceptant hereditatem id est: et filius
institutus et ipse Titius, postea alter fi-
lius injuste exheredatus rescindit tes-
tamentum per querelam inofficiosi, sed
tamen pro parte scilicet quia nec potuit illud
in totum rescindere, adeoque dictus Ti-
tius per hoc desinit esse heres, et tamen ad-
mittetur ex substitutione, quia testa-
mentum non fuit eversum in totum,
sed tamen pro parte —

Casus: scilicet ubi testamentum per querelam
inofficiosi rescindebatur in totum. Sem-
taliter: pater habet duos filios suos pube-
rem et impuberem, impuberem exhere-
dat juste et scribit Titium heredem,
et huic filio impuberi justo exheredato

Substituit hunc Titium puillariter,
postea primus filius injuste exhereda-
tus rescindit testam. per querelam
in totum, et Lucianum saltem ex substi-
tutione sit admitteendus iste substitua-
tus Titius?

Et quod non quia testam. e' rescis-
sum in totum, et e' aesi factum n' fuisse,
Et hoc ideo, quia olim tale Testam.
rescindebatur sub pretextu quasi fu-
roris —

Hodie am' tm' rescindit pro parte, et sic
hodie semper e' locus substituto —

Ulpianus ponit casus: Testator scribit
Camilium s. servum alienum here-
dem, filium am' suum impuberem
exheredat, et ei substituit hunc Cam-
philum servum alienum, moritur Tes-
tator eo tempore, quo iste Camphilus
adhuc e' servus, itaque iste servus querit

Hereditatem suo domino, postea iste ser-
vus fit liber, postea moritur filius exhe-
redatus in impubertate, et Quirici
dictus filius Pamphilus s. jam factus
liber, acquirit hereditatem, an sibi,
an vero priori domino v. patri? Quod
illam acquirit sibi, quia principalis
voluntas testatoris fuit, ista, ut illam a-
cquirat sibi, si possit, quia am pro illam
sibi acquirere n. poterat, sic ex interpre-
tatione legis s. ne testator moriatur inte-
statu s. censetur tali casu vocari dominum,
ac si testator dixisset, ut v. illa sit heres,
v. saltem alij hereditatem acquirit.
Hoc casu am s. dum iste jam fit liber,
jam eam sibi potest acquirere go, et
sic e. decisum in L. 3. et L. 8. § fin. h. tit.

450
Num. 45to dicij, quod si pater ultimo
morienti substituat, quod sibi reliqui

Succedant ab intestato usque ad ultimum,
et ultimus denique succedit testatus

L. 93 h. l.

Excipit Nisi aliud habeat Testatoris volun-
tas et talis casus est in objectione, nam
objicit lex 89 de legat. 2do tibi

Casus: Patrona testatrix dixit: Si liberti
mei heredes estote. et fundum aliquem
eis legavit. volo am. ut ultimus eorum
moriens, fundum hunc restituat. 89

Titio: et dicunt hi liberti sibi usque ad
ultimum succedere per fideicommissum
item et si ab intestato, quod in nostro
casu tales fratres dicendi sunt. Sibi suc-
cedere per fideicommissum, et si ab intestato

Disparitas est, quia fratres sunt cognati,
quod possunt sibi ab intestato succedere,
isti liberti am. ut supponit. si fuerint
cognati, quod — Posset in ista disparitas

Adjungi, quia ista lex loquitur de legatis,
Nos autem loquimur de institutione —

46

Pro hoc Num. intelligendo prenotanda
est Regula: Partes datae in institutione,
consentur repetitae in substitutione —

Et jam hoc Num. juxta l. fin. Cod. h. lib. po-
nitur casus, qui est duplex

Immo: Testator dicit: filius meus impubes,
exheres esto, Titius et Maevius haeres esto,
quiquevis autem mihi haeres erit, ille est. Simul
Sempronius filio meo exheredato: si in
impubertate morietur: substituti esto
uterque adit, filius morietur in impuber-
tate, et

Quaeritur: Quomodo sint dividendi isti tres in-
ter se hereditatem filij, an isti duo cohære-
des debeant habere unum semissem,
an vero quisque eorum debeat habere
trientem? ut est etiam unciarum, et

Quod si autem hoc, quod hereditas sit dividenda

In trientes, quoniam duos habebunt isti
duo cohæredes, et 3tium iste 3tius illi in
substitutione adjunctus, et sic resolvit Im-
perator in d. l. fin. Cod. h. l. §. 1.

objicit contra hoc l. gna. h. l. Ubi in Simi- 49
lis Caput ponit, ubi denique pater duos
instituit, et eisdem filio exheredato unâ
cum aliquo 3tio pupillariter substituit,
et dicunt hi duo habere simul unum
semissem, et iste 3tius adjunctus solus al-
terum semissem qd idem dicendum est
in nostro casu —

Et facit præterea pro hoc ratio, quia Si
quisquis est particula disjunctiva, quæ
non potest verificari in uno — Et licet
si quisquis, supponat plures, hi tñ ha-
bendi sunt pro uno, qd in ambo debent
habere simul unum semissem —
Quam rationem laudat Author tanquam

Consulto et Philosopho dignam, Quā tū
nō obstante Imperator in d. l. fin. Cod. h. t. l.
decidit in simili causa contrarium.

Hinc Quærit Qualis sit Conciliatio & dicitur
: Ita sunt Combinationes

Bartholus combinat. sic, quāt in l. gna
nō interveniunt l. i. Quisquis, sed quōd fue
runt conjuncti per modum unius, qd simul
debent habere semijsem. In lege fin. am
intervenit l. i. Quisquis, qd nō habentur
per modum unius qd debent habere æqu
: liber, quia quamvis l. i. Quisquis possit
verificari in uno, potest in verificari in plu
: ribus, si omnes concurrant, quæ combinat
e probabili, quia formula legis quæ so
: nant sic: si pater filio impuberi eodē
quos sibi et ^{et} unum præterea heredem
instituit et substituit, bonorum filij

Te dimidiam, ceteros patris heredes com-
muniter ita habere dimidiam, ut unus
semis apud te maneat, alter semissis pro
his partibus inter heredes paternos divi-
sio fiat, quibus ex partibus hereditatem
paternam haberent —

2da Alij dicunt quod in L. qua ista senten-
tia tm referatur, in lege finali vero quod
approbetur —

Loes: am dicit, quod lex finalis corrigat
legem quam —

3tia Alij in hoc volunt ponere differenti-
am, quod in lege qua Verbum ponatur
in infinitivo scilicet lij ita habere, ut
in Textu appareat, in altera vero n, sed hoc
n inducit dissonantiam, et potest dici,
quod hic m subintelligatur Verbum sci-
licet Respondet si se non habere, qd
hoc n facit differentiam — Melior

Melior inter coelestis responsiones potest
dari ista, quia in capite legis finalis isti
duo soli fuerunt heredes in institutione
et primo in substitutione eis tertius fuit
adjunctus, quod fecit Numerum tertium;
In lege qua vero iste tertius statim ab in-
itio cum illis fuit constitutus per modum
alienius heredis, et sic tunc fuit gradum
tertium quod debet habere semissem et —
Caput legis quod enim videtur fuisse iste
Primus et tertius heredes ex toto ex semisse,
et in tertius heres ex toto ex semisse, et sic cessat
omne dubium, quia partes datae in in-
stitutione, censentur repetitae in substitu-
tione —

48. Hic jam resolvitur alter casus: quamvis
in Num. 48to positus, quod denique dicto
casu hereditas sit dividenda in semissem
Semissem, quorum unum habet Titius uno
cum liberis.

59

Cum liberis, et alterum solus Sempronius,
et hoc ex presumpta mente Testatoris, qui
illos ideo videtur conjunxisse, et quidem per
particulam Cum, quae facit conjuncti-
onem legalem, Et autem non facit conjunc-
tionem, uti in lege fin, qd ut simul habe-
ant hereditatem, et alterum separasse potest
ille solus habeat alteram medietatem —
Et ratio addi potest, quia pater cum liberis
habetur pro eadem persona, qd idem fi-
mul habere debent —

Viximus Num. 36to, quod primus effectus ⁴⁹
Substitutionis pupillaris sit iste, quod
sub se contineat vulgarem tacitam —
2dus est, quod per eam succedatur pupil-
lo —

Hoc Num. jam ponit 3tius Substitutionis
pupillaris expressae effectus, quod denique
matrem excludat a legitima, &c. —

Quoniam An hoc sit equum? Hoc dubium

Quod dubitandi, quia tunc ipse filius cen-
setur testari, atque filius illam non potest
excludere a legitima, quod mater tali casu
non videtur excludenda a legitima.

Et tamen quod sit aquum, quia filius non testatur
per se: et si ei non potest imputari: Sed
per probrem: et pater illam instituere
non tenetur: quod nulli potest imputari, quod est
aquum —

Quod mihi probatur per l. 8. § 5. d. de lib. et per Cap.
si pater i. de testam. in 6. ubi id ipsum di-
citur, quod talis mater nec habeat querelam,

Sed —
Obiicit Testamentum patris tali casu habe-
tur pro Testamento filii, atque filius illam
non audeat excludere, quod mater non debet exclu-
di.

Et dictum Testamentum patris habetur pro Testam-
ento filii quoad successionem: quoad actum
testandi non. Sed —
Obiicit filius matri teneretur alimenta

Vare, gò m' ei tenetur relinquere legitimam

Et Amò si ipse testetur Transeat —

Dico Transeat quia potest distinguere, an ma-
ter sit dives & pauper et

Si pater testetur N. —

Et ratio disparitatis est, quia alimenta sunt

Juris naturae, legitima vero est Juris civi-
lis, hinc m' per Jus civile potest alimi —

Paritas est in milite, qui liberis n' potest
negare alimenta, potest tamen eis dene-
gare legitimam —

Jure civili gò mater per substitutionem
puillarem expressam excluditur à le-
gitima, Sed

Quaeris an id m' Jure canonico procedat?

Et quòd ita, quia qui habet pro se legem
justam disponentem est securus in con-
scientia atqui gò —

probat m' ex d. Cas. si pater de testam. in b. l.

Ubi id zignum dicitur —

Mater gò per talem substitutionem excluditur, et quia mater excluditur, multo magis excluduntur reliqui istius filij cognati v.g. fratres, quia pater p. testans loco filij: eos n. tenetur instituere gò — Substitutio gò puillari excludit matrem à legitima, et hoc intelligitur de substitutione puillari expressa —

50

Et ideo Num. 5. mo Quæritur an hoc in procedat de substitutione puillari tantum?

Et dicunt quidem Aliqui quod ita
imo quia substitutio in unum caput
facta, n. censetur fieri in alterum ca-
sum, gò n. talis mater videtur excluden-
da per alteram —

probare hoc n. volunt per l. 4. h. t. ubi gene-
raliter dicitur, quod per substitutio-
nem

Utamque excludantur Alij gò et mater —
Item excluditur per expressam, gò et per
tacitam, —

probare hoc n^o volum^{us} per l. 8. Cod. de im-
pub. substitut^{is}. ubi

Cajus: Miles fecit testamentum milita-
riter, dicens: filius meus heres esto, si
heres n^{on} eris, substitutus Cajum, filius fuit
heres, sed mortuus e in impubertate,
Et Queris Quis ei succedat, an substitui-
tus, an mater, et dicitur, quòd n^{on} succe-
dat substitutus, sed quòd ei praeferat
mater, atqui huius fuit substitutio pu-
pillaris tacita, gò substitutio pupilla-
ris tacita n^{on} excludit matrem —

Ad hoc Argumentum aliqui dicunt,
quòd hoc Argumentum nihil probet,
quia hoc dicunt esse speciale favore mili-
tis, quia am^{plius} per hoc militi nullus fit favor,

Quod excludat substitutum, hinc hoc quini-
nio n' e' vera -

Hinc hoc argumentum satis urget, ita, ut
Author dicat. n' hanc sententiam esse sa-
tis probabilem -

Hinc n' ipse Gasparianus dicit hanc ques-
tionem esse voluntatis, et a circumstan-
tijs dependere -

Nihilominus tamen contraria sententia
e' verior, quod denique mater per talem
substitutionem n' excludatur -

Seco Quaritur Quare?

¶ Aliqui dant hanc rationem dicentes:

Quoties mater in medio e', toties vulgaris
expressa n' continet pupillarem tacitam

hoc e': quod si mater vivat, quod tunc vul-
garis n' contineat pupillarem,

Sed hoc e' falsum, quia pro hoc nullus e' Tex-
tus -

Sed hoc e' ratio, quia leges dicentes matrem

Per substitutionem puillarem excludi,
loquuntur de substitutione expressa, qd
1. tanquam odiosa: n' sunt trahenda ad
tacitam —

Rat' ratiois e', ne ad hereditatem admitta-
tur iste, quem Verba legis n' admittunt —
pbat' ratio per d. l. fin. Cod. de Institut' et
Substitut'. Ubi

Cajus: Testator dixit: Quid quid in utero
uxoris mee e' sive mas, sive foemina, il-
lud haeres esto, et m' uxor mea haeres esto,
si am' nihil natum fuerit, tum Cajus
Substitutus esto: haec e' Substitutio
vulgaris expressa: postea natus e' post-
humus, et per hoc cessavit Substitutio
vulgaris expressa, postea iste posthumus
fuit mortuus in impubertate: aut m'
patre vivente: mater proinde recurrit
ad Principem, Quid casu emergente hic

Jurij esset, an deberet excludi vel n^o, et
recepisset Imperator, quod sit admittenda
mater, atqui huius fuit substitutio pupil-
laris tacita, quod substitutio pupillaris ta-
cita non excludit matrem —

Aliqui quidem dicunt, quod per istam
legem nihil probetur, quia in ista lege ma-
ter fuerit prolata, rationem dicunt fuisse
istam, quia ista mater simul fuit coin-
stituta, et sic cum ei testator favens ho-
reditatem ex institutione, competet ei
eum m^o, et multo magis favere ex substi-
tutione — Sed vana est haec opinio,

Ratio: quia si mater debet preferri ~~et~~
substituto, dum est instituta, multo ma-
gis ei debet preferri dum est instituta.

Ratio rationis, quia afflictis non est adhibenda
afflictio, atqui talis mater satis fuit afflictio
per hoc,

Quod privetur filio, qd n debet affligi in
Substitutione —

pbat hoc n per d l. precibus 8 de impub.

Substis: ubi dicit, quod nec in testamento
militis per substitutionem pupillarem
tacitam mater excludatur, qd minus
in alijs —

pbatur n ex finalibus verbis. Legis finalis

Ubi dicit, quod Substitutus n aliter ad-
mittatur, quam si posthumus n sit na-
tus, aut mater n sit in medio, qd alias
n admittitur, qd ei mater n praesentur,
qd Substitutio pupillaris tacita n exclu-
dit matrem, qd et tacita, quia n e minor
vis taciti quam expressi —

Et simo in odiosis N. in alijs Transeal,
quia n e contraria regula: sequius ex-
pressa nocent, quam expressa n nocent,
v n si pro tacito n sit contrarium exp

Expressum C. 5. §. 1. N. hic am̄ e' contra-
rium expressum scilicet in d. l. fin. gō
51 Substitutio puillaristacita, gō n' excludit
matrem, hoc am̄ intelligitur de casu,
ubi mater aliās ab intestato erat successu-
ra — hoc ē, si de Successione filij natura-
lis et legitimi simul agatur —

Hinc si pater filium arrogatum insti-
tueret et ei ^{vul} ~~regul~~gariter expresse substitu-
eret, tunc mater vi substitutionis puil-
laris tacita s. sub ea contenta s. n' preteret,
quia ei n' erat ab intestato successura, et
quia inclusio unius ē exclusio alterius —
Utrumque hoc Num. ponit Iurisperiti an in sub-
stitutio vulgaris excludat matrem?

Quod ita et quidem utraque —
Ratio ē, quia per illam n' succeditur
filio sed patri, mater am̄ nihil Juris ha-
bet in bonis mariti gō —

Ad finem Quæritur, an per substitutionem
reciprocam excludatur mater?

Et Respondetur ita, quia talis substitutio con-
tinet utramque substitutionem id est vul-
garem expressam et in pupillarem ex-
pressam, atque per vulgarem expressam
et in per pupillarem expressam excludit,
ergo et per Reciprocam. —

Actum est hactenus de forma et effectu sub-
stitutionis pupillaris, potest autem ista sub-
stitutio cessare varijs modis, hinc jam
sequitur de modis, quibus talis substitutio
finis —

Et Ans. finitur per pubertatem, quia 52
in casum aut certum tempus concessa,
eo lapsa censentur negata —

Sufficit autem, quod pupillus attingat ulti-
mum diem anni istius et is abactus ha-
betur pro completo et cessat substitutio,
et potest testari, quia lex ei jam dicitur facere

Facillatam testamenti l. 5^a qui testam. facere
possit, per consequens cessat Substitutio —

53

Casus: Aliquis filius iam impubes / cui
pater fecerat Substitutionem puillarem
ducit uxorem ante 14 annos, et

Quaerit. An per hoc Substitutio puillaris
extingvatur?

Supponendum e' hic, quod haec quaestio de
Jure civili in regula n' procedat, quia
de Jure civili malitia n' potest suppleri
aetatem, nisi id forte Princeps indulget.

Jure Canonico aut' malitia potest suppleri
aetatem et hoc propter periculum incon-
:tinentiae —

Et jam Ideo ad quaestionem, quod per hoc
Substitutio puillaris: idem e' de vulgari
n' extingvatur —

Ans' quia per hoc filius n' exit ex patria po-
:testate — recto quia nondum habet pot-

Potestas alicui legandi —

Hoc autem intelligitur: si talis filiusfamilias
non habeat proles, si enim illas non haberet,
tunc periret substitutio, ne talis proles
per hanc substitutionem patitur de-
trimentum —

probat in argumento legis humanitatis erga

Cod. h. l. ubi dicitur, quod substitutio ex-
emplaris: quam pater fecit filio furio-
so majori: pereat, si ei supervenerint li-
beri et quod hi liberi non possint praeferri,
ergo et haec —

probat in per l. 43 h. l. ubi in dicitur, quod
si furioso: cui pater substituit exempla-
riter, supervenerint liberi, quod nem-
inatur substitutio exemplaris, ergo in-
terumpitur puillaris —

Hic dicitur, quod haec substitutio non possit
fieri ultra annos imbecillitatis, scilicet
directe, nisi id pater velit & manifeste & In p. eo.

Nē homini sana mentis testamenti factio
cripiatur —

ubi directe, per fideicommissum enim
id fieri potest: vg rogando: lege 41 § quod
li. 3 h. t. ubi id ipsum dicitur;

Et ratio ē Amo quia multa licent per indi-
rectum, quā directe nō licent —

2do quia quemlibet licet rogare, nō am-
licet quemlibet iubere —

250 Hic queris an substitutio pupillaris ul-
tra tempus impubertatis directo facta
per vg ad 10. 16 annos: saltem flebatur in
vīm fideicommissi?

Et respon quod nō quod prob per de extraneo
fin. Insti. h. t. ubi id ipsum dicitur —
prob in per l. 7 h. t. ubi mō id ipsum di-
citur —

Et ratio ē quia hoc fieret contra leges, quia
leges hanc substitutionem tñ usque ad
14 annos admittunt —

probat m' ex l. precibus 8. Cod. h. l. ubi dicitur
Quod hoc miles possit facere favore mili-
tia, q' id paganus facere n' potest —

Capus Testator dicit: filius meus impubes 58
hares esto, si erit, et infra pubertatem de-
cesserit, substituo Cajum, ille filius am-
sit 15 annorum, vivente adhuc patre,
et postea mori n' vult, et

Quaerit an per hoc substitutio vulgaris
tacita seu subintellucta extinguatur?

R' quod n'.

Simò quia provenit ex dispositione legis,
quae illam ad nullum tempus coarctat,
ne testator decedat intestatus —

probat m' a pari a contrario, quia pupil-
laris tacita n' extinguitur per additionem
pupilli, q' m' vulgaris tacita n' debet ex-
tingui inter pubertatem —

probat m' ex eo, quia substitutio vulgaris tacita

Sequitur dispositionem substitutionis vul-
garij expressa, atqui expressa per hoc nō tol-
litur qd nec debet tolli tacite —

5°

Hic Quæritur an per ingressum Religionis
pupilli evanescat pupillaris —

Et dicit Author, posse negari suppositum,
quod impuberes admittantur ad Religio-
nem — Nec vota illorum valerent juxta

Causis 18 de Regul —

Et hoc in regula, si vel tri Pontifex dispen-
saret, tunc dicendum esset, eam nō extingui
vi, quia hoc illi esset favorabile —

Altera questio est: si impubes perveniat in
supremum Patriatūs gradum, an per
hoc evanescat substitutio pupillaris?

Et Idem Author vult ante, quod ad hanc dig-
nitatem nō admittantur impuberes —
si tri vel ex voluntate Principis fieret, tunc
eodem modo esset respondendum —

Quod denique n̄ exstingueretur, quia
hoc illi esset favorabile —

Hic' Quæritur An per ingressum patris, pu-
:rillan̄s Substitutio evanescat? 58

R̄ Videtur quod ita ex r̄aone, quia ad
valorem substitutionis pupillan̄s requi-
:ritur, ut filius sit in potestate utroque
tempore, id ē et tempore conditi testamen-
:ti, et tempore mortis paternæ, atqui tali
casu talis filius tempore mortis natura-
:lis paternæ n̄ esset in patria potestate
: quia ex illa exit per ingressum: q̄d di-
:cendum ē, quod evanescat Substitu-
:tio —

Veniens tñ ē, quod n̄ evanescat, quia talis
filius censetur statim: mortuo per pro-
:fessionem patris: exire ex patria potes-
:tate, et n̄ primò post mortem naturalem
Et r̄aō ē, quia Religio inducit mortem
civilem

Ad quam subsequens mors retrahitur:
juxta Titulum decretalium de convers. con-
jugg. gº

quodam in per. pater is in primo infr. de
capt. et post. tim. revers. ubi

Casus: pater filio suo impuberi substituitur pupillariter, postea pater captus erat ab hostibus, postea mortuus est filius, et postea primo mortuus est pater in captivitate, et dicitur, tri. Substitutio valere, quia hoc ipso, quod pater sit mortuus, quoniam hostes, sic fingitur primo captivitatis momento fuisse mortuus, et sic censetur filius effectus fuisse sui juris quasi per mortem patris naturaliter, ^{per} gº in hunc talis filius censetur effectus esse sui juris per mortem patris quasi naturaliter.

Item —

59 Diximus quod Substitutio pupillariter ex
= nepos

Anno pubertate — 2do emancipatione —
3tio evanescit, si testamentum prius nuptia-
tur per posterius — v. si fiat irritum per
capitis diminutionem Testatoris —
v. si Testamentum n. sit. Solenne — v. si in illo
sit praeteritus suus, v. si Testatori suus,
v. quasi suus agnoscatur haeres —
Et ratio est: quis vivente aut n. valente prin-
cipali n. valet accessionum, aliquid go —
Causa est: pater habet duos filios, unum Bo
emancipatum, alterum suum et im-
puberem, emancipatum praeterit, suum
exheredat, et scribit heredem extraneum,
et huic filio suo impuberi exheredato
substituit aliquem pupillariter, filius
emancipatus praeteritus evertit testam-
entum per bonor. possessionem contra
tabulas et

Quaeritur an per hoc substitutio pupillaris
evanescat et. Respondetur quod non —

Amo quia haec substitutio tendit in
commoditatem pupilli l. 34 in fine
h. tit. —

2do: quia ex tali testamento debentur leg-
ata: procijsue liberis et parentibus
debita: et sola institutio reijcitur,
q' m' salva manet substitutio, sed

Quaerit Ulpianus Quid Juris, si testamen-
tum: in quo facta e' substitutio pupil-
laris: rescindatur per querelam inoffi-
ciosi Testamenti, an per hoc substitu-
tio pupillaris evanescat?

¶ Olim fuit distinguendum, an tale tes-
tamentum rescinderetur in totum, tum
m' evanescebat substitutio — si t'm pro
parte tunc non l. Cajinianus 6 § 3 de
inofficiis testam. ubi id resumitur re-
solvitur —

Exemplum ubi in totum rescindi debet
¶ e' tale

Pater habet duos filios suos scilicet
unum impuberem et alterum impube-
rem exheredat injuste impuberem ex-
heredat juste, et scribit extraneum hare-
dem, et huic impuberi juste exheredato
substituunt pupillariter, injuste exherede-
datus rescindit testamentum in totum,
et per hoc corruebat testamentum per
consequens in corruebat ipsa substitu-
tio —

Exemplum ubi tñ rescindebatur pro
parte, e' tale

Pater habet tres filios, omnes suos, u-
num cum extraneo scribit heredem,
et alterum injuste exheredat, et tunc
impuberem juste exheredat, et si sub-
stituunt pupillariter, iste tñ rescindit
exheredatus: rescindit testamentum pro
parte, et per consequens salva manet

Substitutio pupillaris — Et hoc olim —
Hodie autem indistincte; tamen sola institutio
rescinditur, reliquis omnibus capitulis
salvis, quia in tamen testamentum est rescin-
dendum, in quantum est inofficiosum,
atque tamen est inofficiosum quod insti-
tutionem quo —

n. 61.

1to Substitutio pupillaris ex angustis,
si non adeatur hereditas ex testamento
patris —

2mo quia paria sunt non fecisse factam
institutionem aut destitui testamen-
tum, atque quo L. 2 Si et L. 10 § 4. h.

2do quia institutus non tam dicitur ille,
qui non fecit testamentum, sed in is, cuius
hereditas ex testamento non aditur, atque
quo —

non valet quo Substitutio, si non adeatur heredi-
tatem et hoc in regula.

Exquis tamen miles: cuius Substitutio va-
let

Quamvis n' ad eatur hereditas —
1mo quia miles e' solutus solemnitate
bus juris civilis —

2do quia miles potest ab initio solam
substitutionem facere, omissa institu-
tione et tñ valet, qd' m' debet valere hęc,
ubi prius facta fuerit institutio —

3to finitur substitutio pupillaris, si 62
tempus illius pater coarctaverit ad bre-
vius tempus vq' ad 8. id. v. in annos,
et si illud tempus labatur, quia ad tem-
pus concessa, lapsa tempore censetur
esse negata, et quia illam pater
n' tenebatur facere —

Cajus: Testator dicit: filius meus im-
pubes heres esto, si erit et intra 10. v. 12
annos decesserit, substituo Cajum; ille
filius am' fil' 12 annum, vivente
adhuc patre et ^{postea} ~~tamen~~ moritur, et

n̄ pater moritur, et Quamvis an exsting-
vatur Substitutio vulgaris tacita, quæ
sub expressa pupillari continetur?

R Aliqui Sicut Bartholus, dicunt, quod
exstingvatur — Imo quia cum pater
tempus limitaverit, si n̄ censetur sub-
stitutionem ullenūq̄ velle fac valere

2do quia quando vitatur expressum,
censetur n̄ vitari tacitum, aliqui go-
verius tñc, quod n̄ exstingvatur —

Imo quia istæ substitutiones sunt di-
verse / per unam enim provideo filio,
et per alteram patri / go vitata uni,
n̄ debet vitari altera —

2to quia quavis pater filium tali
casu censetur velle decedere intesta-
tum, n̄ censetur tñc velle se decedere
intestatum —

probat n̄ ex eo, quia exstincto uno prin-
cipali, n̄ exstingvitur alterum, atq̄
tam

Tam substitutio vulgaris quam pupil-
laris e' quid principale: licet sit tacita /
q' extincta una n' debet extinguere al-
teram

T. 10

64

Et substitutio pupillaris extinguitur,
si substitutus moriatur ante institu-
tum impuberem, tunc substitutus ni-
hil ad heredem suum transmittit —
Anno quia ipse adhuc nullum Jus acqui-
situm habuit —

probat hoc in per l. 42 in fr de acquir.
rerum domin. Ubi dicitur: quod Jus
quod nondum habemus: extra ^{no} ~~bonum~~
nostra sit, atqui tale Jus n' potest trans-
mitti q' nec in nostro casu —

probat in per l. 81 de acquir. heredit.
Ubi dicitur: quod Jus substitutionis mortuo
impubere n' transmittatur q' —

Casus autem legis sic fuit iste: Testator di-
cit: Titius, Mævius, Sempronius, et filius.

Meas impubes heredes esto, si am fi-
lius meus ~~impubes~~ infra pubertatem
decesserit, tum quisquis mihi heres erit,
is m'ei Substitutus esto, mortui sunt
prius tres, postea filius, ~~postea~~
~~nam~~, et diu solus Sempronius Succede-
re exclusis haeredibus defunctorum —
plac in per l. Sed si plures 10 h. tit. Ubi
dicitur: quod soli Superstites ex Substitu-
tione Succedant, n' m' mortuorum ha-
eredes, q'o e' Textus expressus —

65 q'timo finitur Substitutio pupillaris, si
impubes moriatur ante patrem —
quod plac per l. 28 h. tit. Ubi dicitur, quod
impubes, patre vivo, mortuus n' censetur
reliquisse bona, q'o n' e' in quid ei succe-
datur —

plac m' per l. ii de captiv et postlim in.
revers: Ubi dicitur, quod si pater, qui
filio suo impuberi fecerat Substitutio-
nem

Pupillarem: ab hoste capiatur, et si in-
terea iste filius moriatur, et si postea pa-
ter succedat redeat, quod concidant
tabula pupillares, qd e' Textus expressus,
et sic in Sentit Goveanus et rationem
addit, quia nec talis filius potest dici
decedere testatus ex persona sua, nec ex
persona sui patris — Ex persona sua
n, quia e' impubes mortuus — Ex per-
sona patris n n, quia ut dicatur de-
cedere ex persona patris, tunc debuit
se decedere factus sui juris per mor-
tem patris: quia pater fuit reversus
ab hostibus, et sic: Jure post liminij:
Singitur nunquam captus fuisse, qd
ex nullius persona potest dici deces-
sisse testatus, qd corrumpit Substitutio
pupillaris —

Hic Quæritur si filius impubes cui pa-
ter fecerit Substitutionem pupillarem

Moriatur ante patrem: an tunc exsting
vatur Substitutio vulgaris? Si aut ex
stincta pupillaris?

¶ Bartholus distinguit an pater ha
buerit tempus mutandi testamenti,
v n — si n habuit tempus mutandi tes
tamenti, tunc dicit esse locum Substit
to, quia tunc patri n potest impulsari,
si am tempus mutandi testamenti
habuit et n mutavit, tunc dicit eum
excludi, quia sibi pater debet impu
tare —

Verius tñ eⁱⁿ distincte, quon talis Sub
stitutio adhuc valeat —

Et ratio eⁱⁿ simo, quia Substitutio vulga
ris eⁱⁿ distincta a pupillari et eⁱⁿ aequi
valem principale, qd exstincta una, n
exstinguit altera —

Ratio quia testator n censetur se velle
excludere decedere intestatum, quo
v. g. uel

Potest sustineri testamentum — 67

Casus: Testator dicit: primus et 2tus ha-
redes esto secundo substitus primum,
primo substitus 3tium / NB Qui n̄ fuit
coheres: / et

Quaerit si moriatur primus, quis ei suc-
cedet, an alter coheres, an verò iste ter-
tius substitutus?

Et quoniam succedet substitutus, quia ex-
presse in locum ejus vocetur —

Si aut̄ utriusq; moriatur 2us tunc ei suc-
cedet primus ex eadem rāone, quia
fuit expresse in ejus locum vocatus,
tunc primo succederet 3tius, sed

Quaerit Quid juris sit in 3tio casu si
prius moriatur primus, et postea 2us,
et si restet solus iste 3tius, qui primò
fuit substitutus, an is m̄ admittatur
ad successionem istius secundi?

Raō dubitandi ē, quia ille n̄ fuit sub-
stitutus

Secundo, sed tñ primo, qđ videretur
dicendum, quod n̄ sit admittendus —
Et tñ quod ita ex regula, substitutus sub-
stituto censetur n̄ esse substitutus insti-
tuto, atqui istius fuit substitutus primo,
et primus fuit substitutus secundo, qđ
n̄ iste istius censetur substitutus fuisse
secundo — Ex dicta regula: substitutus sub-
stituto censetur n̄ substitutus esse insti-
tuto —

Notandum aut̄ ē hñ, quod ista regula
tñ habeat locum tunc, quando de hære-
ditate unius agitur seu clarius: quando
n̄ intervenit exheredatio; si enim ageretur
de hereditate ^{du} singulorum seu intervenisset
exheredatio, tunc ista regula locum n̄ ha-
bet.

In quo casus est talis, qui expressus ē in l.
49 h. l. Pater habet filium et filiam
suam, et impuberem filium scribit hære-

Filiam exheredat, filio substituit filiam,
filia substituit suum pupillariter, et jam
certum est, si Filius moreretur citius, quod
hereditas devolveretur ad filiam, et ea
mediante tandem si in imsubertate
moreretur, in hereditas devolveretur
ad hunc substitutum —

Quaritur autem, si prius moriatur filia, et
postea primus filius, an in tunc admitta-
tur substitutus? R. Videretur dicendum,
quod ita, ex dicta regula: substitutus
substituto, censetur in esse substitutus in-
stituto atque go —

Quod est tamen, quod non sit admittendus, quia
hic agitur de duplici hereditate, alia
enim est hereditas filij instituti quam a
patre accepit, et alia filiae exheredate,
quam aliunde acquiriverat go —

Errat e, quia cum ista filia sit primogenita
tuo filio seu fratri, sic adhuc nihil feceris
habuit ad illius bona, quod mihi nihil potuit
transmittere ad hunc suum substitutum,
sed illa capiet frater tanquam legitimus
ab intestato, quia non implicat duarum
hereditatum, unam capere ex testamento
et alteram ab intestato, supposito, quod
sint duae hereditates, si autem esset una he-
reditas, tunc omnino non liceret medietatem
capere ex testamento et medietatem
ab intestato, quia hereditas est res indi-
viduum, quae non potest pro parte acceptari
et pro parte repudiari, quia Testator de-
bet de toto patrimonio testari, quia nemo
paganus potest pro parte testatus et pro
parte intestatus decedere —
Sciendum autem est, quod haec questio procedat

Jure novo, id e' post *Consultum Tertilia-*
num et *Orphicianum*, ubi mater admil-
titur ad successionem liberorum ab intest-
tato, sed eam debet dividere cum reliquis,
antea enim id n' procedebat

De substitutione exemplari
seu quasi pupillari

Egimus de substitutione vulgari - Item
de pupillari, jam sequis de exemplari,
quae aliter vocatur quasi pupillaris,
et hoc ideo, quia ad similitudinem ejus
e' introducta; sicut enim substitutio pu-
pillaris impuberibus fit ideo, quia ipsi
sibi n' possunt facere testamentum, sic
in ipsa exemplaris fit quibusdam per-
sonis ideo, quia in illi sibi n' possunt, aut
n' sciunt facere testamentum licet sint
puberes -

Uti vge furiosus, mente captus, prodigus
declaratus est. Et hujus substitutionis fir-
mentis in L. 43 h. 1 et L. 9. Cod. eorl.

69

Hic dicit, quod ^{quoad} hanc substitutionem con-
tingent aliqua mutatio jure novo respectu
Juris veteris, quia olim s. qui talem substi-
tutionem facere voluit, ille debuit ad hoc
habere Rescriptum Principis s. sed lege 43
et quidem indistincte id est respectu omni-
um —

Hodie autem quoad mente captos et furiosos
non est opus hoc Rescripto juxta d. L. 9 ubi
ipsum dicit —

Aliqui in hoc extendunt ad prodigos de-
claratos uti Donellus, qui rationem dat,
quod prodigus comparetur mente capto, aut
furioso s. scilicet quoad alienationem
bonorum et hanc eadem debet procedere decisio-
nem Loci: istam opinionem rejicit, et be-

Quia in d. l. g. nec fit mentio prodigorum
nec mutorum, quod respectu illorum adhuc
opus esset descripto, quia ista lex est correcto-
ria quod ultra suum casum non est extendenda,
quia ius vetus non correctum non est prohiben-
dum stare —

Hic dicitur, quod haec substitutio non tamen possit
fieri naturalibus et legitimis simul, sed
non legitimis tamen aut non legitimatis, quia
substitutio pupillaris possit fieri dictis per-
sonis, quod est ista, quia eius regulis regula-
tur —

Quando autem pater taliter substituit
filio arrogato, tunc tamen ei potest substituere
quoad bona a se ad eum provenientes
argumto d. legis 10 § g. h. l. Ubi dicitur,
quod substitutio pupillaris ab arroga-
tore tamen quoad haec bona fieri possit, quod
est haec — — — — — sed

Quæritur An in possit fieri liberis naturali-
bus tñ? ¶ Bartholus dicit quod ita, ra-
tionem dat, quia hæc substitutio fundatur
in humanitate, atque in respectu natu-
ralium tñ eadem est humanitas, ergo in de-
bet esse eadem decisio —

Verior tñ est contraria sententia, quoniam pater
^{talibus} talibus liberis substituere non possit, quia
ad hanc potestatem non sufficit sola humani-
tas, sed in præterea debent esse personæ tales,
quibus præteritis aut iniuste exhereditatis
compeleret querela, atque filius natura-
lis tñ, respectu patris non habet querelam,
ergo pater ei taliter substituere non potest —
Respectu matris autem illam talis filius habet,
ergo in mater ei potest taliter substituere

72. Hic Quæritur quis possit ita substituere? ¶
Quilibet parentum tam mater quam pa-
ter

Item avus, avia et quia hæc substitutio est
inducta intuitu humanitatis, atque igitur —

Occasione huius Quæstionis: si cam et pater
et mater faceret, qualisnam prævaleret?
an utraque valeat, aut nulla? Et videtur
dicendum, quod n' possit utraque valere;

ratio quia nemo potest cum duobus testam-
entis decedere, atque talis s' v' fungus: de-
cederet cum duobus testamentis igitur —

Hinc dicendum videtur, quod sola Substi-
tutio patris valeat et prævaleat —

Similiter quia pater majori potest consilio —

2do quia pater in liberos habet patriam
potestatem, et sic pro illo militat duplex

ratio scilicet et civilis et naturalis, quæ
ratio n' militat in matre igitur —

Et hæc sententia de subtilitate juris in po-
testate defendi; et probatur a pari, quia

Substitutio pupillaris tamen est una, igitur et hæc et

Nihilominus tñ ꝑ saltem moribus ꝑcep-
tum ē, quod utraque debeat valere, ita
tñ, ut substitutio a patre facta, tñ habeat
locum in bonis paternis, altera vero in ma-
ternis, quia fundatur in humanitate, n' ē
am̃ major humanitas in uno parente, quam
in altero ꝑo —

72

Hic querit An mater ad recta vota transiens
possit substituere exemplariter? & quod ita,
nisi quia d' lex ꝑna eam simpliciter admit-
tit, et n' facit distinctionem, an ad recta vota
transcat vñ ꝑo —

2do quia hoc tenet in commodum ejus, cui
facta ē substitutio ꝑo —

3tio quia pater ꝑest substituere ꝑupili-
lariter filio exheredato quamvis ꝑrosum-
tur ejus favor erga talem filium Langves-
cere ꝑo et talis mater —

73

Bartholus quidem tenet contrarium,
quia talis mater censetur erga talem fili-
um.

Mutasse affectum — Veniens tñ e' prior senten-
tiæ, quia hoc ipso monstrat ei affectum,
quod ei substituat: ne decedat inchoatus,
ergo —

Ped moveri potest hic hoc Nemero in senten-
tiæ Bartholi altera questio, an talis sub-
stitutio a' matre: ante 2da vota facta
irritetur per supervenientia 2da vota.
Et dicit item Bartholus quod ita,
quia per hoc mater censetur reddi inha-
bilis ad nunc substituendum g'o e' prior
Substitutio debet corrui, quia devenit
in eorum, a' quo n' potest inchoari —
Nos autem Idemus, quod n' irritetur, et imo
hic minuz e' dubium, quia substitutio
fuit facta ante 2da vota, ubi adhuc nul-
la fuit suspicio mutandi affectus g'o —
2do: quia n' potest substituere, quem vult,
sed aliquem ex liberis aut fratribus g'o —

Casus: pater habuit filium impuberem,
 qui simul ex furiosus, et Iuvenif Quomodo
 illi possit substituere? an pupillariter, an
 quasi pupillariter seu exemplariter?
 Et Quod si n' possit substituere exemplariter,
 sed pupillariter, quia habito remedio
 ordinario n' e' recurrendum ad extraor-
 dinarium, atqui pupillaris e' remedium
 ordinarium et altera extraordinarium
 go -

Quod in p'bas argumto L. 3 de Tut ubi dicitur
 quod p'pulo furioso n' sit dandus Curator,
 sed Tutor: quia habito remedio ordinario
 n' e' recurrendum et go in substitulo filio fu-
 rioso impuberi debet fieri pupillaris -
 si durat am' hae substitutio, nisi usque ad pu-
 bertatem -

Hinc si talis filius fieret furiosus pubes et
 maneret furiosus, tunc ista substitutio flex-
 titur

In exemplarem, si cetera requisita ad sint,
hoc est si talis filius maneret furiosus, et si is-
ta substitutio pupillaris non fuit expressa ad
certum tempus restricta, alias non reflecteretur,
quia absque hoc est iure singulari: sed est extra
ordinarium modum: / inducta, ergo non debet
extendi —

Debet autem iste filius fuisse suus — tunc si
esset emancipatus et furiosus plene esset
impubes: / et si ei pater taliter substitue-
ret, tunc tamen erit exemplaris, quia filio
emancipato pupillariter substitui non po-
test, quia deficit patria potestas, quae est
fundamentum substitutionis pupil-
laris —

Idem est, si mater tali filio substitueret,
tunc non erit exemplaris, quia mater pu-
pillariter substituere non potest —

Hic dicit, quod haec substitutio tamen possit
fieri liberis, quia dicta Lex quae hanc

Facultatem concedens: tunc loquens de liberis —

Hinc filius patri furioso taliter substituere non potest —

Primo quia inclusio unius est exclusio alterius
2do quia pater potest liberis substituere pupillariter, non vero e contra, quod idem dicitur de exemplari —

96

Hic dicitur ut talis substitutio valeat, quando talis pater substituens debeat sibi prius facere testamentum, quia substitutio sine institutione valere non potest, atqui ergo — Item debet tale testamentum adiri, quia aliud testamentum destitueretur, et sic non valeret substitutio —

debet in fieri ei: qui non est reCAPUT in alienam patriam potestatem uti est Reges —

Primo quia ei alias posset provideri per patrem — 2do quia substitutio pupillaris

Non potest ei fieri, qui ~~in~~ recipiunt in pa-
triam potestatem, qd et hanc —

Et praeterea adhuc ad hanc substitutionem
requiritur — imo ut tali scilicet mente capto
relinquatur legitima et quidem tota,
quod probatur per d. l. quam ubi verba po-
nuntur in ablativo Absoluto, quod denique
pater filio possit taliter substituere pos-
sit taliter substituere, portione ei integrā
relictā, atqui ablativus absolute posi-
tus importat conditionem sine qua nō —
Ubi Casus: Testator dixit: Titius haeres
esto, volo autem ut hereditatem restituat
Cajo, datus sibi ab illo 100 aureis Casus
nolebat dare, haeres ejus volebat, et dicitur
nō esse admittendus, quia nō fuit satisfac-
tum conditioni quia ablativus absolute
positus et et nō solet esse per modum for-
mae scilicet juxta leg. i. q. de condit. et demonstrat. qd

Hinc si n̄ esset integra legitima ei relicta,
tunc substitutio n̄ valeret, quia Ablativus
absolute positus habet vim forma, q̄o de
ficeret forma, q̄o Actus n̄ valeret —

Quod am̄ habeat vim forma hoc pbat Au-
thor per L. 49 de condic et demonstrat
Ubi Casus: Testator dixit: Cajus lego fundum
Tusculum, datis a se heredi 100 aureis, Cajus
am̄: quia fuit servus: quod Testator neg-
:avit: n̄ potuit dare hos 100 aureos, voluit
am̄ illos dare illius dominus, et n̄ fuit ad-
:missus, quia Ablativus absolute positus
habet vim forma, forma am̄ n̄ posita ac-
tus ē nullus, q̄o —

Alij am̄ dicunt id tm̄ requiri ad excluden-
:dam querelam —

2do ad hanc substitutionem adhuc requi-
ritur, ut substituatur liberi, si quos ta-
ly mente captus habet — Et quidem

v unus eorum v aliqui v omnes si am-
n habet liberos, tunc tres sunt substitu-
endi —

si nec suos habet, tunc potest substitui
quiscunque alius —

Viximus in fine precedentis Numeri, quon- 99
iam ^{mo} ~~primo~~ loco ei: cuius substitutio exem-
plar: substituenti sunt liberi, si eos
habet — Hic jam hoc dicentur: an om-
nes sint substituendi v aliqui tri, v an
m sufficiat substituere unum eorum
& sufficit, si v aliqui v m unus tri eorum
substituere —

quod probat ex d. Lege gna: Ubi clare dicitur:
quod debeant substitui v omnes v alij
v unus tri, qd sufficit substituere unum
tri quia alia ista Verba Ly Aliquos v u-
num, nunquam verificantur si debe-
rent substitui omnes, qd n'e opus substi-
tuere omnes —

Sed Obijcijs: In alias omnes liberi sunt
instituendi, qd et hic. Et simo distt, si pa-
ter ipse testetur Transcat, si avus, uti hic N.
et sic Transcat: quia posset distingui an
sint sui ne ne —

Et ratio Omnes sunt instituendi Transcat,
qd in omnes sunt substituendi N. eam,
quia ab institutione ad substitutionem
non procedit necessario argumentum affir-
mative, quia sunt omnes instituendi
et exheredandi, substitutio autem eorum
sanio fieri debet, qd —

probari hoc in potest ex eo, quia in pupil-
lari pater potest praterire matrem, qd
in exemplari potest tali casu praterire
aliquos nepotes, &c.

Obijcijs adhuc: in Avus tenet instituere
omnes nepotes, qd in hic eos tenet substi-
tueri

Et dicto si sint sui Cui n̄ sint sui / Ubi hūc
supponit / N. n̄ ē gō necesse substituere
omnes —

Hinc reliqui liberi seu Negotiarii n̄ habent
querelam, licet sint praeteriti, quia ē
satis factum legi —

Alimenta tamen eis essent relinquen-
da, quia sunt juris naturae, et hoc ē
sententia communis et vera

Donellus quidem et nonnulli alij vo-
lunt contrarium, quod denique sint
omnes substituendi —

Simò quia id videtur exigere humanitas,
et quia iura dicunt, quod omnes liberi
sint instituendi —

probat hoc in ultimus per d. l. 43 h. ubi
dicitur quod si tali filio / cui talis substitu-
tio facta fuit / superveniat posthu-
mus, quod nemo potest testari, quia ē
praeteritus

gō n̄ potest prateriri —

Verior tñ ē prior sententia, quia cū ali-
-quos v̄ unum, nunquam verificaretur
Et ad dictam legem 43 Idemus dis-
tinguendo, in casu legis, si extraneus fuit
substitutus, et quidem in casu, ubi talis
filius adhuc nullos habuit liberos & se-
-cūs n̄.

Per liberos aut talis filij n̄ intelliguntur
liberi naturales tantum, sed liberi iusti
id ē naturales et legitimi simul v̄ legi-
timati v̄ legitimi tñ —

98

Hic queris an mater in substitutione ex-
emplari possit prateriri? & quod ita, quia
in puillari potest prateriri: et n̄ habet
querclam. gō et hic, sed

Obijciat Testamentum patris habetur pro
testamento filij, atqui filius eam n̄ po-
-test praterire gō nec pater & distat quon-
-successionem C

I h i
— 49 —

Successionem: quoad actum testandi. N.

Effectus huius substitutionis e', quod ta-
: liber substitutus æque in omnibus bonis
tali filio /: unde uenque quæ sita sūt /
Succedat, sicut in substitutione pu-
: pillari argumto l. 10 § 5 h. l. — Ubi dicit,
quod hoc fiat in pupillari, qd et in et-
: emplari —

Excipit tñ pater arrogator, qui n̄ potest
substituere, nisi quoad sua bona, ne ag-
: nati istius arrogatoris hereditate ejus,
facto ipsius arrogatoris perveniat —

Hic dicit, quod ista substitutio isdem 80
fere modis finiatur, quibus finitur sub-
=stitutio pupillaris —

1mo: si Testator n̄ habuit facultatem
testandi, quia n̄ valente principali n̄
valet accessorium —

2do: si testamtu corruat v. g. si nemo sit &

v. si filius irritum est v. si n. addeatur hereditas et.

Præcipuus autem inter ceteros est modus iste, si talis filius respiciatur, hoc est si iterum fiat sane mentis — Et ratio est, ne homini sane mentis auferatur testamenti factio ei a lege concessa —

dicij ferè, unde sequitur, quod debent dari modi, quibus finitur una non vero altera, uti unus casus jam est dictus, si talis filius respiciatur, tunc cessat exemplaris, pupillaris autem non cessarebunt —

Econtra non potest cessare pupillaris, ubi vulgaris aut pupillaris non cessaret, uti v. filius per emancipationem — v. per pubertatem

81

Casus: pater substituit filio furioso et exemplariter, postea iste filius rediit ad sanam mentem, et per hoc corrumpit ista substitutio, postea ipse filius iterum substituitur.

Iterum reconvalescat? & hæc varie sunt
Sententia.

Aliqui dicunt: si talis filius, durante di-
lucido intervallo ipse sibi fecit testamen-
tum, quod tunc substitutio n̄ reconva-
lescat, quia ipse filius sibi providit —
Si aut̄ filius nullum fecit testam̄tum, tunc
eam dicunt convalescere; rationem dant,
quia n̄ censetur reliquisse, qui iterum
relabitur in furorē —

Alij disting: an illud dilucidum inter-
vallum fuerit breve v longum —

Si fuit breve, tunc illam dicunt conva-
lescere, quia modicum n̄ curatur, & quia
tali filio vix potest impulari, quod n̄ sit
testatus —

Si aut̄ longum fuit istud intervallum,
tunc dicunt illam th convalescere, ex ratione,
quia cum talis filius habuerit sufficiens
tempus

Ad testandum et si sit testatus, si con-
tur voluisse decedere intestatus, et debet
sibi impulare —

Veniens indistincto, quod nunquam
reconvalescat, quia Actus semel legitime
irritatus ex casu supervenienti non revivis-
cit, atqui ergo

Et talis filius debet sibi impulare, quod
non sit testatus, cum potuerit, modo si
revera fuisse dilucidum intervalum
probetur —

quod in pba per l. 2. Cod. de posthumis
heredibus instis ubi dicitur, quod posthu-
mi natiuitate rumpatur testamentum
Iure civili, nisi talis posthumus illis
inter manus obstetricis obierit, ergo et
in nostro casu —

pba in per d. l. 9. et 43 h. ubi dicitur,
Quod talis substitutio non reconvalescat.

Et n̄ distinguitur, an intervallum fuerit
breve v longum, qđ nec nos distinguere
debemus.

De breviloqua seu Reciproca substitutione

Agimus de substitutione vulgari —

82

Item de pupillari utraque —

Item de quasi pupillari &

Jam sequitur de substitutione Reciproca,
quam aliqui vocant breviloquam ideo
quia fit brevibus verbis —

Et n̄m̄o Author querit, an haec substi-
tutio sit specie distincta a prioribus,
id ē a vulgari aut pupillari?

Et Respondet quod n̄ est bene, n̄ differit enim
specie, quia coincidit v in unam v in al-
teram, sed tñ differit qualitate verbo-
rum, quae n̄ inducunt differentiam speci-
ficam

Quia diversa orationis figura n' consti-
tuit diversum genus, g'o

Ulleniug dicit Auctor, quod aliqui hanc
substituonem vocant breviloquam ex eo,
quia fit brevibus verbis,

Sed n' bene: n'mo quia compendiosa ad huc
brevioribus fit verbis, et tu n' vocatur bre-
viloqua, g'o nec ista ita e' vocanda —

2do quia brevitat' n' curatur, sed vicissitu-
do reciprocaonem inducit, hoc e' quod n' cur-
rentur brevia verba, sed ista formula, qua
alter alteri invicem substituuntur —

Melius g'o vocatur Reciproca ab ista reci-
procaone —

Hinc m' Joep eam p' juxta l. 4 § i h. l. / defi-
nit, quod sit secunda in locum deficienti-
tis primi heredis facta Vocatio, qua insti-
tuti sibi invicem substituuntur —

alias in Institutis Schambog eam de-
finit

Sic, quod sit Vocatio et quae voluitur et re-
voluitur manentibus iisdem heredibus
Formula huius substitutionis est haec:
Amus ex semisse haeres esto, et tu ex altero
Semisse haeres esto: v. m. simpliciter: imus
et tu haeres esto: et vobis invicem sub-
stituti estote, v. et primum substituo
2do, 2dum autem substituo primo —

Hic dicitur: quod substitutio reciproca subje- 83
tacite comprehendat utrumque eorum,
id est et substitutionem vulgarem et pupil-
larem, modo id feras personarum qua-
litas, hoc est modo tales instituti, et sibi
invicem reciprocè substituti estote am-
bo imsuberes, uti jam in Num. ibi de
substitutis pupillari L. 4 § 2. h. t. dictum est —
Hinc si non essent ambo imsuberes, tunc tamen
continetur vulgarem, non vero pupillarem.
Et ratio est, ne inducatur inaequalitas inter
liberos

Pubes enim alteri posset succedere ex-
traque impubes aut puberi non posset succe-
dere, nisi ex sola vulgari eo et —

84

Diximus quod substitutio reijctoria conti-
neat sub se et vulgarem et puillarem
Hic jam Quærit Qualis ista substitutio
qua sub illa continetur, sit dicenda,
an utraque sit dicenda expressa, v. utraque
tacita, v. una tantum et quæ?

Quod utraque sit dicenda expressa.
Primo quia cum ~~membra~~ neutra earum
exprimatur, si non est ratio quare dicatur una
expressa, et altera tacita, et altera ideo
potius dicenda est utraque expressa —
Quod non probatur per l. lucius 43 h. l. Ubi
dicitur, quod per talem substitutum exclu-
datur mater — Inferitur ergo hic debet
latere puillaris expressa ergo et altera de-
bet esse expressa, quia non est major ratio pro
una quam pro altera —

probat in ex § quā ratione id Institutus
de pupil. substitutus Ubi in id ipsum di-
cis

Casus: Testator dicit: Primus, 2tus, 3tus, 85
4tus et haeredes extote / supposito quod
sint liberi / ultimo morienti substitutus
Cajum et Quirius an haec substitutio sub
se continueat substitutionem reciprocam?
hoc ē an sibi tales succedant ex testam-
ento seu ex institutione

Utilitas hujus questionis ē haec, quia pri-
mi possunt bona sua alienare, n' verō ul-
timus —

Et quod n', sed succedunt ab intestato
Quod probat per § b. Institutus eod tit. c. l.

39 h. l. Ubi dicitur, quod tunc legitima
successio locum habeat, qd ē Textus expres-
sus —

Hoc autem intelligis, si sint liberi, si autem essent
extranei, tunc sibi succederent per fidei-
= commissum

Juxta l. Titia 89 § Seja de leg. 2. ubi as-
sus: Patrona legavit fundum aliquos
libertis et ultimo morienti substituit
aliu[m] et dicuntur sibi hi liberti succe-
dere per fideicommissum usque ad ultimū
et ultimus primus decede[n]s testatus, q[uo]
d' e[st] Textus expressus, et
disparitas e[st] quia fratres inter se sunt co-
gnati, q[uo]d possunt sibi ab intestato suc-
cedere, liberti autē supponuntur n[on] esse
tales, et sic sibi n[on] possunt ab intestato
succedere, q[uo]d e[st] disparitas —

86

Effectus substitutionis reciproca e[st] quod
si partium fiat mentio in Institutione,
n[on] fiat autē earum mentio in substituti-
one, quod tunc eadem partes censentur
esse assignate in substitutione et
Ex regula partes date in Institutione cen-
sentur relegate in substitutione v[el] primus

Ex ~~aff~~ utroque, alter ex B. 3. tunc ex duabus
unius heredes effote et vobis invicem
substituti estote ad B. 5. h. 1 et B. 6. et 4. h. 1
et hoc in regula:

Casus tri exceptus est, ubi aequaliter habe-
rent in substitutione, licet inaequales por-
tiones habuerint in institutione, si de
alia mente testatoris paleat u. expresse;
si dixit ut in substitutione aequaliter
succeedant — u. tacite si illos in Sub-
stitutione aequaliter gravavit
u. m. si illos in substitutione nomi-
bus proprijs praepositis fuit affatus, uti
jam ante resolvimus

Casus: Testator dicit. primus, 2. tunc,
3. tunc, 4. tunc et heredes effote, primus mor-
atur, reliqui interim deliberant,
immo postea moritur relicto herede,
2. tunc postea repudiat, 3. tunc et 4. tunc con-
veniunt, et Quaeritur an heredes primi

Adventis mortui in cum 3tio et 4to
admittatur ad Successionem istius Seun-
di repudiantis pro rata?

Et Respondetur quod non, & Solus 3tius et 4tus
Succedent — Et ratio est, quia iste primus
non supervixerat repudiationem secundi,
et sic illi adhuc nullum fuit ad Suc-
cessionem ex Substitutione fuit ques-
tum, ergo in nihil. —

Accrescit ergo pars deficiens Soli Super-
stiti s: qui suam partem agnoverat.
Et quidem invito Lege 6. Cod. h. tit.
Ratio, quia Substitutio imitatur fuit
accrescendi —

Ratio rationis, quia est appendix testamen-
ti, ergo non debet imitari ejus naturam

De compendiosa Substitutione

88

Egimus de Substitutione vulgari, de pu-
pillari, de exemplari, de reciproca

Jam sequitur de Substitutione compendi-
:osa, quam aliqui ponunt pro distincta
Species à prioribus, sed æque hæc Sub-
:stitutio ꝑ. Sicut de Reciproca dictum est
nō tam formā Substantiāli, sed tm acci-
:dentali differat ab alijs speciebus, hoc ē,
quod nō in re ipsā, sed tm quoad formulam
differat ab alijs —

Continet autē hæc Substitutio uno verbo-
:rum compendio sub se diversas Sub-
:stitutionum species, plura tempora,
et plures aetates —

Formula ejus ē talis: filius meus hæres
esto, et quodcumque deceperit,
Substitutus ei Cajum —

Hæc Substitutio continet primo val-
:garem — si filius hæres nō erit — Continet
in exemplarem, si talis filius fiat pubes,
et simul furiosus, et si in furore decedat
Hic Quærit si filius ꝑ. erit talis Substitutus

Facta fuit: / si ad pubes, et maneat sano
mentis et acceptus, an hæc substitutio flecti-
tatur in fideicommissariam? hoc est, an
talys filius adeptus pubertate teneatur
hereditatem acceptatam restituere sub-
stituto, ac si à patre rogatus fuisset, ut
illi eam restitueret?

Idem dicitur: Si Testator fuit miles, tunc om-
nino talis substitutio flectitur in fi-
deicommissariam, et talis filius tene-
bitur bona restituere substituto, ac si
à patre rogatus fuisset, ut ea ei resti-
tueret —

quod probatur per l. Centurio in h. et leges
precibus et Cod. eod. ubi id ipsum di-
citur: Quod hoc denique obtineat in
militibus, quod —

~~substitutum~~ Cum illa tamen differentia, an denique talis
~~substitutus~~ filius militis moniatur ante puberta-
tem et post pubertatem si moniatur ante

Ante pubertatem, tunc tenetur omnia
bona huic substituto restituere, unde
cunque illa quasita sint, sive à patre,
sive in ab alio, quia tunc succedit filio di-
recte et ex substitutione pupillari —

Si aut post pubertatem morias, tunc et in
talibus filius tenetur hæc bona isti substi-
tuto restituere, quæ ab ipso patre ad ta-
lem filium pervenerunt, quia hæc ena-
tura fideicommissi; Quod denique
fideicommissum non possit relinqui, nisi
in bonis quæ ab ipso fideicommittente
ad fiduciarium pervenerunt lege xi
§ 3 h l ubi id ipsum dicitur —

Quod aut in alijs bonis fideicommissum
relinqui non possit. Ratio est, ne
legitimis hæredibus istius filij fiat in-
iuria, si eis talia bona auferrentur —

2do: Quia principale beneficium non debet
esse

Legitimis heredibus fraudi —

Diximus Quod in testamento militis talis
substitutio compendiosa s. licet sit directe
facta s. favore militis, flectatur in fideicom-
missum —

Hic quaeritur, an hoc in pagano proce-
dat, hoc est, si paganus talem substitutionem
faceret, an in hoc flectatur in fideicommissum.
Summe

Et dicunt quidem aliqui quod ita, quod
probare volunt per d. l. 8 Cod. h. tit. ubi di-
citur, quod talis substitutio verbis direc-
tis facta flectatur in obliquam, quod et in
pagano id procedere dicunt —

Verius autem est, quod non flectatur, quod pro-
batur immo ex § extraneo fin. Instit. de

puillari substitut.

ubi expressè Imperator dicit, quod talis
substitutio post pubertatem, aut post

Additionem extingvatur, nisi id fieret verbis
obliquis, qd e' Textus expressus —
pbat m' per l. iij h. tis ubi dicit, quod sub-
stitutio puillaris finiatur pubertate,
nisi ad longius tempus facta fuisset, qd e'
in isto capu —

Et ad l. lxxviii Idemus, quod loquatur de
mitile, qd n' e' extendenda ad paganu,
quia casus exceptus firmat regulam in
casibus n' exceptis —

Hinc haec lex n' e' contra nos sed potius
pro nobis, quia inclusio unius e' exclu-
sio alterius —

2do quia hoc militi specialiter e' conces-
sum ~~et~~ privilegium, privilegia am
n' debent extendi de casu in casum qd
sed Invenis adhuc, si talis paganus
tali testamento adderet clausulam co-
dicillarem, an tunc haec substitutio
flectatur in vim fideicommissi?

¶ Videre quod ita ex regula, quando dicitur

Actus n̄ valet, ut agitur, valeat, ut va-
lere potest, atque gō —

Idem tñ quod non, quia dicta Regula tñ
locum habet tunc, quando Testator n̄ po-
test sibi aliter providere scilicet per fidei-
commissum expressum, gō hac Regula
hic locum n̄ habet — Sed hic habet locū
contraria Regula scilicet hac. Quod voluit,
n̄ potuit, et quod potuit, n̄ voluit —

Titulus quintus

De conditionibus Insti- tutionum

Connexio. Egimus de institutione et
substitutione, quia am̄ institutio aut
substitutio potest fieri pure v̄ sub
conditione, ideo sequitur de conditionibus
Institutionum —

+ quia n̄ ē actus legitimus — Quod am̄ institutio possit fieri sub con-
ditione. Hac ē sm̄, ^{+ latē} quia cui licet,
quod ē plus, licet m̄, quod ē minus, atq̄

Testator potest extraneum n̄ instituere,
gō m̄ ei: si eum instituit: potest appone-
re conditionem et: —

Diei aut̄ certus conditioni apponi n̄ potest
ex raōne, ne contingat, aliquem pro parte
testatum decedere, ratio quia qui semel
hæres, semper hæres —

Si tñ talis dies adjiciat, tunc favore ultima
voluntatis habetur pro n̄ adjecto

Amo quia utile per inutile n̄ debet viti-
ari —

ratio nē testator decedat intestatus —

Quod aut̄ conditio institutioni possit
adji, n̄ verō dies, hæc ē, quia conditio
eveniens aut̄ deficiens: retrahitur
ad tempus conditi testamenti, quia even-
tus illius aut̄ defectus erat incertus, et
pendente conditione talis nec dicitur tes-
tatus nec intestatus, sed ē in suspensio —

Diei aut̄ ē certus, gō n̄ potest retrahi, et hic
si n̄ variō decederet talis pro parte testatus

Et pro parte intestatus —
dixi quod dies certus institutioni non possit
adjuvare — contra hoc
objicit l. si mater 33 de vulg. et pupill. sub
statut. ubi

Casus: Testator dixit: filius meus haeres esto
cum erit annorum 14, et diebus talibus in-
stitutio valere, atqui erat facta ad diem,
quod dies potest assignari institutioni & dicitur
incertus (certus N. —

Ratio, quod dies iste habeat loco conditio-
nis, quia licet cum erit annorum 14, per-
inde accipitur, ac si dixisset, si erit annorum
14 tuor —

Quod mi probat per l. 22 Quando dies legato-
rum cedat, ubi id ipsum dicitur

2 Conditio in genere definitur quod sit in-
certus rei eventus — v. e. lex adjecta Actui,
differens ejus effectum in futurum et
incertum rei eventum —

Iti am in specie definit, quod si lex ad-
iuncta institutioni, differens ejus effectum
in futurum et incertum rei eventum.

Dividit am conditio variè, Amò quod alia
sit propria, quæ in tempus futurum
concepit —

Alia propria, quæ in tempus præsens
præteritum concepitur —

Propria alia possibilis, alia impossibilis

Possibilis è 3plex scilicet potestativa, casu-
alis et mista

Potestativa è, quæ à potestate ejus, cui ad-
jicitur, dependet —

Casualis: quæ à casu dependet —

Mista è: quæ ab utroque dependet —

Impossibilis è 4duplex: scilicet natura,

lege, facto, perplexitate Verborum

Alia m è facilis — Alia difficilis — Alia è quæ

ex natura rei inept — Alia, quæ per legem

suspenditur — Alia, quæ per hominem adjicitur —

Alia e affirmativa, alia negativa —
alia copulativa, alia disjunctiva —
Item alia necessaria, alia contingens —
3 viximus, quod conditio possit apponi In-
stitutioni; hoc autem intelligitur de con-
ditione possibili —

Hinc si esset impossibilis, tunc haberetur
pro n' adjecta, et talis conditio n' vitiat in-
stitutionem, sed ipsa conditio vitietur
L. i. d. 1.

Simò: quia censetur per errorem obrepisse
se — 2do quia n' testator censetur velle lu-
dere, et est unus — In contractibus autem
talis conditio vitiat actum —

Disparitas e, quia contrahentes censentur
esse rejeti, et sunt duo, et sic saltem unus
observare, testator tamen unus e —

Et denique: quia interpretatio in contrahen-
tibus e facienda contra istum, qui potius
legem clarius dicere et n' dixit, iuxta

l. 39 de pactis: ubi id ipsum dicitur —
diximus, quod conditio impossibilis habeatur
pro n. adjecta, Notanter si per se talis ē,
Si aut. tm. esset per accidens impossibilis, v.
potius tm. difficilis, tunc habetur pro n. ad-
jecta et pendet ab eventu v.g. Lamphi-
lus haeres esto, si se suis nummis ex servitu-
te redemerit, quia id Testator confectur vel-
le, ut allaboret, ut quoquo modo ex servi-
tute exeat —

Hic dicitur quod conditio n. debeat esse honesta. ⁴
Hinc si esset inhonesta, tunc n. habe-
retur pro n. adjecta l. 15 et 14 h. l.

Hinc n. valet ista conditio, si Testator dice-
ret: Situi haeres esto, si iuraveris se alteri
datum io ex. l. 8 h. l.

Quia probi essent deteriorationis conditionis,
et forte repudiarent quam prout adju-
randum est. Et sic posset cavari con-
temptus Religionis iuramenti —

Item pro inhonesta habetur haec: si Teptator dixeret: Titius haeres esto, si caveris se omnia legata praestitutum, ne forte contingat contra legem incapacibus persolvi legata
Leges q. h. l. —

Item haec: si reliquias meas in mare injeceris, haeres esto —

Imo quia transgressor hujus conditionis magis est laudandus quam condemnendus. Et quia talis conditio habetur pro stulta et censetur esse contra humanitatem, quia corpora manerent in seculo —

Haec autem est inhonesta ut: Titius et Maevius haeredes sunt, si manserint in societate, quia per hoc nemini praedjudicatur — Imo hoc proficit publico, quia per societatem vigent commercia

Hae autem vitia actum, quem Codicillis haeredem scripsero, haeres esto; quia Codicillis nec deferitur nec adimitur hereditas scribitur vel directo

113

Directo; Nisi in testamento scriptus esset,
et in scuticillis tui declararetur —

Si servum manumiseris, haeres esto, haeres
honestus —

Item: si dotem non petieris haeres esto, haeres
non habetur pro honestus, quia in vicem do-
tis testator ei censetur relinquere heredita-
tem —

Hic dicitur quod servus alienus possit insti-
tui sub conditione, si liber erit, quia haec
a Voluntate Domini dependet — 5^a

Servus autem proprius sic non potest institui,
quia haec dependet a Voluntate Testato-
ris, et sic succedit regula: non censetur se-
rius velle, qui differt in casum id, quod a
proprio dependet arbitrio l. 22. h. l.

Ubi dicitur, quod non haec conditio habe-
atur pro honesta, si Testatrix diceret: filius
haeres esto, si fueris emancipatus, quia cen-
setur talis mater tui avertere velle repugnatum
a patre —

6
Hic dicitur: quod si haec conditio habeatur
pro honesta, si qua institueretur sub condi-
tione, si liberos pepererit, quia per hoc nulli
nocetur —

Imò hoc publico proficit, et talis conditio ha-
betur pro purificata, nisi tales liberi ex-
scinderentur, quia tñ sunt de utero suscep-
ti —

Et hoc procedit, nisi sint muti, modo habeant
formam hominis, quia m' sunt homines —

7
Diximus, quod conditio, si liberos pepererit,
habeat pro honesta, et quod susceptis liberis
purificetur —

Hic Quæritur Quid Juris, si talis mulier ente-
retur monstrum an m' tunc censetur puri-
ficata esse conditio?

¶ Videretur dicendum, quod ita juxta
L. 13° de V.S. ubi dicitur: quod mater insti-
tuta equat hereditatem, licet pariat mon-
strum qd monstrum venit nomine libero-
rum —

Venijs am' e', quod Monstrum n' veniat nom-
ine liberorum, et quod talis n' capiat heredita-
tem —

Quod pbat Amō per l. ij de statu hom. Ubi
dicitur, quod partus monstrofi n' sint loco
liberorum, quando de acquirendo agitur
atqui, gō —

pbat m' ex eo, quia mulier p. quae aliaj ad
successionem liberorum admitteretur in casu,
ubi ingenua tres, libertina vero 4 tuor
liberos peperisset, n' admitteretur, si emi-
teretur monstrum, gō monstrum n' venit
nomine liberorum —

pbat m' ex Paulo 4 sentent. Ubi dicitur,
Quod post humus natus n' numpat testa-
mentum si sit monstrofus, gō monstrum
n' venit ^{nomine} loco liberorum — Sed

Objicij d. l. 135 de V. S. Ubi dicitur, quod
Mulier haeres instituta capiat hereditatem,
licet pariat monstrum, gō monstrum ve-
nit nomine liberorum.

Et dicto in casu legis Lapia Popeja ad
tandam poenam v. potius ademptionem
hereditatis ob sterilitatem C. Lewis N.

Et ratio est: quia talis est quae pariat monstrum
non est sterilis, sed quod pariat monstrum
hoc potius casui adscribendum —

8
Aliud est in conditione, si enixa sit, hoc est,
quod conditio censeatur purificata, si mulier
er sub hac conditione instituta monstrum
pariat et casus hereditatem, sed et legem
queret 135 de V.S.

9
Casus: Aliquis aliquam instituit sub con-
ditione, si liberos susceperit, illa suscipit,
sed liberi itenem moriuntur, et
Quoniam an censeatur conditio purificata,
et an talis admittatur ad successionem.
Et Quod ita quia ista conditio est transiens,
quod sufficit illam semel impletam fuisse,
licet implementum ejus non duret l. 9. Cod.
de Institut et Substitut —

Aliud ē si sub hac conditione institueres,
si cum liberis deceperis, tunc illos semel
natos fuisse, n̄ sufficeret, sed deberent
durare, quia ista conditio ē permanens,
et habet tractum successivum —

Sufficit aut̄ unam prolem tunc esse natam,
quia lij liberi n̄ habet singularem et
N̄ in Authore loco sine liberis, debet poni
cum liberis —

Ulleniū dicit Author, quōd hac condi-
tiō sit frequens, et quōd quandoque
subintelligatur, uti in maa fideicom-
missionem sequetur —

Itē Quaerit An filius possit institui sub 10
conditione potestativa?

Et jure veteri sub facili potuit institui
Notanter in asse, quia censebatur absti-
nere, si ei n̄ paruit: v. g. filius meus heres esto,
si funus meum fuerit comitatus —
sub difficultate v. casuali n̄ potuit institui,

Saltem in legitima, quia legitima ei
debetur a lege —

Excipis Nisi in ejus defectum exhereda-
retur, v.g. filius haeres esto, si navis ex Africa
veniens — si autem non venerit, tunc filius et
haeres esto, et Titius haeres esto —

Et quod in casum deficientis conditio-
nis debeat exheredari; Ratio est quia alius
hoc casu se nec inveniret institutum,
nec exheredatum, quod esset praesentis,
quod testamentum est nullum —

Sub facili quod olim potuit institui, sci-
licet sub potestativa —

ii. Hic queritur si pater filium instituat
sub conditione casuali, an testamentum
valeat v. non?

¶ Aliqui dicunt, quod valeat l. 32. c. 136.

§. i. Cod. de inoff. testam. ubi dicitur,
quod denique habeatur pro adjuncto
96

Veniens tñ e' quod et hodie tale testam-
entum sit nullum, quia olim fuit nul-
lum qd' et hodie, quia hoc n' e' correctu,
qd' succedit Regula: Jus vetus n' correc-
tum n' e' prohibendum stare, sed

Obijciat d. l. 32. et 36. for. de inoff. testam.
ubi dicit, quod talis conditio habeatur pro
n' adjecta qd' valeat testamentum.

Et dicitur habetur pro n' adjecta respectu le-
gitime respectu totius testamenti v. res-
pectu reliqua hereditatis. — v. g. Testa-

tor dicit: Filius heres esto, filius exheres
esto, et huic filio exheredato lego legiti-
mam si navis ex Asia venerit, tunc ha-
betur pro n' adjecta, et filius caput legiti-
mam. Sive navis veniat. Sive non —

Respectu qd' legitime talis conditio habetur
pro n' adjecta; Unde sequitur, quod si in re-
siduo alius sit institutus, quod tale testa-
mentum valeat. —

Quod in pba ex eo, quia tali casu locus e
querela / si forte alter filius suus tali u
su fuit exheredatus / qd supponitur tale
testamentum valere —

Quod am tali casu sit locus querela, hoc
pba per d. leges sūticeas per 32 dam et 36
qua ponuntur sub Titulo / qui inscribitur
de inoff testam / qd signum e, quod tali
casu competat querela, sed

Obiicit tali casu talis pater decedat pro par
te testatus est & dixit si ei in residuo es
set nullus substitutus (Secus N. —

12. diximus quod filius suus sub conditione
facili olim potuerit institui —

Hic Querit: An in hodie talis filius sub ta
li conditione possit institui Ab si scribatur
ex affo.

& quod ita. quod pba imo per d. et Cod. h.
ubi dicit, quod filius n possit institui sub

Tali conditione, quæ n' e' in ejus facili
potestate: nisi in defectum ejus exhaere
detur: q'ò sub tali, quæ e' in ejus facili
potestate potest institui, licet n' exhaere-
tur —

2to Quia hoc olim potuit fieri, et Jure novo
id n' e' correctum, q'ò et hodie id potest fieri,
ex regula: Juy vetus n' correctum n' e' pro-
hibendum stare —

probat hoc mi per d. l. 32. et 36 Ubi dicitur,
quod talis conditio tui rejiciat a legi-
tima, q'ò a reliquo n' rejicit —

Hic dicit, quod legitima nulla conditio 13
possit adjiui, nequidem facilis, Imò nec
hæc ei potest adjiui si volēs: v. g. filius hæ-
re esto in legitima, si volēs, quia per
illam adferretur filio gravamen. Si-
cut illud, quod si talis filius se n' declara-
ret, an velit v' n' quod nihil transmittet
ret a suum hæredem —

Nullum aut gravamen potest filio
fieri circa legitimam: quia hæc ei nō à
patre, sed à lege debetur: qd nec hæc con-
ditio ei circa eam potest adici —

14 Hic Quæritur An nepos suus possit institui
sub conditione? Et olim potuit sub ~~con-~~
juxta l. 4 et l. 1 § 1 de hæred. instif

ubi dicitur quod hæres possit institui sub
conditione, et abinde tunc filius suus ex-
cipitur qd nullus alius excipitur, qd nec
nepos, quia locus exceptus firmat regulam
in casibus nō exceptis —

probat in per l. intestati i § 8 de suis et leg.
tim ubi dicitur, quod plus tribuatur

liberis sui gradus quam zoti v. Stij qd
probat in per l. 6 ad l. item Trebell ubi di-

cit, quod nepotes et coheredes: qui ex lege
velleria instituti nō nunciebant testamen-
tum: possint sub conditione institui, qd

gō ē Textus expressus —
pbat in exco, quia tales Negotes et post hu-
mos n̄ erat opus ad valorem testamenti
nominatim exheredare, sed sufficiebat illis
exheredare inter cohereros, gō censebantur
sicut extranei, gō poterant sub conditio-
ne institui —

Hinc in poterant una imaginaria ven-
ditione emancipari filius a m̄ terna,
et hoc procedebat jure vet̄i —
Jure novo a m̄ hoc ē correctum per d.
l. 32. de inoff testam et p. fin. Cod. de lib-
eris probenibz —

Ubi dicitur: quod hodie sublata sit diffe-
rentia circa legitimam respectu eorum
quibus querela competat, atq̄ et Negotibus
suis competat: si injuste exheredarentur.
gō et hodie Negotes debent institui pure,
sicut filius —

Hic dicitur, quod effectus conditionis sit, quod

Suspendatur actus usque ad ejus eventum.
tunc ante ejus eventum relictum peti n' po-
test, quia deficiente conditione deficit con-
ditionatum §. 5 h. l.

Hoc autem intelligitur de conditione casua-
li — si autem sit conditio potestativa, et si eam
hæres v. honoratus velit implere, et si alter
p. in cuius persona explenda erat: renuat,
tunc tñ pro impleta habetur

Ex regula: Conditiō pro impleta habetur,
quoties per eum, per quem implenda fuit
— sed, n. stat, quominus impleatur §. 3. §. 2.

h. tit.

Ex ratio ē, ne hæres v. legatarius ex aliena
contumacia poenam sentiat. —

Casus legis ē iste: Testor dixit: uter filio-
rum meorum duorum consobrinam dux-
erit, illa e. gr. et alter ex 3 bus uncijis hære-
des esto: et dicit, si uterque eam s. p.
ratus ducere et illa neutrum velit, quod
quisque habiturus sit semper, qd.

Ad finem Numeri dicis, quod conditio
possit adjici v affirmative et tunc debet
impleri — v negative et debet omitti — v
conjunctivè v disjunctivè —

Si conjunctivè adjicias, tunc debet expleri
utraq; quia conjunctiva n̄ verificat,
nisi omnibus partibus existentibus —

Si disjunctivè adjicias, tunc sufficit im-
pleri unam, quia disjunctiva n̄ in
uno verificat.

Titulus 8vus De jure deliberandi

Connexio: Egimus de institutione et sub-
stitutione; jam agendum esset de ejus
effectu, id ē de ipsa acquisitione heredi-
tatis; antequam aut̄ de eo agatur, pre-
mittitur adhuc prius de jure deliberan-
di, et hoc ideo, quia heres a secundo cen-
setur quasi contrahere, quod velut loco

Defuncti esse obligatus, quia am in heredi-
tate solent latere ara aliena, et quidem
ultra vires hereditatis, quod esset ducere
heredi, si deberet ultra vires hereditatis
solvere, et ideo ei datur Jus deliberandi,
et ideo Sequitur de Jure deliberandi —

deliberare derivatur ab eo, quod talis se
quasi de cura liberet. Hinc deliberare
significat, fines hereditatis, ejusq; instru-
menta per omnia per lustrare, quasi de
cura se liberare —

Et olim istud Jus tui competebat heredi
~~ex~~franco, n' vero Jus, quia suus, nolens
volens ipso Jure e' heres, et dominium
in illo continuatur L. i § 7 si omis. caus.
test.

Hodie quidem Jure civili suus n' potest
deliberare, quia ipso Jure habetur pro
herede — Jure Pratorio tñ habet bonest.
vivum

Abstentionis juxta § Instilul § sui am
de hered. qualib. et differ.

Et hoc ideo, quia ~~heredes~~ suus n. debet esse
deterioris conditionis quam extraneus,
atqui gò — Item propter ad evitandam
ignominiam —

Hic dicitur: quod Jus deliberandi competat 2
ei, cui delata e' hereditas et n. citius, quia
ante delationem hereditatis non uenit.
habetur pro herede et adhuc nullam
Jus habet, gò n. habet. Sicut quo delibe-
ret.

Ubi dicitur: quod Jus deliberandi ne-
mine instante, duret 30 annis, quia
hoc refertur ad actiones personales. No-
tante si institutio sit pura, si enim
esset conditionata, tunc n. competere,
nisi ab exortu conditionis —
si am aliquis instet, tunc ei praefinitur
certum tempus,

Et quidem regulariter 100 dies, et si hi
sufficiant, iterum 100 dies l. 2. h. l. —

Quod si magna causa subesset, tunc ad huius
3tia viam ei Praetor potest concedere 100
dies, sed non nisi causa cognita l. 4. h. l. —

Et intra hoc tempus debet haeres perire
turn: vires hereditatis, et omnia instru-
menta diligenter perlustrare, ut sciat
num ei ad eundem se nec ne, — Et si se-
taliter haeres intra hoc tempus non resolvit,
tunc habetur pro eo, quod ei fuit debitu-
us, hoc est, si urgebatur ad instantiam
creditorum v. legatariorum, tunc ha-
beatur pro ad eunte, si vero urgebatur
ad instantiam substituti v. venientis
um ab intestato, tunc habebatur pro
recedente, et hoc iure Cod. Scilicet
per l. fin. Cod. h. l. — Iure digestorum

Veri per L. 69, interea tali hereditate
dabatur curator, contra quem credi-^{ti} credito-
res interea possent actiones suas exer-^{resurgere}
cere, et adhuc se potuit simul talis heres
intra novum tempus resolvere —
Postea autem hoc tempus deliberandi fac-
tum e' ordinarium, hoc e', quod ipso jure
ei debeat competere unus annus, qui
currebat a tempore delata sibi heredi-
tatis, si scivit sibi illam esse delatam —
Postea iterum per L. fin h. b., hoc tem-
pus e' restrictum ad 9 menses, qui ei
compelebant jure ordinario, respectu
relictorum trium mensium ante quos
fuit ad hoc Rescripto Principis —
Et hoc e' una inter Jus vetus et Jus no-
vum quoad Jus deliberandi facta mu-
tatio scilicet respectu temporis, quod
ei competebat —

Accessit et alia commoditas delibe-
 -randi: hoc e quod m' inter Jus vetus
 et inter Jus novum quod Jus delibe-
 randi facta. Et hanc mutatio ratione trans-
 missionis; quod si talis heres intra tem-
^{ora} ~~pura~~ deliberandi fuisset mortuus, et se
 n' declarasset, tunc nihil transmittetur
 ad heredem. Nisi forte esset unus
 ex liberis.

Et ratio erat, quia hereditas n' adita n'
 transmittitur juxta l. unicam § 5
de cad. toll.

Justinianus autem constituit, ut reliquum
 tempus transmittatur ad quoscunque
 heredes d. l. § 1 cod. h. l.

Hinc talis heres hujus defuncti heres
 :dis hoc residuum tempus habet
 Jure

Hic ponantur quoddam requisiti ad hanc 4
transmissionem scilicet ex jure delibe-
randi —

Imo ut tali heredi sit revera delatata
reditas, et ut potuerit agnosci, hoc e' ne
hares sit inhabilis —

Et ratio e' quia si ei non esset delata, tunc
adhuc nullum jus haberet; quod am^{haber} non
potest transmittere, go —

2do: ut sciverit illam sibi esse delatam,
quia ignorantis nulla e' deliberatio,
adeoq; mi nulla transmissio —

Imo nec deliberare debuit, num sibi
sit delata hereditas, quia mi dubi-
tanti nulla e' deliberatio, go et nulla
transmissio —

3tio' ut non dum sit adita hereditas,
alias esset frustranea questio, quia

Quia quod nostrum est amplius nos-
trum fieri non potest, et sic heres habe-
ret bona jure domini —
non debet mi repudiata esse hereditas, quia
per repudiationem talis heres sibi om-
ne jus praecludit, et sic mi nihil potest
ad heredem suum transmittere L. 14
de leg. 2. sed tunc locus esset sequenti,
id est v. alteri heredi v. substituto, v.
proximo heredi ab intestato L. 136
de success. Edict. Ubi id visum dicitur
ipso ad hoc requiritur, ut adhuc mor-
tuo herede supersit aliquod tempus re-
siduum. Hinc si jam omne tempus
fuisse elapsum, tunc mi cessaret jus
transmissionis —

Ratio: quia tunc heres censetur repudi-
asse — 2da quia ad tempus concessa

Legso tempore censentur esse negata —

Hic go concurrentibus transmissio
potest fieri ad quos uoque heredes,
qua vocatur transmissio ex jure de-
liberandi —

Et præter hanc transmissionem ad-
huc e' altera, qua vocatur transmissio
ex jure militatis, et habet locum
tunc, quando e' institutus suus —

Et præter has adhuc e' tertia, quæ vo-
catur transmissio ex jure militatis sang-
vinis, quæ habet locum tunc, quan-
do heres e' institutus unus ex con-
sanguineis cognatis v.g. filius eman-
cipatus, de quo alibi —

Hæc de jure deliberandi obtinere 54
nunt hoc e' quod jure vetori heredes
potuerint de ad eundo deliberare,

Quia aut per istud jus deliberandi
n' fuit tali heredi satis prospectum,
quia n' ~~stante~~ deliberatione potuit
emergere insperata de alienum, et ta-
lis heres obligabatur in solidum, ideo
postea Justinianus talibus heredibus
dedit promptis remedium ~~juramentum~~
~~scilicet remedium~~ per quod illis plene
consulitur, modo tale ~~juramentum~~
fiat Solemniter —

6 Ut aut dicatur Solemniter fieri, a hoc
sunt quaedam requisita.

Amo: ut inchoetur intra 30 dies, et
absolvatur intra 60 dies, qui dies nume-
rantur ab apertura tabularum, si talis
scivit delatam sibi esse hereditatem,
si n' scivit, tunc amo numerantur a bono
prope scientia l. fin. § 2. Col. h. tit.

Satis tñ e' illud perfici intra 60 dies,
licet post 30 dies sit inchoatum, quia
am 30 dies sunt consilij, reliqui am
sunt necessitatij —

2to requirij, ut tale Inventarium con-
ficiatur à tabellione seu Notario pub-
lico, aut m ab alio quidem, sed in illius
presentia — Sufficit am unus Nota-
rius, licet 3^{phi}us Justij sin am dubitah!
in Num. plurali loquar, quia plura-
lis in Jure. loque accipitur pro singulari —

3to requirij, ut ad conspectionem Inven-
tarij adhibeantur isti, quorum inheret
uti sunt Creditores, legatarij, fideicom-
missarij etc; Et quidem, si sint noti, &
vocandi sunt notum; si am sint ig-
noti, tunc vocandi p proclama pub-
licum — si am tales Creditores vocati

9.
n'compareant, tunc tres testes fide digni
ni et scientiam rerum defuncti ha-
bentes, eorum nomine sunt vocandi
ut requirant. ubi in illis describantur oes
res, mobiles et immobiles, corporales,
mōrales et denique oes, quae tempore
mortis fuerant in hereditate defuncti
si sive sint in bonis, sive ex bonis
bonis dicuntur ista, quoniam reventorum
habemus cognitionem, et amissionem
vindicationem. ubi denique habemus
ius in re — ex bonis dicuntur ista, quoniam
possessorum quidem habemus reventu-
nem, amissionem enim habemus vindica-
tionem, in quibus denique, ubi habemus
ius ad rem, ubi habemus custodiam aut simile
quid —

Hinc in Inventarium Leges quod sit
descriptum

Descriptio omnium rerum hereditariarum
et eam formulam Constitutionis Justiniani
aneas Solemniter facta germanice ro-
cas L. d. fund. b. l. d. -

5to requiritur: ut haeres confecto Inven- 10
 tario se subscribat, si scit et rerum de-
 functi declarare mensuram, numerum,
 pondus et, et subungat, quod in facien-
 do Inventario nulla sit usus fraude -
 Si autem nesciat scribere, tunc debet spe-
 cialiter ad hoc adhibere Notarium,
 ut ille se loco ejus subscribat, aut ut
 ille eum subscribat. De

Quartus Annus requiritur ad hoc, ut pro-
 mittat signum S. Crucis, Si quidem
 primum est, ad valorem Actus ut tunc
 requiritur, quia invocatio nominis divi-
 ni nec est de forma probatoria, quia
 nihil probat. Nec de substantiali,

Quia id nulla lex exprimit —

Effectus confecti Inventarij est minio quod
heres si teneat creditoribus hereditarijs
ultra vires hereditatis d. l. fin. § 4 h. l.
ratas: quod a legatis ^{propijs} fideicommissis
deducere falcidiam aut Trebellianicam
3tius: quod talis heres Jus suum in
gratum contra defunctum referat, si quod
contra illum habet ^{quid}, quia Inventarij
habet vim separationis bonorum, et
ut, ac si non esset adita hereditas —
4tus effectus est, quod talis heres potest
solvere creditoribus prius venientibus,
licet sint posteriores v. m. legatarijs,
aut fideicommissarijs, et si postea alij
emergerint, tamen non possunt inveni-
re hanc plures forte sint priores
nec eum, qui forte aliquas res coem-

1. Potest em̄ heres res vendere / qui e
Hus effectus: ex quantum pretio postea
contentati sunt posteriores Creditores,
Sed tales posteriores Creditores / sero
venientes / deberent agere et contra le-
gatarios et contra ipsos contentatos
creditorum, quatenus ipsis habent ius
potius —

Et ratio e, quia heres n̄ tenet inquire-
re, quis creditorum sit prior, quis
posterior —

Potest in talis heres dare res in solu-
tum, et debent illas acceptare credi-
tores — Sed

Quia in Iudi Actione isti sero veni-
entes creditorum debeant agere con-
tra istos contentatos, et contra lega-
tarios possunt agere conditione in-
debiti, quia legata n̄ debentur, Nisi

Deducto are alieno —

Contra Creditores am agent conditionem
ex l. fin. Cod. hb. et quidem ad pretium

Nb si sint priores — si am cent. pares
tunc illi dividerebunt —

Et si forte res in specie ~~est~~ hypothecata
data est in solutum, tunc possunt
agere Actio hypothecaria —

Ubi enim dicitur: quod si post aditionem
secundum Inventarium factam

quid ex rebus hereditariis casu pervenit
quod hoc n. noceat hdi sed creditoribus

qui e. obij. affectus / et quidem hoc
indistincte sive res debeatur in grege
sive in specie l. fin. § 4 — quia

confessio Inventarij habet vim spec
rationis bonorum defuncti, et si hares
n. tenet solvere defuncto — Olim am

tm tunc nocebat inheritas creditoribus,
quando res eis in specie debita perveniret,
ex rga. Inheritus speciei nocet creditori
speciei, et liberali debitorem speciei —
Semiis erat, si in g're res debita perveniret
Hodie am id e' correctum p. l. 30 infr
ad leg. falcid. —

Hoc am intelligit, si res causa pervenit,
Si em pervenit causa heredis, tunc nocet
heredi, quia causa nocet universo —
Et est ille usus confecti Inventarii
effectus, quod pendente confectione
has si possit conveniri iud. has, d. tm
ut simplex possor actio reali v. ppter
legata pia v. ppter has, quod morem
si petierit —

Hic jam ponuntur incommoda damna
et poena neglecti Inventarii

Nunc quod heres teneat creditoribus
hereditariis in solidum, quia indignum
est legis beneficio, qui requisita ejus
contemnit, et tunc est presumptio juris
et de jure, quod heres fuerit solven-
do —

13 Excip. tu miles, qui ultra vires heredi-
tariis tenet, et hoc ex privilegio militum.
Secunda in como ditae omitti Inven-
tarij est, quod talis heres teneat solvere
integra legata, nec potest subtrahere
subsidiarum —

14 Hic dicis, quod ista presumptio procedat
in foro exteriori — Unde —
Quaeris quid juris sit in foro interiori
conscientiae? Et dicunt quidem aliqui,
quod idem procedat in foro conscientiae,
et hoc in poenam omitti Inventarij —
Verius tamen est, quod hoc in foro conscientiae non

Procedat — Et ratio huius est quia d. l. fin
et Nov. ima, id Statuens fundat in pre-
sumptione; in foro am interno nulla
presumptio locum habet, sed ibi omnia
sunt certa go —

Hic dicitur, quod si Creditores aut legatarii ¹⁵
fateantur in iudicio. tm in hereditate
n fuisse, quod tunc heredes n teneant ultra
vires hereditarias solvere, quia nulla
e melior probatio quam proprii oris con-
fessio; Atque talis confessio omni pre-
sumptioni prevalet —

Cagus: pater instituit filium, filius se ¹⁶
emissit, sed n fuit Inventarium, et
Querit an per hoc amittat legitimam?
Q aliqui dicunt, quod n: Imo quia le-
gitima debet fure nature — 2do quia
legitima censet esse instar oris alieni —
Verius tn e, quod ita. Imo quia n facto
Inventario tenet heredes omnia solvere,

Et legata et debita, atque detrahendo
legitimam, n' solveret omnia, qd' illam
destrahere n' potest —

2do: quia talis hereditas presumitur,
quoad omnia esse solvendo — Item qui-
simus presumitur eam detraxisse, et sic
illam iterato destrahere n' potest —

Aliqui quidem dicunt, quod possit detra-
here legitimam, sed quod legata tene-
atur solvere de suis, sed hoc significat
nugari, quia tali modo nulla esset
legitima utilitas, si deberet de suo sol-
vere ultra vires hereditatis, qd' hac
opinio e' inanis —

3tio: quia sic: quia legitima e' quid
certum, hereditas autem ante Inventu-
rium e' incerta, certum autem ab incerto
n' potest detrahi —

4to pbat: quia n̄ potest tali casu detrahi
verum debitum, q̄o minus potest detra-
hi quasi debitum, sed

Obijciť: legitima ẽ juris natura q̄o potest
detrahi & disti. ẽ juris natura absoluti;
seu ex necessitate N. ẽ juris natura hij:
prothetici seu ex quadam tm̄ congruentia.

Quod apparet ex eo: quia potest per jus
civile augeri, minui, tolli, induci, q̄o ma-
gis pertinet ad jus civile —

Et quod n̄ si. Juris natura: hoc m̄ pro-
batur Argumento deducto a milite, qui
eam potest negare, sed

Obijciť: legitima s̄quitur alimenta, atqui
alimenta filio debent q̄o ẽ legitima
& disti. quandoque s̄: v.g. si filius sit pau-
per: C. Semper N. — Et quod n̄ semper
s̄quitur alimenta; hoc m̄ pbat ex eo, quia
alimenta n̄ debentur diviti; legitima

am m' dicitur debet, q' legitima n' sem-
per s'quitur alimenta, sed

Obijci: legitima e' instar eris alieni,
atqui es alienum deducit ante legata,
q' et legitima debet deduci ante legata
Et si disto: e' instar veri eris alieni N. e'
instar quasi eris. — Et rto e' instar
eris filio debiti. Et tertio debiti N. —

Et 3tio retorquendo argumentum, atqui
talis filius nec verum es alienum po-
test petere, q' nec legitimam. —

Obijciunt adhuc aliqui: et dicunt, quod
d' lex fin. id disponens, loquatur de ex-
traneis, et quod hic legitima laxa' scem-
tur scilicet pro falcidia; Volent dicer
quod falcidia n' possit detrahi, q' legi-
tima potest, Et N. legem loqui de falcid-
ia seu de extraneis, loqui em' de filio
se immiscente, q' loquit de suis, q' de
legitima —

Est et controversum, an amittas Trebel- 17
lianica: hoc ē si haeres fideicommissi
universali gravetur, et si nō faciat In-
ventarium, an per hoc nō privetur Trebelli-
anica? Et cum Döegio, quod eā nō privetur.
Quod probat variē —

Imō quia quando Justinianus dicit, quod
tali casu nō possit detrahi salubritas aut
legitima, ibi nō facit mentionem Trebel-
lianicae, quod Trebellianica potest detrahi,
quia poenalia sunt et correctionis odi-
osa aut privilegia nō debent extendi —

2do Iulia Inventarium ē inductum
in locum juris deliberandi, atque nō tam
fiduciarius quam potius fideicommissi-
sarius haeres tenetur deliberare, quod et ille
tenetur facere Inventarium, quod fiduciarius
nō tenetur, quod potest deducere Trebellianam —
4^{tum} Argumentum potest addi, quia

Et fiduciarius et fideicommissarius et heredes, haeres autem heredi non tenet ad Inventarium quod —

1to quia in effectu habet plus, quam alter —

2to quia fiduciarius magis gravatur, quod debet relevari —

3mo probatur, quia d. l. fin: fiduciario iungitur iuramentum, quo se purgat, tamen in hereditate non fuisse, quod illum eximit a necessitate faciendi Inventarium. Saltem in casu, ubi ille fideicommissarius fecit Inventarium

18

Hic dicitur: quod mihi si quis teneas facere Inventarium juxta Nov. iam d. l. l. l. l.

quoque in fine ubi dicitur, quod in quibuslibet et personis hac dispositio locum habeat — Hoc autem tamen intelligitur quod amittendam salutem, de suo enim mihi: sed tenet si quis addere —

Notanter: ubi succedit in bona vacan-
tia / ubi forte per Codillos ab intestato
erant relicta legata, aut alium ad alienum
latuit: / quia tali casu filius succedit
Jure Regalium, et sic quod in favorem
eius e introductum, retorqueretur in
odium -

Si aut succedat tuncquam privatus, tunc
teneatur ultra vires solvere, quia filius
tali casu utitur Jure privatorum -
Hic dicitur, quod in pignus teneatur facere 19
Inventarium sive per Tutorem, alias
habet regressum contra Tutorem per
actionem tutelae directam - et in potest
petere restitutionem in integrum, sicut
et minor, sicut et ipsa Ecclesia, quia
Ecclesia comparatur minori et utitur Jure
minorum -

Hic Quamvis an miles teneatur conficere 20
Inventarium

Et an eo n̄ facto teneas ultra vires hereditarias. Et n̄ teneas ultra vires juxta d. l. fin. in fine, ubi id ipsum dicitur. Aliqui quidem dicunt, hanc legem esse correctam per Nov. i. § illud quod in fine. Ubi dicitur quod ab hac observatione, nec persona privata, nec militaris, nec publica, uti ē officialis Caesaris, sive Palatinus, id ē ille minister, qui gratiam habet licentiam inquirendi, excusos, qd ē Textus expressus. Sed videmus dicto. hoc sensu, quod n̄ possit retinere istam, si ul teneas addere de suo N.

21 Caput. Aliquis debitor n̄ ē solvendo, et dicit bonis, et tunc vitam gaudet beneficio competentie, postea scribit heredem et mox, is heres n̄ facit Inventarium et queris an ratione residui conventus gaudet.

Eodem beneficio competit, quo gauderet
defunctus, si viveret. Et quod ita, quia
n̄ debet in plus teneri, quam defunctus,
atque igo; quia quamvis hoc beneficium
sit personale personalissimum, nihilo-
minus tñ inhiuta bonorum, quæ ad ha-
redem transeunt, per indirectum pro-
degit heredi —

Hic quaeris; an p̄ter alicujus rei sub. 22
restitutionem, & spontaneam; ad inventa-
rium; omissionem mulcandus sit ha-
res? Hoc est; an teneas interea in solidum,
ad quod defunctus tenebas? I. Suggesto,
quod fecerit Inventarium Et Videretur,
quod ita juxta Nov. Animam Capit. hinc
nobis dum Versiculis si verò n̄ fecerit
ubi dicitur, quod ille, qui n̄ legitime facit
Inventarium, quod perdat. salidiam,
atque talis; qui aliquid surripit. p̄ illud

n' facit legitime, quia n' omnia conferibit
gō —

Verius tñ e': quod talis tm teneas in du-
plum rei subtracta juxta d. fin. § licia
versiculo illo scilicet ubi expresse dicitur quod
talis teneas in duplum, et per Nos. id nō
correctum gō — sed —

Obijciunt: Novella dicit, quod ille, qui n' legi-
time facit Inventarium, quod teneas
in solidum, atqui, gō. Et dicto n' legitime
id e' n' Solemniter & Senis N. ut e' aliquā
abinde subtrahendo N.

23

Hic dicunt: An ista Inventarij necessitas
possit remitti a Testatore? Et dicto respec-
tu verorum aliorum creditorum n' potest
ne facto Testatoris eis fiat injuria, si n' de-
berent consequi solidum, et quia daretur
Occasio malignandi —

Respectu autem Legatariorum potest, quia
Confectio Inventarij s. ratio Legatariorum

Et fideicommissariorum e' inducta in
favorem defuncti, favori autem pro se in-
trodecto quilibet renunciare potest. go-
2do quia Testator eis nihil tenebatur
relinquere, go m' a' relicto potest rec-
dere —

pbaz m' p. l. fin. test. arbitr. tutel' a' pari:
ubi dicitur, quod Inventarium possit remitti
Tutori go et heredi respectu legatari-
onum, quia utroque casu obtinet ratio
confidentiae et bonae voluntatis —
Hic dicit Aukhor, quod circa confectio-
nem Inventarij quaedam sunt imutabiles
per sacrum Statum. A. 1541. Art. 30
et sequentes et per Princeps Belgij. A. 16.
et. A. 1611 Art. 30 et sequentes alios —
quod denique ^{testas.} ~~posse~~ conficiendi Inven-
tarij praesentia sunt a Principe et quidem
intra 3 menses, et postea intra 40 dies
dabet inchoari

Et præterea debet talis hæres cavere,
quod nihil veli alienare, et præterea in-
tra 5to dies debet citare istos, qui sunt
citandi, uti creditores, qui denique à de-
functo quid pretendendum habebant.

Et quidem citandi sunt natiim si nos-
cuntur, et si sunt præsentis, alia suffi-
ceret illos citare per proclama publi-
cum — Qui si non compareant intra
terminum: id est intra 6 menses si
sunt in Belgio, aut intra annum si
sunt extra Belgiem: tunc postea pro-
vauit suo jure super bonis venditis co-
nium pretio —

Comparentibus autem tenet hæres satisfaci-
ere immo per venditionem mobilium,
postea per immobilium, durante an-
no autem potest hæres: impetrans Inven-
tarij Confectionem: uti bonis, data tunc
cautione

De contentandis creditoribus — Hic am
requisitis omittis haec tene in solidum —
Ad finem Num. adhuc ponis Casus: Unus
heres vult adire cum Inventario, alter
am vult adire sine Inventario, et
Quaeris Quis sit preferendus? Et ille, qui
vult adire sine Inventario sive sit he-
res legitimus sive ab intestato, sive scrip-
tus, sive m^o alter: qui voluit facere
Inventarium: sit legitimus sive scrip-
tus — Et ratio e^t, quia talis facit melio-
rem conditionem Creditorum, quia de-
bet solvere omnia, Alter am^o tene-
res solvere pro rata virium heredita-
tis g^o — Et talis heres debet ad hoc
habere Rescriptum Principis — Et insuper
hoc debet inscribi in Diploma seu in
ipso Rescripto Ep^ois ut melius scias —

LIBER 29^{mus}:

Titulus unus De Testamento militis

Con: Egimus de testam^{to} paganor^{um}
sequi de testam^{to} militis.

Miles est persona ab habente potestatem
belligerandi in militi^am lecta, in ma-
triculam relata, signis munita, et Sacra-
mento seu juramento adacta.

Requisita militis sunt sequentia:

Stigma, genus scripturae, fides, ex amen

Haec faciunt militem, dixit lex Bononiensis

Hic dicitur, quod milites possint ita testari

sicut volent sine omni solemnitate, et testis

tanta eorum nullo modo infirmantur

quia magis presumunt scire arma

quam leges

Hinc in filiusfam. Miles potest testari

Et quidem hodie indistincte, sive sit sim-
plex miles sive non modo sit pubes - Im-
pubes hodie n' possit indistincte, olim potuit
si fuit Tribunus militum vixit -
miseris: alia n' -

Item potest testari, licet de status suo sit
dubius L. 12. h. - potest m' prosterire
liberos, modo sciat se illos habere, alias
locus erit regulæ: Errantis nullus est
consensus -

Potest m' instituere legatariam, quia
est solutus solemnitatibus juris civilis -
servum pœns n' potest, quia servus
pœns n' habet dñm -

Potest m' decedere partim testatus, 3
partem intestatus, si hoc exprimat,
si n' exprimat, tunc erit locus juri ac-
crepandi, quia censeres se conformare
juri communi, et talis casus est in L. 3. C. h.

Ubi Miles dixit: Soror mea sit haeres
in duabus uncis, et uxor haeres esto in
una, et resolvit istus, quod Soror debebat
habere semissem, et ~~uxor~~ uxor trientem.
Ulleriū dicit, quod si tui in re singulari
aut in portione quantā aliquem scrips
sit heredem, quod residuum habeant
haereses ab integro L. i. et 2. Po. h. d., qui
censet de residuo velle decedere integra
tuy —

Potesť m' heredem scribere et ex tempore
et ad tempus — substituit m' eis, qui
haereses existierunt, hoc ē quod substit
utio vulgaris directa spectat in soli
quam —

Potesť m' prohibere detractionem fidei
diae aut Trebellianae imo et legitimae
et denique potest omittere oēs solen
nitates juris civ. quia ē solutus oibus
solenitatibus juris civ. et magis cen
= letur

Scire arma quam leges —

Juris gentium tñ solennitates in testa-
mento Nuncupatio debet observare, id
ē 2. v 3 testes / qualescunque demum
ij sint, ut possit constare de ejus vo-
luntate, ne contra ejus voluntatem
alius ejus bona occupet. —

In testamento aut scripto nullo opus ē teste,
quia potest constare de ejus voluntate
per scripturam —

Sufficit aut quocunque modo constare
de ejus voluntate juxta l. milites id est
ubi dicitur, quod rata sit militum
voluntas habenda nisi in clipeo,
aut in pulvere sanguine rubicante,
conscripta sit, modo de ea constet, et
sic ē intelligendus Epheus Institus
ubi dicitur, quod rata sit habenda ois
voluntas militis, subintelligitur, si de ea
constet. —

5. Diximus, quod in Testamento Nuncupatio
vo debeat habere saltem duos Testes; Hic
Quærit: an in isti Testes debeant esse rogati
Et quod non, quia hoc in pertinet ad Solem-
nia Juris civilis, quibus solutus est miles,
sed contra hoc —
Obiicit testivus 24 h. 5 Ubi dicit, quod miles
fuerit testatus, convocatis hominibus et ro-
gatis testibus, quod debent esse rogati testes, et
alia Solemnitates adhiberi? Et si distulit
dicitur hoc narrative et secus N. Et
si vult testari paganice et si militanter
quia non omne Testamentum militis est mi-
litare —

6. Hic dicit, quod miles in Testamento Nuncu-
pativo pro testibus in possit foeminas
adhibere, quia quod in Testamentis pa-
ganorum mulier non possit esse Testis, ha-
eque est Solemnitas Juris Civilis, quod so-
lutus est miles —

7. Hic Quærit si miles scienter pro sterco
vel ex herede filium, an talis filius possit

121
Possit quærelare? & quod non possit; quod
probat varie imò per leg. Papianam 29
§ 2. de inoff. testam. Ubi ut ipsum dicit
imò quia necessitas instituendi exhe-
redandi in pertinet ad Solemnitates
Juris civiles — et dicitur per L. Si uis
quam Cod. h. Ubi dicitur, quod sufficit,
si miles filium prætereat ex certa scientia,
gò n̄ requiritur expressio causæ, gò n̄ potest
quærelare — probat in per L. fin. Cod. de
inoff. testam. Ubi in id ipsum dicitur, sed
Obijit Nov. 115 § Aliud: Ubi generali-
ter dicitur, quod n̄ liceat parentibus libe-
ros suos prætereire, gò nec militi, &
disto parentibus paganis (militi-
bus N. quia in toto Jure generi per
speciem derogatur, sed —
Obijit § 13 Versu. hæc quidem Jbail:
Ubi dicitur, quod liberi suos parentes in
peculio

In peculio castrensi & quasi castrensi
possint preterire, go nec parentes liberi
possunt preterire go nec milites? & disti
tales liberi qui adhuc sunt milites

N. qui jam sunt Veterani & sed

Objicit legitima comparat Alimentis
atque ratione alimentorum datur

ratio, go et ratione legitima & disti. legi
time comparatur alimentis in quibus

busdam & in omnibus N. quia miles

potest denegare legitimam, alimentum

vero denegare n' potest, quia sunt juris

natura —

8 Hic dicitur quod remissio solemnitas

militi concessa co' extendatur, quod test

amentum ante militiam si solenni

ter factum convalescat, si postea testat

or fiat miles, modo se declare, cum

isto testamento velle decedere, et hoc

Et testamentum eius nec agnatione, nec
arrogatione sui heredis numpitur.

11 Hic dicitur: quod si quomvis magna sint
concessa privilegia militibus ratione
tanti: lex tamen improbas eorum disposi-
tiones non improbet. — Hinc si miles
esset oboratus, tunc non potest in fraudem
Creditorum plures servos, heredes ne-
cessarios instituere et manumittere,
sed tamen unum, ne creditoribus proji-
dicetur. — non potest in legare fundum
dotalem, ne mulieri projudicetur
contra dispositionem legis Juliae l. 1. ibi
hoc tamen. —

12 Hic dicitur: quod si miles sit et filius pater-
familias, quod non tamen de castrensibus, sed
de paganiciis possit liberè testari. —
Excipitur: Nisi ex delicto militari damnatus

Tunc super pagano nō posset testari,
super castrensibus tamen posset, et hoc
in privilegij Lii h. —

Ad finem Numeri dicij quod si miles
sit filiusfam. quod tñ possit testari su-
per peculio castrensi ^{aut} quasi, quia in
illo tñ habetur pro patrefam — non
verò in adventitio, quia in illo habet
pro filiöfam —

Hic dicij: quod dicta privilegia istis 13
censeantur esse concessa, qui sunt
in Numero matriculæ — Hinc mer-
catoribus s. Armen mercatoribus —
narris s. famulis officialium, uxori-
bus militem, Medicis, chirurgis, lu-
cionibus s. Armen posilionibus —
Siliarijs, exploratoribus nō comprehendent,
quia nō sunt in Numero matriculæ —

Excipitur Nisi essent in hostio, id e' p^{re}sentes actuali conflictui, et si ibi p^{re}erent — Ulterius Quamvis Quasi causa privilegiorum militibus concessum? — Et aliqui dicunt, quod sola legum^{im} peritia, Sed hoc n' sufficit, quia sequere quod id n' deberet licere rusticis, mulieribus, aut alijs simplicibus hominibus, qui n' sunt imperiti legum, atque hoc n' g^o nec illud — Sed ratio magis consistit in occupacione armorum, quod n' dat locum et tempus observationi Solemnium, quia inter armorum strepitus Verba Juris civilis exaudiri n' possunt — Et tale testam^{entum} n' fecit Cajus Mutius S. Brutus, dicens se verba Solemnium inter armorum strepitus observare n' potuisse, Sed Quamvis antea privilegia n' competant.

Milibus togatis? uti sunt (Seni) di-
vocati? — ¶ Aliqui dicunt, quod ita,
quatenus sunt in actuali expeditio-
ne — Rationem dant, quia militia togata
comparatur pagata, atque igitur — Ve-
niam tunc contrarium, quod nunc nemo
quia in privilegiis non procedit argu-
mentum a similitudine v majoritate
rationis — 2do quia vix alius solem-
niter posset testari, quia illi optime
sciunt, et alios debent in his docere —
Hic 2. An haec privilegia in compe-
tant milibus limitariis v profi-
dianis v stationariis? — ¶ Quod
ita, sive sint in acie sive non — Nemo
quia hi a quibus non sunt securi ad sonum
tuba et tympani — 2do quia alii
non differunt a paganis, si tamen in acie
constitutis competere deberent;

Siquidem in pagani ipsi gaudent
privilegijs, quando in acie sunt con-
stituti, — Excursus tñ, nisi sint in com-
meatu, quia tunc cessat predictarum.
Milites limitanei dicunt illi, qui limi-
tes seu fines Reipubl. custodiunt. Dirigunt
in solidatione — Presidarii sunt
qui in fortalitijs et civitatibus degunt
sive in guarnison lingron sive qui
comitantur eurus — Stationarii
sunt qui sunt in excubijs sive dirigunt
in wachsteyn sive wachsteyn in winter
quatuor lingron sive dir ordinarii sive
dir —

15^a

Hic Q. an dictis privilegijs in gaude-
ant hodierni milites? Hoc dubitan-
di sino, quia modo alios armis pug-
nat — sed quia modo alio ritu eli-
guntur

Milites quam antè — Quod tunc tri; quod
ita — Imò quia pristina receptionis
forma n' totaliter evanuit — reto quia ^{+ debent e} et hodie ins
rao privilegij n' consistit in receptio = ^{in matricula;}
ne forma, sed in functione periculo = ^{in debent iur}
rum et virtute militari; Item in tu-
tela et defensione patriæ, q' omnes de-
bent gaudere iisdem privilegijs, qua-
sententia doctissimis J. Bultis placet.
Sed Obijcijs: tri leges municipales hodie
ne nihil disponunt de privilegijs mo-
dorum militum, q' moderni mi-
lites ijs n' videntur gaudere — Plæo
N. eam; hoc ijs em / quod de ijs
nihil disponant: / revertendum e
ad jus commune — Et hæc de jure
communi —

Hodie aut' milites juxta Constituti-
onem Maximiliani Imperatoris pro Imperio Rno

Colonia & is iz latam, debent testari hoc modo: si miles testatur in actuali conflictu, tunc nullis eget. Solennitatibus — si extra conflictum, sed tñ in militia, tunc debet habere duos v 3 testes — si a'm sint in commensatione, tunc debent adhibere omnes solennitates

Tribulus 2tus
de acquirenda v omittenda
hereditate

Connexio: Egimus de testam'tis, tum solennibus, tum privilegiatis, quorum effectus e' v aditio v repudiatio, ideo jam bene sequit' de hoc effectu scilicet de aditione v repudiatione —

Hereditas e' universum jus, quod de suclis habuit tempore mortis —

Heres e' designatus Successor in istud Uni-
versum Jus, quod defunctus habuit
Tempore mortis — Est am heres tri-
plex scilicet Necessarius tm, suus et
necessarius simul, et extraneus —

Hereditas e' heredum qualitas contin-
uacionem dominij, et necessitatem in-
stitutionis v exheredationis continens —

Institutio e' designatio Successoris in
universum Jus, quod defunctus ha-
buit Tempore mortis —

Heres necessarius dicitur iste, qui no- A
lens volens e' ipso Jure heres, uti e' ser-
vus proprius, qui solet institui in ca-
su, ubi bona sunt onerata, ut talia bo-
na potius servi nomine vendantur
propter immensum beneficium
liberatis — Et talis servus fit liber

Et præterea habet hoc commodi, quod
id, quod post mortem fuit domini, ac-
quirat, sibi id acquirat. scilicet facta tui Sepa-
ratione bonorum: ut inveniendo the-
saurum — Et hanc separationem bono-
rum tui hæres necessarius potest petere,
alii autem hæredes eam petere non possunt.
Disparitas est: quia alii se possunt abstinere
vel repudiare, ille autem non potest —

Creditores defuncti tui eam petere pos-
sunt et hoc propter jus prioritatis, ne
illis præjudicet — Separatio est discre-
tio bonorum defuncti a bonis hæredis
auctoritate iudicis facta —

2. Hæres suus et necessarius simul dicitur
ille, qui est in loco patriæ potestatis gra-
du et quidem in tempore mortis. V. Saltem
tempore delatæ hereditatis — Et talis
hæres ideo vocatur necessarius, quia volens,
volens

Est ijsi iure heres, et n̄ potest abstinere
iure civili — Prætor tñ dat eis benefi-
cium abstentionis — nimò nē sint de-
terioris conditionis quàm extraneus —
2do quia melius ē, ut defunctus af-
ficiatur ignominia: si bona eius ven-
dantur sub hāsta: qui n̄ sentit, quàm
vividus, qui sentit, — presumitur
autē heres tam diu abstinere se, donec
se immisuisse probetur —

Heres extraneus dicitur ille, qui nec ē in 3
patria nec in dominiā potestate testa-
toris, uti sunt liberi emancipati res-
pectu patris — Item alij liberi respec-
tu matris v̄ respectu avi materni —
Item Neptes respectu avi paterni, si
eos alius prior gradu præcedat, uti
v̄ ē filius suus — Dico si eos alius
præcedat, si em̄ talis filius præmoreretur,

v. emanciparetur, tunc talis heres m.
fieret suus, quia transit in adum p.
tria potestatis gradum —

4

Hic dicitur, quod heres extraneus p. dum
acceptat hereditatem: dicatur adire,
p. dum n. acceptat: p. repudiare. — Iurati
dicunt v. se immiscere v. ab hereditate
abstinere — Ulterius dicitur: quod
heres extraneus n. teneatur adire, quia
invito n. datur beneficium, et hoc in
regula — Excipio: Nisi sit fideicom-
missus universalis gravatus, tunc si fi-
deicommissarius urgeat, teneatur ad-
ire — Imo quia tunc nullum ei fit
præjudicium — Idem n. testator de-
bet integratus factus fiduciarius —

5

Hic dicitur: quod heres p. volens adire
debeat esse capax testamenti factionis
saltem passivæ, licet n. sit capax activæ

Et quidem 3° tempore — 1mo tem-
: pore conditi testamenti, quia uiusque
rei attenditur principium — 2do tem-
: pore mortis testatoris, quia tunc 1mo
confirmatur institutio — 3^{io} tempore
aditionis, quia tunc 1mo acquiritur
Jus in re, quod si potest cedere incapaci —
Medium aut tempus si curatur, quia
per hoc nihil Juris heredi de cedit
§. 5° Institutus de hered. qualib. — Et hoc
intelligitur de herede extraneo — In
Suis em̄ sufficit duplex tempus, sci-
licet tempus testamenti, et tempus
mortis, et de 3^{io} tempore si quaer-
itur, quia Sui si dicuntur adire,
sed se immanescere, et sunt ipso Jure ha-
: redes — Et hoc in procedis de ne-
cessariis tm̄, ubi in 3° tempus si
curatur, quia ipso Jure sunt liberi et
heredes,

Hic dicitur: quod hereditas possit acquiri verbo u facto — Verbo, quando institutus dicit, quod velit esse heres — facto: quando utitur rebus hereditariis tanquam heres, et se pro herede gerit. Lexio hti — si sufficit am ad
 hoc qualecunque factum, sed debet esse factum soli heredi proprium v.g. res hereditarias vendendo, debita solvendo, et debita exigendo, legata distribuendo — si sibi extra relicta: accipiendo si autem faciat actum nulli communem, tunc censetur adire v.g. utendo operis reventi-
 tralibus, quia hoc potest facere si juris patronatus — si am faciat actum
 utrique communem: v.g. solvendo funeris expensas: tunc hoc est circumstantiis est desumendum, quia hoc potest quisque facere —
 Hic L. An is, qui petijt tempus ad

Ad deliberandum, an eo lapsa, hoc solo
conjectatur adivisse — & leges videntur
esse contrarias — Lex Scimus fin § fin
§ Sin am 14 — et § Siquis am loc. de
jure deliber. dicit, quod habeatur pro
adivente — Econtra Lex bg h tis dicit,
quod habeatur pro repudiante. — Com-
: binatio est si tempus ei fuit prefixum
a instantiam creditori v. legatario
: nunc, tunc habetur pro adivente — si am
fuit prefixum ei fuit prefixum a
instantiam substitutorum v. here-
dum ab intestato, tunc habetur pro
repudiante, quia tunc conjectur esse
contumax, quod se n. declarat, et sic con-
tumacia ejus ei est in deteriorem par-
: tem interpretanda —
Hic dicitur: ut aditus teneat, quod de-
beat mortuus esse testator. — Hinc

Vivente testatore aditio fieri non potest,
quia viventis nulla est hereditas, et non
haeres debet scire, eum esse mortuum,
quia errantis nullus est consensus, et in-
noti nulla curio, et sic non potest habere
animum adeundi — Debet praesumere
scire, an sit haeres ex testamento, et ab intestato — Item an sit haeres pure, et sub
conditione — an ex parte, an pro parte et
et ratio dari potest — Immo quia forte haeres
contrariis casibus mallet abstinere —
toto quia certum debet esse testatoris
consilium, quod et haereditas certus modus
esse debet aditionis — Et hoc mihi pro-
cedit: si haeres falso dubitet, hoc est, si
credat, testatorem vivere, qui revera
est mortuus, quia nec dubius potest ha-
bere animum adeundi, Sed —

Quaeritur an haeres mihi certo debeatur scire,
se esse filium suum, et patrem suum —

v. puberem aut impuberem? — ¶ Sed
quod non, et licet dubitet, tunc prop-
terea aditio non vitatur — imò quia
iste error non est circa sui institutionem,
sed tamen circa personam heredis —
2do quia et pubes et impubes et fi-
liusfam et paterfam potest esse her-
es —

¶ Hic dicitur, quod ad aditionem v. immix-
tionem requiratur animus — Hinc
non mutus et surdus adire potest quia
potest suam voluntatem declarare
vultu v. signo — ¶ furiosus autem per se
adire non potest, quia non potest volunta-
tem suam declarare — per tuto-
rem tamen v. Curatorem potest adire, quia
tutor potest nomine eius voluntatem
declarare — ¶ si autem fias sane mentis,
tunc non potest poenitere —

Prodigus am̄ potest adire, quia in po-
test voluntatem suam declarare, Sed
Obijciunt: prodigus comparatur furioso,
atque furiosus n̄ potest adire, ergo nec pro-
digus. Et disto. comparatur quoad adie-
nandum (quoad acquirendum. N-
pupillus potest adire, Tutore auctore,
hac differentiā, si ē infante maior, tunc
requiritur ejus factum cum Tutoris
consensu, et sola voluntas Tutoris n̄ suffi-
ciunt, quia aditio ē actus legitimus.
Si am̄ sit infans, tunc sola voluntas
Tutoris sufficit, quia lex ad impossibile
n̄ obligat.

40 Hic dicitur quod filiusfam̄ & servus
institutus heres hereditatem quā
patris & Domini — n̄ am̄ aliter, quā
si ad hoc talis pater & Dominus suum ius-
sum dederit, nē facto servi & filijfam̄

Patri v. dñs deterior fiat conditio —
Et hoc procedit, nisi talis Servus v. filius =
fam. conditionem: si forte sub ea fuit
institutus: impleat, tunc tñ invitum
patrem v. dñm n. facit heredem,
quia implementum conditionis tñ
purificat institutionem, n. am. facit
adept. iussum — Hoc am. intelligis
de hereditate — Legatum em. talis
Servus potest absque omni iussu ac-
cepere — Disparitas ē, quia per adi-
tionem potest patri v. dñi deterior
conditio fieri, quia in hereditate so-
lent latere ara aliena, quod rāo cep-
sat in legato — Hinc m. legatum vocas
donāo quoddam gō — Hoc am. adhuc
hic observandum ē, quod si pater
notis dare iussit, quod filius famil.
possit suo nomine adire, quia ex pen-
sione

Sua e' capax — Servus am' sibi acquirere
n' potest, quia n' e' capax —

11

Hic dicitur: quod ad aditionem n' requi-
ratur corporalis apprehensio rerum de-
functi, quia aditio e' juris, ea am' quae
sunt juris, n' egent actu corporali, hoc
am' intelligitur ad habendum dominium
nam ad habendam possessionem requi-
ritur corporalis apprehensio, quia pos-
sessio e' facti, ea am' quae sunt facti, cor-
poris adminiculum requirunt, et hoc
de Jure communi scripto —

12

Alicubi tñ juxta consuetudinem lo-
conum: uti in Belgio et Gallia: si
possessio ipso Jure censetur continuari
in heredem — Et habet Interdictum
unde si si forte alius possessionem
intraret, sive sit heres suus, sive sit
extraneus — Et hoc ideo, quia posses-
sio

ne solius facti; sed in e iuris — Et hoc
Ius Galli vocant le mort saisi le vif
hoc e quod mortuus vivat in herede,
et quod possessio, et omne Ius de mor-
tuo transeat in vivum, ut e in ha-
redem —

13

Invadendi hereditatem v se immi-
cendi e perpetuum: hoc e quod Ius ad-
vendi duret 30 annis, nemine instante,
quia e personale — si am aliquis ur-
geat, tunc ei solebat prescribi termi-
nus — potest mi ipse testator istud tem-
pus coarctare, ne diu jaceat heredi-
tas —

14

Hic dicitur, quod istud tempus s: quod
Testator heredi ad deliberandum
prescribebat: vocabatur cretio, seu
die creatiois; et formula horum verbo-
rum

Ex parte testatoris fuit hæc: filius meus
heres esto, cernitoq; in 100 /v9/ diebus
proximis, quibus sciveris, potensque
nisi ita creveris, exheres esto — Ex
parte heredis fuit hæc formula: si
Marius me heredem instituerit, eam
hereditatem adeo cernitoq; — Et si he-
res intra terminum n̄ cernebat, tunc
excluebatur ab hereditate et hoc olim
Hodie a'm hæc formula sen' sublata
im' q' aditionis effectus e', quod ad-
iens fiat heres —

15^a idus effectus aditionis e', quod per eam
acquiratur tota hereditas, licet t'n
pro parte heres adivisset, quia nemo
paganus potest pro parte testatus,
et pro parte intestatus decedere —
Quo' ratio e', quia ius hereditatis
e' individuum et n̄ debet scindī seu
dividi —

N. ibi Casus

Casus: Testator dicit: Titius haeres esto in uno
 semisse, in altero semisse substituo Cajum, et
 Quamvis an Titius possit adire ex semisse, et
 substitutus ex altero semisse? Et quod n^o p^o
 in habet totum jus accrescendi —

1mo: quia jus hereditatis e' individuum —

2do: quia nemo paganus potest pro parte
 testatus et pro parte intestatus decessere

3^{tio}: quia nemo potest facere, et —

Ulpianus dicit Auctor; qui institutionem
 agnovit, cogitur et substitutionem pupil-
 larem agnoscere. l. 20 Cod. de Jure Delib.

pro quo Casus e' talis: Testator instituit
 filium in uno semisse, Titium instituit
 in altero semisse, et hunc Titium filio
 substituit in casum, quo filius haeres
 erit et in imsuperbate decesserit; filius
 e' haeres et mori in imsuperbate, et Quamvis
 an tunc saltem iste Titius cohæres, et si =
 mul substitutus possit suscipere medie-
 tatem Jure institutionis, quæ institutus

Et an alterum semissem possit repudiare
quā substitutus? Et si quidem cum non possit
repudiare, sed debet acceptare ut totum et
nihil, quia agnoscendo institutionem, con-
setur mihi agnoscere pupillarem substitu-
tionem — simō quia Jūs hereditatis est
individuum — 2do quia nemo paganus
potest pro parte testatus et pro parte in-
testatus decedere —

19 diximus, quod pro parte adiens habeat
tunc Jure accrescendi — Hoc autem intelli-
gitur, si non fuit expresse protestatus de rep-
-duo; si enim de illo expresse protestaretur
ut videlicet dicens: semissem, in quo sum insti-
-tutus, accepto, et reliquum semissem non
habere, et si unum semissem sine altero
non possum habere, tunc potius nihil volu-
tunc omnino nihil haberet — simō quia
constaret de positiva voluntate — 2do
quia hereditas non debet scindi per eum si

Ius indivisibilem: — Et 3tio quia nemo
paganus potest pro parte testatur. —

Casus: Testator heredem in uno semisse 18
scribit pure, in altero eum scribit sub
conditione, et Quaris: si adeat: an statim
habeat totum assem? — Et Respondetur ita
simo: quia si conditio evenit si n' si eve-
nit, tunc habet totum ex voluntate tes-
tatoris — si n' evenit, tunc habet residu-
um iure accipendi — 2to quis fru-
stra expectatur conditionis eventus, qui
nullum e' sortiturus e' effectum L. 33
de hered. insti. ubi id ipsum dicitur —

Hoc autem intelligitur, si ei in altero semis-
se nullus e' substitutus — si enim ei alius
in eo esset substitutus, tunc eum tamen
ad interim haberet, quia tunc eventus
conditionis potest suum sortiri effe-
ctum L. 29 de hered. insti. —

Caput: Testator Sibi Scribit Servum
 alienum heredem in uno Semisse pure
 in altero cum Scribit Sub conditione,
 ille tempore aditionis e' servus, per con-
 :sequens Semissem acquirit suo domino,
 postea an tempore evenientis conditio-
 :nis sit liber, et Quamvis, cui alterum Se-
 :missem acquirit, an sibi an priori do-
 :mino? Et quod cum acquirit sibi, qui-
 tune jam capax e' ex se hereditatis cap-
 =fenda —

Hic dicitur: Sicut heredes aditam hereditatem
 habet omnia commoda, sicut ad illum
 pertinent omnia incommoda, et regu-
 :la: Qui vult sentire commodum et
 Et postea amplius repudiare non potest,
 quia creditoribus jam fuit ius contra
 illum quasi iam — Minor tamen adiens
 potest restitui — Et hoc ex privilegio

Propter imbecillitatem aetatis — Ma-
jor am in regula restitui n̄ potest —
Excipit: Nisi subsit valde justa causa v.g.
si citatis creditoribus aliquis absit
Reipubl. causa; et postea primo emerfit,
tunc n̄ major tali casu potest restitui —
ex illa gr̄ali clausula: Si qua alia jus-
ta causa videbitur, in integrum resti-
tuam —

Hic dicitur; quod haeres metu ad adun- 21
dum coactus possit restitui quia metus
n̄ e' inter causas restitutionis — Unde
apparet, quod aditio metu facta vale-
at — Sed contra hoc Obijcit l. 5. de
haered. qualif.: ubi dicitur: quod aditio
metu facta n̄ valeat qd n̄ e' opus res-
tutione? Et distt: in regula et ob pu-
rum metum N. in casu legis, si aditio
fiet simulate. — Causa legis
erat: ubi haeres cogebatur adire, et ille

Exire coram testibus dixit, quod profe-
:rat Verbum adeo /: ut se a cogentibus ve-
liberet / Sed quod mentem habeat contra-
:riam, et ideo potest restitui — Quod am-
iste fuerit Casus Legis probat ex Verbo fallens
quia in lege dicitur; si fallens adiciens, quod
possit restitui —

22

Casus: Minor instituit haeres et alios, et
alienat aliqua et solvit legata, postea
restituatur et Iudicis, an eo restituto,
haec alienata firma maneat, et n?

Q. Videretur dicendum, quod n? — Verum
tunc est, quod sola lesio actio rescindatur,
et res inherens bonae fidei gestae rata
maneat — Vio bonae fidei gestae. ^{tertio}
malae fidei gestae non manerent ratae,
quia fraudibus non est indulgendum —
Quod probat per L. 44 h. l. ubi dicitur,
quod pupillo et minore contra aditionem
restituto debeant omnia rata manere

Quid interea gesta sunt, qd' e' Textus ex-
pressus — Hoc am' intelligitur de ali-
: enatione rerum v' de vero debito soluto —

Sed Quæritur: an id m' dicendum sit de le- 23
: gatis; hoc e' si talis hæres interea ali-
: qua legata persolvit, an illa teneatur
restituere? Et restituere quidem iste
minor illa n' tenetur, quia illa solvit
tanquam hæres bonæ fide, bona fide am'
nemini debet nocere, qd' — Nihilomi-
: nus tñ talia legata n' manebunt lega-
: tario, sed possunt repeti conditione
indebiti, quia legata n' debentur, Nisi
deducto ex alieno — Sed Quæritur Quis
illa repetet? Et Author dicit, quod illa
possit repetere hæres ab intestato, sed
vix m' tali casu hæres ab intestato ali-
: bit; Hinc melius dici potest, quod illa
reperant ipsi Creditores — Quod am' le-
: gata possint repeti, n' verò ex alienum,

Disparitas est 2da quia legatarii agunt
de lucro captando, creditores autem agunt
de damno vitando, quod sunt potiores et
nota regula: — Se potest obijci: Restitutio
reponit omnia in pristinum statum,
quod nihil debet ratum manere & reponit
respectu restituti & respectu aliorum N.
Hic dicitur: quod olim hereditas firmiter
acquirebatur per aditionem v. immixti-
onem. — Hinc si heres extraneus decede-
bat ante aditionem, tunc hereditas fiebat
caduca, et pertinebat fisco, salva tamen libe-
ris et parentibus legitima — Et hoc olim
frequenter contingebat, quia olim heres
extraneus non potuit adire ante apertas ta-
bularum — Et hoc duravit usque ad Antonini-
um; Antoninus autem statuit, ut in
legata deberentur — Hoc autem intelligitur
de herede extraneo N. in parte scripto;
Hinc ex ipse scriptus potuit adire ante.

Apertae tabulas —

Et hoc duravit usque ad Justinianum. 25
Justinianus autem statuit, ut possit alii
hereditas ante apertae tabulas, sive he-
res sit scriptus ex affe, sive ex parte, et ut
illam liceat transmittere ad heredes;
ubi tñ olim hereditas n' adita n' potuit
transmitti, quia ante aditionem heres
in illa nullum jus habuit; et sic nihil
potuit transmittere, ex regula: nemo po-
test plus juris in alium transmittere,
quam ipse habeat.

Diximus quod olim hereditas n' adita n' 26
transmittebatur. Hic dicitur, quod ista
res jure novo duplicem, imo triplicem,
patiatur exceptionem: hoc est, quod n' her-
editas n' adita quandoque transmittatur

Et quidem 3bus casibus — 1mo ex jure
seu potentia suibatij — 2do ex jure seu
potentia sanguinis — 3tio ex jure deliberandi

Transmissio ex Jure Suietatis habet locum
tunc, quando pater relinquit liberos
suos —

27 — Hic dicitur: quod in liberis emancipatis
habeat locum transmissio ex Jure Suietatis
quia n. sunt sui — Ad finem Num. di-
citur, quod hæc transmissio n. habeat lo-
cum in successione materna, quia ma-
ter n. habet suos —

28 — Hoc Num. Querit an transmissioni huius
obicem ponat abstentio e. Proatore con-
cessa? hoc e. an hoc solo, qd talis filius
possit abstinere, an inquam hoc solo pri-
vetur Jure transmissionis ex Jure Suietatis
si se n. declareb? — Et q. quod n. privetur
— Ans quia hæc licentia tria tollit
necessitatem se immiscendi et n. aliud ge-
rere quia quod in favorem e. introduc-
tum n. debet querari ejus dispendium,

Atqui hoc hic fieret, si privaretur, qd n
privatur — Quod mi pbat per l. i. q. de vulg.
et pupil. Substis: ubi dicitur: Etenim ius
dicenti propositum e, liberos, oneribus
hereditarijs n sponte susceptis, liberare,
n invito ab hereditate remove, qd
e textus expressus — pbat mi per l. Pro-
tor i § 2 infra Siquis omis caus. testam
ubi expresse dicit, quod nihil faciat ab-
stinendi licentia, quominus liberi sint
ipso iure heredes, qd item e textus ex-
pressus — Hoc am intelligitur sicut dixi:
Si se talis filius n declaravit — si em
dixisset, Abstin eo, tunc omnino nihil
transmitteret, quia ipse exinde nihil
haberet —

Hic agitur de transmissione ex iure — 79
Sanguinis, quae habebat locum in liberis,
sive sint mares, sive foeminae, sive sint
sui —

Sive emancipati, quia satis e' quod finit
de sanguine; sive tales liberi moriantur
ante aditionem sive post, sive sciant
se esse institutos sive n', modo n' repudi-
-averint, quia alias ipsi nihil haberent,
q' n' nihil possent transmittere. Et
hac transmissio vocatur Theodosiana,
quia eam Theodosius et Valentinianus
induxit. — Et hoc dicti Imperatores ideo
fecerunt, ut tales liberi parentum eman-
cipatorum mortuorum v institutorum
habeant sua tristitia aliquod solatium,
ne afflictis addatur afflictio. — Et hoc pro-
-cedit, nisi extraneus esset tali filio eman-
cipato heredi instituto adjunctus co-
-heres, quia extraneus n' debet obesse
fili sanguinis. — Ad finem Num. Dicitur
quod nec versus temporis huic trans-
-missioni obstat, hoc e', quod ista transmissio

Duret 30 annis —

30

Hic dicitur: quod transmissio ex jure sang-
vinis n. tm habebat locum in ipsa here-
ditate nondum adita, sed m. in legatis
vel fideicommissis n. tum acceptatis: modo
n. sint revocata: / quae m. transmi-
tant a liberorum liberos, licet sint e-
mancipati, et hoc favore liberorum; Et
sic disposuit Theodosius in dicta lege
unica, derogando legi Papia Poppaea —

Hic agitur de transmissione proxi- 31
: ente ex jure deliberandi, quae habet
locum tunc, quando descendens heres
institutus petit sibi concedi tempus
deliberandi, et si intra tempora deli-
berandi moriatur, tunc reliquum
tempus transmitti ad heredem qua-
: tem cunctis s. supposito, quod n. reu-
diarent —

Hic Quaeritur an transmissionem impediat 32

Substitutio vulgaris ex Jure deliberan-
di provenientem — Casus pro hoc est ta-
ly: Testator scribit Titium heredem, et
illi substituit Maevium vulgariter ex-
pressè, si heres natus est Titius impetrat
pro deliberando unum annum, et mo-
ritur intra 6 menses, et se n declarat, et
quaeritur, quis ei succedet, an Maevius sub-
stitutus, an vero heredes istius Titij? Et
quod substitutio vulgaris hanc trans-
missionem non impediat, per consequens
non substitutus, sed heredes Titij poterunt
succedere, si se intra residuum tem-
pus declaraverint — quod probatur varie
Anno quia non prius est locus substituto,
quam dum plane vacat institutio,
atque hic non plene vacat: quia si heredis
heredes intra residuum tempus delibe-
randi adeat, tunc censeatur per hoc

ipse primus haeres adiret, quia ha-
redis haeres censetur in esse testatoris ha-
res: / qd licet in e loco substituto pro-
bat in Arguente Ephe 3. diu. leg. univ.
ubi dicitur quod hereditas non adita non trans-
mittatur, nisi exceptis casibus, inter quos
non est iste, qd — probat in exco; quia alias
Justinianus gratis scilicet ordinem suc-
cedendi: dicens: quod imprimis debe-
ant certa persona praeferi, et postea
substituti, et postea alij ab intestato
venientes: / si tales persona debeant per
substitutum excludi, qd non excludun-
tur — Et ratio additur quia quando
postea heredis haeres adit, tunc cen-
setur ipse primus haeres adiret, quia
heredis haeres in e testatoris haeres —
probat hoc in per l. ig Cod. de fure delib
ubi dicitur: quod primo lapso tempore

Deliberandi hæres excludatur, qd' du-
rante tempore n' excluditur — probatur
m' ex eo, quia hæres simpliciter scriptus
censetur scriptus adum dispositionem
legalem, atqui lex eum vocat intra tem-
pora deliberandi, qd' aliud durante ho-
tempore n' e' admittendus —

33

Hu' Q. An vulgariter substitutus tollat
suicidii effectum? hoc e' si pater instituat
filium suum, et si n' substituat vul-
gariter, et si se filius n' declaret, quis
sit admittendus, an filij filius & sub-
stitutus? Q. Videretur, quod debeat
esse locus substituto — Amo' quia hæc
censetur esse mentis legatoris, ut prius
succedat institutus, et postea substit-
utus, qd' alij excluduntur — ratio quia
alias censetur frustranea hæc esse
substitutio, quia nunquam suum

Sortiretur effectum — Itio quia Testator n̄ censetur cogitare, si haeres n̄ erit ipso jure, sed censetur cogitare, si haeres n̄ erit in effectum, atqui n̄ ē haeres in effectum, quando moritur sine declaratione, qđ tunc ē locus substituto — probare hoc n̄ volunt aliqui per L. ibi de lib. et posthum. haeres instit. ubi dicitur, quod si talis filius haeres institutus moriatur, relicto filio, qđ filius ei succedat ab intestato, si ei nullus fuit substitutus, qđ si fuit substitutus, tunc n̄ succedit, sed preferendus ē substitutus —

Veniens tñ ē quod filius filij & frater ejus preferatur substituto n̄ tñ in legitimis: de qua n̄ ē dubium: sed n̄ in alijs, et quidem in omnibus bonis, quod probatur variē — Simō, quia

Substituto vulgaris si tollit transmissio-
nem ex jure sanguinis & ex jure
deliberandi proveniente, go minus
potest tollere illam, quod ex jure substituti
provenit, quia hoc illi e potior et for-
tior, quia facit ipso jure heredem, illi
aut n, go — probat in per L. 80 l. tit. 1 ubi
Casus: Testator v. g. instituit Titium
heredem in semisse pure, et in altero
semisse ei substituit aliquem, et dicitur
tunc, si heres acceptet semissem puram
quod hoc ipso m' ei accipiat alter se-
mis, in quo alius ei fuit substitutus
Inde Argumentum: Substitutus hic
n' e potior jure accipendi, go m' n'
e potior transmissione ex quacunque
jure proveniente — probat in ex eo
quia formula et conditio Substi-
tutionis vulgaris scilicet si heres
n' erit.

Est sic intelligenda, si haeres non sit
in effectu per se vel per alium non fecerit
haeredem, aut si nullum ab intestato
relinquat, go in regula non est locus sub-
stituto — probatum per l. unic. § 13.
Cod. de caduc. toll. ubi dicitur, quod
tunc si locus substituto, quando se
haeres declarat, se nolle esse haeredem, atqui
se tali casu non declarat go non est locus sub-
stituto —

Substitutus go non est potior Jure haeredis 34
haerede 2. Sed Obijciis tali modo sem-
per frustra erit Substitutio, quia
semper poterit relinquere haeredem
vel scriptum vel saltem ab intestato,
atqui non debet semper esse inutilis, go
Substitutus debet esse potior § 11.
quod erit frustra aut inutilis, po-
tius enim ei esse locus variis casibus.

Anno si heres se declarat velle ab hereditate abstinere — 2do si nullum heredem ab intestato successurum relinquat nec in alium scribat — 3tio si forte et scriptus, et heres ab intestato repudiarent, et alias si sine declaratione moriatur, tunc hereditatem transmittit ad suum sive ad scriptum, sive ab intestato venientem juxta l. unio: Cod. de his, qui ante apert. tabul. her. transmitt. ubi id ipsum dicitur —

35^a Hi Quærit: an conditio si voluerit adjecta suo heredi tollat suitalis effectum, et impediat transmissionem? Casus est talis: pater scribit filium suum ex affe heredem, sub conditione si voluerit, et ei substituit alium vulgari, filius se non explicat, an velit, v. non, et moritur et Quærit quis ei succedet? del. 2.

Et quis sit potior, an ejus solus, an
vero substitutus? & Videretur di-
cendum quod propterea non impediat
Jus transmissionis — At quia quod
in favorem est introductum non de-
bet retorqueri in odium, atqui quod
filius ita possit in asse institui, hoc
est in favorem ejus introductum. 2do
quia ea, quae ex natura rei v. lege in-
sunt, expressa nihil operantur, atqui
go — probat in per l. in de condit.
Institutus. Ubi in dicitur quod talis con-
ditio heredi voluntario adjecta ni-
hil operaretur, atqui in nostro
casu censetur adjecta esse heredi
voluntario, go — probari hoc in vi-
des ex eo, quia substitutio vulgaris
non tollit suavitatem, nec impedit trans-
missionem

gō et hīc idem ē dicendum — Verū
tri ē contrarium, quōd denique tali
casu substitutus sit potior, quōd pro
= batur variē — Imō per L. Silius quo
= que 4 de hered. instif. ubi dicitur,
quōd talis conditio nō sit inutilis, et si
ei filius nō pareat, quōd habeatur
pro exheredato, et quōd censeatur
nō hereditate ege submotus, qd nō
hil ē, qd transmittat ad heredem
pbat nō per L. 5^a eod ubi dicitur,
quōd substitutus tali casu, filio con
ditionem nō implente, testatorem nō
faciat integratum qd — pbat nō
per L. Cornelius 69 eod. Ubi casus
Testator dixit: filius meus / primus
et 2us / uter eorum volēs, heres esto,
et dicitur hāc conditio nō esse frustra
posita, et quōd nō tri figuram condi
tionis

Sed m' revera vim conditionis obtineat, atqui vis conditionis n' impletur e' h'ec, quod si eam institutus n' impleat, quod, inquam, nihil habeat, g'o m' nihil transmittit ad heredem, g'o locus e' substituto — probat m' per
L. 86 eod.: ubi dicitur, quod filius suus qui alias e' heres necessarius: propter adjectionem conditionis facilem censeatur fieri heres voluntarius, atqui voluntarius nihil transmittit ad suum heredem si n' impleat conditionem, g'o nec talis — Sed

objicit d. l. ha. Verba §. de legat. j.

et l. 3 Cod. de fidejuss. et mandaf.: ubi

Cagus aliquis creditor accipit plures fidejussores a suo debitore, quoniam se quisque obligavit in solidum.

Et dicuntur inutiliter hoc adijcere,
quia hoc ex natura rei inept. — Inde
argumentum, quod ex natura rei inept.
est, expressum nihil operatur, atque
hac conditio, si haeres voleb., ex natura
rei inept., qd' in inutiliter censetur ad-
jecta — subsumitur, atque si n' fuerit
adjecta, tunc substitutus excluderet
qd' hic debet excludi — Et dist.
si adijciatur contractibus (si ultimi-
mis voluntatibus subdist.). si adijci-
tur extraneo (si suo N.), quia testator
filio suo talem conditionem adijciens
censetur positivè velle, ut se filius
declaret, qd' si se n' declaret, tunc exclu-
ditur, qd' nihil transmittit ad suum,
qd' locus est substituto, et n' e' ignus ex-
heredatione, sed talis filius conditio-
ni parens, censetur hoc ipso exherede-
re.

Exheredatus ē, quia ista exhereditatio
 ē necessaria nugatoria, si positivè fieret,
 v.g. si filius noli exhereditatem, tunc
 eum exheredo, qđ illā nō ē opus — Sed —
 Obijci: quod in favorem ē introductum,
 nō debet retorqueri in odium, atqui
 hoc ē in favorem filij introducendum,
 qđ — R. N. min. ē em̄ hāc conditio in
 favorem patris adjecta — Sed Obijci
 per substitutionem vulgarem nō tol-
 litur Suitas, nec impeditur transmissio
 ex Jure Suitatis, qđ nec tollitur per
 hoc Jus transmissionis. — R. dispari-
 tas ē, quia illo casu filius instituitur
 purē, hīc autē instituitur sub condicione — qđ —
 Hīc Quāvis an tollatur Suitas datione 36
 coheredis? Casus ē: Testator dicit: Ti-
 tius in semisse, et filius meus in
 semisse heres esto; filius moritur

Ante immixtionem, et Quærit, quis ejus
semissem sit habiturus, an coheres, an
vero ejus hæres sive scriptus, sive ab in
testato veniens — Et quoniam nō, sed coheres
excludetur, quia datio coheredis est
firmior substitutione vulgari. Nō gra
titer facta, atqui hæc nō excludit hæ
redem quoniam multo minus datio
coheredis — Quod autem sit infirmior
hoc probatur ex eo, quia substitutus ve
nit ex voluntate testatoris, et acquirit
totam hereditatem, coheres autem s. si
licet quoad residuum tñi venit ex dis
positione legis et ex presumpta vo
luntate testatoris, et tñi acquirit
partem suam. qd — probat hoc in per
l. 2. Col. de jure delib. tibi dicitur, quoniam
negotiali casu a suo patre s. respective
filio.

Institutus statim sit haeres, quo casu
res excluditur —

Hic Quaeritur: An transmissio ex Jure fuit
tatis fiat ad eum, qui nectum natus, aut
conceptus tempore mortis ejus, de cujus
hereditate agitur — Casus pro hoc
potest formari duplex — Primus: pater
habet filium suum /: qui habet uxorem
pregnantem: et eum exhereditat,
et scribit extraneum; extraneus metu
morienda sibi querela querit, filius
moritur, postea uxor suscipit Nuptem,
et Quaeritur An nepos succedat? Et quod
ita, et quidem Jure representationis,
quia talis filius jam fuit concep-
tus, vivo avo, et sic habetur pro nato,
et insuper tempore delata patri he-
reditatis fuit factus suus — et de
hoc cogitur i dubium —

Sed ponitur alter casus: pater filium
suum exhereditat, scribit extraneum,
extraneus repudiat, filius ducit ux-
orem, et intra tempora deliberandi
moritur, et reliquit uxorem prae-
gnantem, et queritur an talis heros sit ad-
mittendus ad hereditatem avi — Ratio
dubitandi; quia tempore mortis
avita necdum fuit animal, itaque
non potest dici esse cognatus, ergo videtur
non esse admittendus — Et tamen, quod ita
dicitur quia e' de sanguine — ratio quia
representat patrem: cui saltem per
conditionem fuit ius quosivum, si
scriptus renunciaverit hereditatem
et sic succedit jure transmissionis —

38 — Diximus, quod hereditas non adita, non
transmittatur, exceptis 3bus dictis

Casibus — Hic quaeritur an saltem legata
et fideicommissa transmittantur, si
legatarius post mortem testatoris, an-
tequam haeres adeat, moriatur, an
talia legata transmittantur ad lega-
tarii heredem? et Id quod ita scilicet
a morte testatoris : si autem legatari-
us ante mortem testatoris moreretur,
tunc ipse nihil haberet, quod nihil trans-
mitteret, et sic cessaret omnis ques-
:tio — Quod probatur per l. 8. Cod. de cadue.
toll. ubi dicitur, quod mortuo testa-
:tore statim ius ad rem ipsi legatario
queratur, quod illud transmittit ad su-
:um heredem — Et hoc in de fidei-
commissis particularibus procedit —
Hic quaeritur: an in fidei commissum 39
Universale tali casu ad heredem trans-
:mittatur

Hoc ē, si fideicommissarius Universalis
post mortem testatoris moreretur
sine declaratione, an tñ istud fidei-
commissum transmittat ad suum ho-
redem; Aliqui em̄ dicunt, quod n̄
transmittatur ex ratione, quia heredi-
tas n̄ adita n̄ transmittitur, atqui fi-
deicommissum universale simile ē
hereditati et n̄ fuit aditum, go n̄ trans-
mittitur —

Verius tñ ē, quod transmittatur —
quodam Amō per L. I. de fideicom. ubi
Casus: Testator dixit: Titius haeres esto,
volo am̄ ut ancillam meam Chrsidem
seu Chrseldam manumittas, et ei ho-
reditatem restituas, Titius illam manu-
misit, illa am̄ brevi postea ante resti-
tutam sibi hereditatem ē mortua ab
intestato,

Et Quoniam, an dicta Chriselida heredi-
tatem transmittat ad heredes ab integ-
tato 3 et Idetur quod n, sed quod fidei-
commissum pertineat Patrono, seu
ipsi Titio manumittenti, ne talis Pa-
tronus simul esset creditor et debi-
tor, qd extra hunc casum fideicom-
missarius universalis fideicommissum
transmittit ad heredem suum, quia
casus exceptus firmat regulam in ca-
sibus n exceptis — probatur per l. 44
ad Scutum Trebelli ubi Casus: Testator
dixit: Titius heres esto, volo am, ut he-
reditatem restituat Cajus, Titius seu
^{fideiuciarius} ~~fideicommissarius~~ si vult adire fidei-
commissum, hinc Cajus adit Praetorem,
ut Titium cogat adire, et monitur,

Postea Praetor cum cogit adire, et
Quaerit an fideicommissarius fidei-
commisum transmittat ad suum
haeredem, et dicitur quod ita, quod est
Textus expressus — Et ratio est, quia ipse
fideicommissarius adhuc viventi fuit
quasi liber, quod illud potest transmitti
quodammodo per l. 25. ad Scutum Trebelli
ubi dicitur, quod si fideicommissarius
supervivit diem fideicommissi ceden-
tis, quod illud transmittat, quod item
est Textus expressus —

40 Sed Obijciunt: hereditas non adita non trans-
mittitur, quod nec fideicommissum
et dicitur in regula et in casibus excep-
tis. — Sed Obijciunt l. 5. §. Si de jure
ubi Casus: Testator dixit: Titius
haeres esto, volo autem, ut 9 unciis Casus

Restituas, scilicet, mortuo testatore, nu-
bit marito, et vult ei has guncias
cedere in dotem, et dicit Titius si te-
neri has guncias dare marito sed
soli uxori, et ratio additur, quia fidei-
commissum si potest cedi. Inde fit
Argumentum, quod si potest cedi, si po-
test transmitti, atqui fidei commissum
si potest cedi, ergo nec potest transmitti
Disparitas est, quia cedens cum ex-
ecutionario si eadem persona, trans-
mittens autem cum transmissario est
eadem persona. — Iuxta regulam propositam
per l. 42. de administr. tutel. Ubi
Casus: Erant plures tutores unius
puerilli, et facti sunt ex mala admi-
nistratione ejus debiles, et ideo
puerillus potuisset singulos convenire

Convenit aut tui unum, et ille e
condemnatus in solidum, et Solvens
petijt sibi a pupillo cedi actiones di-
rectas contra reliquos contulores pu-
pillus ei actiones cessit, ille sibi adhuc
propterea petijt cedi jus prioritatis, in
eius preferatur ad instar pupilli, om-
nibus alijs creditoribus, et dicitur in
lege, quod illi istud jus cedi non possit,
quia non potest transmitti — Inde Argu-
mentum, ideo prioritatem pupillo com-
petens non potest cedi, quia non potest ad
haeredem transmitti, go et vicissim,
atque fidei commissum non non potest
cedi, go nec transmitti —

42. Hic Idem Author ad objectam legem
42dam de administratore tutelae concedito
ante. et Negando
eoam

Et disparitas est quia transmissio est po-
tior cessione; quod probatur, quia is, in
quem transmittitur fideicommissum
sum habetur pro eadem persona cum
transmittente, et ideo potest trans-
mittere fideicommissum, cedens autem cum
cedente cessionario non habetur pro ea-
dem persona, quod non potest cedere fideicom-
missum. Inde apparet, quod haec regula
quidem sit vera: Quod non potest trans-
mittere, non potest cedere, uti videtur in usufruc-
tu. Haec autem, quod non potest cedere, non
potest transmitti, est falsa, uti apparet
in fideicommissis, quod non potest cedere,
potest tamen transmitti. Et ratio est, quia
in transmissione non contravenitur
voluntati defuncti, quia fideicom-
missum non pervenit ad alium. In

In cessione am. contraveniretur vo-
luntati defuncti, quia fideicommissum
perveniret ad 3tium - Ho. fi.
nem. Numeri concluditur, quod fidei-
commissum possit transmitti, nisi
fideicommissarius ante aditionem
fiduciarij moriatur, quia habuit jus
formatum seu quæsitum, atque hoc
jus e. transmissibile qd -

42 Quod am. fideicommissum possit trans-
mitti, hoc in p. b. ex eo, quia fideicommissarius
ante aditionem potest cogere fi-
duciarium, ut adeat, qd -

43 Hic Quæritur: An fideicommissum, quod
ex directa institutione Codicillis fa-
cta venit præstandum transmittatur?
Statim quæstionis melius patebit ex
capo: Testator dicit coram item Testibus

Titius hæres esto; postea coram 5te testibus
dicit, n^o Titius, sed Marius hæres esto, et monit^{us} ab
intestato, et in codicillis scribit hæredem
et addidit clausulam codicillarem et mo-
ritur — Et quaeritur, an talis fideicom-
missarius possit petere legatum fidei-
commissum? Et Bartholus quidem
dicit, quod n^o, quia Codicillis nec deservit,
nec adimitur hereditas. Verius
an^o est quod ita, quia si peccatur contra
hanc regulam, vel eni^m aliis est scrip-
tus hæres v^{el} n^o — si est, tunc omnino ei
n^o adimitur hereditas, quia qui semel
hæres semper hæres — si an^o nullus erat
scriptus hæres, tunc testator decedit ab
intestato et tunc iterum n^o leditur
hæc regula — Quod in i^{stis} per l. 2 § fin.
de iure Codicill^{arum} lib^{er} dicitur, quod si
hereditas sit inutiliter testamento re-
dicta

Quod quidem talis hereditas in fidei commissum
non possit confirmari, ut valeat tanquam
directa institutio, potest tamen confirma-
ri, ut valeat, tanquam fidei commissum,
quod est Textus expressus — ubi per
legem de testam. milit: ubi dicitur, quod tale
testamentum transfundatur in causam
fidei commissi universalis, quia quan-
do Actus non valet, ut agitur, valeat ut
valere potest, quod est hic —

44

Egimus hucusque de prima Rubrica
parte scilicet de acquirenda heredita-
te; sequitur jam de 2da Rubrica par-
te scilicet de omittenda hereditate,
quod fit per abstentionem vel per repu-
diaonem, quando denique hereditas a-
mittitur vel omittitur — Amitti dicitur
hereditas per declarationem volun-
tatis — omitti dicitur per lapsum tempo-
ris

Debet autem heres aquae in omittenda,
prius in acquirenda hereditate esse
certus de jure suo; hoc est debet scire,
an sit heres pure v sub conditione, an
ex asse, v pro parte, an ex testamento v
ab intestato & quia contrariorum
eadem est ratio et disciplina, atqui hoc
debet scire in adeundo, quod et in omitt-
tendo — sicut autem hereditas potest
acquiri verbo v facto, si in potest omitti
verbo v facto, quia unumquodque
eodem modo tollitur, quo colligatur
et, atqui go —

45

2. Quis possit abstinere v repudiare?
3. Quilibet ille, qui est sui juris habens
liberam rerum suarum administra-
tionem — Hinc puerillus sine auctorita-
te Tutoris eam repudiare non potest, sed
directe, ne repudiando sibi prejudicet,

Non si sit institutus pure — si autem pupillus
Cui sit institutus sub conditione potest
tativa, et si conditionem non impleat, tunc
quidem impeditur aditionem, sed tamen per
indirectum, quia ad factum cogi non po-
tuit, et quia multa licent per indirectum
tum, quod directe non licent, et multa
possumus facere omitendo, quae non pos-
sumus facere remittendo — Hinc mi-
servus potest non adire, aditam tamen haere-
ditatem remittere non potest — Ullentius
dicit, quod mihi solus Tutor hereditatem
repudiare non possit, sed requiritur con-
sensus pupilli, si est infans maior — si autem
sit infans, tunc hoc solus Tutor potest
facere, quia lex ad impossibile non obli-
gat — si autem Tutor male suadeat pu-
pillo aditionem vel repudiationem, tunc
potest conveniri actione tutelae,

Quasi esset difficilis v. g. si Tutor esset ami-
cus v. pauper, tunc potest puerillus res-
titui, ut servetur indemnis — n. po-
test am. cogi Tutor ad dandum con-
sensem, quia absque hoc potest conve-
niri actione tutelae —

Hic Quærit: An Prelatus possit requ- 46
dire hæc dilectam sibi delatam? R.
Aliqui dicunt in dist. c. quod ita
sive ei delata sit hæreditas nomine suo,
sive nomine Ecclesie, et quidem
sine omni Solemnitate — Ratio est, quia
per hoc Eccle. nihil perdit, sed tm. n.
acquirat, hinc nec ad restitutionem
cum dicunt teneri — Nilominus
tm. verius est, quod n. possit, alias talis
Prelatus teneretur Eccle. ad refugio-
nem de suis bonis, si temere hæredi-
tatem

Nomine Ecclesie sibi delatam repudi-
avit, quia talis Probatum comparatur
Tutori, aliqui, go — Hinc ex Justitiate
netur recte administrare — si am' no-
mine suo e' institutus, tunc potest libere
renunciare, quia quisque sibi potest pro-
judicare —

44 Hic dicit, quod Servus possit adire, hoc e'
n' potest cogi ad ad eundem, et Dominus
adire n' potest, et nihil acquirere, quia
testator censetur factum servi requisiv-
isse — Quod probat per l. b. et l. y. h. l. Ubi
dicit: quod Servus a domino timore Ver-
borum v. verbenum adire coactus cum
n' faciat heredem, go e' Textus expressus,
Et ratio dari potest, ut Dominus scientes,
se aliquando aliquid per servos acqui-
rere posse eos milititer tractent, sed
Obijciat: Servus nec velle nec nolle habet,

gō n̄ potest regnare & dist. in his, quae
sunt juris C. In his, quae sunt facti N.
viximus, quod si servus heres institutus 48
adire nolit, quod Dominus hereditatem
n̄ acquirat — Hic Quoniam, an id m̄ pro-
cedat in filiosfam: hoc ē si filiusfam insti-
tutus nolit adire, an possit adire pater?
& Jure Digestorum idem procedebat: hoc
ē pater n̄ potuit adire, quia n̄ pater,
sed filius erat institutus — Jure autē Co-
dius potest, quia censetur iste filius con-
templatione patris fuisse institutus —
Et hoc procedit, sive sit hereditas adven-
titia sive profectitia v̄ si talis filius
a matre v̄ ab avo materno v̄ a quocunque
ex linea materna institutus v̄ m̄ ab alio
ascendente inhiuū patris — Et talis pa-
ter talem hereditatem habet pleno jure
et m̄ cum sequens omnia commodat incommoda —

Hic dicit, quod si filius contra possit
 sibi quodere totam hereditatem plenam,
 id est una cum usufructu in capite, ubi filius
 fuit institutus et ubi pater ei noluit dare
 de ad eundo consensum, quia aliter per
 alium si debet de lenior conditio inferri.
L. fin. de bon. qua. lib. — Et hoc in petitorio
 ad peculium adventitium irregulare. —
 Si talis filius adhuc sit minor, tunc talem
 hereditatem debet administrare pater,
 qui si nolit, tunc iudex ei debet dare com-
 petentem curatorem — Ulterius di-
 citur; si pater hereditatem sibi in qua filius
 fuit institutus sibi in scio v. invito, aut si
 est infans repudiat, quod talis filius factus
 sui juris possit petere restitutionem contra
 istam repudiationem, sed cum consensu
 curatorum, quos usque est minor — v. in
 ipse solus, si fiat major; denique ante

Contra istam restitutionem amplius
restitui n̄ potest, et hoc in poenam, quia
voluit plus sapere quam pater, et temere
eius iudicium irritasse —

50

Casus: Aliquis alienum situm in fa-
miliā instituit heredem, et ei vulgariter ali-
quem substituit, filius repudiat, et
Quæritur Quis sit admittendus an ejus pa-
ter, an verò substitutus? Et Quod pater
preferetur substituto — Ans quia sub-
stituto primo e locus tunc, quando in-
stitutus nec e heres per se, nec alium fa-
cit heredem, atqui tali casu ex dispositi-
one legis talis filius patrem facit heredem
gō — probat in per d. l. fin. & similiter Cod. de
bon. quæ lib. ubi dicitur quod talis filius cen-
setur contemplatione patris institutus,
et quod perinde sit, ac si ipse pater fuisset
institutus, atqui si ipse fuisset institutus

Tunc excluderet substitutum, quod est tunc
eum excludit —

51

Casus: Monachus instituitur heres, re-
=pudiatur hereditatem, et Iudicium eam pos-
=sit adire Monasterium? & Videretur di-
:cendum, quod nō, quia ista ^{dispositio} deliberatio est fa-
:cienda, et debet fieri per propriam personam,
id est per Monachum quod nō per Monaster-
=rium — Verius tamen est quod ita, sed —

Quare Iurare? & Aliqui dicunt ideo, quia
Monachus nec velle nec nolle habet, quod po-
=test adire nomine ejus Monasterium (Cap.
29 de Elect in 6) — sed alij hanc rationem
revertunt, dicentes: nō Servus nec vel-
:le nec nolle habet, et tamen eo nolente nō potest
adire Dominus, quod nec hic deberet posse
adire Monasterium, quia comparatur Mo-
=nachus Servo —

52

Hinc alij melius dicunt, quod hic talis

Monachus potius comparatur filiofam.
atque go — v potest dici, quod quandoque
comparatur servo, quando id monasterio
utilius e, v, quod nihil habeat proprium;
quandoque am filiofam, comparatur, quando
iterum id Monasterio e utilius, v, ut
per illum Monasterio guaratur —

53

Poterum privatus possessione bonorum
per lapsum praestituti temporis minime
dicendus e privatus remedio juris civi-
lis — ~~Hae~~ Ab pro intelligendo statu
questionis huius Numeri praenotandum,
quod haeres institutus utroque jure ad bona
defuncti vocet, id e et jure civili et jure
praetorio, ^{sed} habeat brevius tempus, et qui-
dem Ascendentes et descendentes pro
agnoscenda bonorum possessione habent
integrum annum; reliqui vero collate-
: rales

Aut extranei tñ 100 dies - Jure civili am
 heres quiscunque /: nemine instante ha-
 bet 30 dies annos - Et jam Lucius: si quis
 heres institutus patiatur labi hos 100 dies
 v hunc annum pro agnoscenda bonorum
 possessione /: Sicq Jure Pratorio excludatur
 an adhuc admittatur Jure civili per istos
 30 annos: et q quod admittatur, et quon
 praeterea n privetur remedio Juris civilis
 quon pbat per L. 13 Cont. de fur delib: ubi
 id visum dicit - Et ratio e, quia repudiata
 una via n censetur ee repudiata altera,
 praesque quando sunt diversa remedia
 uti hic go - Ubi enis dicitur, quod ta-
 lis heres adhuc admittatur Jure civili, nisi
 expressi nondum lapsa termino pratorio
 dixisset: Nolo agnoscere bonorum possessione
 Et dicta ratioe quia repudiata una via
 n censetur ee repudiata altera L. 19. h. tit.

Lij h. tij sic filius suus prateritus habet
actionem nullitatis v bonorum possessionem
contra tabulas - Hoc autem intelligitur de
renunciacione speciali v^g nolo agnoscere
bonorum possessionem - si autem generaliter
renunciaret, tunc censetur esse exclusus
utroque jure, v^g si diceret renuncio omni
successioni, quia per lij omni intelligitur
utroque -

Idem est; si indefinite et simpliciter diceret 54
renuncio successioni, tunc enim ab utraque
censetur esse exclusus - quod probatur per L. 3
Cod. de Codicil. ubi dicitur, quod renuncians
successioni, utrique renunciasse censetur,
quod est textus expressus - Et ratio est: quia indefi-
nita propositio aequivalens universali, quae
regula probatur per L. si sine ijs iij de interm.
in jure faciend. ubi Lafus: Aliquis scripsit -
Sic aliquos heredes et omnes gravavit reliqui

Repudiarent, unus autem interrogatus, an
sit haeres, et Idid, quod ita, et dicitur velle
esse haeres ex asse, quia propositio indefini-
ta aequivaleret universali quod et huc —

56us Casus. Testator scribit haerem, hunc qui
alias mi ab intestato est proximus ad succe-
dendum, ille repudiat hereditatem ab in-
testato, et Quamvis an saltem ad illam ad huc
admittatur ex testamento? et Id quod n^o
sit admittendus — Et ratio est quia in omni
actu habenda est ratio ordinis, atqui succes-
sio ex testamento est prior, et altera est poste-
rior quod repudiata posteriore censetur non
esse repudiata prior, et quia censetur testa-
mentum pro nullo agnovisse — Hoc autem
intelligitur, si scivit, se esse institutum ha-
erem — si autem neguisset tunc non potest di-
ci ei renunciasse, ex ratione, quia errantius

Nullus e' consensus - Imò neutri tunc
renunciāſſe cenſetur - Ex teſtamento non
quia nemo cenſetur renunciāſſe ſui in-
norato - Ab inteſtato m' n', quia n' poteſt
eſſe locus ſucceſſioni ab inteſtato, prius-
quam ſucceſſio ex teſtamento legitimè de-
ſiciat; hui' aut' n' poteſt dici deſeuiſſe, quia
n' ſciuit ſe eſſe heredem, q' ei renunciare
n' potuit -

56

Hic dicitur: Quod ſi quis renunciat ſucceſ-
ſioni ex teſtamento, quod propterea n' cenſe-
atur renunciāſſe ſucceſſioni ab inteſtato -

Imò quia ſucceſſio ab inteſtato e' poſteri-
or Ab quoad delationem - et quandò
dupl'ci jure alicui deſertitur ſucceſſio, tunc
regudiato jure novo ſeu ex teſtamento, n'
cenſetur eſſe regudiatum jure vetus ſeu ab
inteſtato L. 19 de R. J. ubi id iſſum dicitur.

Et ratio addi potest, quia n̄ potest esse locus
successioni ab intestato, nisi successio ex
testamento deficiat — Ex testamento
aut potest esse locus successioni, nisi succe-
ssio ab intestato deficiat v̄ si aliquis extra-
neus haeres institueretur, q̄o sublato in
Jure n̄ tollitur alienum —

34 Hic dicitur, quod haeres ex diversis partibus
scriptus n̄ possit unam partem adire,
et alteram repudiare, v̄ si Testator dice-
ret Titius ex b. et ex 4 et ex 2 unius
haeres esto — v̄ et ex b̄esse, et ex triente haeres
esto et, quia agnita parte censetur tota
hereditas esse agnita, quia hereditas n̄ de-
bet scindi — Et hoc m̄ in Successione ab
intestato ~~procedit~~ ^{pro}cedit — scilicet si haeres unam
partem repudiaret, tunc n̄ censetur repu-
diasse alteram — Disparitas est sima, quia

Aditio est res positivum, itaque recipit aug-
mentum, repudiatio autem est quid negati-
vum, et hinc non recipit augmentum, quia
nihil additum nihilo, tamen manet nihil-
ratio quia aditio est favorabilis, ergo adju-
vanda, repudiatio autem odiosa, ergo restring-
endo —

58

Casus: Testator dicit: Titius et ex triente,
et ex quadrante heres esto, in residuo qui-
cunque. Maevius heres esto, Titius adit ex
triente, et Quirius cui quadrans accrescat,
an Titio, an vero Maevio cohæredi? an
utrique? — Et quod soli Titio accrescat,
quia habentur iste triens et quadrans per
modum unius portionis ergo — Sed obijciat
Si sunt tres hæredes et unus deficiat, tunc
pars eius accrescit utrique, ergo et in nos-
tro casu debet accrescere utrique. Et

Disparitate, quia hic sunt tot portiones,
quos heredes, qd consentur esse divise,
et sunt divise, in nostro casu am n sunt
divise, aut saltem habentur pro una

59⁹⁰ Hic Quæritur: an institutus in re singulari,
possit hanc rem acceptare, reliqua heredita-
tate repudiata? et Idem Author, si ei alius
e adjunctus coheres, tunc ita: Et ratio e, quia
talis heres habetur loco legatarij, atque ile
legatarij potest unam rem legatam accep-
tare et alteram repudiare: quod cedit
heredi: qd et ille — si am n habeat adjun-
tum heredem, tunc n potest, quia e loco
heredis, et sic una acceptata re, habet re-
siduum, jure accrescendi —

60 Hic Quæritur an censatur impedita ab-
stentio per hoc, quod quis possideat rem
hereditatis? R. esse distinguendum, an hoc

Faciat bonā v malā fide - si bonā fide
possideat rem hereditariam, vq putat rem
esse suam v maternam: tunc habetur
pro abstinentēte: quia bona fides nemini
nocere debet - si am malā fide, tunc ha-
betur pro immixcente, et tenetur credi-
toribus, quia mala fides facit presumi,
tū simulatam esse abstentionem -
Hic dicit: si suus heres aliquid amoveret - Si
ex hereditate ante abstentionem, quod
habeatur pro immixcente - si am poss
abstentionem quid amoveat, tunc habet
pro fure, et potest a creditoribus conve-
niri actione furti juxta Sabin. Lii § fin
h. t. - Sed Quare si Quare n potius conve-
niatur actione expilatorie hereditatis?
Et quia n jacet hereditas - Et ratio quia
actione expilatorie hereditatis potest con-
veniri iste, qui alia possidet conveniri

Actione furti, si hoc ante aditionem legis
atque ille si posset convenire tunc hoc actio
ne, quia in re sua nemo committit furtum

62 ⁹⁰ Aliter se habet in extraneo: hoc est quod si ex
traneus haeres institutus aliquid surripit
tunc indistincte habetur pro rejudicante
disparitas est quia suus iure civili si po
test abstinere, extraneus vero habet iure
comuni licentiam rejudicandi, quod facilius
presumitur rejudicatio quam abstinatio

63 Controversa est quaestio, an quis possit legiti
me percipere reliquam hereditatem omni
tere? Casus est: L. ater scribit filium suum
haeridem, et L. uxor an ei tunc possit legi
timam accipere reliqua hereditate
rejudicata? Q. Venius est quod non. Amo quia
hereditas non debet scindi. L. qui totam f. de
l. 2. h. tit. — ratio quia legitima est pars

Hereditatis, et quidem Jure veteri, et Jure
novo, atqui si potest accipere partem,
quod nec solam legitimam — Quod autem
legitima sit pars hereditatis Jure veteri,
hoc probatur per l. 39 de lib et posthum. hered.
insti: Ubi dicitur, quod liberi ad valorem
testamenti fuerint instituendi v exha-
redandi quod legitima est in hereditate quod
est pars hereditatis — Quod in Jure novo
sint instituendi v exheredandi, hoc
probat per Nov. 115 § alius quoque 3: Ubi
non id ipsum dicitur: Quod denique
liberi sui ad valorem testamenti sint
instituendi v exheredandi — Et qui-
dem, quod causa debeat exprimi, et pro-
bari, id excludatur querela, alias tales
liberi possent querelare, et alius titu-
lus ad excludendam querelam non sufficit.

quod legitima est pars hereditatis. Idem Obi-
ciatur L. pavin. § 89 de in off testam. ubi
dicitur: quod ante legitimam deducatur
as alienum et funeris expensae, quod legiti-
ma non est portio hereditatis, quod potest accep-
tari sola, reliqua hereditate repudiata.
Et dicitur: Et hoc fit ideo, quasi legitima
esset pars hereditatis, aut quasi ab ea non
esset deducenda. Idem Et hoc fit ideo, quia le-
gitima non est verum debitum, sed quasi de-
bitum seu legale debitum. Et sic
tra legitima ante as alienum deduc-
retur, quia non debetur, nisi deducto de
alieno, et imo licet sit deductum ve-
rum as. Idem Obi- ci- et hereditas conti-
net onera, legitima ante deducitur de
ductis oneribus, quod legitima non est pars
hereditatis.

qđ potest sola retineri, reliquā hereditate
rejudicatā — Et distt hereditas continet
onera plenumque et contingenter & neces-
sario: et quasi hereditas n̄ posset esse sine
onere, aut quasi n̄ esset vocanda hære-
ditas, si sit sine onere. N. — Posses mi re-
torqueri argumentum, quia legata m̄ n̄ de-
bentur, nisi deducto are, et tñ sunt pars
hereditatis, qđ et illa — Quod am̄ hære-
ditas tñ sit hereditas: licet n̄ contineat onus,
possitq; hares succedere: hoc probatur
ex ipsa definitione hereditatis, probatur
ex ipsa definitione hereditatis, quæ
definitur: in l. 62 de R. J. Quod sit suc-
cessio in universum Jus, quod defunctus
habuit tempore mortis. — probat m̄ per
l. iib de legat. 3 ubi dicitur, quod legata
n̄ deducantur, nisi deducto are alieno

Et tñ deducuntur ex hereditate, qđ est
legitima — *Id*

64

Obijciť L. 6. Cod. de offic. testam. Ubi dicitur,
quod legitima sit qđ bona cum, qđ n̄ ē pars
hereditatis qđ potest sola accipiari. Et dis-
tinguť dñs: n̄ ē pars hereditatis, prout bona
ab hereditate separantur & prout cum
hereditate confunduntur. N. quia Veter-
es bona cum hereditate confundebant,
v. laxē loquendo. N. Strictē loquendo & est
sic n̄ potest distinguť Amb. Sed —

Obijciť qđ legitima debet abesse onus, atqđ
in hereditate sunt onera, qđ legitima
n̄ ē pars hereditatis. Et dñs debet abesse
onus a legitima deducta & deducen-
da. N. Sed — Obijciť L. 3. Cod. de impub.
et ab substis. Ubi Casus: filius dedit ma-
tri mutuum, et fuit ab illa institui-
-tus

Et dicitur filius hanc hereditatem possere-
quidare, et bonum substituto facere, salvis
suis iuribus et actionibus, qd in illam po-
test requirere, salva sua legitima. Et dispa-
ritas e: quia mutuum e verum debitum
seu debitum legale qd et legitima tm e
quasi debitum seu debitum legale qd e.

Hic Iurif: An heres a Vasallo institutus, 66
possit retinere fevdom, reliqua hereditate
requirala? Et aliqui distinguunt sic: an
sit filius v agnatus, si e agnatus, tunc di-
cunt, quod ita. Scius e si esset filius. Et
disparitatem dant, quia filius censetur
esse patri ipso jure heres, et sic debet v
totum acceptare v nihil. Alij am istam
rationem rejiciunt, ex ratione, quia tali casu
in agnatus esset ipso jure heres in fevdo,
quia fevdom pertinet ad propiorem;

Hinc ista ratio non est bona, sed melior ratio est
quod hoc fiat ideo, quia filius, esse suum ac-
cipit immediate à patre, v. mediante patre
ab avo, et sic cum non debet ledere de jure
do ejus hereditatem, et causare, ut heredi-
tas, patris nomine distrahatur per fidei-
tores — agnatus autem nec immediate nec me-
diate suum esse accipit ab agnato. Sed ipse
patre v. suo avo — Hinc potest accipere
solum feudum, reliqua hereditate regredi-
:ata —

64 Et jam Inquir: de quali feudo hoc resolu-
tio procedat, et de quod hoc sit intelli-
:gendum de feudo proprio veteri seu anti-
:quo, quod vocatur de pacto et providen-
:tia — Hinc feudum proprium quidem
sed novum v. in proprium, tunc non po-
test solum feudum accipere, sive sit filius

Sive agnatus, et ratio est. Amo quia tale fer-
endum comparatur allodio, atque allodi-
um si potest pro parte acceptari, et pro
parte repudiari, ergo nec illud — ratio quia
censetur ipsi patri succedi, si vero primo
acquirenti —

68

Ergo de repudiatione jam sequitur de il-
lius effectibus — Amus effectus repudiationis
est, quod repudians, et abstinens ad nulla
onera hereditaria teneatur, quia cum
inde nullum habeat commodum, si debet
in inde sentire incommodum — Alius
effectus est, quod repudiantem, et abstinen-
tem amplius intervenire non possit, sed sta-
tim est locus coheredi, et substituto, et he-
redibus ab intestato —

69

Hic dicitur: Quod minor quam minor repudi-
ans habeat 4 annos pro petenda restitutione

Qui sunt continui, quia sunt rogati
in locum anni utilis, et incipiunt con-
tere primo ad adesta maiorenitate
Suis am' quia suis olim tamdiu potuit
restitui, quam diu res in eodem statu ma-
serant — Hodie am' tui habet trienni-
um, quod currit post hoc quadriennium
N. si res in eodem statu manserunt.
Si am' erant alienata, tunc distat si regu-
dians fuit minor, et Suis, et si post adesta
tam maiorenitatem primo. Sicut alie-
nata, et si hoc quadriennio tacuit, tunc
amplius n' auditur — Si am' erant aliena-
ta dum adhuc erat pubes, tunc si adhuc
habet hos 3 annos, quamvis hoc triennio
tacuisse —

Ad finem Numeri dicis: quod istud trien-
nium suis competens, n' competit isti,

Eui hereditatem matris repudiavit, quia
mater n̄ habet suos — Et hoc de rigore.

De equitate tñ eis conceditur annus juxta
L. 6. ad Titum Trebel. — Et hoc m̄ de eman-
cipatis procedit ex eadem ratione, quia e-
mancipati amplius n̄ sunt sui —
diximus, quod si suus abstineat, quod ha- 70
beat triennium post pro restitutione re-
bus in eodem statu permanentibus.
licet sit major — si se am̄ immiscuit, tunc
amplius in regula restitui n̄ potest. — Dis-
paritas ē, quia immixtio competit jure
ordinario, abstentio extraordinario,
facilius am̄ restitutio conceditur contra
jus extraordinarium quam contra ordi-
narium.

Tibulus Steius

Quemadmodum testamento querantur

Inspiciantur et describantur

Connexio: Diximus, quod per aditionem
ex testamento queritur hereditas, quia
ante aditionem procedit querela tabula-
rum, ideo sequitur de querela tabularum

Apertura tabularum definit: quod sit ac-
tus, quo tenor testamenti per resignatio-
nem sigillorum innotescit iis, quorum in-
terest — Publicatio testamti ante actum

quo testamentum declaratur validum.

Apertura a publicatione testamti differt
Simo quia querela procedit, publicatio
vero sequitur — 2do querela in validis
testamentis, publicatio vero illud validum

¶ Hic dicitur quod apertura tabularum
sit necessaria ideo, ut testamta suum sor-
tiantur effectum, et ut finis habeatur

Controversiarum, quae super testamentis
fieri possunt — Et ut pateat copia illud
inspiciendi aut describendi — Ulte-
rius dicitur, quod petitio queritur pro-
priae pertineat ad heredem, quia ab
illo dependet, an velit adire, necne —
Legatarij autem eam petere non possunt, quia
si heres non adeat, tunc in legatarij nihil
petere possunt, consequenter eam
querituram petere non possunt — Possunt
tamen illud apertum describere, v. copiam
ejus petere, ut sciant, an sibi integrum
prospectetur legatum —

Ad finem Numeri dicit, quod in fidei-
commissarij universalis possit petere
querituram tabularum, quia potest
fiduciarium cogere ad adendum, et

Ad hereditatem sibi restituentam —

2

Hic dicitur, quod, apertis tabulis, eas
quilibet possit inspicere aut descriptio-
nem eius petere, qui dicib. sua interesse,
præstato tñ juramento calumniæ. l. 3
Cod. h. tit. — Debet autem testamentum aper-

iri per Judicem competentem, ut de ejus
fide possit constare, si forte à legitimis
heredibus hæres scriptus turbaretur —

3

Diximus quod apertura tabularum debeat
fieri coram Judice competente. Iste com-
petens Judex autem est Magistratus, qui eas
debet aperire rñm loci morem, citatis
ijs, quorum interest. — Et quidem v.
speciatim, si sint noti — v. generaliter,
si sint ignoti — Et m' debent vocari tes-
tes, ut sua sigilla recognoscant, qui si
sua sigilla esse, negent. — m' unus tñ
tunc

Reliquitur testamentum suspectum, do-
nec id probetur et si am testes absint,
tunc mittendum e ad illos testamentum,
ut scripturam suam & sigilla sua recog-
noscant — Uterius dicitur quod effi-
ni omnes testes appareant, quod in inte-
rim testamentum possit queri et rei-
tari coram viris doctis, sed postea illud
iterum debet claudi, et postea testes enun-
ciandi — Ne am tale testamentum
detur oblivioni, sic tutius e ut actus
insinuatur, quia insinuatio facit fi-
dem publicam, licet postea testes de-
sintant —

Ad finem Numeri diei: quod iudex
aperiens testamentum, de valore ejus
n debeat judicare totum locum aper-
tura sed totum locum, ubi testamentum
factum e —

4

Hic dicit, quod testamentum scriptum
valeat, nisi tempore aperiendi aliqui
testium sint mortui — 1° quia duntaxat
esse videretur, ut testamentum propter
mortem testium deberet conuincere —
2do quia inventa ad sustinendam de
functi Voluntatem, non debent querere ejus
contrarium — 3^{io} quia sigilla, et scrip-
ta probant in post mortem, quod tanto
certius est, si testamentum fecit chirogra-
phum Ab in Bohemia testamentum
per 6 ytemanas suspenditur, et post
stat quod oportet jure civili — jure pro-
vincialium suspenditur per 3 annos et 18
ytemanas —

5°

Hic dicit, quod testamentum Nuncupativum
unius morte deficiat, quia non potest so-
lemniter constare de voluntate defun-
cti — Et hoc procedit, nisi tale testam-
tum esset in scripturam privatum

Reductum - Ex ipsi tñ nisi tales testes id
coram Notario et tribus testibus dicerent,
et is id inscriberet, tunc tñ tale testam-
tū nō nī post mortem testium valeret, et
hoc propter Notarij fidem - Et hęc opi-
nio conclusio ē recitata - De jure tñ
Aut hor dicit illam nī posse procedere,
quia sicut in testamento scripto requirit,
id testes sua sigilla recognoscant, sic
nī in testamento Nuncupativo requirit,
id testes testimonium suum ore de-
ponant

Tribulus 4tus

Siquis omīssā causā testamēti
ab intestato v alio modo
possideat hereditatem

Connexio Eginus de testamētis, quia am,

Quandoque contingit, ut unus idemque
scribatur in testamento, qui in ab intestato
successurus fuisset, ideo Sequitur Titu-
lus si quis omisso testamento adiret ab in-
testato —

P. 1. Et Quamvis an talis teneatur Solvere leg-
ata ex testamento relicta? Et Idem Au-
thor, quod non. N si n. sit in dolo v. g.
eum legator instituit, et in eundem
sibi substituit, et si eum in iustitia uti-
one gravarent, in substitutione non n.
quia talis jure suo utitur —

2. Si aut. ut faciat callide seu dolo, tunc
legatarij contra illum habent Actio-
nem utilem ex testamento v. n. Actionem
in factum propterea quia dolo n.
indulgendum. — Directam n. habet, quia
directa datur ex vera aditione, hic aut.
tm. quasi adit. — Dicitur aut. in fraudem
facere n. tm. ille, qui ipse institutus n.
adit.

Non adit ex testamento, sed in ille, qui servum
suum v. filium fam. institutum et jubet
adire ex testamento, ut ipse ab intestato a-
deat L. si et h. —

Hic dicitur, quod in dolo censetur facere 3
re, qui tempus prater labi permittit, ut
ipse ab intestato succedat, quia censetur
tacite repudiare — si autem hereditatem pos-
sideret tunc titulo singulari, v. g. emptionis,
non posset conveniri hac actione, posset ^{quia non}
tamen conveniri rei vindicatione, si forte
alter se huius rei probare? Dominum,
quia rei vindicatio datur contra quem
libet possessorem — Ulpianus dicitur,
quod in dicta actione teneatur ille,
qui dolo possidere desistit, quia qui dolo
possidere desistit, pro possessore habetur,
v. g. si se fructus ^{negare} se esse heredem, et si ba-
na coquis possidere administratio no-
mine, et si ea alienavit — Ulpianus

Dicitur, quod in illo habeatur pro dolo.
So possidente, qui dolo egit, nē possideat,
vz si omnis hereditatem in gratiam se-
quentis aut substituli, et si gratis vz pe-
tendo ab illo pro ista ommissione aliquid
L. 2. 3. 4. h. t. — si id am gratis fecit, tunc
ille si tenetur, tenebitur vero alter aut
substitutus — Ulterius repetit Au-
thor quod si ommissio fiat sine fraude,
quod talis ad nihil teneatur ex ratione,
quia utitur Jure suo — Hinc si Patro-
nus a liberto instituatur, et si legatis
ita progravetur, ut ei si maneat salve-
legitima, tunc potest adire ab intesta-
to, et censetur id sine fraude facere,
et ad nulla legata tenebitur, quia qui
Jure suo utitur, nemini injuriam fa-
cit — Ex quo Nisi habere substitui-
tum et cum illo colludat, ut sibi preti-
um

Hereditatis del pro repudiacione, et
Si repudiet, tunc in tenetur Solvere.
Legata, quia e in fraude, fraudibus
am n e indulgendum L. 8 § 8 h. l.

Hic Quoniam an instituto legalis progra- 4
vato, repudiante, eadem tenetur Sol-
vere Substitutus, qui eo repudiante ad
hereditatem? — Quod ita, quia re-
lictas ab instituto censentur esse relie-
tas a substituto L. 74. Si L. 77 § 15 de
legab. 2. Ubi id ipsum dicitur — Exci-
pitur Nisi alia appareat Voluntas
testatoris, ut si institutum nomina-
tim gravaverit, ut si aliter substi-
tutum gravaverit, tunc in tenetur,
quia hoc censetur esse alia Volun-
tas Testatoris, ne Substitutus bene-
atur L. 98. de legab. 3. — Ulteri-
us dicitur, quod si institutus sit

Sub conditione gravatus, et si repudi-
et, et si substitutus adeat, quod sub
eadem conditione obligetur, quia cen-
setur tunc eadem conditio esse repe-
tita in substitutione — Exiguus
Nisi testator contrarium exprimat,
v. si alius suadeat conjectura, v. si
testator nominavit in onere nomen
hæredis

Titulus 5tus

De Senatus: consulto Sylla-
-niano et Claudiano, quorum
Testamenta ne aperiantur

Connexio: Egrinus de acquisitione
hereditatis, quæ fit per aditionem
post quartas tabulas factam: quia
am ista quarta quandoque impe-
ditur per S. B. Syllanum

Ideo Sequitur de Statuto Syllaniano — i
Hic dicitur Author juxta Ulpianum,
quod nulla domus suis dominis tuta
esse possit, nisi servi: in eum pericu-
lo capitis sui: dominis aut domes-
ticis ejus custodiam gerant, eos, ubi
opus fuerit, defendendo; quia cum
quandoque singuli servi dominos
defendebant, ideo lata sunt Statuta,
quibus statutum est, si dominus
invenietur occisus, quod non debeat
adiri hereditas, nec peti bonorum
possessio, imo nec testamentum que-
riri, antequam fiat questio de fer-
ris, quia presumptio est contra illos,
quod eum non bene iusto dixerint,
non quod sciant de morte ejus, non quod
illum ipsi plane occiderint, quia

Apud servos fuit quasi pro certo ha-
bita haec regula: Quot servi, tot hos-
tes — Et de morte defuncti tenebatur
inquirere haeres; quod si nesciret, aut
ante acquisitionem adiret, tunc illi au-
ferrebat haereditas tanquam indis-
cerno per filium l. 5° § 2. h. l. — Et ratio
additur, ne haeres propter comen-
dum familiae suae facinus occultet.
Hoc est, ne forte haeres spe plurium
servorum habendorum, ne affici-
antur supplicio: committat inquirere
in necem defuncti, per quod crimi-
na manerent impunita — Et hoc
fuit cautum. Nullo Syllariano, quod
fuit latum tempore Augusti, do-
belli et Syllano Consulibus, quod in-
postea fuit confirmatum tempore

Neronis per S. Sullum Claudianum.

Hinc m' aliter solet vocari Neronia-

num —

2

Cognitioni q̄erti contra S. Sullum
testamenti pr̄scriptum ē tempus
5^{quennij}; hoc ē si heres n̄ inquisivit
in necem defuncti ante q̄ertas tabu-
las, quod fiseus ab illo hereditatem
possit auferre tanquam ab indigno,
et quidem hodie intra 5^{annos},
olim intra 30; et postea jam esset
contra fiseum pr̄scriptum — Hoc
am̄ intelligitur de herede extraneo;
Si am̄ heres esset agnatus, tunc con-
tra fiseum n̄ pr̄scriberetur, nisi 20
annis — Et r̄aō adhib̄ p̄test̄, quia
cognatus quasi ex duplici vinculo fa-
cere tenetur, semel quā cognatus,

Et semel quā heres, extraneus amittit
ex uno vinculo facere tenetur, sicut
quā heres — Et hoc nō tñ de agnatij
sed de omnibus procedit q̄s, qui alias
possent argui parricidij. Laxe Sumptus
si hoc ipsi fecissent, uti v.g. Negotes, cog
nati — Et rāo addi potest, quia tales
presumuntur facilius scire posse de
re domini, et sic debebant longiori
tempore fisco esse obligati —
diximus, quod per 5 annos prescri-
batur contra fiscum respectu extra-
nei, contra hoc — Obijciat L. 22 h.
ubi dicitur, quod nō post 5 annos
fiscus possit movere questionem,
q̄ nō ē 5 quennio contra illum pres-
criptum. I. dicto in casu legis, si hō
res

Sil agnata /: uti hic fuit Soror / C. se -
: cus N. — 3

Hic dicitur, quod Domini occisi appellati -
: one hic n. tui intelligatur ille, qui
Somet pleno jure, sed n. ille, qui tui
Solam proprietatem in servis habuit,
quia fortior e. proprietas usufructu -
Et nomine Domini n. tui intelligitur
ipse testator occisus, sed n. filius
ejus, quia n. filius fuit Dominus,
Saltem in spe rerum paternarum —

De modo am. occis n. queritur, hoc
e. sive Sil. occisus fuisse, sive ferro, sive
veneno, quia eadem e. amissio Vita,

Abredy nomine n. tui venit vir,
Sed n. mulier l. 22 h. tit. quia mu -
lier n. debet esse grata —

Hic dicitur, quod dicto cap. n. tui 4

Servi proprii ipsius occisi, sed in ser-
vi ejus liberorum in emancipatione
habeantur pro suspectis, et sint tor-
quendi, et supplicio afficiendi, quia
servi filij, in censentur esse servi pa-
tris, modo probentur id fecisse, aut
non jurasse, cum jurare potuissent.
Succurrere potuisse presumuntur
isti, qui tum temporis sunt cum domi-
nus occideretur: cum illo fuerunt
presentes — sive cum mors contingat
in itinere, sive domi, sive sub tecto,
sive quoque loco propinquo por-
tando: unde est, modo vocem domini ex au-
dire possint — si cum longius abfu-
erint, tunc non aliter tenebuntur, quam
si probentur fuisse consensu — solum
cum

Hic si excusatur; hinc si nulla sunt
torquenda, et si res inveniantur,
tunc si supplicio sunt afficienda,
quia saltem voce et clamore possent
auxilium ferre juxta l. 28 h.

Hic dicitur, quod si servus sit iniquus, — ^{5.}
quod ab hac poena excusetur, et hoc
ob beneficium aetatis — Hoc autem intel-
ligitur, si non sit doli capax, quia ubi
non est culpa, non debet esse poena — si autem
sit doli capax, tunc tamen possit puni-
ri l. 14 h. — Excusantur minimis
imbecilles, hoc est, similes quasi men-
te capto vix jam valde decrepiti —
Item ii, qui quantum in se fuisse
nunt vix laquei per defensionem
facti — Ubi tenus dicitur, quod si ser-
vum supplicio pergetur per hoc,

Si Dominus dicat, se officium suum
prestasse L. 2 h. t., quia contra se lo-
quenti creditur, pro se a m. loquenti
n. creditur, v. g. si Dominus dicere,
se nos esse reos, tunc quidem nos p. p. pen-
torqueri, sed hoc solo supplicio affi-
ri possent, nisi aliter probarentur
rei, quia hoc potuisset Dominus ex
odio dixisse

Fibulus stus

Siquis aliquem testari pro-
-hibuerit v. coegerit

Connexio: Diximus, quod si heres
n. vindiceb. necem defuncti, quod
filius ab illo possit auferre heredi-
tatem tanquam ab indigno — Hic
n. agitur de tali herede, cui n. filius
auferat hereditatem tanquam

Ab indigno, sed ex alia causa, et quidem
ex ista, quando heres testatorem tes-
tari volentem v aliter testari volen-
tem impedit, ut ipse succedat — v forte
nolentem testari coegerit ad se insti-
tuendum —

Et ratio datur hoc Num. Imo, quia tes-
tamenti factio requirit libertatem,
quam alius impedire non debet, quia
liberum esse debet, quod si amplius
redit, hominis arbitrium. — potest
autem ista impeditio fieri varijs de cau-
sis vg prohibendo testatorem testari
vg ideo, ut prohibens ipse ab intesta-
to succedat — v compellendo ipsum
ad se instituendum. — v si jam est scrip-
tus, et si testator solebat mutare
suam voluntatem, et si ille id im-
pediat dolo —

v si impediat aduentum tertium
v testamentarij, dum testator voluit
facere testamentum, et hoc ideo, ut
ipse ab intestato succedat, si jam forte
scriptus fuit — Et his casibus fideius
ab illo aufert hereditatem, salvo tri
onere, hoc e, quod fideius teneatur solvere
legata —

2. Hic dicit, quod tali casu: prater hoc,
quod talis heres perdat hereditatem,
quod inquam praterca teneatur Acti
one in factum, m' ijs, quorum inter
est, id factum n' ee' v'g heredi ab in
testato v' heredibus scribendis, quos
denique testator scripturus fuisse,
si ei liberum fuisset. L. i. Cod. h.
Ab si e' solvendo, si am' n' esset sol.
vendo, tunc potest agi contra fidei

Nē fiseus cum damno alieno lacrum
querat — Nocet autē ista cōactio ~~h~~
v impeditis tui ipsi impediēti v co-
genti, et si alteri vq coheredi v fratri
ab intestato venienti, quia alteri par
alterum si debet de lenior conditio
inferri l. i. et 2. h. —

Hic dicitur: quid hoc tui sit intelligen- 3
dum de isto, qui dolo facit, quominus
talis testator testetur, aut si testetur
v nubes voluntatem — Hinc si hoc
aliquis blanditijs efficeret, vq si ma-
ritus agram uxorem ad se institu-
endum alliceret, tunc talis si iura-
retur relictis, quia nemo prohibetur
blanditijs alterius voluntatem
aut bonitatem capere l. 3. h.
Ratio rationis, quia certum ē, quod

Nemo fit crasum erga se institutus

Tibulus etimus
de Jure Codicillorum

Connexio Erimus de testamentis, quia cum
Codicilli solent fieri in testamento, prout
de codicillis —

I In hoc Num. dicitur, quod Codicilli sint ap-
pendix testamenti, et quasi supplementum
ejus, cujus testator fuit oblitus — Codi-
cillus p. test. Summi laxi et stricti — laxi
Sumptus significat quamlibet scrip-
turam seu Epistolam. Hinc Cicero
dicit: Misi puerum meum cum codi-
cillis meis — stricti autem sumptus sig-
nificatur pro specie ultima volunta-
tis, et derivatur Codicillus à codice
et ita sumptus definitur: quod sit
ultima voluntas minus solenniter

De eo, quod quis post mortem suam
fieri vult, directam heredis institutio-
ne executam — Et si tri scripto, sed in nun-
cupato Codicilli fieri possunt, saltem
de aequitate, quia sunt appendix tes-
tamenti, atque igitur — De rigore autem
quia vox non continetur scriptura
L. fin. Cod. h. l.

Origo Codicillorum cepit a Lentu-
lo Proconsole Africa, quos eos amicus
seus, et Augusto pingve legatum
in iis reliquit, quos Augustus per
Sultos curavit disputari, et sunt
approbati et recepti, tum propter uti-
litatem, ut testator eo promptius pos-
sit suam voluntatem declarare, tes-
tamento aliquid addendo v. de
mendo — tum propter necessita-
tem: si forte testator non habuit eum legatum

Et si vellet aliqua legata relinquere
præcipua aut utilitas esse potest in
peregrinantibus, qui forte secum tes-
tamentum non habent, sui vellent ali-
quid addere et sic hoc possunt facere
per Codicillos — Ulpianus dicit au-
tem hoc, quod si quis impediatur facere
testamentum de facto, id est propter de-
fectum testium, quod saltem possunt
facere Codicillos, quia facilius po-
tunt conquirere testes quam testes
Et hinc est constructa regula: qui
non potest testari de facto, is potest
codicillari, quia ea, quæ sunt facti,
non tollunt ea, quæ sunt juris — Qui
autem non potest testari de jure, is non
potest codicillari, quia Codicilli
sunt appendix testamenti —
Itaque dicitur, quod hodie Codicilli possunt

Testamentum v. procedere v. subsequi.

Et quidem olim p. ut valent. s. nece-
sario erant testamento confirmandi,
Sive antecederent sive subsequen-
ter — Hodie aut. valent, quamvis

si sint testamento confirmati — Pos-

sunt m. codicilli ab intestato relin-

qui est — Melius tñ e. eos facere

in testamento, quia tunc n. e. opus testi-

b. us, sed valent virtute testamenti —

aliis si extra testamentum fierent,

tunc deberent adesse 5. testes —

Hic Quærit: An in codicillis mu-

lier possit esse testis? & Aliquid di-

cent, quod ita: quia quod in testa-

mento mulier n. possit esse testis,

hor. fil. ides, quia in testamentis re-

quirenter juris civilis solemnita-

tes

Quae solennitates in Codicillis censeri
esse remissae — Verius tamen est, quod non
Quia quavis Codicilli non requirant
tantas solennitates, quales testamentum,
Nihilominus tamen requirunt has so-
lennitates, quae non inveniuntur ex-
presse remissae, atqui hoc non est remissum,
quod — Et ratio est, quia Codicilli sunt
appendix testamenti, quod dum illud
debet regulari — Quod in probo per
L. hae consultissima §. versu alium
humana: Et. qui testam. facere poss.
Ubi dicit, quod idem tenor et quoad
testes, et quoad testamentarium servan-
dus sit in Codicillis, qui in testamto,
ergo est Textus expressus — Nec obstat, quod
ibi in hac lege agatur de testamento
coeri, quia hoc generaliter de om-
nibus Codicillis subiungitur, et non

fit in hac Subiunctione mentio caeci,
q^o hoc n^o est restringendum ad cecos —
Et ratio est quia hoc nullibi legitur, mu-
lieribus esse indultum —

Itic dicitur, quod Codicillis possint
relinquere legata et fideicommissa,
quia haec sunt materia Codicillorum —
Et possunt in plures Codicilli relin-
qui, et omnes valent, si sibi non sint
contrarii, aliaj posteriores prae-
valent prioribus L. 8. Cod. h. tit. quia
posterior voluntas derogat priori —
Sed potest Obijci: Nemo potest cum
pluribus testamentis decedere, q^o
nec cum pluribus Codicillis & deo
disparitas est, quia per testamentum
disponitur de hereditate, quae tr^{ans}
e una,

Per Codicillos autem disponitur de re-
bus singularibus, quae sunt plures,
v. dist. cum contrariis C. Secus. N.

C Hic dicitur quod hereditas Codicillis
nec directe possit dari, nec directe ad-
mi, ita quidem, ut nec conditio pos-
sepi in testamento scripto, in Codicillis
adici possit, quia in casu deficientis
conditionis censeretur ei adempta esse
hereditas — Nec substitutio Codicil-
lis directe fieri potest, et ratio est, ne tes-
tamentorum et Codicillorum iura
confundantur —

7 Si in Codicillis directe hereditas ali-
cui relinqueretur, tunc ista directa
institutio flectetur in fideicommissum
Sanciam, hoc est, quod haeres ab intestato
succeedens censeatur esse rogatus, ut de
tracta

Sibi trebellianicā: / residuum dodran-
tem restituat ei, qui in Codicillis saltem
scriptus ē — Et hoc ideo ut ultima vo-
luntas sustineatur, eo, quo potest, modo:
ex regula: Quando actus n̄ valet, ut a-
gitur valeat ut valere potest — Hoc
an̄ intelligitur, si talis reverā voluit
facere Codicillos — si an̄ praeſe voluit
facere testamentum, et si illud n̄ com-
plerisset, tunc haec voluntas n̄ ob-
liquabitur in fidei commissariam,
ex regula: Quod voluit, n̄ potuit, quod
potuit, n̄ voluit —

Hic dicitur: quod talis testator sibi pos-
sit providere per clausulam gene-
ralem Codicillarem, ut sua volun-
tas sustineatur jure Codicillorum
Et hoc procedit: si testator talem
clausulam.

Adjiciat specialiter: v.g. dicens, si haec
mea voluntas si valet, id testamentum
valeat, id codicillus: sive eam adjece-
rit generaliter v.g. si haec mea ultima
voluntas si valet, id testamentum, valeat
eo modo, quod valere potest — v. valeat omni meli-
ore modo v. volo hanc meam ultimam
voluntatem esse ratam — Ulterius di-
cit Auctor, quod tales clausulae in No-
tarij possit adjicere, in ultra jussum
Testatoris, quia praesumitur testator
hac adjunctione esse contentus — si tamen
constet testatorem prohibuisse, ne id
fiat, tunc si valebit haec adjunctio —
Quia nihil potest valere, quod non pro-
cedit de voluntate testatoris —

Ad finem Numeri dicit: quod ista
clausula quandoque tantum subintel-
ligatur, tunc denique, quando ali-
quis favor

Favor concurrat. Et tale Exemplum e' in l.

38 de fideicom. libent. Ubi Casus pater seu
testamentum nulliter, et instituit liberos
impuberes, et reliquit libertatem alum-
nae ancillae suae, et quaerobas an debeas
libertas, et dicis quod ita, ex subintel-
lecta clausula codicillari, quasi liberi
conferentur rogati, ut illam manu-
mittant, et hoc partim favore libera-
tis, partim propter affectum, quos tes-
tator in istam alumnam ferebatur,
quia in illa lege dicitur, quod Procura-
tor bonum liberorum debeat manumit-
tere illam, quam pater enixe dilexit,
licet pater ab intestato moreretur —
Hic dicis, quod ista clausula suam vim — 9
indubie habeat tunc, quando testam-
tum e' nullum propter defectum solem-
nitatum — Et ideo quaeritur, an haec
clausula in suam vim habeat tunc,

Quando testamentum habeat vitium
Substantialia v.g. ratione preteritionis?
¶ Aliqui dicunt, quod si juxta Authent.
causa et l. 13 de inoff. testam. ubi dicitur
quod si filius a matre preteritus impug-
net testamentum per querelam, quod
inde nulla debeantur legata, quia
censentur ab homine insane mentis pre-
terita esse qd e' Textus expressus — Quia
autem ista Authentica loquitur de pre-
teritione materna et de testamento va-
lido, hinc inde parum probatur, quia
nos loquimur de testamento nullo —
Hinc verius e' contrarium, quod ita
quod probatur Amō per l. 29 qui testam.
fac. pos. ubi testator testamento imperfecto
adjeicit hanc clausulam dicens hoc tes-
tamentum volo esse ratum, quatenus
: 50

Ratione poterit, et dicuntur relicta in
illo valere, qd' e' Textus expressus - ubi per L. 14. Si de fideicom. lib. 1.
Ubi mi fuit similis casus: ubi pater
preterivit posthumum, et adiecit hanc
clausulam, et dicitur testamentum
pro posthumo agnascere. / Sustentum
fuisse in vim fideicommissi, qd' iterum
e' Textus expressus - Sed Obijciunt L. Titia
13 de inoff. testam. Ubi mater preteri-
vit filium v. filiam, et dicitur, quod
inde nihil debeatur, qd' talis clausula
n' habet vim fideicommissi. & disting
Jure veteri. (hodie N. - Et ratio e', quia
olim tale testamentum rescindebatur
sub pretextu quasi dementie, et ideo
inde nihil debebatur - Quando am

Pater praterit filium v m' exheredat,
tunc ille n' arguitur quasi dementis
nec jure veteri, nec jure novo, sed tm' con-
suetur peccasse quoad institutionem, et
ideo reliqua exinde debentur — Qd
prateritionem q'o patris n' coincidunt le-
gata, si ista clausula sit adjecta — Contra
hoc Objicit L. 2. de legat. 3. ubi dicitur,
quod a filio praterito n' possit relinqui
fideicommissum q'o male diximus, quod
ista clausula habeat vim fideicommissi
si — Qd dicitur ut debeatur tanquam ex
testamento & ut debeatur, tanquam ex
Codicillis N. —

Ad finem concluditur, quod denique
dicta clausula operetur vim fideicom-
missi, et quod talis heres possit exinde
petere fideicommissum quasi in

In Codicillis relictum, quod alias peti
n̄ posset, si Testator hanc clausulam n̄
adjiceret, quia hereditas directa n̄ ē
fleebenda in obliquam, nisi ut Testator
exprimat l. fin. § i h. tis —

10

Hic dicitur, quod sit in arbitrio heredis
in testamento n̄ Solemni, habente hanc clau-
sulam: scripsi, quod possit vel totam
hereditatem petere vi testamenti, si sibi
fidis, quod testamentum sustinebitur, &
eius dodrantem, vi clausula codicillaris
adjecta; ita tñ, quod si directe petis
totam hereditatem, et si succubueris, qd
n̄ amplius possis recurrere ad fideicom-
missum seu ad dodrantem, quia unius
electione, alterius aditum sibi praecludit
d. l. fin. Cod. h. d. — Et hoc n̄ procedit s.
quod denique sibi aditum ad alterum prae-
cludat.

Si bonorum possessionem duum tabulas à
Cretore petierit, quia videtur elegisse clau-
sulam testamenti — Unâ qò viâ electa n̄
datur regressus ad alteram, quod et in alijs
similibus obtinet v.g. in legatis — quod pro-
batur per L. ii de legat. 2. tibi capes: Testa-
tor alicui reliquit legatum, hac lege, ut
ei heres ex duobus det unum, quod vult
v.g. v. equum v. bovem, heres illi promi-
sit bovem, equus postea perijt, et dicitur
heres n̄ posse recurrere ad equum. Dicens,
potuisses tibi promittere equum, et sic
jam nihil debes, quia perijt, quia unâ
viâ electa n̄ datur regressus ad alteram.
Atq. am̄ intelligitur de herede extraneo,
parentes em̄ aut liberi taliter instituti
possunt recurrere de una viâ ad alte-
ram — disparitate, quia extranei

Consentur quasi ad bona aliena vorari,
et ideo illis n' permittitur variatio pa-
rentes am, aut liberi usque ad ytem gra-
dum consentur quasi ad propria bona
venire, et ideo n' sunt ita arclancti, et
ideo illis conceditur variatio

L I B E R 30mus

L I B E R 31mus

L I B E R 32tus

Tibulus unus

De legatis et fideicommissis

Connexio: Eginus de modis acquiren-
di dominium per Universalitatem. / ubi
vz e hereditas. / Sequitur de modis acqui-
rendi dominium titulo singulari, ubi
vz sunt legata v fideicommissa particularia

Hinc de illis — v. Eginus de testam^{ti}
quia am^o in testam^{ti} solent relinqui
legata, hinc post testamenta bene sequitur
de legat^{is} et fidei commissis particularib^{us}.
Hic dic^{it} quod olim quatuor fuerint modile
gandi et quidem distincti — immo per
indicationem, quando verba dirigebant^{ur}
in legatarium; Et ipse modus t^{ri} habuit lo-
cum in rebus testatoris proprijs, et
verba hujus modi erant usitata ista: vg
do, lego, sumito, capito, habeto et — per
damnationem, quando verba dirige-
bantur in heredem, et ipse modus habuit
locum in rebus proprijs et in alienis;
formula ejus fuit, vg heres meus damnas
est id est obligatus; est, Titio dare hoc vg h^{er}
est Titio dato hoc est — Titio per senon-
di modum, et iste modus t^{ri} habuit

Locum in rebus testatorij, et in rebus here-
dis, n̄ verò in alienis — Formula huius
modi erat hæc: Hæres meus Sinto Titum
hanc & illam rem sibi sumere et — 4to
per proceptionem et habuit locum tunc,
quando testator uni ex pluribus here-
dibus præcipuum quid reliquit — for-
mula ejus fuit hæc: primus hæres
hoc sibi præcipito, & 2dus hæres hoc sibi
præcipito — Et tñ habuit locum in re-
bus Testatoris — Et tale legatum voca-
batur prælegatum, quasi præcipuum
legatum — Et ex illij diversis leg-
andi modis n̄ directa consurgebant
actiones — Ex primo modo nascebatur
actio realis, seu rei vindicatio — Ex 2to
modo nascebatur actio personalis ex
testamento — Ex 3tio modo nascebatur

Missio in rem — Ex isto modo nascebatur
actio, quæ vocabatur familia erisundæ,
id est hereditatis dividenda — Has enim
differentias sustulit Justinianus Si iustis
h. tis et fecit unam legatorum naturam,
et publicam inde indigentem concessit ac-
tionem scilicet actionem realem, personalem
ex testamento, et hypothecariam, de
quo sequetur —

2

Hic dicitur, quod olim inter legata et fidei-
commissa varis fuerint differentie —
Atque quia legata verbis directis, fidei-
commissa vero verbis obliquis relinque-
bantur — Verba directa seu civilia
quæ aliter vocantur Verba legis, dicun-
tur hæc, quæ directe rem à testatore
deferunt ad legatarium v. g. hæres esto,
dominus esto, hæres Titio dato, fauito

Hæc tibi præcipito, capito, sumito &
Et vocantur hæc Verba in imperativa
et habent locum in istis 3bus modis
scilicet in damnatione, in sinendi
modo, et in proceptione, et tanto ma-
gis in isto — Oblique vero dicuntur
hæc, quæ oblique seu indirecte seu me-
diante facto 3tij rem Testatoris & here-
dis & alienam ad legatarium perfe-
runt, uti v.g. sunt Verba: Volo, rogo, man-
do, fidei committo &c.

Hic Quæritur: pro quali Verbo sit haben- ³
dum Verbum jubeo, an pro directo & pro
obliquo? Et juxta fragmenta Ulpiani
si nullo habendum est pro directo,
ibi enim Testator dixit: jubeo te esse libe-
rum, et dicitur talis consequi libertatem
directam, ergo est habendum in pro directo —

Contra juxta Legem Auerelias 287^{am}
§ penult infr de liber leg. dicitur hoc ver-
bum esse commune, id ē partim directū,
partim obliquum — Caput istius Legis
erat iste: Testator uxori jussit dari 1000
quos ab illa mutuos acceperat, et dicit
in lege, quid si uxor probet, se ei eos mu-
tuos dedisse, quod sit legatum directum,
si vero nō probet, quod tūc sit fideicom-
missum, qd ē partim directum, partim
obliquum — probat hoc nō per l. 2. Cod.
communia de legat. et fideicom. ubi
Justinianus § dubitans § dicit: forte
ē directum: — Hinc sequitur circum-
stantias esse considerandas vqz si Verba
dirigantur ad legatarium, tunc erit di-
rectum vqz jubeo te esse libenum, jubeo
te tibi accipere — si vero dirigantur

Ad heredem, tuum erit obliquum vñ jubeo
te dare, jubeo te manumittere — ita
differentia fuit, quia legata tñ in testame-
to vñ in Codicillis testamento confirmatis re-
linqui poterant, cujus ratio fuit, quia ius-
ta legem in tabular. debebant relin-
qui solenniter, quod n̄ potuit fieri, nisi
in Testamento — fideicommissa vero
poterant relinqui ubicumque, et
quidem verbis rogativis — Ita dif-
ferentia fuit: quia legata n̄ nisi ab he-
rede relinqui poterant, cujus ratio fuit,
quia debebant relinqui verbis impe-
rativis, n̄ potest autē Testator imperare,
nisi heredi, cum quo habetur pro eadem
persona, et ideo ab illo relinquens, cen-
sebatur a se relinquere, et n̄ censebas-
sem alienam sed suam relinquere —
fideicommissa vero poterant relinqui

à quocunque, quia relinquebantur ver-
bis rogativis, quemlibet am' licet rogare
go — Et hinc in fidei commissa ex benigni-
tate potius quam ex necessitate ab herede
prostabantur — 1ª differentia fuit,
quia legatum post mortem heredis
n' poterat relinqui, quia erat regula:
quod Actiones, quae contra viventes n' coe-
perant, ab heredibus inchoari n' debe-
rant nec Active nec passive; fidei commissa
verò poterant ita relinqui, quia ex be-
nignitate debebantur, legata verò ex
assistentia legis tm — 2ª differentia
fuit, quia legata n' poterant relinqui
ante heredis institutionem — Cuius ratio
erat, quia institutio heredis est basis et
fundamentum Testamenti, et sic citius
debeuit scriptus esse heres — fidei commissa
verò poterant ita relinqui, quia pote-
rant

Relinquitur in extra testamentum — Sta
differentia fuit, quia legata poterant
per actionem exigere, et quidem v Acti-
one reali, quia legatarius a morte tes-
tatoris post acceptationem fiebat do-
minus — v personali, quia heres adi-
cens censetur quasi contrahere, unde
omnes Actio personalis ex testamento,
et in hypothecam legatarius contra
haeredem habuit, ut ei satis sit provi-
dano si iustis h. l. is — fidei commissaria
vero ab initio nulla Actione peti po-
terant, sed in pura honestate confis-
tebant — Postea quidem pro illis fuit
concessa Actio personalis, sed hoc espe-
ciali assistentia Augusti, si vero
realis, quia fidei commissarius non fuit
factus

Rei sibi commissa dominus, et ideo si ha-
buisset dominium, priusquam sibi talis
res traderetur — prima differentia fuit,
quia legata strictius erant interpretan-
da ut Titio lego 1000, si acceptes — fidei-
commissa vero laxius, ut e, quavis si
acceptes, quia censetur de hoc hares spe-
cialiter rogatus fuisse ut istam rem si
retineat — secunda differentia fuit, quia
legata si nisi verbis latinis relinquerentur,
fideicommissa vero si in grecis —

4 Hic dicitur quod has differentias Justinianus
suppulerit in l. i. et 2. Cod. commun.
de legat. et quod in legatis principium
erat, hoc transiit ad fideicommissa,
et viceversa est. — Et in suppulit formam
legis verborum et rigorem juris commu-
nitarum cum benignitate iurum mentem

testatoris, quae in fideicommissis ob-
tinet — Hinc hodie legata in relin-
qui possunt Codicillis, quamvis non sint
testamento confirmati — Imò ab in-
testato possunt relinqui, sicut in fidei-
commissis, et in ab herede, et ab
heredis herede, à legatario et post
mortem heredis relinqui possunt —
Et in pro fideicommissis datur *Exlex*
actio, sicut pro legatis —

Viximus quod istam exaequationem le-
gatorum cum fideicommissis et vi-
cissim fecerit Justinianus in l. i et 2 ⁵ *contra hoc ob-*
Commun. de legat. l. i ⁺ *ubi Ulpianus: l. i de legat. l. i*
dicis, quod legata per omnia sint
exaequata cum fideicommissis, ob quod
haec fuit ante Justinianam: c. em
Ulpiani, qui longè vixit ante Justini-
anum

quod hoc non potest attribui Justiniano —
Sedemus tamen, quod hoc fecerit Justinianus,
quia dixerit in dicta lege dicit,
se id fecisse, quod hoc antea non fuit — Et ad
Objectionem Sedemus distato et quidem
dupliciter — Imo per omnia: ante Justinianum
iuxta d. l. i. man. legata
sunt exequata fidei commissis quoad
deductionem utraque solidis (S. Serv. N.
hoc est quod non tamen a legatis, sed in a fidei
commissis iuxta S. Bullum Legosianum
tuncat deducere utramque partem — et ad
Quoad interdictum quod s. v. ut alij
dicunt: Quoniam legatorum (S. Serv. N.
hoc est sicut heres progravatus legatis non
tenetur extrahere legatorum legata,
donec constet, an sibi sit salva utraque
pars nec ne, sic in progravatus fidei
commissis

Eadem extrahere n̄ tenetur, donec con-
:stet, an sibi sit salva ista pars neene-
Et quod ista interpretatio sit vera, hoc
probat ex ipsa dicta lege ita, quae in E-
:dito Ulpiani Libro by eodem modo
inscribitur, sicut inscribitur Titulus
3^{tius} Codicis Libro 8to: Ubi n̄ id ipsum
dicitur, quae interpretatio utroque
sonat Quorum Legatorum, qd̄ ē sig-
:num, quod Ulpianus hanc exagusti-
:onem tñ fecerit quoad hoc Interdic-
:tum s: uti jam explicavimus: n̄
am̄ per omnia — Aliqui n̄ ad hanc
objectionem Idem, quid denique hic
sit Tribonianismus, hoc est Triboni-
:anus s: fuit enī vir interpres, quam-
:vis fuerit doctus: istud Verbum s̄
per omnia sine communicatione aliorum

/: Cui ipsi ad componendos libros erant
adjuncti: / et ex post facto et sine licen-
tia Justiniani: / denique propria privata
auctoritate: / adiecerit dicta. Legi. ^{Imo}
forte per penuriam casu obveniente
corruptus —

6 — Diximus, quod legata et fideicommissa
sibi sint exaequata, sublati utrimque
differentijs — Hoc aut tm intelligitur
de exaequatione quoad effectum nam
quoad verba, modum aut formam per
quoad haec adhuc hodie manet differ-
: sitas, quia alio modo relinquuntur
legata, et alio fideicommissa, hoc e
quod legata relinquuntur verbis di-
: rectis, fideicommissa vero obliquis, et
haec e Imo circa hanc exaequationem
observantia — nota observantia

Ex quo tri fideicommissa particula-
ria cum legatis sint exaequata, non vero
universalia — Universalia enim differunt
a legatis, quia fideicommissarius uni-
versalis potest cogere heredem adire
et sibi fideicommissum restituere se-
gatarum aut id facere non potest et ideo
quia fideicommissum particulare
1. Idem est de legato: non valet, si heredi-
tas non sit solvendo, quia non, unde sol-
vatur ex ratione, quia legata non debentur,
nisi deducto ere alieno — fideicom-
missum vero universale tenet, quam-
vis hereditas non sit solvendo, si ita
fideicommissario placeat, quia potest
esse heres hereditatis obnoxata lege
et ad solum Trebellianum ubi id
regum dicitur —

Et ratio ulterius est, quia per hoc nemini
fit iniuria defuncto nō, quia nō decedens
interstatum. Creditonibus nō, quia sunt
consequenter. Imō nec legatariis aut
fideicommissariis particularibus, qui
illi absque hoc nihil sperandum ha-
bent, nisi deducto ore alieno. Et imo
eis potest fieri bene, si sine Inventario
talis fideicommissarius universalis
adiret, deberet enim omnia solvere et
ita Observantia aut differentia ad-
huc hodie dum est in libertate relicta,
si enim alicui relinquatur libertas di-
recta, tunc statim fit liber a morte Tes-
tatoris et vocatur libertus Plutonicus
Prinus est. Jus Patronatus transit
ad agnatos mortui Patroni si vero
alicui relinquatur libertas fideicom-
missoria

Tunc n̄ fit liber statim, sed primo post
manumissionem, et efficitur libertus
ipsius heredis manumittentis, ad
quem n̄ transit Jus Patronatus. Et
hinc mi talis libertus vocatur libertus
heredis juxta § qui 2. Versu am Infrā
de reb. sing p fideicom. relib.

Hic dicit Bulthor, quod materia lega-⁹
torum et fideicommissorum sit valde
ampla, et ideo de illis prius in genere
agetur, et quidem aliqui per 3 libros
de illis agunt scilicet libro 30mo. Trige-
simo 1mo, et trigesimo 2to. In primo
seu in 30mo libro agunt de rebus, quae
legari possunt. In 2to seu 30mo 1mo
agunt de personis, quae legari pos-
sunt. In 3to seu trigesimo 2to agunt
de verborum significatione, quae circa

Circa materiam legatorum occurrit
Quia cum promiscue de his subjectis his
tribus libris tractatur Ideo Zösius
ordinatius hanc materiam in istos
capite distribuit — In 1mo Capite agit
de personis, quae quibus et a quibus le-
gantur — In 2do Capite agitur de rebus,
quae legari possunt — In 3to Capite
agit de fure accrescendi — Et in 4to
Capite agit de rerum / quae relinquun-
tur / et Verborum / quibus legantur /
Significatione — Et quidem 1mo ge-
neraliter, et postea in de haere sequen-
tur speciales Tituli viz de annuis et
mensuriis legatis etc

8 — Hic jam sequitur de definitione legatij
Varij autem varie illud definiunt — Flo-
rentinus illud definit, quod sit deli-
catio

Delibatio hereditatis l. i. i. b. de legat

Et haec definitio iure novo potest degen-
:di, habito respectu ad legem salicicam;
hoc est, postquam si amplius licet totam
hereditatem legatis exhaustire —

Olim autem non fuit bona, quia olim potes-
:it hereditas tota legatis exhaustiri —

Modestinus illud definit: quod si do-
:natio testamento relicta, sed haec de-
finitio non est bona hodie, quia hodie
legata non in codicillis, et ab intestato
possunt relinqui — Justinianus
illud in Institutis definit sic, quod
si donatio quaedam a defuncto verbis
directis relicta — directis verbis direc-
tis, quia si verbis obliquis fieret, tunc
habet aliud nomen ut fideicommissi —
directis donatio, et hoc ideo, quia legatum

Nullum onus adjunctum habet.
Hinc in dare & legare jure in tabulis
sumitur promissum. — Differt lega-
tum ab hereditate, quia in hereditate
solent latere res alienae, non vero in le-
gatis. — Item quia hereditas acquiri-
tur modo universali, legatum vero
particulari. — Item quia legata
transmittuntur ad heredem à morte
testatoris sine aditione, non vero heredi-
tas. — Item quia hereditas potest pro-
prio auctoritate accipiari non vero
legatum. — Item quia legata debent
adhuc rescisso testamento, non vero heredi-
tas. — Item quia ab hereditate detra-
hitur Trebellianica, à legatis vero sol-
cidia. — Differt in à fideicommissis,
quia fideicommissum fit verbis obli-
= quis

Legatum vero directum differt in
a donatione inter vivos, quia donatio
inter vivos est contractus et sortitur
suum effectum statim in vivis, legatum
vero primo post mortem, et non est con-
tractus quod est. Differt in a donati-
one mortis causa, quia legatum de-
bet semper habere testes, donatio mor-
tis causa vero saltem tunc si egerit
testibus. Sed sufficiunt duo. Quando
filii presenti et acceptanti, et ideo in
non potest revocari, et transit in con-
tractum seu in donationem inter vi-
vos, quia relinqui proprie dicitur
illud, quod post mortem testatoris primo
transit in alium. Item ille qui
non potest testari, si non potest legare
ubi est filiusfamilias nequidem consen-
= siente patre

Mortis causa vero, saltem patre con-
sentiente donare potest—

fig
Hic citat Auctor, quod aliqui ad defi-
nitionem addunt: ab herede pro-
tenda, sed haec Verba hodie non sunt
necessaria— immo quia illos non habet Theo-
philos— recte quia hodie non tamen heredes,
sed non heredes heredes et non legatarius
ea quandoque praestare debet, nisi
forte haec Verba ita explicentur, quod
legatarius non debeat propria au-
thoritate sibi legata usurpare—
Olim autem haec Verba bene addeban-
tur, quia olim a solo herede pro-
stabantur legata

CA PULVINUM et
SIMUL LIBER 31mus
De personis, quae, quibus et
a quibus legent

Hic Quaeritur Quis possit legare? & quilibet ille, qui habet testamenti factionem activam, hoc est ille, qui potest testari, quia cui licet quod est plus, licet in quod est minus, et cui licet principale, licet quoque accessorium — Inde sequitur, quod ille, qui non potest testari, quod non potest legare, uti videtur est filiusfam. Captivus, Servus, de Statu suo dubius, impubes, furiosus, prodigus declaratus est — 10

Hic Quaeritur: Cui possit legatum relinqui? & ei, qui habet testamenti factionem v. utramque v. saltem passivam, hoc est, qui potest v. ipse testari v. saltem capere ex testamento — debet. ant. duplici tempore esse capax i. tunc testamenti factionis passivae 1mo tempore conditi testamenti 2do tempore mortis testatoris — 11

Ratio primi est, quia cuiusque rei atten-
ditur principium — Et regula: quod ab
initio non valet, tractu temporis non con-
valescit — Et ratio 2da, quia a tunc
anno incipit cedere dies legatorum,
quod in tunc requiritur capacitas in
legatario — Aliqui aduentum istum
tempus scilicet aditionis, hoc pertinet
et tunc ad heredem — Et medium
tempus non obest: ut si quis post legatum
fuisse deportatus, et iterum ante
mortem testatoris restitutus: quia
anno a morte testatoris ei cedit lega-
tum — Debet tunc iste legatarius
esse certus, quia certum esse debet
testatoris consilium — Hinc incertum
personae legari non potuit, ut qui pri-
mum consul designaretur ex dicta
ratione, quia incertum, quis ille erit

Incerta persona dicebatur, de qua tes-
tator interrogatus si potuit dicere,
quænam illa sit — Et hinc si post-
humo alieno olim legari si potuit, quia
si fuit certum, an nasceretur — Hodie
autem potest, et hoc favore ultimæ vo-
luntatis — Et existit tñ ubi nec hodie
ei posset legari, si sit in utero ejus,
quæ uxor esse si potest, uti v. g. Vestal-
is, quod est speciale, ut Vestales ab
actu venereo arcerentur seu ab-
sterrentur —

12

Hic queritur an servo possit legatum
relinqui & quod ita L. 9 § i de hered.
insti. de quo si sit servus alienus,
si est dubium, licet maneat servus,
quia quamvis si sit capax ex sua
persona, est tñ capax ex persona do-
mini — Hinc supponit, quod domi-
nus ejus

Debeat esse capax, alias n̄ valeret lega-
tum, quia ex neutra parte adesse co-
puitas. Sed Obijit lex 82 de acquir.
hereditatib: ubi dicitur, quod servus orba-
num & celibum possit institui, q̄o
n̄ ei potest relinqui legatum, atq̄
illi n̄ sunt capaces, q̄o n̄ ē verum, q̄
dominus ejus debeat esse capax. Et
dictū n̄ sunt capaces absolute. Scilicet
omnia c̄ n̄ sunt capaces sub condi-
tione, si orbus susceperit liberos &
celebs duxerit uxorem. N. Sed
Obijit ratio l. 82 § 2. de legat 2: ubi
dicitur, quod servo Titij possit legari
res ejusdem Titij, cujus sibi leganda
tū iste Titius ē incipax. / quia res
sua nemini potest legari. / q̄o n̄ ē ve-
rum, quod Dñs servi dbat eē capax

Et dicto potest ei legari pure N. sub
conditione, si servus esse desierit, & si
maneat Titij & si alienetur in alium N.
Sed Obijci Quod ab initio non valet, ex
proposito non convalebit, atque quod
dicto in legatis puris & in conditis
natis uti hic N. — Dixi si sit servus
alienus, quod non sit dubium, quin
ei possit legari — Imo et suo potest
legari, si ei simul debetur libertas,
quia cessabit esse servus — si amma-
neat servus, tunc non, quia una ma-
nu acquireret legatum, & altera
manu deberet illud extrahere ha-
redi —

13

Hic dicit, quin Jure communi Ecce-
sij & alijs suis locis possit legari,
quod de hoc non sit dubium — sunt hic

am' plura tempora observanda et
consideranda. Imo sub Gentilibus
Imperatoribus eis n' licebat legare;
postea am' Constantinus Magnus
p' in lege / Post de sacrosanctis Ecclesijs
id indulgit, sive sint res mobiles, quae
legantur, sive immobiles — modo
N tale Monasterium sit immobili-
um capax — si am' sit in eorum, tum
quæri possit, an ei saltem debeat
affirmatio, et hæc resolvetur Caute-
redo — Postea iterum posteriores
Christiani Imperatores in lege et
Codice Theodosiano id prohibuerunt,
ob eorum avaritiam —

14
Hic dicit, quod legatum possit relin-
qui n' tñ ab herede instituto p' in
a substituto

Hoc ē, ut ipse substitutus legatum
solvat, si adeat, hærede repudiante
Et hoc procedit, nisi iugillariter
esset substitutus, modo filius fue-
rit institutus — si autem esset exher-
edatus, tunc nec ab illo, nec ab ejus
substituto posset relinqui legatum,
quia talis filius n̄ potest gravari,
q̄o nec ejus substitutus, et hoc in
ordinem exheredationis l. 24 Cod
de legat ubi id ipsum dicitur — Imo
et ab ipso legatario potest relinqui
legatum, n̄ tñ in plus quam ipse
fuerit honoratus l. 1. § 1 de legat 2
quia nemo in plus ē gravandus,
quam sit honoratus lege i q̄ a sctum
Trebell Ab quando quantitas cum
quantitate

Conferatur v.g. Titio lego 1000, ut ille
Mario debet 2000 — Hinc exigitur
Casus, ubi quis potest in plus gravari,
si ei legatur certa quantitas, ut rem
suam debet alteri — Dico suam, in
re em̄ aliena id n̄ procedit, quia pre-
tium rei alienae potest ignorari, tunc
si istam quantitatem accepit, tunc
debet rem dare alteri, licet esset ca-
riori, quia eam n̄ censetur cariori
estimasse — Idem ē in casu inverso
Idem ē si legatur damas v. Larn-
philus, ut damas debet alteri — Imo
et in quantitate procedit id post
multos annos et hoc ob usuras

CA P U T 2 d t u m

Quae res legari possint

15^a Hic quaeris Quales res possint legari.

Legari potest res qualibet sive sit res
corporalis, sive incorporalis, sive mo-
bilis sive immobilis, sive praesens, sive
futura, sive nostra sive aliena,
sive sit legatarij: in casu quo sua esse
deginat: sive extranei, sive sit testa-
torij sive heredis — si autem sit aliena,
tunc debet redimi et praestari, alias
sufficit dare commune huius rei pre-
tium — Inquid autem dicis, quod de-
beat redimi, hoc est intelligendum,
si testator scivit esse alienam, alias
id non procederet, si nescivit, quasi
scivisset, tunc non praesumeretur gravatu-
rus fuisse heredem l. 10 cod. h. test. —
Et id ipsum adhuc ulterius intelligi,
si sit filius extranei, si enim esset here-
dis vel legatarij, tunc tamen deberet res

dari ulteriori, licet testator neque-
rit, quia tunc illam si e' quis emere,
et sic censetur cessare gravamen
l. 64 § 8 de legal. 2. — Et presumitur
testator id fuisse facturus, quamvis
scivisset —

16 Casus: Testator alicui legat rem pro-
prium quidem, sed ignoratam,
et querit quis illam debeat lucere
an heres an vero legatarius? — Idem
dicto si testator scivit esse alienam,
tunc eam licet heres, quia censetur
sponte fecisse, si n' scivit, tunc licet
illam ipse legatarius, quia n' presumi-
tur id fuisse facturus, si scivisset —
Presumit aut in dubio ignorasse esse
ignoratam — Hinc probatio
Scientis, incumbit alleganti, quia

Alleganti semper incumbit probatio,
et hoc in regula: Casus tñ exceptus ē,
ubi illam indistincte tenetur lucere ha-
res, quamvis testator nesciret esse alie-
nam, si eam legat alicui conjuncto
personae v. uxori affini & quia id
presumitur fuisse factum, quamvis sci-
visset esse alienam — — —

149
Hic ponuntur quaedam requisiti, ut le-
gatum relictum valeat — Imo ut res
sit talis quae existat, aut saltem existi-
tura speratur, uti v. sunt fructus anni
futuri — Atque homo mortuus legari
nō potest, quia nec existit, nec existere
potest — Item si legatur hypocentau-
rus v. simile quid ex eadem ratione —
Idem ē, si res ei nō esset utilis, v. ut
pro parte eal, et pro parte nō eal &
v. res ejus propria — Et tunc nequidam

estimatio rei debetur, quia dum non de-
betur res, nec potest deberi ejus estima-
tio —

18 2do debet res esse talis, quae sit in com-
= mercio — Hinc res sacrae, sanctae, Reli-
giosae, liber homo legari non possunt,
quia non sunt in commercio — 2to quia
cessante fine cessant media, atque ge-
neralius dicis, quod sint quaedam res,
quae quidem sunt in commercio, et tamen
propter prohibitionem non possunt lega-
ri uti v.g. tigna iuncta aedibus, ne de-
formetur aspectus civilatis — Et hoc
procedit, nisi talia tigna postea exi-
mantur, tunc tamen non debentur, quia
quod ab initio non valet, ex post facto non
convalescit L. 41 de legat. 1. — Hoc
autem intelligitur, si sint legata pura,
si autem legarentur sub conditione

Et si tempore eventus conditionis
essent exempta, tunc valet legatum,
quia dicta regula Catoniana n' perti-
net ad legata conditionalia —

Ulterius dicitur, quod si legatum condi-
tionatum contineat aliquam turpi-
tudinem, quod tñ n' valebit vsq[ue] si quis
alteri legaret vasa sacra, postquam
fuerint profana, aut si liber homo
legetur, postquam servus factus fue-
rit, quia censetur esse quasi furiosus
hominis talium rerum talem even-
tum expectare — Idem e[st] si res
publicae alicui legentur ex eadem
ratione —

3to ad valorem legati requiritur, 19
ut res legata sit talis, quae aliquod
commodum possit adferre legatario —
Et ratio e[st], quia legatum definitur,

Quod si donatio, tali casu an ei nihil
donaretur si inde nullam haberet uti-
litatem? — Hinc res sua nemini po-
test legari, quia quod meum est, amplius
meum fieri non oportet. — Et hoc proce-
dit, nisi ista res legatarij esse designat,
ex regula: Sicut quod ab initio non valet,
ex postfacto non convalescit, si profecto, quod
sit legata pure. Sicut est, si legatur sub
conditione, tunc valet, quia ad legata
conditionalia non pertinet dicta regula.
Si autem res sub conditione sit aliena,
et scias, tunc legatum valet, quamvis
testator putaret illam esse legatarij,
quia voluntas testatoris tunc potest
suum habere exitum. Sic Inst. de cond.

Et hoc multo magis procedit, si testa-
tor credebat hanc rem esse legatarij,
quod ei fuit sub conditione legata, quod

in fuit sua, ut e' Testatoris propria,
ex ratione, quia si testator scivisset, rem
esse suam, tunc tanto magis id presu-
mitur fuisse facturus. Sed potest ob-
ijci: plus valet, quod e' in opinione,
quam id, quod in veritate, atque tes-
tator opinabatur alienam, quod id debet
plus attendi, quod non valet tale legatum.
Et dicitur si opinio pugnet cum volun-
tate. Si tamen pugnet cum veritate. uti
hic: / N. — Exemplum ubi pugnet
cum voluntate e' in l. 15 de acquir.
hered. ubi dicitur: quod si quis putet se
heredem necessarium, quod non possit
acquiescere et. Idem e' si quis cognos-
ceret conjugatam putans istam
esse liberam, quam alias cognovimus
non fuisse, tunc non dicitur adulterari.
/ Nisi materialiter. Sed tamen fornicari.

Quod de re propria legata dictum, idem
 de debita iudicandum. — Casus pro hoc
 est talis: Ego v.g. Titio tuncor 1000, lego ei
 hos 1000 et quaeris an tale legatum va-
 leat? Quid dicitur an sit plus in legato, quam
 in debito v. n. — si n. est plus, tunc n. valet,
 quia potest tale debitum petere alia
 via, et sic ipsi nihil utilitatis adfer-
 ret legatum — si autem plus sit in legato,
 tunc valet, quia tunc haberet utilita-
 tem — Potest autem in illo plus offerre
 autem si actio ex legato sit efficacior pri-
 ore actione v.g. si debitor fuit per
 pactum de n. petendo absolutus,
 et si tunc huic creditori se absolventi
 legat hoc debitum, tunc confectus
 ab executione pacti de n. petendo re-
 cessisse, et ideo valebit legatum —
 totum si actio ex legato sit plenior

vy si legatur id, quod tui actione de
peculio peti poterat, tunc valet lega-
tum, quia actio ex legato est plenior
illā, quia per illam potest peti totum,
per alteram potest agi peculio tenis.
2do quia actio de peculio s. revocato
peculio s. tui durat anno, hec autē
diuturnior — 3tio potest esse plus
in legato et valere legatum ratione
representationis seu presentis solu-
tionis, vy siquid mihi debeat ex
die v. sub conditione, et si mihi le-
getur statim et purē — Item ra-
tione melioris loci, ratione melioris
monete, ratione usurarum et —

2i

Casus: Titius vy tenetur Marcio
100 ex die v. sub conditione, i. e. eas
legat purē, et eo vivente adhuc ere-
nit conditio v. advenit dies et Marcio

An tale legatum per hoc concedatur?
¶ Diversae sunt sententiae. Paulus in lege
32. de legat. 2. dicit, quod ita, quia res
devenit in casum, à quo non potest in-
choari — Papinianus autem in l. 5. ad
leg. falciat.: dicit quod non, quia eveni-
ens conditio tendit in idem, quo con-
firmat actum — Quam sententiam
in Justinianus approbavit tanquam
verior, quia actus perfectus non de-
bet per casum supervenientem, et
ad eundem finem tendentem retrac-
tari — Sed Obijciunt l. 98. de V. B. ubi
dicitur: quando res devenit in casum,
à quo non potest inchoari, tunc actus
est nullus, atque ergo. Et disto si tendat
ad diversum finem (si ad eundem
ut hinc N. Casus ubi tendit ad diver-
sum — Serni

Finem, e' in ipsa l. 98 de V. B. ubi ali-
quis alieni promisit se donaturum
servum, is servus an delexit conspi-
-rationem contra vitam Reipis, et factus
e' liber, et ideo cum n' potuit amplius
donare, quia liber homo n' e' in com-
mercio — In nostro casu an res ten-
dit ad eundem finem qo —

Nb Hoc Num. et sequentibus jam mo- 22
ventur quaedam singulares quæsti-
ones —

Casus: Testator rem alienam legat
pro causa, quam nescivit esse alienam,
et Anno Lucris an tale legatum valeat?
Et q' quod ita — quod pbat i' argumto
Regio Cod. h. l. ubi dicit, quod legatum
tali casu conjuncto personæ relictum
valeat, quia id presumpsit testator fu-
isse facturum, quamvis scivisset esse

Alienam qđ et in nostro casu, quia n̄
ē major favor conjuncte personarū
quam Ecclesie, atqui qđ — pbat in
per l. 39 de fidei com. libent. ubi ^{caput}
Testator reliquit seruo alieno liberta-
tem, quem ille credebatur esse suum,
et dicit libertas valere, et hoc favore
libertatis qđ et in nostro casu ex mi-
nore ratione, quia n̄ ē minor favor p̄
causa quam libertatis —

23

Diximus quod jure civili valeat lega-
tum rei alienae: juxta datam distinc-
tionem: — Hic §. 2do an id in pro-

cedat jure Canonico, an denique in
jure Can. rei alienae valeat legatum?

Et Aligui dicunt, qđ n̄ si videret filius Eccle-
siae, quod legatus, sive alicujus privati
Rationem dant, quia lex civilis tali
casu fovet

Foveat lucrum odiosum, praecipue ha-
 recti odiosum. Alij dicunt, si res sit
 alicujus privati, tunc valeat, si sit Ec-
 clesiae, tunc non valeat. Rationem dant,
 quia non censetur esse in commercio;
 Quod mi probare volunt p. Cap. 5° de test.
 ubi Casus: Testator legavit rem unius
 Ecclesiae. Sancti Ambrosij, alteri Eula-
 : Pie S. Barbara suae. Sequitur causa,
 parochus propria auctoritate talem
 rem: et fundos, quos forte testator
 tenuit conductos, occupavit, falso
 argumentans hoc modo: potuit testa-
 tor rem alienam legare, quia et ego illam
 possum propria auctoritate occupare.
 Res delata est ad Pontificem Gregorium
 nonum, et ille respondit, id esse contra jus
 divinum in verbis: Nos ^{qui} lege dei vivi-
 : mus, quia id jure canonico non licet.

Idemque tenet, quod hoc in jure canonico
licitum; Et ratio est quia hoc nihil mali
involvit, quia per hoc dominus rei, re
sua non privatur invito, sed v. consequen
tur rei estimationem, si illam vult ven
dere, v. ei res manet, et haec debet
dare estimationem ipsi legatario, quod
nihil est mali: ut dixi: et ideo hoc a
troque jure procedit: ex regula: Saevi
Canones non dedignantur sequi leges civi
les, quoties in illis non est contrarium Sta
tutum —

24 Sed Obijciat d. Cap. 5. x. de testam. ubi
ut dixi esse contra legem dei quod id non
est licitum. Et explicio ipsa legatio est con
tra legem dei. N. ipsa usurpatio rei lega
tae propria auctoritate facta est. — Et
quod hic sit sensus Capituli, hoc probat

Ex verbis ipsius (quiduli: tibi: post-
quam Etifex dixisset: si Auctor ejus
rem legaverit alienam. Nos, qui leges
Dei visimus, n' volumus ejusmodi
iniquitatem tolerare: tibi inquam
adduntur hæc verba: Valde mihi vi-
detur injustum, ut res tibi legatæ,
quæ cujusdam Ecclesiæ esse perhibentur,
à te teneantur, qui aliena restituere
debuiſti. —

25

Q. hæc Stio, an valeat Legatum scilicet
Sacra ad Ecclesiam pertinentia: uti
v.g. sunt fundi Ecclesiæ, v. bona Eccle-
siæ, ex quibus sustentantur Ministri Ec-
clesiæ, an saltem ejus Legatæ debeant
estimari: Dixi n. Sacra, si enim essent Sa-
cre: seu illæ, quæ ad cultum divinum
sunt destinatæ: tunc cessat questio,
quia tales res n. sunt in commercio,

Et sic legatum earum puerorum non
valet. / Quod ita, modo testator si
venit illam rem non esse suam. Et ratio
quia res aliena potest indistincte le-
gari si sit in commercio, atqui go — ratio
quia Ecclesie nulla fit injuria, quia il-
lam non cogitur vendere, si non vult, et tali
casu satisfieri legatario, si ei deest assen-
sus — sed Obijciunt Res Ecclesie non possunt
in regula alienari, sed tamen certis casibus
go non valet tale legatum. Non contra, quia
si ut dictum: Ecclesie non potest cogi, ut
illam vendat, et si illam ultro venderet,
tunc certe esset casus exceptus. Scilicet
utilitas Ecclesie, quia alias eum non ven-
deret — Potest in retorqueri argu-
mentum hoc modo: in res puerorum in
regula non possunt alienari, nisi in certis
casibus

Et tñ possunt legari qđ et ha, sed
Objicij l. 39 § 7 de legat i ubi dicitur,
quod difficile sit, talem rem consequi,
qđ n̄ valeat tale legatum N. cōa; quia
hoc inde n̄ sequij — Ans quia m̄ dif-
ficultia possunt legari l. 3 de legat i.

2do quia satis ē qđ res sit in commercio —
Sed Objicies tñ in § 8 et fin. d. legis 39
dij, quod legatum foni, Basilica et
n̄ valeat, qđ nec in nostro casu. Respon-
ditur ē Ans quia talia n̄ sunt in
commercio, nisi jussu Reipis, et quidem
ob utilitatem totius Reipis: Hoc am̄ va-
let ob utilitatem Ecclesie — 2do quia
hoc conjetur esse furiosi hominis tam-
: tam calamitatem sua Reipis affectare
aut expectare —

Itē l. 2to an in casu, quo Monasterio
bonorum capaci introitus relinquatur

Res immobiles debeas ejus estimatio
uti v.g. sunt Capueini, fratres minores
de observantia v. domus professi socii
Jesu — Et h. q. d. ita; qd. p. b. s. i. m. i. argu
to legis 49 Si de legat. 2. ubi dicitur qd. si
coeco v. servo scienter, tale legatur mili
tia, quod ei debeas ejus estimatio, quam
vis is sit militia incapax, qd. et in n. s. m.
capu debeas estimatio — p. b. s. m. dubi
tate f. a. s. o. n. i. s. — p. b. s. s. t. i. o. per Clem. ex
i. v. de v. s. d. ubi tales Monachi tui pro
hibent capere res immobiles in natura
n. v. e. r. i. in equivalenti qd. e. s. e. x. t. e. s. e. s.
p. r. e. s. s. u. s. — Et de hoc n. e. t. o. n. t. u. m. dubi
um Jure comuni —

29 Juxta tui Statuta locorum alicubi huius
licentia denegatur uti hic. ubi Carolus
5us A. 1520 id ipsum prohibuit tam per
actus inter vivos, quam per actus ultimos
Voluntatis

Sed 2. Antialia Statuta sunt iuxta q̃
quod ita. Amō nē Reges seculares suā
jurisdictione priventur — 2do nē laici
nimis oneribus ob diminutionem
horum bonorum graventur — 3tio
quia bona successu temporis possent
transire in manus mortuas saltem
pleraque, uti in Templaristis appa-
ruit — probari n̄ potest q̃to quia Jus Ca-
nonicum prohibet bona Ecclesiarum ali-
enari sine causa in laicos, q̃o id n̄ po-
test Reges nē perveniant ad Clericos —
Hinc n̄ 1669 15° februarii id denuo
ē confirmatum — Et Ferdinandy
Imperator 1682 constituit ut nec
inhabilitatio horum bonorum sine
consensu Regis facta valeat. — 28^a
Sed Quasi cum dicto cap: iuxta
Statuta Bonum: n̄ debeas ista res,

Q. An Saltem debeas ejus estimatio?
Q. disto si talibus statutis e' adjuncta
clausula irritans, tunc nec debet her
res, nec ejus pretium juxta b. 5. c. de
legib. ubi dicitur, quod istius clausula
sit ea vis, ut inde nihil debeat, nisi
nihil legatum fuisse, ab qui go —
Aliqui tñ dicunt, si de voluntate Tes
tatoris certò constet, si mitiorem viam
esse eligendam, et estimationem esse
prostandam, quoniam opinio potest
procedere ~~de~~ Consilio, et in casu, ubi
talis heres e' scrupulosus ad deponen
dum omnem scrupulum — quod nō
probat per Cap. Consilium 2. d. de offer.
val. jejuniis ubi Capus: Aliqui tem
perate famis v. in quadragesima comede
rant carnes, quia nihil aliud habuer
unt, et mota fuit questio, an res sub
iaceat

Confessione et rescriptis Episcopi, quod
ita et addit rationem, quia piam
mentium est culpam agnoscere, ubi
culpa non est, ergo non in nostro casu, piam
est id facere saltem de equitate, quam-
vis id de rigore non procedat —

Juxta Statuta ergo locorum, tali casu, ²⁹ —

Si sit adjecta clausula irritans de
rigore juris nihil debetur. Hoc autem
intelligitur, si Testator pure aliquid
alicui tali casu relinqueret. Si hoc
autem Testator sub conditione faceret
ergo dicens: si hoc monasterium hæc
bona in natura habere non possit,
velo ut ei debeas estimatio. Tunc
ei omnino debes estimatio, quia per
talis clausula adjectionem non contra-
venis Statuto. Anno quia bona immobilia

n̄ perveniunt ad manus mortuos
reſto quia Deſinator n̄ poſſet argui frau-
dis, ſed imo ſe cenſetur conformare
legi, nē in illam impingat - Uſque
ponit Caſus: Rex alium Monaste-
rio dat licentiam habendi aliquod
bonum ad certam quantitatem
v.g. ad unum 1000 ſ. uti in Belgio con-
tingit, ubi inſuper jam poſt legatum, ali-
quod ~~tale~~ Monasterium tale privilegium
acquiſiverat: poſtea aliquis huic mo-
nasterio legat aliquod bonum, quod cari-
on conſtat quā uno 1000 - Et quidem
hac lege: bona imobilia relinquo huic
Monasterio, aut ſi ea ab ea haberi n̄ poſ-
ſint, eorum pretium, et Iuvenis, an hoc
res huic monasterio poſſit dare aſſi-
mationem totius legati & an ei debeat
dare bonum conſans 1000 et reſponſum
in pretio

Et si quod eis debeat dare unum bonum
constans 1000, et residuum in pretio -
Et ratio, quia in isto casu concurrunt du-
plex voluntas testatoris, una et prima-
ria, ut Monasterium habeat bona, in
quantum potest. Altera et secunda, ut
habeat eorum prebium, in quantum
ea habere non potest; atqui hic potest satis-
fieri voluntati utrique, quod est satisfaci-
endum utrique -

30

Quod mihi probat ex eo: quia ordo scripturae
designat ordinem voluntatis et intel-
lectus, et quia id, quod prius est in voce,
presumitur prius esse in intellectu
ut in hereditate vel in legato alteri
dando - probat hoc mihi per l. 44 de
legat. 2. ubi casus: Aliquis aliquem in-
stituit hac lege, ut si quos liberos habue-
rit, ut illis praedia relinquat, si non ha-
buerit,

ut illa relinquat suis & postea testato-
ris consanguineis, et si nulli essent, ut illa
restituatur libertis nostris, id est partim suis,
partim testatoris, et dicitur hic servan-
dus esse ordo voluntatis, quod est in nostro
casu —

31

Hic Quaestio 5ta: An legata re communis
debeat res tota & tamen pro rata? Et quod
tamen pro rata debeat — Quod probatur va-
rie — Imo per L. 25 de V.S. ubi expressi-

mus, quod testator tali casu tamen censetur
legasse illud suum, quod in re habuit, quod non
ultra quod — Sed Obicies: Rei aliena de-

betur aestimatio, si parari non possit, quod est
in isto casu & disparitas est, quia si res
sua tota aliena, tunc legatarius nullam

habet utilitatem, si ei non deberetur est-
timatio, hic autem habet utilitatem rei-

— licet pro rata quod — probatur in per P. 89
de Legat. 1

Ubi casus: Unus alteri legavit servum
quod hostes captum, et dicitur illi tñ Jus
possiminy legasse, quia plus n̄ habuit,
q̄o et in nostro casu — pbaf m̄ per legi
Si eod tñ: Ubi casus: Testator habuit fun-
dum sibi opignoraturn, hunc legavit al-
teri, et dicitur illi tñ creditum legasse, et
n̄ ultra, quia plus n̄ habuit, q̄o et in nos-
tro casu — pbaf m̄ a pari: sic si Vasallus
v Emphyteuta alicui leges fundum em-
phyteuticum v feudalem, tunc ei tñ
censetur legasse dominium utile, n̄ vero
directum, quia illud n̄ habuit, q̄o nec
in nostro casu — Et ratio ē quia cum le-
gatus tunc possit habere aliquam
utilitatem, sic interpretatio gravior
n̄ ē facienda contra heredem — Exci-
pitur simi Nisi testator contrarium ex-
primat v̄ lego totum, v̄ lego sex jugera

Hujus fundi, et si in toto tñ suere sex
Excipitur 2do si aliud pateat ex conje-
ctura, v^g si fundus fuerit cum herede com-
munis, v^g si legatarius sibi testatoris conjun-
ctus et -

32

Quaerit Sexto: Quid juris in re legata, cujus
tñ ususfructus erat testatoris? - Casus e
Testator in fundo A habet usufructum,
hunc fundum legat alteri, et Quaerit. Quid
ei debeas, an tñ usufructus v^g totius fun-
di? Ad quod ei debeatur totius fundus,
v^g ejus aestimatio - Et ratio e, quia alia tale
legatum esset inutile, quia usufructus
perit morte testatoris et - Hoc aut in-
telligitur, si testator suam proprietatem
esse alienam, et usufructum suum
si aut credidit fundum pleno jure esse
suum, tunc nihil deberetur, quia id
testator n^o praesumitur fuisse facturus,

Si scivisset et ^{rem} esse alienam, et tamen censetur
legasse id, quod habet, atque in illo nihil ha-
bet, quod nihil censetur legasse; proprietate-
tem enim non habet, et ususfructus est peritu-
rus morte illius, quod — Quod mihi probatur per
l. 36 de usufr. legit: ubi id ipsum dicitur.

Erat autem casus legis iste: Testator servo
legavit libertatem et usufructum
fundi Tugulani, qui fuit alienus, hoc
pacto, ut postquam usufructus fue-
rit extinctus, scilicet inquam hunc fun-
dum restitueret Titio, hoc est post mortem;
Titius est mortuus, servus factus liber,
testatus est, et hunc fundum legavit
eius heredibus, et quaeritur an eis debeat
hic fundus? id est, an debeat reddi
a domino per heredem, et eis dari vult?
Et fuit distinctum: si testator scivit,
ad se proprietatem non pertinere, quod ita,

33

Seuis si n̄ sūvit, qd' est in nostro casu
 Hic Quærit: An legatum possit conferri
 in arbitrium v̄ voluntatem alterius?
 v̄ heredis v̄ Stij? — Et in voluntatem
 heredis conferri n̄ potest, quia nunquam
 vellet. Lii h̄tis, in arbitrium ejus an
 p̄: tanquam boni viri potest conferri, id
 ejus arbitretur an ei debeat v̄ n̄,
 quia si ille nollit arbitrari, tunc debe-
 ret dicere causam arbitrij, et de p̄ter
 posset cognoscere Jures — Istos m̄ ei re-
 = lingui electio, cui ex pluribus dare velit.
 Item electio temporis, quando dare ve-
 lit, et tunc saltem debetur p̄f. mor-
 tem —

34

Hic Quærit: An m̄ in Stij arbitrium
 aut voluntatem possit conferri legatum?
 Et disto si hoc fiat tm̄ tacite et per modum
 conditionis — v̄ Clarius p̄: si tm̄ in factum

Itij conferatur, tunc ita v.g. Titio lego 1000,
si Capius Capitolium ascenderit. Si idem
fuit expresse, et quidem in eius volunta-
tem, tunc n. scilicet de rigore, v.g. si Titius
voluerit, Cajo lego 1000. Et ratio est, quia le-
gata s. uti et hereditas, n. debent ab ali-
eno dependere arbitrio juxta L. 52 de C. et d.
ubi id ipsum dicitur. Et ratio est, quia condi-
tiones expressa nocent, quae si expressa n. no-
cent. — Sed Obijciunt L. 43 § 2. de legat. i.
ubi dicitur, quod Legatum possit poni in al-
terius voluntate, qd. male diximus,
quod n. — Et dicitur tamen C. expresse N. 1
Sub conditione facti C. voluntatis N. 1 ex
arbitratu boni viri C. seuus N. — De
aequitate tamen haec conditio s. scilicet
arbitratu boni viri: respectu extranei
q. i. iure subintelligitur, quamvis
hoc n. addatur — Sed —

Quamvis Quare hae conditio respectu extranei
ipso jure subintelligatur, et Quare si sub-
intelligatur respectu heredis? Et ideo,
quia hoc sonat meram voluntatem,
hoc est, quod heres volens obligetur, extrane-
us autem volens si obligetur, et ideo extraneus
presumitur facile voliturnus, cum illi
per hoc nihil decedat, si ita heres, et ideo
bene fit distinctio inter heredem et extraneum
ratione pure voluntatis juxta d.
43. § Legatum 2. de Legat. 1. — Et sic si
in arbitrium, sed in voluntatem
3tj potest conferri, quia sicut dixi: Sub-
intelligitur conditio, arbitrata tanquam
boni viri

CAPUT 3tium

De jure accrescendi

Ab hic incipit liber 3imus seu citius de
Legatis

Ad initium huius Capituli dicit Auctor,
quod his libris aliquos locis agatur de le-
gis conjunctione relictis. Sicut et in
Codice de illis agitur in Titulo de caducis
tollendis: ubi pars deficiens accedit al-
teri, et hoc jure accrescendi, et ideo jam
agit de jure accrescendi —

Hic dicit, quod jure accrescendi compa- 35
retur allusioni; et bene, quia sicut per
allusionem tacite et latenter aliquid
agro accrescit, ita in jure accrescendi,
portio vacans alteri tacite et latenter
seu ipso jure et sine omni facto heredis
vel legatarii accrescit —

Habet autem hoc jure locum in ultima vo- 36
luntate, seu titulo universali seu par-
ticulari alicui aliquid relinquitur,
si autem aequaliter sed diverse sicut seque-
tur — Quis autem quoniam potest, dicit

Sic Jus accrescendi? & Jus accrescendi
aliter definit in materia proprietatis et
in materia ususfructus — In materia
proprietatis definitur, quod sit Jus, quo
portio vacans accrescit occupata —

In materia ususfructus definitur Sic:
Quod sit Jus retinenda ^{portione} possessionis ejus,
qui non concurrat & concurrere desit —

Et jam Num. 36to dicis, quod Jus accres-
cendi habeat locum inter varias perso-
nas — Et simo quidem inter coheredes
ex Testamento et ab intestato, uti sequetur,
et hoc non tam vi conjunctionis seu volun-
tatis testatoris, quam ex regula Juris, seu
ex necessitate, quae dicit, quod hereditas
non possit pro parte accipiri, et pro parte
non accipiri — Item quod nemo paganus
possit pro parte testatus, et pro parte
intestatus decedere. —

Habet aut locum et in conjunctione
reali et in verbali, et in mixta, uti se-
quetur — Et si tri tunc habet locum,
quando sunt plures heredes, si aliquis
eorum deficiat, sed si habet locum, tunc
quando tri e unus heres, nisi sit ex
parte tri, v tri in re singulari scrip-
tus, qui tri et in toto succedet ex dicta
regula: quia nemo paganus potest
pro parte testatus et pro parte integra-
tus decedere — Et ista pars nominata
habetur, ac si nominata non fuisset —
Hoc aut intelligitur: si sit solus, quando
denique non habet alium heredem uni-
versalem adjunctum — si enim cum ha-
beret adjunctum v forte duos, et si unus
eorum deficeret, tunc isti 3ti, qui
ex re singulari esset scriptus, nihil ac-
cresceret

Quia tñ habetur pro legato —
Ad finem Numeri dici, ut locus sit juris
accrescendi, quod haeres debeat esse scriptus
ex re testatoris, si vero ^{ex} aliena, aliā rei
nihil accresceret, nec ut ipsum debetur,
quia in re aliena nullum jus habet
testator, et quia n̄ ē, qui illam redimat,
et det heredi, nisi ipse haeres, et sic illam
deberet nummis suis comparare, si eam
vellet — scius ē in legato rei alienae,
quia ^{ibi} ~~ibi~~ ē, qui illam redimat, scilicet
haeres —

39. Hic dicitur: quod hoc jus locum habeat
mi inter cohæredes invitos, quia jus hæ-
reditatis ē individuum, et n̄ potest
scindi, seu pro parte acceptari, et pro
parte n̄ acceptari — si am̄ talis expresse
protestaretur et nallet alteram par-
tem, tunc nihil habebit, quia qui p̄rogat
: nantia

Loquitur, n' e' audiendus, alias ei accres-
cit totum, et hoc in regula — Casus tñ
e' exceptus: ubi ei n' accresceret, si esset in-
stitutus cum minore, et si uterque ac-
crescit, et si postea minor contra aditio-
nem restituatur, tunc ei pars alterius
n' accrescit — Et ratio e', quia tali modo
testator n' decedit partim testatus, par-
tim intestatus, quia restitutus tñ ma-
net heres, ex regula: Qui semel heres,
semper heres, scilicet quoad ius intelle-
ctuale L. 7 § 10 de min. — sed si tunc
quis suerit, tunc il' haberet heres ab-
intestato, v' potius fiscus —
Hic dicitur: quod ius accrescendi hab-
eat locum, n' invito et prohibente
Testatore, quia nemo potest facere, quo-
minus leges in Testamento locum habe-
ant L. nemo 55° de legal. i — p'bas
hoc n' per L. 74 de hered. instituend.

Ubi dicitur, quod nemo paganus pro par-
te testatus et pro parte intestatus decedere
dixi Nemo paganus; miles enim potest, qui
miles est solutus solemnitatibus Juris civi-
-lis, et magis censetur scire arma quam
leges L. miles b. de testam. militib. — Et hoc
procedit, nisi heres in re singulari esset
scriptus, si acceptus — Bartholus quidem
dicit, quod ius accrescendi non habeat lo-
cum in herede ex re singulari scripto, si
contra voluntatem testatoris agatur,
sed quia dicta regula: Nemo potest pro
parte testatus est non obtinet in herede
particulari, hinc hoc ratio est nulla, et
verius est contrarium — Et ratio est, quia
leges indistincte loquuntur, igitur indistincte
sunt accipiende — Sed opinio Bar-
tholi potest locum habere in casu, ubi
talibus heres expresse protestatur, quod
ne partem velit, si debere habere to-
tam

Habere totum, tali casu omnino n̄ habet
locum Jus accrescendi, quia n̄ ē, cui accres-
cat, quia talis haeres nihil habebit, et sic
cessat tota questio —

Dicta procedunt de Jure communi Jus-
ta consuetudinem locorum tñ alicubi li-
cet de parte testari, et Residuum haberent
haeredes ab intestato —

Hic dicitur: quod Jus accrescendi n̄ suc-
ceditur in sola conjunctione verbali, aut
mixta; quia n̄ realiter conjuncti; qui
alijs vocantur disjunctim conjuncti;
admittuntur — Nihilominus tñ conjunc-
tio verbalis et mixta n̄ esset frustranea,
quia quamvis n̄ operetur inclusionem
Juris accrescendi, operatur tñ Jus prola-
tionis — Prius aī sciendum ē, quid
sit conjunctio? Conjunctio ē duorum
v. plurium ab uno eodemq; testatore
ad unam eandemq; rem facta Vocatio.

Et ē Iplex Realis, Verbalis et mixta —
Realis ē, quando plures ad unam rem
diversa oratione vocantur v.g. Petrus
heres esto, Paulus heres esto — v. Petro
lego fundum Tusculanum, Paulo lego
eundem fundum Tusculanum — Mixta
ē, quando plures ad unam rem eadem
oratione vocantur, si addendo æquipar-
tibus. v.g. Petrus et Paulus heres esto v. Pe-
tro et Paulo lego fundum Tusculanum.
Verbalis ē, quando quidem in eadem or-
atione pluribus una res legatur, sed adden-
do æquis partibus : v.g. Petrus et Paulus
heres esto æquis partibus — v. Petro et
Paulo lego fundum Tusculanum, æquis
partibus — Et jam ponitur Casus
dictorum : quod denique inter conjunc-
tos mixtim aut verbaliter habeat locum
Ius prelationis, si utriusque effectus conjunctus
est.

ut primus et ultimus heres esto, et primus
et ultimus heres esto aequis partibus, utique
heres esto, tunc deficiente primo por-
tio ejus accrescit soli secundo, scilicet vi-
cissim: si autem tertio, et hoc propter uni-
tatem sermonis, hoc est, quod quasi ha-
beantur pro uno — Et quod illos ideo
censeatur testator conjunxisse, et sic
aliter eorum censeatur quasi suam
partem tamen vindicare — si autem ex
separatis unus deficiat, tunc portio
ejus accrescit et alteri separato, et con-
junctis, quia cum sint separati, cen-
sentur residui alienum petere, et ideo
conjuncti haberent medium, et alter
in medium, ut Testator dicit: Primus
et ultimus heres esto, utique heres esto, utique
heres esto &c.

Casus Testator scribit duos heredes

Primum et secundum, primum gra-
vat, ut hereditatem restituat tertio,
ille restituit, postea secundus defuit, et
Lusius, cui portio eius deficiens accre-
vit, an primo seu fiduciano, an vero
tertio seu fideicommissario? — Et fidei-
commissarius, tunc abest, ut huius accrepat, hoc
est, vult dicere: quod si accrepat fidei-
commissario, sed fiduciano — Et ratio
quia illi tunc relictum est fideicommissum
sum certe partem, quae erat tempore mor-
tis, et sic ea contentus esse debet — Et
quod postea vacat, hoc accrepat fiduci-
ario — Hoc autem intelligitur, si sponte
adiit — Et ratio additur, ne fideicom-
missarius plus habeat, quam eum tes-
tator habere voluerit — Et altera
ratio est, quia heres sponte adiens habeat

Salvam falcidiam, 90 et reliqua, quae
occasione hereditatis obveniunt, ei per-
tinere debent — Haec aduli potest, quia
tota hereditas censetur virtualiter quod
illum manere scilicet quoad ius, ex-
regula: Qui semel heres, semper manet
heres, et nunquam desinit esse heres —

Si autem fiduciarius ad instantiam fi- 42
dei commissarii fuit compulsus adire,
tunc ei nihil accrescit; quia quantum
in se est, voluit testatorem reddere in-
testatum — 2do, quia se scit indignum
iure accrescendi, et est aesi n adijsses
lege Papin. 43 ad Platum Trebel. —

Ita dicitur: quod si iste se redulat in- 43
dignum hereditate, qui tacitam fidem
interposuit, se hereditatem restitutu-
rem incapaci — Hinc ei in simili casu

Nihil accresceret, quia portionem
habere n̄ censetur L. 83 de acquir hered
sed in bonum ejus succedit filius, nisi ejus
sed incestuosus —

44 diximus quod si fiduciarius cogatur per
fideicommissarium, et si postea alter
coheres deficiat, quod portio ejus n̄ per-
tineat ad fiduciarium, sed ad fideicom-
missarium — Hic queritur an isto casu
opus nova additione, quod istam por-
tionem deficientem? Et quod non, quia
qui semel adivit ex institutione, cen-
setur n̄ adquisisse hanc partem, quia
ei postea ex jure accrescendi ē obven-
tura — Quod n̄ probatur per leg. 83

43 ad Stum Trebell: ubi dicitur,
quod Severus fil de hereditate fidei-
commissarius, nisi fiduciarium decesserit

Adire n̄ postales, qđ e' Textus expressus -
Sed Lucris An saltem tali casu Titopus
novā restitutione? Et dicit Author,
quod quidem istam questionem n̄ mo-
verit. H. Sultus Ulpianus Author is-
tius legis - Ipse tñ resolvit, quod n̄ - Imo
quia fiduciarius per istam compulsi-
onem omnia perdidit, quae aliā ha-
bilis fuisse, qđ omnia cedunt fi-
dei commissario - 2do uerū n̄ Titopus
additione, nec n̄ potest esse bonae restitu-
tionis -

Diximus quod si fiduciarius spontē
adeat, quod portio postea deficiens
ei accrescat, et n̄ fidei commissario.
Hoc aut̄ intelligitur de casu, si sim-
pliciter testator dixit ad heredem:
Hereditatem meam restituas tertio.

Tunc ei omnino pars postea deficiens
accrevit et n̄ fideicommissario — Et ratio
ē, ne gravamen ultra intentionem gra-
vantis extendatur; Siquidem testator
tū censetur sensisse de portione ejus,
Et quia portio accrevit portioni aug-
tata, licet eam amplius n̄ habeset actu,
quia eam censetur habere ficto — si
am̄ testator dixit: ut totam hereditatem
ei restitueret, quae ei obtinget n̄ ex sua
accrepenti, tunc ei debet totam resti-
tuere — v̄ n̄, si et alter fuit gravatus
eidem tertio eandem restituere, et si
repudiet, tunc n̄ debet fiduciarius
ei totam restituere, et hoc ex volun-
tate testatoris — v̄ ipse videt, si adiret
eam deberet restituere fideicommiss-
ario, et fiduciarius nihil haberet.
Idem ē, si iste secutus haberet alium

Substitutum, tunc fiduciarius nihil
haberet, sed caperet partem Secundi
repudiantis iste Substitutus —

Si fuerit quis iussus hereditatem resti-
tuere pluribus. Queritur an deficiens
eorum pars cedat heredi seu fiduci-
ario, an verò alijs fideicommissarijs?

Casus ē: Testator dicit: primus heres
esto, volo am, ut hereditatem restitue-
as 2to, 3to, 4to, 5to, et Quorsif 2tus
v 3tus v 4tus, v 5tus deficiat, cui por-
tio eius accrescat, an heredi fiduciario,
an verò reliquis fideicommissarijs?
Id videretur dicendum, quod accrescat
vbi fiduciario — Simò quia fideicom-
missarijs n debet accrescere portio,
nisi vacans, hanc am n vacat, quia
manet penes fiduciarium, gon de-
bet accrescere fideicommissarijs.

2do quia hæc in parte heres n̄ fuit
gravatus, ut illam de alio, sed tñ isti,
ille am̄ defuit go — 3^{tio} quia heredi-
tas accrescit fiduciario ideo, ne Testator
decedat partim testatus, partim intes-
tatus, hæc ratio am̄ n̄ militat in fidei-
= commissarij quia s. si dicatur pars va-
= cans peneq̄ illum manere: tunc n̄ de-
cedet testator partim testatus, partim
intestatus, go dicendum e, quod illi
accrescat, et n̄ fidei commissarijs —
Venit tñ e, quod accrescat reliquis fi-
= dei commissarijs — Quod jubet Ulpianus
per L. ii 4 § divi ii de legat. i. ubi

Casus: Aliquis instituit Titum herede
= dem, et gravavit illum, ut hereditate
= tem restitueret liberis fratris sui si fidei
testatoris, si emancipati fuerint, s. et p.

Scilicet ideo testator, quia nō savi usus-
fructum ipsi fratri suo: / et orta est ques-
tio, an dictus Titius dictis liberis fra-
tris testatoris possit hereditatem res-
tituere, antequam emanciparentur,
et Idem quod nō, et quidem ex duplici
ratione. — Primo ne contravenial erro-
rentati testatoris ratione ususfructus,
nō denique ususfructus perveniat
ad fratrem — 2do ne eis prejudicet
ratio juris accrescendi, Argumen-
tum inde sequetur post paren-
thesin: postuiſſet autem eis sic pre-
judicari, si vix essent tres v. quatuor
v. plures, et si omnes heredes statim
restituisset hereditatem, et si forte
postea unus eorum deficeret, et re-
linqueret liberos, tunc suam por-
tionem acceptam transmitteret,

Ad hos suos liberos, et reliqui contra-
res nihil in parte ejus haberent. si am-
eis eam n̄ restitueret, et si unus eorum
ante restitutionem moreretur, tunc ni-
hil transmitteret ad suum heredem
et suos liberos, quia adhuc nihil inde ha-
beret, sed portio ejus accresceret reli-
quis. — Inde Argumentum: hoc casu
n̄ potest haeres hereditatem restituere
liberis fratris defuncti, ne illis pro-
judicetur ratione ususfructus, atque
hi erant fidei commissarii, q̄o inter-
fidei commissarios e' locus juri accres-
cendi

46 Unde Auctor concludit, quod m̄
inter fidei commissarios universales
sed locus juri accrescendi. Imo et in-
ter particulares et inter alios —
Quod probat per L. unic. S. pen. post de
Cal. toll. ubi dicitur, quod jus accres-
cendi

Debeat oblinere in omni ultima vo-
luntate, in mortis causa donati-
onibus, quod et in fideicommissis — Idem —
obiciat: Jus accrescendi habet locum
tunc, quando portio vacat, atqui tunc
non vacat: quia portionem ejus habet
haeres: quod inter illos non locum furi accres-
cendi. Et quod hoc argumentum valde
multum probet, adeoque nihil, quia
sequeretur, quod nec in legatis nec in
mortis causa donationibus debeat
locum habere jus accrescendi: quia
nec tunc portio vacaret, maneret
enim penes heredem, atqui hoc est fal-
sum: est enim contra textus expressos.
quod et illud — probatur in nostra resolu-
tio ex eo, quia inter legatarios et testa-
mentarios alios ideo habet locum jus
accrescendi, quia sunt conjuncti, atqui
in istis sunt conjuncti, quod —

¶ Sed Obijci Quod Jus accrescendi habe
at locum in hereditate directa. Rāo
ē, ne testator decedat partim testatus
partim intestatus, atqui ista rāo nō
habet locum in fideicommissariis
m̄ in illis nō debet habere locum de
: Sio, qd̄ inter illos nō ē locus Juri accre
-cendi. Et disto min. nō habet inter
eos locum ista rāo /: Scilicet necessi
tas ex lege proveniens: / Et nō obtinet
alia Scilicet Voluntas Testatoris N.
Ultimūq; dicib; Author, quod si pluri
bus relinquatur proprietas, et si om
nes accipiant, et si postea unus partem
suam deferat, quod hāc nō amplius ce
: dat alteri coheredi, quia per accep
tationem cessavit Jus accrescendi /: Per
quod test. ei cedere Jure occupationis, si e
derelicta, et si ille eam primus occu
: per

Ex regula: Res derelicta cedit primo
occupanti: / et ratio e, quia Jus accrescen-
di comparatur substitutioni vulga-
ri, atqui substitutio per aditionem
cessat, go in per accretationem cessat
Jus accrescendi — Hoc autem intelligit
de proprietate legata — scilicet si usus-
fructus alium legaretur: is enim se-
mel accretatus, et postea desertus An
caderet alteri: / de quo sequetur —

Hic dicitur, quod Jus accrescendi in 47
locum habeat inter heredes legitimos,
id e, inter heredes ab intestato: et
ratione dicta, quia hereditas e Jus in-
dividuum et non debet scindi, id e
pro parte accretari et pro parte
relinqui, sicut jam in Titulo de ac-
quir: hered. dictum fuit —

Huius diei, quod tertio Jus accrescendi
 in locum habeat inter bonorum posses-
 sores, sive quis eorum Jus suum re-
 pudiet, sive moriatur, antequam
 petere bonorum possessionem, sive
 vivat, si jam tempus pro illa petenda
 sit lapsum, id est unus annus juxta
 l. 4 de bonor posses. ubi id ipsum dici-
 tur — Et ratio est eadem, quia in bono-
 rum possessio non debet scindi, et quia
 possessio non acceptata non transmittitur.
 Et quia renunciantibus suas actiones
 nullus amplius ad illas datur regres-
 sus, et hoc in regula — Excipitur tri-
 bus, ubi repudians bonorum posses-
 sionem adhuc gaudet Jure accrescendi,
 si illi sit Jus Salvum ad eundem Jure
 civili, hoc est, si iste, qui bonorum posses-
 sionem

Exheredatam repudiavit, si esset suus,
ille enim adhuc posset hereditatem ac-
cepere jure civili, et sic nondum esse
locus juri accrescendi — Et ratio est quia
juri accrescendi non est locus, nisi dum
pars deficit, hic autem nondum deficit,
quia talis adhuc jure civili potest esse
heres, ergo nondum est locus juri accres-
cendi —

Hic dicitur 4to, quod juri accrescendi in 49
locum habeat inter legatarios, et
hæc ratio conjunctionis, hoc est non pro-
pter necessitatem legis, sed ex pro-
sumptâ mente testatoris, qui illos illos
conjunctis censet l. 89. de legat. 3.
et l. 142 de V.S. —

Quid sit conjunctio jam est dictum,
quod denique sit duorum vel plurium
ab uno eodemque testatore ad unam

Eandem rem facta vocatio, et e³ p^{lex}
scilicet Realis, Verbalis et mixta

Realis e³ et ut intus

Verbalis e³ ut intus

Mixta e³ et ut intus

50 Jam Iuri posset in quali conjunctio-
ne habeat locum Jus accrescendi? Et
quin locum habeat in reali et mixta,
de hoc n^o e³ dubium, uti sequetur, sed
tunc Iuris an in locum habeat in ve-
bali? Et dicit Auctor quod n^o, quod
probare vult per l. i. et 3. et per de u-
= sufr accresc: Ubi dicit, quod tunc ad
locum Iuri accrescendi, quando con-
juncti n^o habent initio partes, atque
in verbali habent ab initio partes, quod
in verbali n^o e³ locus Iuri accrescendi
probare hoc n^o vult ex § 8 Instituti
de legal et l. univ § ii Cor. de Caduc
tollent

Ubi dicitur ^{q'd} inter conjunctos et dis-
junctos sit locus juri accrescendi,
atque per conjunctos intelliguntur
mixtim conjuncti, et per disjunctos
intelliguntur re conjuncti, q'd t'm in-
ter illos e' locus juri accrescendi, q'd inter
verbis conjunctos n' e' locus juri ac-
crescendi — Idem Joëz Libi, d. Legem
unius § 10: Ubi dicit, quod propter
unitatem sermonis verbis conjuncti
habeantur per modum unius, et
quod gaudeant jure accrescendi, q'd
male dicunt, qui dicunt, quod non —
Ad hoc Idem Joëz disticto respectu re
conjunctorum, cum quibus conuer-
tuntur, si unus eorum deficiat. Ad
respectu sui negat, hoc e' si unus ver-
bis conjunctorum deficiat —

Ad finem Numeri dicit Aulhor, quod
Jus accrescendi n̄ habeat locum in re-
bus diversis v.g. si Petro legatur fundus
A, et Paulo fundus B quia n̄
vocantur in idem l. 84 ubi id ipsum
dicitur —

Löj: qd̄ tenet, quod in conjunctione ve-
bali n̄ sit locus Juri accrescendi —

Nos am̄ verius cum Schambogen tene-
mus quod ita, quod p̄bas variè. Minus
quia Jus accrescendi fundatur in con-
junctione, atqui illi n̄ sunt conjunc-
ti qd̄ n̄ in locis illos ē locus Juri ac-
rescendi. p̄batur r̄tō Jn conjunc-
tione mixta ē locus Juri accrescendi,
qd̄ et in verbali — Cōd̄ p̄bas quia ver-
bali in effectu n̄ differt ā mixta, atqui
qd̄. Ma. p̄bas, quia licet addatur,
aquis paribus

Non tamen per se subintelligitur, quod una
ab altera non differat, ex ratione, quia
quae ex natura rei non insunt, expressa
nihil querantur — ubi in ex l. 89.
de legat. 3. ubi casus: Testator dixit:
primo et secundo lego fundum
Tusculanum, a quo partibus: hi sunt
coniuncti verbaliter: tertio eun-
dem fundum do, lego, quarto eundem
fundum do, lego, hi sunt coniuncti
re, et dicitur, si unus re coniunctus
deficiat, quod portio eius accrescat
media alteri re coniuncto et altera
verbis coniunctis simul, atque non
alio jure quam jure accrescendi,
quod in conjunctione verbali est locum
juri accrescendi — ubi in ex l. 10.
§ fin. de legat. 1. ubi casus

Testator Titio et posthumo legavit pec-
dum Tusulanum equis partibus,
divis, si nato posthumo Titius Solus ha-
bere totum iure accrescendi, et qui sit
verbaliter conjunctus, go in conjun-
tione verbali e locus fieri accrescendi

Contra hanc Sententiam quidem m-
veniri possunt multae Objectiones, sed
hae omnes solvantur in Instinctu
Ulbenij Author in sua Sententia an-
eluctis, quod inter solos conjunctos re-
et mixtum sit locus fieri accrescendi
qui denique partes concursum faciunt
et qui illas ab initio non habuerunt

54. Si autem divis quod conjuncto mixtum pars
vacans non accrescat, nisi volenti, sed
cum onere d. lunio. Haec primi
nisi sit cuique re legata in solidum

Quod am ei accrescat cum onere. Ratio
est, quia et illos censetur alter ex persona
deficientis acquirere, et sic habet bonum
regula: quia ex cuius quis persona vult
sentire commodum, ex eius persona in
debet sentire onus —

Re conjugatis am accrescit invitum,
Sed sine onere — Et ratio est, quia censetur
tur ei res (saltem quoniam facies) assigna-
ta fuisse in solidum —

Ulpianus dicit Auctor: quod in conjun-
tione reali si tam dicatur pars vocans
acrescere, sed potius si decrescere, et
ideo ei cedit invito, quia legatum unum
uni relictum si debet scindi, sed & to-
tum debet acceptari & totum gaudi-
:are quod est in nostro casu — Dixi: quod
una res legata si debeat scindi si am
essent plures res legato, tunc possunt scindi.

Et ratio est, quia tot censentur esse legato,
quot res — Quod probatur Argumento legis
Stipulatio 12 § 5° de V. O. Ubi casus:
Unus petiit sibi ab altero promitti equum
et bovem, alter ei tri promissit rem u-
nam v. g. bovem, et dicitur tri Stipulatio
valere, quia censentur duae res fuisse
petitae, qd in nostro casu valet lega-
tum, quia mi censentur duae res separa-
tim relictae —

Ulpianus dicit Aulhor^{us} cum realiter
conjunctae res si tam dico accrescere
quam potius si decrescere, quod ideo ei
res accrescat sine onere, quia cum ex
eius persona si censatur egere com-
modum, si debet mi sentire onus
Exijit Nisi testator aliter disponeret,
quia id ei est liberum —

Ad finem Numeri dicit Aulhor,
quod quamvis sint sublata differen-
tia

Differentia quoad modos legandi, quod
 tñ adhuc manserit differentia quoad
 legatum per damnationem et per alios
 modos relictum / et quidem hæc / quia
 quibus per damnationem res una fuit
 relicta, hi n̄ habebantur pro conjun-
 ctis, et ideo n̄ uterque consequabatur
 Solidum juxta prius datam distincti-
 onem, quod denique preoccupans acce-
 perit totam rem, et alter totius rei af-
 firmationem, in alijs modis aut n̄ —
 diximus quod in conjunctione verbali
 et mixta pars deficientis accrescit
 cum onere —

53

Iti jam dicis, quod olim antedictum
 Severum realiter conjunctum, solus suc-
 cedens onusolvere n̄ tenebatur, quia
 istud onus censebatur esse personale;
 Divus Severus aut̄ rescriptis, si talis hæret

Haberet substitutum, quod iste sub-
stitutus s. instituto residuante. / debe-
:at solvere tale onus, per consequens
et alter cohæres illud debet solvere,
quia cohæres in sibi consentur sub-
stituti esse — Et hoc in e confirmatum
per l. unic § his ita definitis in Cod.
de caduc tollend.

54 Hic dicitur, quod effectus conjunctionis
sib, quod pars deficientis accrescat al-
teri, quod potest fieri variis — Hinc
Anno Lucens si mixtum conjunctum
concurrant cum re conjuncta, et si
unus mixtum conjunctus deficiat,
cui portio ejus accrescat, an alteri
mixtum conjuncto soli an vero mixtum
tertio re conjuncto? Casus e intep-
et q quod mixtum conjunctus pro-
feratur alteri — Ratio, quia mixtum

Conjuncti sunt sibi quasi duplici
vinculo conjuncti, scilicet et re et ver-
bis seu oratione, alter am̄ tr̄i uno,
scilicet re, qd̄ illi sunt copulatiores—
2do quia illi habentur quasi pro una
persona propter unitatem sermonis—
3tia ratio addi potest, quia quem fura
gravant in uno, illum relevant in
altero, qd̄. — si am̄ unus re conjun-
tus deficiat, tunc in alter re conjun-
tus superstes admittetur una cum
reliquis mixtim conjunctis, ita tñ,
quod si dividatur portio deficien-
tis juxta numerum personarum,
Sed re conjunctus habet solus medi-
etatem, quamvis sit unus, reliqui
verò mixtim conjuncti habent si-
mul alteram medietatem, quotquot
illorum sint, quia per modum unius
habentur;

Et hic iterum quadrat dicta regu-
la. Quem Jura gravant in uno, rele-
vant in altero, atqui, qd. Casus m'
e' intus

53ª Hic Quadrif. si Verbis tri conjunctis
concurrant cum re conjunctis, et
unus verbis conjunctus deficiat,
cui portio ejus accrescat, an alteri
Soli verbis conjuncto, an vero m'te
tio re tri conjuncto? Casus m' e' intus
¶ Videretur dicendum, quod Soli
conjuncto debeat portio deficiens
accrescere, et verbis conjuncto nihil
aut ad summum utrique; ex ratio-
ne, quia Verbis conjunctus ab initio
habuit expressam portionem dimi-
nutionis, et sic videtur nil ultra petere
posse, quia re conjunctus habuit
etque hoc

Ab initio totum, et quia conjunctio ver-
balis tri speciem conjunctionis sapit,
si verò effectum — Verius tri è juxta
d. l. 89, quod soli verbis conjuncto
accrepat et re conjuncto nihil, quod
probat ex verbis dictae legis 89. quae so-
nant: Magis è ut et ille: ut è verbis
conjunctis: proferatur. — Quod am-
ista verba potius referantur ad ver-
bis conjunctum quam re conjunc-
tum hoc probat ex eo, quia prius fuit
mota questio de mixtim conjunctis,
concurrentibus cum re conjunctis,
et post ejus resolutionem, mota è ques-
tio de verbis conjunctis, concurren-
tibus cum re conjunctis, et adhibetur
verba: Magis è ut et ille proferatur
Sic mixtim conjunctis proferatur
re conjuncto.

Sic in verbis conjunctis preferendus
est re conjuncto, quia alioj h' ex
frustra assoneretur —

56 Hic datur hujus decisionis ratio, quod
horum demum ides fiat, quia tales con-
juncti habentur pro eadem persona,
et ideo in simul tri accipiunt unam
semissem, et 3tus re conjunctus, et
conjunctus solus habet alteram semissem
ubi alias verbis conjunctis: si eis ipse
3tus non esset adjunctus: deberent
singuli habere per semissem —

57 Diximus, quod mixtum conjunctis: si
et verbis conjunctis: preferantur re
conjunctis — Contra hanc jam obijci
L. 41 de legat 2 ubi Cyprianus Testator
dixit: Mevio dimidiam fundi por-
tionem, Sejo dimidiam lego, eundem
fundum Titio do lego, et dimidiam

Mævius defuit, et dicitur, ejus partem
nō tñi casere Sejus, sed mī Titius, atque
Mævius et Sejus erant mixtū conjun-
cti, qđ nō ē verum, quod mixtū ver-
bis conjuncti præferantur re conjuncto
qđ nō min., quod fuerint verbis e mix-
tū conjuncti, erant em̄ reverā re con-
juncti, quia quavis nō fuerit circa
Mævium expressum verbum lego,
illud verbum tñ abundē per synecdo-
chen subintelligitur, quod apparet
ex interposito Commate, quod ē po-
situm post verba, Mævio dimidiā
fundi partem et ut intus legenti, ē
videre - sed Obijciat lex 66 de heredi-
instab ubi iterum ē similis casus
et quidem talis: Testator dixit: Titius
heres esto, Caius et Sejus heredes sunt

quis partibus, Sejus defuit, et dicitur
partem ejus capere et Cajus et Titius,
atque solus Cajus Sejo fuit verbis con-
junctus, et n. e. prolatum Titio, q. verbis
conjuncti n. sunt preferenti re conjun-
to. Q. n. min. quod solus Cajus Sejo fue-
rit verbis conjunctus, sed omnes tres en-
te et formaliter conjuncti, quia ultima
verba quis ex partibus sunt ad omnes
tres referenda, quia testator tunc con-
stat se ceteris voluisse expedire, ne forte
incompleto testamento, premature
morte abripias — Et potest idem dici
quod post h. Sento, fuerit appositum
punctum —

58 Casus: Testator servo communi legat
: quid, unus dominus accepit, alter n.
accepit et Inscribit, an pars respiciat
: antiq.

Accrescat acceptanti? Et dicitur si ei res
licta est proprietas, tunc non accrescit alteri,
quia singulis domini separata pars
legato esse censetur, atque in separatis
partibus non est locus uni accrescendi,
ergo nec hic — Clarius quia censetur
esse tot servus quot domini, atque ergo.

L. 20 de legat 2. si amicus ei est legatus u-
susfructus, tunc is uno quodiammodo in-
crevit alteri, primo est post acceptatio-
nem deficiens — Et ratio est quia tam-
diu non est locus consolidationi: quoad
ususfructum: quamdiu unus
ususfructuarius superest, qui po-
test uti frui, de quo sequetur, et sic
est intelligenda l. lex i § i de usufr.
accresc.

59

Casus: Testator dicit: primus et secundus
heredes estote, primus: antequam

et datus acceptus: vendit suam portionem
tertio, postea secundus repudiat, et quaeritur
cui portio ejus accrescat, an coheredi,
an vero emptori? Aliqui dicunt, quod
accrescat emptori, quod probare volunt varie
Imo quia hereditas ejus universum, quod
venditum censetur venditum omne, quod
quod venditor actu habuit & habiturus erat
intuitu hereditatis, atqui ergo — secundum
hoc probare volunt per l. 33^{am} in fine
de usufr. Ubi dicitur, quod portio accrescat
portioni, ergo accrescit emptori, quia portio
est penes emptorem — Quod probatur
argumento legis 83 de acquir. hereditatibus
Ubi casus: Testator scripsit duos heredes,
cum uno amicitie convenit, ut partem
suam restitueret in integrum, ut deportato,
ille restituit, et ideo hanc portionem
abstulit filius, postea primus defecit,
et orta est questio, cui portio primi defuncti
pertineat, an secundo, an fisco?

Et dicitur, quod pertineat fisco, et n^o se-
cundo, et hoc ideo, quia secundus portio-
nem n^o habet, q^o ei n^o debet accrescere, sed
emptori — ~~probat~~ probare hoc n^o volunt

per L. Papin. 48 ad Schem Trebell. Ubi
dicitur, quod portio deficiens accrescat
fideicommissario, et n^o fiduciario, q^o n^o in
nostro casu debet accrescere emptori, et n^o
venditori — probant hoc n^o per l. 284

Cod. de her. v. actum vendit Ubi n^o di-
citur, quod ad emptorem hereditatis
pertineat omne id, quod venditor habu-
it v. postea intuitu hereditatis habi-
turus est, q^o et in nostro casu — Et haec sen-
tentia est communis —

Verius t^u est, quod accrescat venditori, 60
Quod probatur varie — Primò quia
portio vacans debet accrescere heredi,
atq^{ue} venditor est heres / quia qui semel
est heres, et obligatur creditoribus heredi-
tarijs.

gō accreſcit venditori — probatur in per.
41 § fin. ſi quis omniſ. cauſ. teſt — tibi dicitur
quod venditor hereditatis adhuc dicatur
hereditatem poſſidere ſcilicet virtualiter,
ter, gō illi accreſcit — probatur in per.
§ 2 de leg. proſt. Ubi dicitur, quod portio
vacans debeat accreſcere honorato, atque
gō — probatur in ex eo, quia ut ſus heres
conſetur vendiſſe, quod tempore vendi-
tionis habuit, atque tempore venditionis
nondum habuit alteram partem, gō
poſteſt dici, illam vendiſſe — Quod autem
id ſus tū conſetur vendiſſe, quod
tempore venditionis habuit, hoc probatur
per l. 2 § i Cod. de her. v. action. vend.
Ubi id ipſum dicitur — Et ratio eſt, quia
tūc adhuc incertum erat, an alter
reſudiaturus ne — probatur in per.
l. 80 § item ſi ſervus de acquir. hered.

Ubi Casus: Testator dixit: servus Titij ha-
res esto in quadrante pure, in altero
quadrante haeres esto idem servus sub
conditione; de coetero Titij haeres esto
et dicitur servus primum quadrantem
querere domino priori, cujus tempore
aditionis fuit servus — si autem postea tem-
pore evenientis conditionis fiat liber,
v. alius domini servus, tunc prior domi-
nus alterum quadrantem non habet, sed
habet eum servus, quod mihi in nostro casu
alteram portionem non debet habere
emptor, sed debet eum habere venditor —
Et ratio est, quia prior portio saltem ex men-
te Testatoris: si non obstarat servitus: con-
suetudo manere penes servum, atqui mihi
in nostro casu prior portio virtualiter
manet penes venditorem seu heredem,
quod ei debet accrescere — probat mihi penes

Per d. l. 2 § 2 Cod. de hered. et action. ven.
Ubi casus: Testator dixit: Titius heres esto,
filius meus impubes in heres esto: si autem
filius meus impubes infra pubertatem
decesserit, substituo ei eundem Titium,
ambo acceptant, Titius autem suam portionem
vendit Cajo, filius postea moritur in im-
pubertate, et queritur An Cajo emptor
in possit petere alteram partem Titio ven-
ditori ex substitutione pupillari obve-
nientem? Et quod in, quia alia est heres
datus filij, et alia patris, atqui in in nos-
tro casu alia est pars vendita, et alia ei
postea per revindicationem secundi obtingen-
do in hac portio non debet cedere emptori
Sed venditori — Et sic in tenet Jaxon, et alij
et est sententia communior et venior. Et
ratio addi potest, quia pretium debet
esse commensuratum rei, atqui

Hoc si esset go - Aliqui quidem dicunt,
quod huius liceat iudicare pro amico. Sed
hoc est alibi refutatum, quia casus pro
amico est casus pro diabolo, quia iure, et
non ob amicitiam res est dirimenda - 62

Hic jam sequuntur objectiones contra
nostram sententiam - Et primo obijciuntur:

Hereditas est res universum, go illa ven-
dita censetur mi venditum esse res, quod

postea venditori supervenit, go pars

postea vacans pertinet ad emptorem.

Et disto. censetur venditum omne res

quod ab intrinseco provenit et quod ab

extrinseco provenit. N. v. quod jam ante

habuit venditor et scilicet N. v. respectu

partis vendite et scilicet N., quia si cen-

setur plus vendidisse, quam quod tem-
porale

Conditionis habuit, nisi forte aliter con-
-venissent —

62

Objicit 2do lex si Titio 33 in fin. Super de
usufructu et quemadmodum. Ubi dicitur, quod
portio accrescat portioni, atqui emptor
habet portionem, quod debet accrescere em-
ptori. Et distat maj. virtuali & materiali. N.
Sic in distinguitur minor — Posses in
sic distingui major per testatorem dele-
te & emptor N. — Erat autem casus legis 33to
iste: testator legavit fundum duobus, quo-
rum unus fuit in capax, et sic agens nihil
obtinuit, postea ei factus capax, et alter
repudiavit, et queritur an saltem hunc admitti-
tatur? Et quod n, quia n. habet portio-
nem — Hoc autem de proprietate intelligi-
turus est in usufructu. Ibi autem ei pars pos-
tea vacans accrescet — Disparitas est, quia

U usufructus est ius personale, quod non perit,
nisi omnibus deficientibus — Obijciatur

3to Lex 83 de acquir. hered. ubi casus:

Testator instituit duos heredes primum
et secundum, cum secundo convenit tunc
ut hereditatem restitueret incapax, ille
restituit, et ides ei eam abstulit fideus, pri-
mus postea revindicavit, et dicitur pars
eius non pertinere secundo s: quia portionem
non habet, sed fideus, quod et in nostro caso debet
accrescere emptori & disparitas est, quia
in casu legis iste secundus heres se red-
didit indignum omni hereditate, a-
liisq; et jure accrescendi, quae ratio in
nostro caso cessat, quod mihi cessat dispo-
sitio —

Obijciatur adhuc d. l. 42 ad flum Trebell.
ubi dicitur: si fideicommissarius fide-
:ciarium

Cogatur adire, et si postea portio alterius
coheredis deficiat, quod hoc accrescat fidei-
commissario et si fiduciario, quod in
nostro casu debet accrescere emptori et si
venditori. Et disparitas est, quia hoc casu
talitudo fiduciarius coactus nullam censetur
habere portionem. In nostro casu autem huius-
modi cessat, quod in cessat huiusmodi dispositio.

64 Sed Obijciat l. 2. §. si tunc de hered. v. Action
vend. ubi dicitur, quod heres vendens her-
editatem, censetur vendidisse si tunc heres
quod iam ad eum pervenit, sed si heres, quod
ad eum perveniet, quod et alteram partem
censetur vendidisse. Et dicitur ex his, quod
actu v. in potentia proxima habuit.
hoc est, quod occasione partis vendita seu
ab intrinseco proveniunt. Et Obijciat
additur, quia aliam venditori speret.

Injuria, quia pro tota hereditate nō
consequeretur pretium, nisi parti con-
respondens — Excipit Nisi aliud actum
sit, hoc ē, si in jus quærendum ei ven-
didisset majori pretio, quia tunc cen-
seretur spes emptæ — Sed Obijci adhuc:
in emptor aliq̃ dicitur esse loco hære.
dis q̃ ei debet accreperere. Et distato
In his, quæ ad venditorem tempore ven-
ditionis pertinebant /: uti ṽg fructus,
commoda, actiones: &c, quæ postea
ei ex causa remota adveniunt N. —
Diximus, quod parte hereditatis ven-
ditâ pars postea deficiens nō cedat
emptori, sed venditori — Itē Quoniam
An id in procedat in legato vendito.
Et dicunt quidam aliqui, quod accres-
cat emptori, sed sine ratione —

Hinc verius est, quod accrescat venditori
imò quia si censetur aliud vendidisse,
quam id, quod habuit tempore venditi-
onis, atqui go — 1to quia alias venditio
si fieret injuria, quia pretium si esset
commensuratum rei — 3to quia si
potest dari commoda disparitatis ratio
inter partem hereditatis venditam, et
inter partem legati venditam, atqui go

66 Hic dicitur: Testator jus accrescendi in ul-
tima voluntate quoad hereditatem
prohibere si possit, quia nemo potest
facere, quominus leges in testamento
locum habeant. L. Nemo potest §. de
legat. 1. — visi quoad hereditatem
ex ratione, quia nemo potest pro parte
testatus et pro parte intestatus de-
dere — Hinc aliud juris est in legatis;

Ibi em Testator potest prohibere Jus
accrescendi; et ratio e, quia ibi n̄ pecca-
tur contra dictam regulam: Nemo
paganus est—

Hic dicitur, quod si Jus accrescendi
habeat locum in usufructu pleribus
Legato relicto — Cum illa tñ differentia
inter proprietatem et usufructum,
quod usufructus accrescat alteri, nisi
esset utrimque acceptatus, si postea
alter deficiat, servus e in proprietate —
Dissimilis e, quia proprietas momento
acquiritur, usufructus autem consistit
in quotidiana percipitione, quia consis-
tit in facto, usufructus vero accrescit
persona siue pro nunc partem habeat
siue n̄, modo illam habuerit. Sic de
usufr. accresci. vglimus acceptat, alter

Deliberat, & tunc rejudicat — Itā differ-
rentia ē, quod si servo communi sit reli-
ctus usufructus, tunc inter ejus dominum
& locum furi accrescendi, quia si confi-
derantur personae dominorum, sed per-
sona servi utentis — si autem servo com-
muni relinquatur proprietas, tunc
portio unius domini deficientis si accre-
sit alteri, quia confectur eis relictis ius-
ta Nomen personarum, et pro
portione dominica, uti jam supra
dictum fuit — Et quod proprietatem
transmittatur, usufructus nō —
Hic dicitur: quod ius accrescendi in
locum habeat in mortis causa dona-
tionibus, quia haec sequenter naturae
legatorum, atque gō — Aliud ē in
donationibus inter vivos. Nō quia

Haec nō sunt species ultimae voluntatis

Sed pertinent ad Contractum go-2do
quia alteri per alterum n̄ quaeritur
actio, Et hoc in regula — Casus tri ex-
ceptus ē, ubi n̄ in donatione inter vivos
habet locum Jus accrescendi, si Prin-
ceps duobus aliquid donet, et si alter
n̄ acceptet, nec post se relinquat hore-
dem, tunc alter profertur sibi jux-
ta l. unie Cod. si imperialis liberalita-
tis socius lib 10 — Et ratio ē, quia libe-
ralitates Principum latissime sunt
interpretanda —

Itic generaliter dicitur, quod Jus ac- 69
crescendi n̄ habeat locum in Contrae-
tibus — Et ratio ē, scilicet quia in Contrae-
tibus interpretatio ē facienda contra
ipsum, qui potius petere sibi legem
clarius dici et n̄ petere — 2do quia alteri

Per alienum n. queritur actio — Quae
regula probatur per legem: si mihi et
Titio 110 de V.O. Ubi dicitur: si quis stipu-
letur sibi et extraneo aliquid, quod stipu-
latio quoad extraneum n. valeat, nec
quidquam accrescat stipulanti, qd. e.
Textus expressus — Hoc aut. intelligitur,
si res in stipulationem deducta sit servi-
tilis — Si aut. res esset indivisibilis
uti v.g. e. servitus: et si unus repudiaret,
tunc ex necessitate accrescit alteri sti-
pulanti, quia ius servitutis e. indivisi-
um juxta l. 5. de communia praedior.

Ad finem Numeri refert. Auctor Ca-
sum legis bytes de contrah. emptione
Qui e. talis: Aliquis emit fundum ab
altero hac lege, quod illum velit habere
communem cum tertio: pretio pro-
rata conferendo: et diuis. / si tertius

Si tertius eum nolit, quod cum emptor
 habeat solus, n' am propter jus accrepen-
 di, sed ideo, ne venditor invitus incidat in
 communionem, sed in causa isto emptor
 debet solus solvere totum pretium —
 Quod am solus hunc secundum habeat,
 ratio e, quia per hoc nulli fit injuria, ven-
 ditori n', quia consequitur pretium —
 tertio n' quia n' vult, Emptori m' n', quia
 eum emit

CAPIUT 4um
 et simul Liber 32us —

De rerum /: quae relinquuntur /
et verborum /: quibus legantur /
significatione

Diximus, quod materia legatorum
 sit perampla, et quod de illa tribus li-
 :bris agatur scilicet 30 seu imo de le-
 :gatis — 31mo et 32do —

+Seu imo de
legatis

Eximus jam de illis libro 3° mo⁺, et 3° imo
Seu 2° de legatis - Jam sequitur de illis
liber 3° de legatis seu 3° de legatorum - agitur
autem hoc libro de rerum et verborum signi-
ficatione - Et ratio est quia sequitur in
hac materia potest oriri dubium ratione
rei et significationis, et ideo ad tollendam
ambiguitatem hic Titulus hic specialiter
ponitur -

70. Hic dicitur, quod legalis explicatio
bonum sit habenda pro certa, et quod
ab illa si liceat recedere, nisi aliter de
mente patet - si enim de mente patet
tunc patitur sequenda est mens juxta
l. pen. de legat. 2° mo: Ubi dicitur, quod
si sit curandum de verbis, quando mens
est certa, quae principaliter est inspicienda
Hinc rejicitur Sententia Labeonis
dicit: ~~mentem patitur esse sequendam~~

Verba esse sequenda, et probatur sen-
tentia Proculi, qui dicit, mentem poti-
us esse sequendam — Possunt mihi
Auctores combinari brevius, si et ver-
ba sint certa, et mens certa, tunc nul-
lum est dubium — si verba sint dubia,
mens vero certa, tunc nullum mihi est du-
bium — si verba sint certa, mens vero
dubia, tunc est reuertendum ad Prin-
cipem — si et verba sint dubia, et mens
dubia, tunc sequenda est legalis verbo-
rum acceptatio — Et huius rei jam
Göes. multa adfero exempla — Primum
exemplum est in lege fideicommissa
ii § ibi de legat 3. tibi scilicet Aliquis
Servo alieno legavit militiam: id est
officium Palatinum, et Querebatur,
an ei debeatur obsecratio et Idetur

dicto si civilis illum esse servum, tu-
n debetur, et hoc ex mente Testatoris,
q' mens e' sequenda — Alterum exem-
plum e' in l. 39 cod. ubi Capus: Testator
servo manumisso legavit 1000, et iterum
ei legavit 1000, dicens: quia scio, omnia
que ei lego, ab eo ad liberos meos perve-
tura — Et quaerebatur an per haec
verba importetur legatum v' fideicom-
missum? — Et dicitur in lege, quod
juxta verba censeatur esse legatum, jux-
ta mentem autem fideicommissum, et
n' si e' resolutum, q' potius mens e'
sequenda e' — Item exemplum
e' in lege l. 12 § i de legat. 1 ubi Capus:
Condorminus fundum communem le-
gavit tertio, et jam certum e', quod illi
eum tui censeatur legasse pro rata,

Quia tui pro parte eius dominus sed
Ludatur, si ante mortem fieret eius to-
tius dominus, an tunc legatario debe-
atur totus v. tui medius? — Et fura ite-
rum distinguendum: si testator dixit: lego
fundum, tunc debetur totus, quia si
fundus comprehendit totum: si dixit,
meum: tunc tui debetur pro rata, quia
si meum censetur se referre ad possessio-
nem, quam defunctus habuit tempore
testamenti — Et hoc ex praesumpta mente
Testatoris, quod mens potius est sequenda est.
Quod exemplum est in l. xi § 13 de legat. 1. 1.
ubi dicitur, quod rogatus restituere
rem alteri, cum voluit, quod eam ei non
teneatur restituere usque ad mortem,
sed primo post mortem, et hoc ex praes-
umpta

Voluntate et mente Testatoris, qd' mens
potius e sequenda — Sum exemplum
e, in l. 49 § i cod. ratione verbi emptum
et paratum: Ubi Casus: Maritus lega-
vit uxori ea, quae paravit, et dicebatur
quales res ei debeantur? an tñ emptas
vñ aliter acquisitas, et dicitur, quod eis
beantur omnia, sive sint emptas, sive
ter quasita, quia lñ paratum latius
est quam emptum, quia quod e emptum
e mñ paratum, sed n̄ vicissim — si aut
testator dixisset, quod ei res emptas lega-
tū, tñ res emptas ei deberentur, et hoc
utrumque lex interpretatur ex pro-
sumpta mente Testatoris, qd' mens e
sequenda est — Sum exemplum
in l. i cod. de V. S. ratione sciendi in pte
ti. Ubi dicitur: Quod sub sciendo

In veniant Instrumenta, quae perpe-
tuum usum respiciunt, si verò ea ad
tempus ibi deposita, gò est. — 7um exemplum
est in lege Sancimus 3 Cod.
de V. S. Ubi dicitur: quòd si Testator
dixit, ut heres præstet cautionem de
prestandis legatis, quòd per hoc in-
telligatur cautio simplex seu nuda,
si verò fidejussoria v. pignoratitia, et
hoc ex interpretatione legis volunta-
tem defuncti presumuntis, gò mens
et interpretatio legalis in dubio est intel-
ligenda — 7^a

Hic dicitur, quòd conjunctio disjunc-
tiva quandoque ex interpretatione le-
gis flectatur in copulativam, et
tunc Exemplum est in L. 1ª Cod. de
V. S. Ubi casus: Testator dixit: ille v. ille
heres est

Aut illi v. illi lege fundum, aut illi
ille liber esto, et dicitur hæc disjuncti-
va flecti ex interpretatione legis in copu-
lativam, et hoc ideo, ne ultima volentis
pereat, et sic quisque habet medium
Et quisque erit liber - Et hoc quandoque
in procedit in Contractibus ex eadem in-
terpretatione legis; et quidem in specie
in stipulatione aut donatione - Et tale
exemplum est in d. l. 4. Cod. d. tibi ubi id
ipsum dicitur - Ita tñ, ut persona don-
:tarij seu stipulantis iniret, v. g. si quis
motu proprio diceret: tibi v. tibi promi-
:to 100, tunc censeretur promississe am-
:bus simul - si am. personæ donatarij
seu stipulantis iniret, tunc id v. g.
:cederet, v. g. si quis ex altero quereretur, mi-
hi v. Titio promittis 10000, et alter dica-
promitto

Tunc nō flectitur in copulativam, sed
tū valet pro parte stipulantis, quia
quisque sibi et nō alteri potest stipulari;
quia alteri per alterum nō quæritur
actio — Ulpianus dicitur, quod nō
viceversa copulativa quandoque flecti-
tatur in disjunctivam, si id materia
exigat juxta l. 29 et l. 33 infr. de v. s.
Ubi ipsum dicitur v. g. pro mittignē mihi
et heredi meo, tunc idem ē, ac si dice-
rem, pro mittignē mihi v. heredi meo —
Aliud hujus exemplum ē in verbis legis
in tabularum scilicet in istis: Uti
quisque paterfam. super pecunia, tu-
telaq. sua legasset, ita jus esto: hoc nō
flectitur in disjunctivam, quia pos-
set nō habere liberos v. habere mayo-
rennes et sic nō posset testari si hoc co-
pulative

Accipere - Item Jure Canonico Verba
te tuam defendendo, flectuntur in dis-
junctivam, ac si diceretur, te tuam de-
fendendo - Cognus est notus est -

Ad finem Numeri dicitur, quod in regu-
la: si plures res disjunctive legentur
v donentur, quod sit servanda Voluntas
testatoris v donatoris, et tunc una res debe-
tur v lego equum v bovem, dono equum
v bovem, quia quisque potest rei suae le-
gem apponere, qualem vult - Ulti-
mus Iuris: Quid nomine familiae in-
telligatur? et hoc eadem occasione quaeritur
quia quandoque in legatis interueni-
rit nomen familiae - Et quod hoc
si possit certa regula definiri - Quan-
doque enim pro familia intelliguntur
liberis, quandoque servi, quandoque

liberi, quandoque isti, qui eadem
insignia cum testatore gerunt, quan-
doque consanguinei, quandoque isti,
erga quos testator speciali affectu fe-
rebatur; quod à consuetudine Regio-
num, intentione patrisfam: à be-
nignitate illius, charitate et amici-
tiâ, denique à varijs circumstantijs
è desumendum —

Hic dicitur: quod effectus legatorum. 72

Sic, quod heres ea teneatur prestare,
et si nō vult, tunc potest cogi ad ea prest-
tanda, et legatarius contra illum
habet triplicem actionem scilicet re-
alem, personalem, et hypothecari-
am — personalem habet ideo: quia
heres s: ad eundo: censetur quasi con-
traxisse, atqui, qđ — Realem habet ideo,

Quia legatarius: mortuo testatore. suc-
cepitans legatum, efficitur illius domi-
nus civilis, et potest rem sibi legatam
vindicare — Nisi ista res in statu per
heredem alienata fuisset, modo ista res
fuerit testatoris propria, et in specie le-
gata et corporalis — Et hoc si tunc proce-
dit in legato puro, sed in in conditione
to, modo postea conditio eveniat, quia
conditio postea eveniens retrahitur
ad tempus relictis legati, agitur jam
legatarius fuisset factus dominus, et fin-
gitur mori a morte testatoris fuisse do-
minus — Et si venditio interea pro herede
facta resolvitur, quia resolutio
jure dantis resolvitur et jus accipien-
tis — Hij hypothecariam habet ideo ut
ei sit magis consultum — At sed hoc
hypotheca

1. Juxta sententiam Joëfij: tui habet
Cum in ipsa re legata, ne minime gra-
vetur heres, qui alias nec rem propri-
am auderet alienare — Habet qd le-
gatarum actionem hypothecariam con-
tra heredem, et quidem in re legato.
Sed contra hoc objicit: Nemo potest in re
sua habere hypothecam, atqui legata-
rius est dominus rei sibi legatæ, qd non po-
test in illa habere hypothecam — Joëfij
Idem dicitur si sit dominus et natura-
lis simul & si tui sit civilis et fictus do-
minus. Negat — M. Alij autem dicunt,
quod in alijs rebus heredis proprijs
habeat hypothecam, quia tui valet
fictio in casu ficto, quantum veritas in
casu vero, atqui ob verum dominium
res essent ei hypothecata, qd et ob fictum.

Et sic in illorum sententia hac obiectio
non obstat — Ratio autem potest addi, ut magis
sit legatario consultum —
diximus, quod legatarius habeat actionem
realem et personalem — Contra hoc
objicitur: Dominus non potest agere actione
personali, atque ego — Quidam si sit domi-
nus naturalis et civilis simul (si tamen sit
dominus civilis uti hic N. — et si agat ratio-
ne domini) (si agat ratione possessionis
habende N. — Instantia est in commo-
dante, deponente, ^{crediti} ~~debitore~~ pignoris, qui
sunt domini, et tamen possunt agere actione
personali ex contractu ego et legatarius —
Et non tamen personali et hypothecaria
potest mihi agere, sed mihi reali et hypo-
thecaria, et quidem ad semel, hoc enim se
compatiuntur — Reali autem et persona-
li ad semel seu cumulatim non competit

Sed tñ elective, hinc debet legata-
rius esse cautus, ut eligat commodio-
rem lege 76 § pen. de legat 2. quia
istae actiones se excludunt —

Ad finem dicis: quod istae actiones n̄
tñ habeant locum in legatis, sed n̄ in
fidei commissis particularibus, quia le-
gata sunt exequata fidei commissis.

LIBER 33^{tius}

Titulus unus

De annuis et mensuris

Legatis

Connexio: Eginus de legatis in ge-
nere — Jam sequitur: et adhuc libro
34to sequetur: de illis in specie. —

Et ratio est, quia quorundam Legatorum
sunt quidam Specialia, et ideo Specialis
Titulos desiderant. — Et primo quidem
agitur de annuis et mensuris Legatis,
annua legata dicuntur, quae in singu-
los annos alicui ab herede prestanda
relinquuntur. — Mensurae dicuntur,
quae in singulos menses relinquuntur.

i
Annum Singulare in talibus Legatis est hoc
quod tot censeantur esse legata, quot an-
ni, quot menses, quibus postea Lega-
rius supervivit. — Ita tri, quod primi
anni Legatum sit purum, et potest peti
statim post mortem testatoris. — Reli-
qua quorum cum annorum aut mensium
sunt conditionata, hoc est si talis Lega-
tarius vel primum diem tri anni se-
quentis supervivat, tunc potest

Ceterum legatum, et illud transmittit
ad heredes — si autem non supervival in-
itium anni sequentis, tunc nihil trans-
mittit ad heredem, quia non est adimpleta
conditio, si vivet — Potest in hoc videri,
an annum quid legatur v an certo
anno quid legatur juxta Versum:

Annua si debes, tunc inspicias caput anni

Anno si debes, in fine teneberis anni

Ulpianus dicitur: quod aliter preska-
beat in contractibus, quibus in he-
redi consulitur. Hoc est si quis alteri
per actum inter vivos aliquid annu-
um v menstruum promittat, quod
talis promissio sit parca et perpétua,
per consequens de rigore indistincte
transit ad heredes: Ex regula: non
tantum nobis, sed et creditoribus nostris
contrahimus —

Dixi de rigore juris, cuius ratio est
tempus: scilicet conventionales, nō ē
modus tollendi obligationem ipso iure
Ratō ratiois, quia ē facti, et obligatio ē
juris, ea autē, quae sunt facti, nō tollunt
ea, quae sunt juris, qđ — de equitate
En heres creditoris possit repelli ex cogiti-
one doli, quia conferetur esse in dolo —

3 Hic dicitur: quod annuum legatum
nō possit in perpetuum deberi, si il-
lus testator nō heredibus indefinite
prostitui voluerit, quia tunc constat
de eius voluntate — Contra nō tale
legatum potest restringi aut brevius
tempus quam ad mortem v. g. lego tibi
annuos v. mensuos 100, donec nup-
seris, donec emancipatus fueris —

4 Hic dicitur, quod si tale legatum
alicui v. Reipubl. v. Ecclesiae v.
alijs

Alij pio loco relinquatur, quod in re
gula habeatur pro perpetuo, quia tale
Corpus censetur perpetuo vivere —
Exijit Nisi tale Corpus pereat & pati-
atur aratum est — Hoc autem intel-
ligitur de proprietate legata, usus
fructus enim hunc tm duraret 100
annis — Ulterius Author re-
tit, quod talia legata s: id est annua
& mensua & certa personae relicta
morte ejus in futurum finiantur,
nisi hoc n sit additum, quia consen-
tur in vicem alimentorum esse re-
licta, atqui gō — Consistent autem
alimenta in utroque juxta versum
Lectus alienis homines, habitatio
victus, amictus
Casus testator alieni legat annu-
um quid, sed n determinat, quid,

vg dicit: Titio lego omni anno ali-
quid, et Iurij, an ei aliquid debea-
tur et quid v quantum? J Mela
I C. ultus putat, quod ei nihil debea-
tur et hoc propter incertitudinem
voluntatis — Nerva autem putat, quod
debeatur, et hoc favore ultime volun-
tatis, quae sententia mihi est equior —
Quantum autem aut quid ei debeatur,
hoc determinandum est vg si testator ex-
plicit ei solutus fuit quid dare quot
annis in vivis, tunc idem debetur.
Aliis id ex circumstantiis et quali-
tate personarum erit decidendum.

Titulus rectus
de usu et usufructu
legato

§. NB Rubrica non completa, sed debet
addi

Et habitatio, et reditu, et operis per
legatum v. fideicommissum relictis.

Connexio Eginus de uno legato Specia-
lijam sequitur de alijs pluribus lega-
tis specialibus, uti v. g. e. usufructus,
usus et habitatio, opera servorum &
de quibus hoc titulus agatur — i
Hic dicitur, quod talia legata sint man-
suras penes legatarios tam diu, quam
diu vivunt — Ex eis si Nisi fortiter
brevis tempus essent restricta v. g. ad
3 annos, tunc citius exstinguerentur
ex regula. Ad tempus concessa, eo
legato consentur negata et talis sa-
lus e. in l. 39 h. tit. ubi Maritus uxori
legavit usufructum fundi Tuscu-
lani, quam diu manserit vidua, et
dicitur usufructus per rata vota
exspirare — Ubi enim dicitur

Quod legatum ususfructus. 1° pinguis
us legato usus, quia usufructuarius
præter indigentiam potest reliquos
fructus vendere, si vero usufructus — Et
mi habitatio differt ab usu, quia usufructu-
us si potest convivores recipere, potest
vero ille, qui legatam habitationem
habet —

2. Hic dicitur, quod rei propria usufruc-
tus utiliter legatur, quia tunc am
incipit usufructus — si am legatur
usus fructus rei, quem legans in re
aliena habet, tunc inutiliter legatur,
quia tunc finitur usufructus —
proprietas am rei alienus recte le-
gatur, quia proprietas est transmissi-
bilis — Hoc am intelligitur, si tes-
tator suavit, rem esse alienam, quia
tunc censetur sponte heredem gra-
= varisse

Levis si negavit esse alienam, quia er-
rantij nullus e' consensus — Quod
am' usufructus rei alienae si valeat
Hoc probat per l. 20 (ord. delegat. ubi
dicij: si uxor patris tui testata de-
cesserit, rerum tuarum usufructum
si quem habet legare si potest, go e'

Textus expressus —

Hic dicij, quod si quis alteri legat re 3
ditum suorum bonorum in cer-
tum usum, quod hi reditus sint in
hunc usum impendendi, ut serve-
tur voluntas testatorij — Hoc am'
intelligitur, si commode in hunc
usum verti possunt — si am' com-
mode verti non possunt, tunc qui-
dem possunt commutari in aliud,
sed non nisi auctoritate Principis.

Ad usufructus in rem profanam
e legatus l. 4 de administr. rer. a civil
pertin. — si am esset legatus ad pias
causas, tunc deberet adesse auctori-
tas Pontificis juxta Clem. 2 de Relegatis
donis, et hoc ideo, ne ultima volun-
tas defraudetur — Quod probatur
per legem ibi h. Ubi casus: Aliquis
legavit pecuniam ad publica spec-
tacula s. v. g. ad Comedias: sed postea
erant comedie prohibita, et dicitur
pecunia posse ad alios usus pub-
licos converti v. g. ad fortalitia, q.
Ad finem Numeri dicit: quod hae
legata pleraque morte extinguun-
tur, uti v. g. usufructus, usus, habi-
tatio, redditus, quia redditus comparatur
usufructui, v. annuo legato, atque
go — dicitur ~~preterea~~ dicitur

Dicitur plerumque: Excipiuntur enim
opera servorum, quæ n' morte cre-
denti, sed debentis extinguuntur,
quia magis in debente considerantur.

Hic Duris: An usus fructus exting-
vatur per hoc, si usufructuarius
ingrediatur Religionem? Et videtur
dicendum, quod ita — Amo quis
talis habetur pro mortuo, at qui gō-
rban hoc mi videat per l. 56 Col. de
Eis. et Her: ubi casus: Conjuges in-
vivere pactum de lucranda dote
et donatione propter nuptias super-
stiti, et dicitur, si unus eorum in-
gredias Religionem, quod alter lu-
cretur dotem et donationem, quia
videtur civiliter mortuus, et quia
tunc cessat onus matrimony, gō
et dos debet cessare, gō et in nostro

Casu idem e' dicendum — Verius
tñ e' quod non, quia quamvis talis con-
seatur mori in civilibus /: seu in his,
quæ magis in jure consistunt /: n̄
censetur tñ mori in naturalibus /:
seu in his, quæ magis in facto con-
sistunt — Et hoc intelligitur, si in-
grediens, usufructum habuit
ab aliquo alio, et si in rebus filij.
Et iste e' unus casus questionis.
Sed ponit Alter casus: pater ha-
bet filium, filius habet peculium
adventitium — Jam scitur, quod
pater in tali peculio habeat usum
fructum, talis pater sit Monachus
et querit an per hoc amittat hunc
usufructum — Idem aliqui
quod ita, ex ratione, quia talis

Ususfructus patri competit intuitu
patris potestatis, atque talis pater
n̄ habet amplius patriam potesta-
tem go — Verius tñ ē, quod non
amittatur — quod probat per L. fin
Cod. de usufr. Ubi dicitur, quod si
pater querat usufructum per
filium v̄ dominus per servum, et
si talis filius emancipetur v̄ servus
manemittatur, quod talis pater
n̄ amittat quod filium sibi semel per
usufructum, licet amplius pa-
triam potestatem in filium eman-
cipatum n̄ habeat. Idem de servo/
go ē in nostro casu — Sed ponit
3^{tius} casus: pater habet filium, fi-
lius habet peculium adventitium,

Pater hunc filium emancipat, et
jam dicitur, quod talis pater in pro-
misiem emancipationis habeat dimi-
dum usufructum in talibus bo-
nis huius filij emancipati - Iste pu-
ter autem filius Monachus, et queritur
an in tunc tale Monasterium reti-
neat hanc medietatem? et Id quod
ita, quia talis pater adhuc vivit na-
turaliter, quod adhuc queritur monaste-
rio -

Ad finem Numeri ponis casus: filius
jam habet peculium adventitium
cujus usufructum habet pater,
iste filius filius Monachus, et queritur
an pater retineat suum usufructum
tuum? Id quod ita - Imo quia factum
filij

si debet patri deterior conditio in-
ferri - 2do quia patri jam fuit jus
quasitum aut talem usufructum,
3o ei sine suo facto ex casu super-
venienti si debet auferri -

Itic breviter dicitur: quod habita-
tio nec capitis diminutione, nec, si
vivendo amittatur, quia magis con-
sistit in facto -

Itic dicitur: quod in legatis operis ⁶
singulare sit hoc, quod haec ven-
dendo nec capitis diminutione nec
morte creditoris pereant, sed sola
morte debentis aut prescriptione
l. 2. h. tit. - Et ratio e. 1. mo, quia ma-
gis considerantur ex persona de-
bentis quam credentis - 2do quia

Consigunt in facto, et sic si consensu
citius existere, antequam pronantur
go si possunt amitti ob dictas cau-
sas — 3tio quia comparantur fun-
do si ferenti fructum, atque go li
de oper. serv. — Hinc tales opera
transcunt ad heredem Creditoris, qui
usque vivit debitor, quia ex eius per-
sona spectantur — Congruum autem
est, ut id, quod ex alterius persona
spectatur, cum eadem persona duret,
et cum eadem extinguatur, go in
tales opera cum persona servi vivunt,
et cum persona ejusdem monuantur

Tibulus Titius

De servitute legata

¶ Connexio legimus de legatis per-
vibulum

Personalium, sequitur de legatis Servi-
tutum realium seu predialium —

Uterius dicis, quod Servitus realis sit in-
dividua hoc est, quod pro parte concedi
non possit, ut si usque ad medium fun-
dum eat, et postea sistat, quia hoc ei
esset inutile — si pluribus est consti-
tuta talis Servitus, tunc ea singuli
uti possunt in Solidum — Et viceversa
si constituens moriatur et relinquat
plures heredes, tunc singuli heredes
tenentur pati cum suis hæc Servitus
constituta est ea postea uti in Soli-
dum —

Hic dicis: quod Legatum Servitutis
realis est personalis differat in hoc,
quia servitus personalis est realis tem-
poralis — hoc est, quod tunc daretur usque
ad mortem ejus, cui est concessa, nec

St. 1us

Transit ad heredes — Altera vero est
perpetua, per consequens transit
ad heredes — Et ratio est, quia personae
debetur personae, quae morte perit,
realis vero debetur praedio, quod mor-
te creditoris non perit — Hinc realis
ad tempus concedi non potest, neque
sub conditione; Et ratio est, quia ser-
vitus est qualitas, quae dum semel sub-
iuncto inest, tunc ei continuo inest,
donec per contrariam formam expel-
latur — Et hoc de rigore juris
de aequitate tri. si ad tempus con-
cederetur, iussit creditor, ea ultra
tempus uti volens, regelli ex-
ceptione doli l. 4 de servitut. 28
Servitus realis igitur transit ad heredes
des — Contra hoc Obijit lex pen.
h. tis

Ubi dicitur, quod servitus itinervis
n transeat ad heredes, atqui hoc e
realis qo. & disto. in casu legis sibi in
tini fiat in gratiam personae et n pro-
dij C. Scius N. — Casus enim legis
erat: Ubi pater filiae legavit domum,
ad quam n facile patebat transitus,
nisi per domum heredis v alium
legatariorum, et sic ex honore isti
filiae pater indulgit transitum
per domum, quoad vivet, et si n fiat
servitus vere realis, sed tni perso-
naly, v potius commoditas aliqua
eundi —

3

Hic dicitur: quod servitus servitu-
tis n datur, quia servitus e quali-
tas, qualitas am qualibet n datur,

gō nec servitus servitutis l. ii de usu
et usufr. leg. — si tñ hoc fieret, tunc tñ
de equitate talis legatarius haberet
actionem incerti contra heredem, ut
se p̄ quam diu viveret, uti patiatur
prossitā tñ cautione: quod si lega-
tarius decesseret, & capite minutus
fuerit, ut eidem restitueretur servi-
tus, et sic tñ commoditas ejus cense-
retur esse legata — Casus est si testator
fundi a uni legaret proprietatem
et heredi usufructum, et huius
usufructus usufructum si lega-
ret tertio

Titulus utrus De dote prelegata

Connexio: Egimus jam de aliquo
legatis in specie; hūc iterum sequitur

De uno scilicet de dote praelegata 1
Hic dicitur: quod mariti frequenter
soleant dotem mulieribus praelegare,
id est quasi presentem ad manus ejus
dare — Vocatur hoc in quandoque
relegare, quia tunc dos redi potius
uxori quam dari videtur — Aliqui
hoc legatum in vocant actionem do-
tis — Melius autem vocatur legatum
dotis quam actio dotis, quia legatum
debet procedere, et postea primo
actio de dote inde conungit —
Hic Quoniam posset? an possit dos pre-²
legari? Ratio dubitandi, quia dos
aliunde est uxoris res, aut sua ne-
mini legari potest? — Ideo
in quod ita, quia hoc ei potest esse
utile

Et quidem duplex, imò pluriplex in
de conjungere potest utilitas — Anna
utilitas è ratione representationis hoc
è, quòd dos pro legata statim in dis-
tincte peti possit, ubi aliaj / si neesse
legata: / statim peti non poterat, sed erat
distingvendum: si fuit in re immobili
li: / et quidem inestimato: / consti-
tuta, tunc quidem statim peti po-
tuit — si aut in re mobili v in in im-
mobili æstimato data, præcipue
aut in rebus fungibilibus, tunc
primò annuè, bimò, trimò diebus
labatur, ut è per 3 terminos, scilicet
tres æstimationes — Postea tri-
themum Justinianus in l. rem u-
nica § 4 Cod. de rei uxori. actione cor-
= rexib

Et statuit, ut dos ꝑ. in re immobili con-
sistens ꝑ. peti possit statim - In alijs vero
rebus, n. nisi post annum - Altera utili-
tas e: quod si quas expensas seu maritus
in dotem, quod hæc censeantur remissa e-
Item Quod si quæ gravia pacta doti ad-
jecta erant ꝑ. v.g. ut sumptus legentur
de ea lucranda: ꝑ. quod ea censeantur
esse cassata - Item quod donatio eius
censeatur cassata - Item quod cesset be-
neficium competentie, quod alij mari-
tus, si per divorcium sine causa eius
matrimonium solveretur -
ut valeat prolegatum doti, hic jam 3
adhuc ponuntur quedam requisiti
Uno: ut dos nedum sit redibita in vi-
vis et, quia frustra idem bis petitur -
2do ut dos existat; hinc si talis dos fato
naturali periret, tunc cessat actio,
quia n. entis n. e. qualitas, et quia interitus

Speciei nocet Creditori Speciei est — 3to
ut fuerit allata, quia quod n^o est allatum
n^{on} potest dici relegari — quod probat a^ugustinus
d. l. s. s. Mela: Ubi Casus: unus alteri
legavit 100, quae in arca sunt, et nihil
dici debere, si nihil est in arca, q^{ui}o et in
nostro casu — Hoc aut^{em} intelligitur si in
determinate legetur —

41
Hinc si quantitas exprimat^{ur} / .v.g. si ma-
ritus diceret: dotis nomine allata uxori
lego 100: / tunc t^{ibi} valebit, quamvis n^{on} sit
allata, aut forte n^{on} tanta — Et ratio est, quia
tunc censetur esse purum legatum, q^{ui}o
n^{on} requirit causam, modo hereditas sit
solvendo est. l. 12. de legat. 2. — Idem est,
si probetur fuisse determinate promiss-
a — Et hoc n^{on} procedit, quod denique
legatum dotis valeat, si eam maritus
in vivis reddidit, et sicam hereditate

de determinate reddendam leges, quia
tunc mi censetur esse simplex legatum
Sed Obijciat reddere seu relegare signi-
ficat retrò dare, atqui hic dos n potest
retrò dari s: cum jam sit semel reddita,
v n allata: qd videtur tale legatum
n valere. Et mi significat dare v do-
mare. C. secus N. juxta l. 2. de legat. 2.
Sed Obijciat: hic e falsa demonstratio, qd
n valet legatum. Et N. suppositum, qd
falsa demonstratio vitiet legatum.

Titulus 5tus

De optione legata

Connexio: Egitur de aliquot legatis
in specie, hic iterum agitur de novo
legato speciali scilicet de optione le-
gata.

Ad initium dicit Auctor, quod Optio

Olim fuerit Actus legitimus juxta
Leg. infr. de R. J. et ideo non potuit fieri
sub conditione, nec ex die, sed potius
debuit fieri pure, et quidem per ipsum
Optatarium res optanda erat, et per
hoc differebat a legato generis — Hodie
autem ab illo non differt, quia hodie factus est
Actus privatus, et admittit conditionem
et diem — Et potest non fieri per alium
sicut et de testamento legiti —

A Hic dicitur: quod Verba optionis fuerint
usitata hæc: vg Titi optato tibi unum
equum et eligito tibi ex — Et talis lega-
tarius potuit sibi eligere rem optimam
sed debuit relinqui in rebus Testatoris
propriis et non in alienis, quia in rebus
alienis non datur Optio — Potest ergo Legatus
optione eligi res optima — Contra hoc
Obijciunt Lex fin. Si Cuius l. cum de Legatis

Ubi dicitur, quod talis legatarius n̄ possit
eligere optimum, q̄o male diximus, quod
ita. *§. disto. in cap. legis C. de iud. n.* —

Casus legis erat: ubi optio à testatore fuit
in Stianum personam collata. *§. vñ in Titium,*
ut ille eligat. §. et ille fuit impeditus *u*
plane mortuus, et sic n̄ potuit eligere, et
ideo *§. nō tale legatum concidat. §. statu-*
tum ē, ut legatarius ipse eligat, n̄ am̄ op-
timum. §. quia aliunde de rigore debe-
ret carere legato. §. sed medicere —

Hic dicitur, quod legatum optionis 2
pinguius sit legato generis, quia opta-
tarius potest eligere rem optimam, alter-
am tñi mediocrem; quod speciale ē
contra regulam, quæ dicit: Quod in debito
generali aut alternatim electio sit
debitoris — Et ratio ē, quia hæc regula
tñi habet locum in contractibus, n̄ am̄

In ultima Voluntate — Et insuper debeant res esse plures, ut possit eligere mediocrem — Nunc si tñ essent duæ, tunc deberet esse contentus re inferiore juxta l. 34 de legat. i Ubi id ipsum dicitur, ut intus —

3 Viximus, quod legata re in genere ipse legatarius possit eligere, sed rem mediocrem — Hoc autem intelligitur: si ei res relicta fuerit per vindicationem — si rem relicta esset per damnationem, tunc electio esset heredis, sed æque heres debet eligere rem mediocrem — Et hoc ex conjectura Voluntatis, quod denique Testator verba dirigendo in heredem censeatur heredi reliquisse legatam electionem — si autem ea direxit in legatarium, tunc eam censeatur reliquisse legatario —

4 Et sic conciliantur leges scilicet l. lex

Lex 3^{ya} de servitut et l. 26 de servitut
inst. prod., quarum prior attribuit elec-
tionem heredi, quia loquitur de legato
per damnationem relicto, altera autem
eandem attribuit legatario, quia loquitur
de legato per vindicationem relicto —

Uterius dicitur: quod si v.g. Testator alicui
legavit servum Lampadium, et si sunt
plures servi Lampadii, quod electio sit
heredis, quia ille melius conjetur scire
de quonam testator senserit —

Diximus Num. 2do, quod legatum op-
tionis pingvius sit legato generis in hoc,
quod primus possit eligere rem optimam,
alter autem mediocri debeat esse con-
tenty — Contra iterum legatum ge-
neris pingvius esset legato optionis in
hoc, quod legatum generis transmittat
ad heredem, nisi legatarius ante

Electionem moreretur, legatum autem op-
tionis non transmittatur, nisi ipse Optaba-
rius rem elegisset — Dysparitas erat:
quia Optatario suberat conditio, si ipse
elegenst, quod si non elegit, tunc deficiebat
conditio, quod nihil transmittatur ad here-
dem — In legatario vero ista conditio non sub-
erat — Quarta id tamen fuit emendatum,
et statutum in l. siq. si sod. commun. de
legat. ut et heres tali casu possit eligere,
non autem optimum, sed mediocre — Item hoc
ibi est decursum, quod si plures essent dicti
casu: heredes, aut si pluribus esset lega-
ta optio, et si dissenterent in optando,
ut res sorti committatur, et non possunt com-
promittere in unum —

6
Hic dicitur: quod si unus esset legatus Optio
seruonem ex multis, quod tamen heres possint

Eligere, quos vult, quia homo frugi debet
tribus esse contentus L. Divus j. h. t. f.

9
An dicitur, quod Optio debeat fieri post
aditam hereditatem, et si ante illam,
quia si heres si adiret, tunc concideret
testamentum qd et legata, qd et Optio—
Ulpianus dicitur: Quod si semel facta
sit optio, quod amplius mutari non possit,
quia talis sibi esset contrarius — Et hoc
in regula: Casus tri excipiuntur: ubi fac-
ta semel electio non de novo potest fieri, si
subsit aliqua causa v. g. immo si fiat elec-
tio circa rem aliam, quam relicta. Sed v. g.
si res relicta sit aliena et evincatur, quia
testator censetur sensisse de rebus suis —
Aut si non erant omnes res ostense lega-
tario, quia tunc heres esset in dolo L. 2.
§ 3 et 4to et lege de h. t. f.

Titulus 6tus
De Tritico, Vino et oleo
Legato

Connexio e, ut in prioribus Titulis, quod
denique egerimus de aliquot Legatis in
specie. Jam iterum sequitur de aliquibus
legatis in specie, uti e Triticum, Vinum,
oleum, quae ⁱⁿ possunt legari —

N Nomine Tritici venit tñ illud Triticum
quod e excussum, si vero illud, quod e in cal-
amis —

A Hic dicitur: quod vini legati nomine ve-
niant omne vinum, quod ex vinea nasam
e, modo permanserit vinum — Hic vini
nomine si venit acetum, quia Acetum n e
vinum — Exipit Nisi palerfamilide,

Tesbator illud habuerit loco vini. Exipit
Ulerius dicitur, quod vini nomine si ve-
niant

Citrus seu crevisia id est liquor ex aqua et
hordeo expressus — Nec vinum Cistone-
um id est tale Vinum, quod ex pomis ca-
toniis seu misurariis est expressum. Rutilianum
quia tunc est sicut vinum, et potius vo-
catur liquor quam xest-troced —

Hic dicitur: quod legato vino in deservi-²
nate vinum debeat omne, quod defun-
tus habuit tempore mortis, quia censetur
testator omne legasse — Imo et vasa et
cacti legato vino, debentur, quia cen-
sentur esse accessiona — Volia autem debentur,
quia comparantur quodammodo
rei immobili L. 2 § i. l. b. § pen. h. tit.

Si autem sit certa quantitas expressa, tunc
illa quantitas debetur et non ultra, sive
vinum habuerit sive non — Si autem vino
non habuit nec quantitas exprimitur,
tunc nihil debetur — Idem est de alijs
rebus

Excepitur tñ, ubi legatā certā quantitatē
alicujus rei nihil debetur, si tale legatum
impossibilitatem contineat, v.g. si testator
diceret: lego Titio centum modios tritici
qui modius quisque 100 libras continet,
quia n̄ dantur tales modij — Quæ dicta
sunt de uno, possunt n̄ applicari alteri
et Titio — Alij dicunt, quod ita quia ipse
conditio sit stulta.

Tibulus ytmus De fundo instructo vel instrumento legato

Connexio vlt̄ antē: Egimus de aliquo
legatis in specie — Jam iterum sequitur
de aliquo in specie, scilicet de fundo in-
structo v. de instrumento legato, quia
hoc legatum n̄ aliquid speciale habet
Instrumentum hīc definitur, quod sit
comparatus rerum diutius mansuraru

Mansurarum, sine quibus exerceri ne-
quit possessio v fundus v agricultura
lege 52 h. l. f. — Varia aut sunt instru-
mentorum genera v. g. villarum, agrorum,
domuum, tabernarum, artificionum &c
Hic aut intelligitur de instrumentis
fundorum —

Hic dicitur: Quod legatum fundi instru-
ti sit pingvius legato cum instrumen-
tis relicto, quia legato fundo cum in-
strumentis, tm debentur instrumen-
ta ordinaria, quoad quotidianam cul-
turam sunt necessaria, altero casu
aut debentur in instrumenta extra-
ordinaria, quae denique provisiona-
liter asservantur —

Hic dicitur: quod instrumentum fun-
di sit accessionum, per consequens si
fundus legatur, et si postea alienetur

Tunc censetur revocatum legatum
fundi, tanquam principale, et ideo
censetur revocatum legatum instrumen-
torum tanquam ei acceptorium, quod
revocato principali revocatur in accepto-
rium L. i. h. tit. — Sed Obij. tñ hic
censetur esse duo legata, qđ revocato
uno n̄ censetur esse revocatum alterum.
Et dicto. censetur esse duo legata, quo-
rum utramque ē principale. N. quo-
rum unum ē principale, et alterum
acceptorium. —

4 Casus Numeri est. Testator dicit: Titio
lego fundum instructum, fundus pe-
rit aut alienatur et si Iuris an sal-
tem legatario debeantur instrumenta.
Et Textus sunt contrarii. L. 5. h. tit. dicit
quod ita — Contra S. ii. q. Instit. de le-
gato dicit quod non — Combinatio est quod

Requiritur sint fundorum Instrumenta
scilicet ordinaria et extraordinaria — Ordinaria sunt, quae ad quotidianam
culturam applicantur. / *Ein
Befehl.* / Extraordinaria sunt, quae
provisionaliter asservantur. / *Es
gibt nicht allein, was Inrent ist.* —
Ordinaria si debentur, quia sunt
accessoria — Extraordinaria debentur,
quia habentur pro principalibus —

Titulus 8vus

De peculio legato

Primum de aliquo legato in specie
hic iterum sequitur de aliquo legato
in specie scilicet de peculio legato —
Peculium definitur ut intus — *Ute* —
rius dicitur, quod peculium tenon sit
accessorium scilicet per legem pro verba.

Hinc si servus et peculium legatur, et
si servus alienetur, manumittatur, au-
moriatur, tunc adhuc debetur peculium
quia habetur pro principali quod verba
accipit accessorium naturam. Hoc autem inte-
ligitur: si Testator ulatur verbo lij Et
si autem tribatur verbo cum v.g. si autem servus
cum peculio legaretur, et si servus revoc-
retur et tunc non periret peculium, qui
ei tali casu utroque modo esset accessorium

2
Casus: servus ordinarius habet peculi-
um, et in peculio non habet servos Vicarios
Dominus hunc servum ^{ordi} ~~ordinarium~~ unum
cum istis servis Vicariis legat alium, et pro-
pterea istum servum ordinarium alienat
et ducit, an saltem debeantur servi
Vicarij et quod ita, quia quamvis
sint accessorij servo ordinario verbis, non
sunt tamen ei accessorij per naturam, quia
servus servo seu homo homini non est accesso-
rius.

Si autem si ancilla cum partu legatur, et
si ancilla pereat, tunc tamen debetur par-
tus ex eadem ratione l. 3 h. tit. si autem ser-
vus cum peculio legatur, et si servus pe-
reat, tunc non censetur extinctum esse
peculium, quia tunc peculium utroque
modo servo esset accessorium — Et imo
ipsi servi Vicarii qui sunt in tali pe-
culio, tali casu revocati viderentur,
quamvis alias natura peculio non sint
accessorii — Et ratio est, quia tunc non con-
siderantur ut heredes, sed ut augmentum
peculij, atque ideo, et quia revocato ex-
presso, non revocatur tacitum, et sic in-
telligendus § ancilla in Institutus de legat.
ubi dicitur, quod tali casu ademptio
peculij noceat legatario — si autem leges
servus et peculium, tunc revocato servo
debitur peculium, quia habetur pro
principali per Verba seu per Legem —

Uterius dicitur, quod legato peculio
conferatur legatum id esse, quod servus
mino debet, quia hoc consetur esse disti-
-tum a peculio. Si uero ex definitione app-
-ret: / gō - Excipitur Nisi dominus tale
bitum expresse remittat l. 68 i h tēf -

3 Hic dicit: quod dies relictis servo peculij
cedat, nisi post aditam hereditatem.

Hinc quod interea accedit, hoc ipse pec-
: lio ejusq' legatario cedit, et quidem totum
undeunque proveniat - Hoc am / p

dixi. / intelligitur, si servo fuit relictum
legatum - Et ratio ē, quia ante aditionem

Servo nō cedit dies libertatis, gō nec pecu-
: lium - Et ratio ē, quia alias servus ille

acquireret heredi - Servus ē si extraneus
sit relictum, hoc em si habeat causam

de proterito adhuc cedit ipse legatario
alias cedit nō sed heredi - De quo latius d

Ad titulum Quando dies legatorum
~~cedat~~ et fideicommissionem cedat, sequetur,
legantur Instituta.

Titulus gnus De penu legata

Connexio: Egimus de multis legatis speci-
alibus; hui iterum sequitur de uno sci-
licet de penu legata, ubi simul duas,

Quid sit penus:

Hic dicitur, quod si penus stricte seu pro-¹
prie accipiat, quod per illam tria intel-
ligantur illa cibaria, quae in usum diu-
tiniorem penitus absconduntur, quae
denique non solent quotidie apponi, uti v.g.
sunt peragones, carnes fumatae, lardum &c.
Laxe autem seu improprie sumpta signifi-
cat omne id, quod ad quotidianum u-
sum pertinet uti huius, uti v.g. sunt pisa

Farina, butyrum, ligna, carbones, fomes,
Item penus nomine m'veniunt Vasa, in
quibus penus continetur, nisi forte jam
contentum sit consumptum, tunc m'
vasa amplius n' deberentur tanquam
continentia —

2 Casus: Testator alicui legat penum certo
die dandam, et in casum morae loco pe-
nūs adiicit poenam v.g. 100 florenorum,
hæc est morosus et Lucius, an se possit li-
berare dando penum si forte minus of-
ferat quam 100, v. an teneatur dare pe-
nam? Quid se possit liberare dando
penum, quia sola penus est in obligatione
usque ad moram, post moram am' primo
est in petitione ipsa quantitas — Et ratio est
quia penus est legatum principale, poe-
na am' tui censetur legata in subsidium

gō se potest liberare dando penum—

Potest gō heres usque ad litem dare, quod
vult, post litem am' praeiudicari debet dare
in quod legatarius petit, et hoc in pro-
nam retardationis—

Titulus iomus De suppellectile legata

Connexio: Eginus de multis legatis pre-
cibus, hic adhuc sequitur de uno le-
gato speciali subiect de suppellectile le-
gata—

Suppelles derivatur a' sub- et pellibus, ⁱ
eo quod olim utensilia, quibus ad usum
quotidianum opus est, solerent vehi
sub pellibus, id e' in curribus pelle
cinctis, quod praeiudicari faciebant legati,
Sicut et hodie fit quod bellicos merca-
tores Mercatorum hanc — ~~long~~

Definitur Suppellex, quod sit Instrumen-
tum quoddam patrisfamilias rerum ad
quotidianum usum paratarum,
cadens in aliam speciem v.g. ad penum
ad argentum, ad vestem, ad ornamen-
tum, ad instrumentum fundorum &c.

2 Hic jam referuntur quoddam, quae
Suppellectilem pertinent, uti v.g. sunt
Subsellia, lecti, cultro, reds, tecta, fa-
ces, lavacra seu agriminalia, pelves,
olae Subella, cochlearia, orbes &c.
Imo in vasa aurea, aut argentea eius
nomine veniunt — N. si vilipensior
auri & argenti ea pro Suppellectile re-
putaret juxta l. 3 in fine h. l. — alia
olim non pertinebant ad Suppellectilem
sed quousque Aurum et argentum fuit
rarum, quia habebantur pro re immo-
bili-

Dixi si cadens in aliam speciem —
Hinc Syntesis /: cervices /: Suppellebilis
nomine si venit, quia constituit aliam
speciem — Nec tapetes, quia spectant
ad ornamenta — Nec instrumenta opi-
ficum ex eadem ratione — Nec esculenta
aut poculenta ex eadem ratione //

LIBER 34us

De alimentis, et cibarijs Legatis

Connexio: Egitur de multis Legatis in
specie, in quibus quaedam sunt Specia-
lia, quia am circa alimenta Legata ad-
huc sunt Specialiora quaedam, ideo
de illis singulari libro agitur —

Ad initium dicit Auctor, quod alimenta

Possint relinqui et ab herede et a legatario, et in quibus haeres ea tenetur prestare. Imò et fidei p. 2 si h. t. et hoc favore alim. mentorum —

j. Hic dicitur Quod alimentorum nomine veniat omne id, sine quo corpus alii non potest, uti v. g. sunt cibaria et potus, vestitus seu amictus, habitatio et lectus juxta Verbum

Lectus alunt homines, habitatio victus amictus

Sed Insuper. An alimentorum nomine in veniat aqua, anq. sit prestanda? Et disto si solet emi: uti Venetijs, tunc ita quia in e. necessaria corpori, alia non, quia illa potest haberi gratis —

2. Hic dicitur, quod Legatum alimentorum pinguius sit legato cibariarum v. d. ar. orum, quia sub his legatis tñ consetur cibis et potus esse legatus, si vero amictus, aut habitatio, legatis vero alimentis in ista debentur —

~~Sed Quæritur~~ An alimentorum nomine
Ulteriori dicitur, quod inter legata ali-
menta et inter legatam educationem n-
sit differentia, quia talis æque cenpe-
tur esse rogatus, ut præstet ea, quibus
corpus alitur - Nisi forte ratione disci-
pline -

Atque dicitur, quod si legentur alimen-³
ta indeterminate, id est sine expressio-
ne quantitatis, quod tunc quantitas
eorum determinanda sit ex conjecturis
et circumstantiis - Vg. Annis quantum
forte aliis Testator huic alimentan-
do in vivis quot annis dare solitus sit -
v quantum alijs ejusmodi homini-
bus alimentandis ab eodem Testatore
decretum sit - v juxta facultates
defuncti v juxta affectionem, quæ de-
functus in eum ferebatur - v ex con-
ditione ipsius alimentandi -

Nec hic incertitudo vitia legatum
quia hoc & speciale favore alimentorum
quia possunt determinari per judi-
cem lege per. h. tit.

Ad finem Numeri ponitur casus: Tes-
tator alium legat alimenta magna,
in securitatem eorum hypothecatus
est fundus, sed fundus tamen non offert, quanto
sunt alimenta, aut si semper et quousque
an heredes teneatur residuum supplere.
Et quod ita quia legatum alimen-
torum est quid principale; ista autem hypo-
thecatio tamen est quid accessorium,
non debet aut principali prejudicari
per accessorium § 1. in h. tit.

4. Hic jam ponuntur quaedam specia-
lia legatorum alimentorum. Primo
quod alimenta non possint incapaci
relinqui seu legari, non damnato ad me-
:talem

Quamvis talis dominum n. habeat, et
hoc ex humanitate lege 3 ult. int.

Et si ei pro priori, adhuc quam capaci
erant relicta, tunc per supervenientem
condemnationem n. perimuntur. l. ii
h. t. q. uod m. e. speciale — 2do quia
si relicta erant usque ad pubertatem,
quod h. u. intelligatur plena pubertas,
id e. 18 anni, respectu maris alimen-
tandi, et 14 respectu foemine, et hoc
intuitu pietatis —

Ad finem Numeri dicitur, quod ali-
menta simpliciter relicta conseqantur
ad diem vite relicta, quia indefinita
aequivaleret universali —

3^{ti}um speciale e. quod super alimen-
tarij testamento relictis n. liceat fran-
gare, nisi cum consensu Praetoris, aut

Causa cognita l. 8. Super. de transact.
Et ratio est, ne forte legatarius per hoc ali-
- quod detrimentum patiatur, quod
esset contra mentem Testatoris. Hoc
intelligitur de alimentis futuris.
Super preteritis enim valet transac-
- tio, quia in preteritum nemo est alien-
- : dus lege 8. Cod. de transact. — Super
futuris alimentis quod si licet transigere
Et hoc in regula — Excipitur, ubi est
Super illis licet transigere, si per hoc
melior conditio fieret ipsius alimen-
- : tandi, ut legatum ad semel dan-
- : dum, distribuatur per menses, quia
hoc est ei securius, quia posset omnia
ad semel prodigere, et postea nihil ha-
- : beret — Et sic succedit regula: quod
in favorem est introductum, si debet

Retorqueri in odium —

Titulus 2us

De auro et argento
Legato —

Connexio: Circa aurum et argentum

Legatum in sunt quaedam specialia,

hinc de illo —

Hic dicitur, quod auro v argento legato

contineatur omne aurum v argentum,

quod Testator reliquit, sive sit factum

quod denique habet certam speciem,

uti sunt annuli, Vasa, torques et si

infectum, quod adhuc in rudi massa

est seu lamina — Legata in pecunia,

quia pecunia si consideratur juxta

quantitatem, sed juxta Valorem, et

ides pecunia transit in aliam speci-

em —

Hic dicitur: Quod legato auro vel

Argento in debeantur gemmae auro
inclusae, quia ei consentur esse accesso-
ria, atqui go — Hoc autem intelligitur
si juxta Instituta: si gemma auri or-
nandi causa inclusa est, tunc enim esset
loco accessorij — seu esset si aurum or-
nanda gemma causa esset adjunctum
quia tunc aurum esset accessorium,
et gemma esset quid principale —
Uterumque dicitur, quod legato auro & in
debeantur emblemata aurea & quia
tunc aurum in esset quid principale
de pecunia jam est dictum —

3 Hic dicitur: quod legato auro facto tunc
debeatur aurum factum, et si in spec-
tum, quia haec species sunt sibi oppositae
et distinctae — si tunc jam coepit
sibi fieri seu celari, aut saltem desit
natum fieri seu celari, tunc in venit

Nomine auri, quia tunc cognatum ha-
betur pro completo, et destinatum ad
colandum habetur pro colato — quod
probat argumentum l. 65 § ornatrici-
bus de legal. 2. Ubi dicitur, quod leg-
atis ancillis ornatricibus in debeantur
ancillae tirocinium. Subeuntes, quod in
legato auro facto, debetur aurum in
ceptum & destinatum est. At si sit pro-
prium Testatoris — Depositem auri
in Testatori auro legato non venit, quia
non est Testatoris —

Hic dicitur: quod mundo muliebile, ⁴
legato §. gressum. Venial omne id,
per quod mulier fit mendior, uti
sunt specula, unguenta, vasa unguen-
taria, balnearia, cerussa, Stibium &c.
Exiguntur in illa unguenta, quae

Propter valetudinem afferuntur.
5 Medicina si veniat nomine mundi.
Hic dicitur: quod legatij ornamentij
mulieribus censeatur legatum omne
id, per quod foemina sit ornatior,
quod denique ad nullam aliam rem
sunt parata, quam ad corpus orna-
dum uti v.g. sunt in aures, annuli
si signatorij, armillae, vittae, parochiae.
B. Hic dicitur: quod legata vestes, lega-
to vestimento: haec enim sunt idem
veniat omne id, quod corpus tegit,
sive id sit factum ex lana, sive ex lino,
sive ex pelle, sive ex cassidio, sive ex
combue sive undeunque, sive
id sit factum induendi causa, id est
vestes immediatas corporis, uti sunt tri-
bualia, indusia — sive praecingon-
di, uti sunt Gons, torques, baltea &c.

Sive amittendi, uti sunt vestes exte-
riores, chlamides, pallia, Ro. Kelor, pel-
licia & — sive internendi uti v. g. sunt
lin. camina — sive injiciendi uti
v. g. sunt fustes, gausacia — sive in-
tubandi uti v. g. sunt culcitres, pul-
vinaria & quia hae omnia sunt ac-
cessoria corpori, et vestium loco ha-
bentur —

Ad finem dicitur: quod illa, quae par-
tim pertinent ad ornamenta et par-
tim ad vestes, quod tri potius nomine
vestium veniant uti v. g. sunt pellicia
exteriora d. l. 26 h. l. — quia si om-
nes propter ornatum, sed multi in
propter decentiam ipsi utuntur quan-
doque talibus —
Ad finem extra Authorem notari potest,

Quod legatij S. Natus tñ debentur
ista statua, qua n sunt fixe, quæ am
sunt fixe domibus, he n deberentur,
quia sunt domuum accessoria

Titulus 3us De liberatione legata

Connexio: Egrines de multis legatis
Specie; item sequitur de aliquo leg
ato in specie scilicet de liberatione
Legata

i
Hic Numerus potest proponi per que
tionem, an denique liberatio possit
legari? Ræo dubitandi, quia quod
teneor. v. g. 100. hoc e adhuc meum, per
sequam solvam, res aut sua nemini
potest legari go. 8. Idetur tñ, quod
ita, quia hoc legatario n e utile go.
reto quia quod teneor e, æsi meum

Non esset, quia alter contra me habet
actionem, et hic quadrat regula; qui
actionem habet, rem ipsam habere cen-
setur, et quia n'tam censetur esse legata
ipsa pecunia debita quam liberatio
a necessitate solvendi - n't liberatur am
talis legatarius tali casu ipso jure: quia
Legatum n'e' modus tollendi obligatio-
nem ipso jure: sed t'm' que executionis,
quia heres petendo et esset in dolo -
si am vult, ut liberetur ipso jure, tunc
deberet petere heredem, ut acceptum
ferat debitum, et tunc liberaretur
per acceptilationem ipso jure - potest
in ea de causa adire judicem, et offici-
um ejus implorare, ut liberetur ipso
jure -

Hic dicitur, quod Legatum liberationis²
n't t'm' profit' ipso legatario, sed in ejus heredi

Si liberatio facta fuit indefinita, quae
propositio indefinita aequivalens univer
sali — Si autem liberationem tamen direxit
sed testator ad personam debitoris, tunc
haec non liberaretur, quia tamen tam co
setur liberatio legata, sed tamen potius
latio solvendi —

3 Hic dicitur, quod legatum liberatio
nis mihi utile vel fidejussori, si fidejussor
ab herede testatoris conveniretur, et
potest ei opponere in testamento esse re
lictam ipsi debitori liberationem — Et
ratio est, quia liberato eo, qui principaliter
fuit obligatus, liberatur mihi ille, qui
tamen accessorie fuit obligatus — Secus
si fidejussor tamen liberaretur et h. l. 2. h.
quia remissa actione accessoria non cen
setur esse remissa actio principalis
ty —

4 Casus aliquis ab altero accipit multa

Mutuum, et dat illi pignus, iste Creditor
testatur, et istud pignus remitti debitori
et Quæris, an debitor sit liberatus à debito
Et Q. quod n, quia tale legatum potest
habere alium exitum et effectum, aliamque
utilitatem /: quamvis n' dicatur esse remis-
sum debitum /: scilicet hanc, quod sit dif-
solubum pignus, et quod licite possit vendi,
gò n' e' opus, ut dicatur esse legata libera-
tio — Excipit Nisi aliud pateat ex adjunc-
tis, v. g. si Testator adderet: lego ei pignus,
quia suo, quod illud n' possit exfoltere,
tunc omnino liberaretur m' a' debito,
et hoc vi adjunctorum — Sed potest ob-
iici: Reddito aut legato chirographo
censetur m' remissum esse debitum, gò e'
hic Q. disparitas e' ima quia pignus
censetur debito esse accessorium, in chyro-
grapho aut censetur principaliter conti-
neri debitum, gò — nota quia chirogra-
= phum

Alias nihil quereretur, si n̄ censeretur
remissum esse debitum, remissio verò pri-
oris verò habet alium effectum scilicet
hunc, quòd talis debitor possit liberè
et licite tale pignus vendere, cui placeat;

90

Titulus 4tus De adimendis et transferendis legatis

Connexio: Eginus de relinquendis le-
gatis, sequitur de transferendis legatis.

Hic dicitur: quòd effectus legatorum
est obligatio de ijs solvendis: / duret tam-
diu, quam diu durat voluntas testato-
ris; Hinc si voluntas ejus deficiat, tunc
m̄ defuit legatum — Potest aut̄ vo-
luntas testatoris deficere variè — n̄m
si exstinguatur res legata, v.g. si pereat, et
quidem sine culpa heredis, tunc m̄ pe-
rit

Legatum, ex regula. Interitus Speciei no-
cet creditori Speciei, et liberat debitorem
Speciei — 2do quia res devenit in casum,
a quo n̄ potest inchoari —
Dixi, sine culpa heredis, quia si esset in
culpa lata aut levi, & in mora, tunc no-
ceret heredi, quia culpa culposi, mora
nocet moroso, et quia facto alterius al-
teri n̄ debet fieri injuria — Hoc aut̄
intelligitur de re in Specie legata, quia
interitus Speciei est — ut dictum —
seu is ē, si res in genere legata periret,
quia genus nunquam perit — Nisi forte
a centum locum esset coarctatum —
2to hoc intelligitur de interitu rei
totius; si enim pars tm̄ periret, tunc
pars reglans adhuc deberetur, quia
legato toto censetur legato singulae
partes est —

2 Hic ponitur retus modus, quo exting-
uitur legatum, scilicet tunc, quando le-
gatus rem legatam aliunde con-
sequitur et quidem ex causa lucrativa.
Primo: quia ³ huc causa lucrativa in u-
nam eandem rem et personam concu-
rere directe non possunt — retio quia id
frustra petitur, quod jam habetur, abqui-
ro — 3tio quia res devenit in casum
a quo non potest inchoari — secus esset si
eam acquireret ex causa onerosa —

3 Hic dicitur, quod si legatarius moriatur
ante Testatorem, quod tunc non cessat
legatum — Et ratio est, quia testator tunc
legatario bene facere voluit, et non erga
heredi — ratio quia legatario tunc non
cessat dies, ergo nihil potuit trans-
mittere ad heredem —

Uterius dicitur, quod si legatarius re-
pudiet legatum, quod in nihil transmi-
tat ad heredem, quia ipse nihil habet,
et n̄ potest eum amplius pervenire, quia
heres semel fuit ab obligatione sua
liberatus, et sic in illam n̄ debet amplius
inritus incidere —

Eximus de extinctione legatorum, quae
fit sine facto testatoris, sequitur de
ademptione, quae fit per declarationem
voluntatis — 4

Hic dicitur: quod in quandoque achi-
matur legatum, si postea Testator id
deberi noluerit, id est si Testator illud re-
vocaverit, sive expresse: ut si in sociis
dicat, revoco: — sive tacite, quod potest
fieri varie — Imo per supervenientes
inimicitias graves, quia tunc cessat vo-
luntas, q̄ et legatum —

Dixi graves: hinc levis offensa n' sufficit,
quia quandoque aliqui stultè indignan-
tur — Revocatur gò legatum per ini-
micitias graves — Excipit Nisi interve-
niat reconciliatio et — quia tunc cessat
causa gò et effectus —

2do adimitur legatum per defectum
conditionis adjectae, quia in censetur
cessare voluntas, et quia deficiente
conditione cessat conditionalium
legatum relictum si. Sub modo, et si
modo contraveniatur, tunc debet re-
stitui legatum, et potest repeti con-
ditione causâ datâ, causâ n' servatâ,
quia n' e' satisfactum voluntati testa-
toris —

3^{tio} adimitur legatum per volunta-
riam rei legate alienationem, hoc e'

Quando testator sine ulla necessitate ta-
lem rem alienet, quia nō censetur desi-
cere voluntas testatoris, v. g. si eam vendat
v. donec eb — Et hoc procedit, nisi dona-
tio nō valeat, v. g. si maritus rem tertio le-
gatam donaret uxori, quia nō censetur
revocata voluntas, et quia quando ac-
tus nō valet, ius agitur, solet valere, ut va-
lere potest —

Diximus quod per voluntariam rei leg- 7
ate alienationem cesset legatum — Et
hoc procedit, nisi testator talem rem
denuo redimat v. nanciscatur, quia
sola redemptio nō facit novum legatum —
Exquir: Nisi Testator rem redimeret
animo renovandi legatum est quod nō
presumitur, sed probandum esset a le-
gatario, quia alleganti incumbit pro-
batio —

Diximus quod per alienationem rei 8

Dei legata voluntariam percat lega-
tum, et quod si reconvalescat, nisi talis res
iterum redimatur — contra hoc Obi-
tur L. 9 §. 50 de hered instib Ubi Casus.

Testator scripsit servum suum liberum
et heredem, et eum postea alienavit,
et iterum eum redemit, et diutius liber-
tas sibi semel adempta. / reconvalescere, et
quod talis servus sit testatori heres neces-
sarius, quod in debet reconvalescere aliud
legatum. Et Disparitas est, quia hoc est
speciale. Immo ne testator decedat in tes-
tatur — 2do quia satis est, quod talis ser-
vus fuerit duplici tempore in dominica
potestate scilicet et tempore conditi tes-
tamenti et tempore mortis et residui
tempus non curatur — Immo quamvis ser-
vus non esset simul heres institutus, ^{sed}

Im ei relinquatur libertas, et si alienetur
et redimatur, tunc tñ fiet liber, et
hoc favore libertatis — Et hoc procedit,
nisi hereditate jacente talis servus ite-
rum fiat servus hereditarius — pro
quo casus: Testator servo suo legat liber-
tatem, et postea eum alienat non pa-
cto legis commissoris ad certum tempus,
et emptor n̄ solvit in tempore, mortuo
testatore, tunc iste servus, herede delibe-
rante ꝑ: Ubi dicitur hereditas jacere ꝑ
revertitur ad hereditatem, et tñ fiet liber,
quia hereditas jacens representat de-
functum, et sic censetur defuncti fu-
isse — Et hoc procedit, nisi tali servo
tali casu una cum libertate aliquod
legatum fuisset relictum et tunc tñ
fiet liber, et ~~re~~ legatum accipit. Et ratio e'

Quia legatum se tunc in habet accep-
: sione; et sic reconvalescente principali cen-
setur in reconvalescere accessorium
si autem servus tertio legatur et alienetur
et redimatur, tunc sicut diximus si re-
convalescit legatum, quia hic si militat
favor libertatis —

9 Obijciunt etiam contra prius dicta lex servus
legatus 27 h. tit. Ubi dicitur, quod si
servus legatus alienetur, quod possit va-
lere legatum, quod male diximus, quod
et distinguitur: potest valere in hypothese,
quod testator servum ideo redimat,
quod velit eum esse legatum. Con-: et
tunc simul aliud legatum, quod cum
si servo fuit relictum reconvalescit. si
non appareat de illa voluntate. N. —
Quae distinctio probatur ex eo, quia

Textus n̄ dicit, quod valeat, sed quod pos-
sit valere, gō ipso Jure n̄ valet —

Capus: Testator servum suum alium le- 10
gat, et postea eum manumittit, et per
actionem ingrati eum iterum restra-
hit in servitutem, et Queris an recon-
valescat legatum? et Quod n̄ — imō
quia censetur esse novus homo — utō
quia obligatio semel valide extincta
fuit, gō n̄ debet sine novo facto recon-
valescere — sed Obijit, lex si chorū 79
in fin de legat. 3 ubi Colpus dicit,
quod ita, quod denique reconvalet-
ret tale legatum, gō male diximus,
quod n̄ reconvalescat — Et imō Et hoc
ibi dicit decisivē N. dicitur relativē &
hinc Pauli sententia probatur, qui
dicit contrarium — Et utō si

Si appareat de nova voluntate C. si n. ap-
pareat. N. —

Ad finem Numeri dicitur, quod dicta
de toto n. censeantur dicta de parte
Hinc si Testator totum fundum legat
et partem ejus voluntarie alienet,
tunc tñ hæc pars censebitur esse resona-
ta et altera pars adhuc debetur et
dicta ratione —

ii Viximus quod per voluntariam rei
Legate alienationem censebatur ademp-
tum legatum — si am' alienatio sit ne-
cessaria, tunc n. censebitur ademptum,
quia inclusio unius e' exclusio alteri-
us — Censebitur am' necessaria si tes-
tator id debeat facere necessitate pres-
suy, præcipue ob res familiares salvan-
das

Et hoc in procedit, et tanto magis, si tes-
tator tali casu ex tali causa latem-
rem oppignoraret, tunc in n' censetur
revocatum esse legatum. Anno quia
in esset alienatio: id est via ad alienan-
dum necessaria — et dicitur quia oppig-
norans manet adhuc rei oppignoratae
dominus, et potest eam revocare, si
solvat —

Hic dicitur quod legatum in censetur ¹²
revocatum esse, si res legata dissol-
vatur, destruaturs aut mutetur.
Nō in dignius, v.g. si dominus ex servo
legato: qui fuit tunc opifex: faci-
at artificem, quia censetur esse no-
vus homo scilicet moraliter. Sicut
est contra, hoc est si ex servo legato ar-
tifice fieret opifex, tunc n' censetur

Revocatum legatum, quia talis servus
per hoc n' efficitur dignior, qd cen-
setur idem manere, qui ante l. bi de
legato servus -

13 Quod si cui legatur navis v domus, et si
talis domus v navis destruat^{ur} v dissipat^{ur}
vatur ex voluntate testatoris, quod nihil
inde debeatur nequidem materia illi-
us, quia censetur esse revocata volun-
tas illius - Et hoc procedit: nisi talis
domus v talis navis ex iisdem materia-
libus solvatur denuo construatur, secus
e' in aurea, quia sufficit semel muta-
ta fuisse voluntatem, quae n' reviviscit,
nisi de novo repetatur, quia censetur
ea alia numero navis - Si m' legato
lena n' debetur pannus inde factus,
quia m' censetur mutata voluntas -

14 Sed Obijci contra hoc dicta lex 88 de lega

Ubi dicitur, quod si ex auro legato fiant
Scyphi, quod debeantur Scyphi, et vicij-
sim, quod in legato lana debetur pannus
indefectus. Et disparitas est, quia Scyphi
possunt reduci ad priorem materiam
nempe aurum et vicissim, pannus autem
non potest reduci ad lanam quod — Ratio
addita potest, quia hoc casu forme cedit
materie; in nostro casu autem materia
cedit forme quod —

Hinc in Institutis ubi de dominio
acquirendo agitur dictum est, quod si res
non possit reduci ad priorem materi-
am, quod preferatur specificans — si
autem possit reduci, tunc preferatur do-
minus materie —

Cum dictum, quod si ex legato massa auri
^{fiant} debeantur Scyphi, quod debeantur
Scyphi, si testator non mutaverit voluntatem.

15

Contra obijit legatum auri v. argenti
et lanae sibi comparantur juxta leg.
44 § si pocula de legat. i, qd' utrobique
eadem debet procedere decisio, qd' n' par
: nus ex lana legato factus debetur —
disting: comparantur sibi quoad induc
tionem nove forme & quoad mutatio
: nem voluntatis N. — disparitas jam
e dicta, quia Scyphi possunt reduci
ad aurum, n' vero pannus ad lanam,
et sic legata lana n' debetur pannus
inde factus, nisi forte de nova volun
tate constaret et —

16

Hic dicitur, quod si cui legetur area
N. plene et si ei supponatur edificiu
: um, quod utrumque debeatur, ut e' et
area ^{scu} et superficies et edificium, quia
tunc edificium censetur esse area ac
: cessorium. atqui qd' —

Sed Obijit Lex 79 Spec. de legat. 3tio. Ubi 17
dicitur: quod tali casu durante edifi-
cio area peti n̄ possit, sed primò eo dis-
soluta, qđ male diximus, quod debet
utrumque — Et imò et hęc sententia s̄
quę ē Proculi: / tm̄ refertur et n̄ appro-
batur C. Scius N. — altera autē senten-
tia s̄: quę ē Pauli: / approbatur —
Et 2do in casu legis, si n̄ proprietat, sed
tm̄ usufructus area fuit legatus C. Scius
am̄ Nego —

Hic dicitur: si quis alteri legat nomen 18
s̄: ut ē creditum suum, quod habet
apud alium: / et si postea illud ipse exigat,
quod censetur esse revocatum lega-
tum, quia extincta ē actio tanquam
causa, qđ n̄ debet extinguī legatum
tanquam effectus — Exijit Nisi tes-
tator probetur animo conservandi

Legatum tale debitum activum exigit,
quia constaret de nova voluntate — In-
cumbit aut probatio ipsi legatario tan-
quam alleganti, quia est presumptio
contra illum —

19

Hoc aut intelligitur, si ipse testator
illud expretendat — Sensus est, si illud
ipse debitor offerret, quia non potuit illud
recusare et —

Uterius dicitur quod quamvis ipse Tes-
tator exigat debitum, quod tamen valeat
Legatum, si id Testator faciat in gra-
tiam legatarii v.g. si illud deponat, ut
ei conservetur in tuto, quia tunc non de
eius voluntate constaret —

20

Agimus de extinctione et ademptione
Legati seu de ima Rubricae parte — Jam
sequitur de 2da Rubricae parte seu
de translatione Legati — Potest aut

Legatum transferri 4 modis. 1mo à per-
sone in personam, v.g. quod legavi Titio,
lego Mario et 2do à gravato ad n^o grava-
tum v.g. quod primus haeres dare debuit,
de^o ratu^s et — 3^{tio} à re ad rem v.g. loco
legati bovis lego equum et — 4to à pu-
ritate ad conditionem v.g. si primo lega-
tum fuit purum, et si ei postea adda-
tur conditio et vivissim, et tunc erit
translatio ad puritatem et

Ad finem Numeri dicitur quod trans-
latio contineat ademptionem, et qui-
dem censetur fieri sub eadem condi-
tione ademptiva, quae fuit antea adjecta
legato ante ademptionem v.g. Testator
dicit, volo ut primus haeres solvat Titio
100, si Regina Pragae venerit, et pos-
tea dicit, volo, ut id solvat ratu^s — vel

Quod debuit dari primo, si Regina
Pragam venerit, volo, ut detur. Secundo
tunc eadem conditio subest casu secun-
do, quae suberat casu primo, quia cen-
setur esse repetita — Hoc autem intelligi-
tur, si ista conditio n. sit personalis. Si
seu esset, si esset personalissima, v. g. si
Testator primo diceret, uxori lego 100,
si manseris vidua, et si postea dice-
ret, 100, quos legavi uxori, lego Titio,
tunc cessat dicta conditio quia e. per-
sonalissima est — 2do Titius posset esse
celebs, et sic hereditas contra iura

Titulus 5tus De rebus dubijs

Connexio: Egimus de alimentis lega-
tis, quia autem in quacunque possunt
adimi v. impediri legata propter incer-
titudinem

et propter rem dubiam, aut propter
verba dubia, hinc jam bene sequitur
de rebus dubijs —

Hic dicitur: ubi in connexionem dictum
est, quod dubia et ambigua scriptura
faciat considerare legatum, et quod hoc
in ultimis voluntatibus sit frequens —
Et ratio est, quia paria sunt non esse et non ap-
parere, ut si Testator aliquid legat, et
si non nominet cui lege et h. t. f. — et si
Testator uni ex pluribus servis legat li-
bertatem, et si eum non nominet, tunc
neminus debetur libertas, et hoc prop-
ter incertitudinem l. 29 h. t. f. ratio jam
est dicta, quia paria sunt non esse et non
apparere —

Tale exemplum mihi est si Testator legat
aliquid ei, qui primus Capitolium
ascendet, et si duo ad semel ascendant

Tunc neutri quidquam debetur, ex
= dem ratione l. io h. tit. — Sed Obijungitur
Historia ex Livio libro 26. ubi Casus
Scipio Africanus / novam Carthagi-
: nem oppugnans / promisit premium
ei, qui primus moenia ascenderit,
ascenderunt autem duo ad semel, et ille v-
= trumque promissus, quod mi in nostro
casu utrique debetur legatum —
Amo Dissparitas est, quia hoc si erat iuris
Sed benevolentis quod est — Et ratio quod
hoc sit speciale spe concipiendis deinde
: ceps alacritatis — Et ratio si exemplis
Sed legibus esse judicandum —
3 Verba dubia quod faciens considerare lega-
: tum — et hoc de rigore quandoque tamen
ex aequitate humanitate et benignitate
tale legatum sustinetur, quando con-
: currit

Aligua specialis ratio, et si semel de leg =
: alarij persona constet — Et tale exem =
: plum e in L. 10 § fin. h. tit ubi Casus: Tes =
: tator dixit: serva mea /: nomine Arethusa /
: libera esto, si primò pepererit mas =
: cum, illa etià peperit gemellos, et qui =
: dem filium et filiam ad semel, ita ut
: nesciretur, quis primus de utero ma =
: tris prodiret, an mas, an foemina, et
: dicitur tñ serva fieri libera, et hoc ex
: aequitate, et quia constabat de serva
: manumittenda, seu e in prioribus
: casibus —

Diximus, quòd si concurrat aliquis favor ⁴
: specialis /: v.g. liberatis /: quòd tñ susti =
: neatur legatum, nisi verba sint du =
: bia — Contra hoc Obijci lex 42 de
: hered. instil : ubi Casus : Testator instituit

Duos servos / Quollonios dictos / necessari-
os heredes, et dicitur ista institutio n-
valere / quia Lex Alia Sentia n- nisi un-
servum heredem necessarium permittit
posse institui, et si id m- de uno acciper-
tur, hunc nesciretur, de quo Testator sen-
sit / Atqui hic fuit favor libertatis, go
nec ob favorem libertatis ob verba dubia
Legatum sustinetur, go nec dicta Are-
thusa debet fieri libera — ¶ Dissimulatio
Amo quia hic erant duo, qui petebant li-
bertatem, in nostro casu am fuit unica
arethusa — ¶ 2to quod hic nullum sit
dubium, sed e- certum, quod hoc sit contrale-
gem — Et ulterius ratio e- quia ultima
voluntas e- ita interpretanda, ut potius
valeat quam pereat juxta L. 12. h. tit. mo-
di taliter, qualiter possit colligi mens
Testatoris — Et tale exemplum m- e- in
L. 9. h. tit. ubi Casus: Testator dixit: filij

filij mei heredes estote, ultimo am' morien-
 ti substituo Cajum, si in impuberlate de-
 cessent; hi filij am' mortui sunt ad semel
 v. g. per ruinam domus & submersionem;
 et quidem ambo in impuberlate, et di-
 citur Cajus tm' habere ex substitutione
 hereditatem; et quidem utriusque; quom-
 vis fuerit dubium, quis ultimo decesserit,
 quia fuit presumptio, quod Testator id vo-
 luerit, et quod cum censeatur substitu-
 tione utrique, cum absque hoc hereditas
 utriusque, mediante primo mortuo ad
 ipsum devolvenda fuisset, go' quando
 aliquo modo mens testatoris potest col-
 ligi, tunc rata habenda e' ultima Volun-
 tas — sed Obijciat contra hoc lex 34
ad Titum Trebell. ubi Cajus: Testator dix-
 it: duo filij mei impuberes heredes
 estote, ultimo am' eorum in impu-
 berlate

¶ Notanter / quoad partem ejus Substitu-
tum, isti filij am ambo in in ingru-
berate mortui sunt ad semel /: v. g. per
submersionem. / et dicitur Cajus nihil
ominus posse petere, quia n' sciebat
quis ultimo sis mortuus, go' idem
cendum erat in casu priore. Et Dispa-
ritas e, quia primo casu iste Cajus
erat substitutus in totam hereditatem
huc am tui in partem go' est

5. Casus et quidem arduus ratione Successi-
onis ab integro /: pater v. mater /
et filius moriuntur ad semel /: v. g. per
submersionem et et. Quod, ubi eorum
presumatur citius fuisse mortuus /: ut
tilitas questionis consistit in hoc, quia
Si presumatur pater citius fuisse mor-
tuis, tunc hereditas eius devolueretur

Ad filium, et eo mediante ad matrem
juxta Consultum Tertianum — si
am filius citius ^{su}praematur fuisse mor-
tuus, tunc hereditas ejus des obvenit
ad patrem /: licet moribundum; /: et
ab eo ad ejus agnatos, et mater nihil ha-
beret — Et jam & disting: si filius fuit
pubes tunc praesumitur supervivisse
patri, si am fuit impubes, tunc pater
praesumitur supervivisse filio /: et inde
fuit resolutio utilitatis questionis.
Et ratio istius praesumptionis e, quia pre-
sumptio imitatur naturam, pubes
am natura censetur esse fortior ad
resistendum morti, quam pater, quia
jam habet membra fortiora et soli-
diora et — impubes am n censetur tan-
tas vires habere &c — sed Obvius tripa-
ter fertur maximo affectu erga

Filium, qđ presumitur illum defen-
disse, qđ indistincte consetur pater su-
us mortuus. Et disting. si possit. Et si nō
possit. p. uti hic N. — sed Obijciunt contra
hoc dicta lex g. § si cum filio 2. h. tit. 11.
Casus libertus cum sua unica filia de-
cessit ad semel in naufragio, et dicitur
ei Patronus Succedere indistincte, id
ē nō distinguendo, an pater an verō fili-
citius decesserit, qđ nec in nostro caso
erat distinguendum. Et hoc esse specia-
le favore juris patronatus, quod ē for-
tius 2do, quia et pater filium et filius
tenetur diligere patrem; patronus
autē nō tenetur diligere libertum qđ
sed Obijciunt lex ibi h. tit. Ubi casus: mater
filia nuptura dedit dotem, et Stygia
lata ē eam sibi reddi, si filia fuerit.

Mortua ante se - sunt am ad semel mor-
tue, et dicitur in lege, quod haeredes
matris n possint petere dotem, et m
ibi n distinguitur, an mater an filia
tit citius mortua go nec in nostro casu
e' distinguendum. Et disparitas e', quia
hic agitur de Successione ex contractu,
ubi strictior interpretatio e' facien-
da, in nostro casu am agitur de suc-
cessione ab intestato u ex testamento,
ubi laxior interpretatio e' facienda
go - rda' ratio e' quia n fuit satis-
factum conditioni per ipsam matrem
apposita -

hic dicitur; quod extra casum paren-
tum aut liberorum s: ratione pu-
bertatis aut impubertatis quoad
prioritatem mortis: et ista presump-
tio locum n habeat, sed quon denique

Ista presumptio triolum habet
inter parentes et liberos, in vero in
extraneos iuxta l. iij. h. tif. Ubi casus
Maritus uxori prolegavit dotem, et
postea sunt ad semel mortui s. q. d.
ruti. et diuentur heredes uxoris
posse petere dotem, quia non potest ma-
ritus probari citius decessisse. Infer-
tur go ista distinctio inter alias
personas non procedit. — Tale exem-
plum mihi est in lege 8. h. tif. et in l.
ibidem de mortis caus. donat. Ubi
casus sequetur s. Antequam ante
casus recensetur, supponendum
quod s. quamvis donatio inter con-
juges sit prohibita per Antoninum
quod tamen talis donatio s. si non re-
vocetur

Morte confirmetur. Et jam ponitur
Casus: Maritus donavit aliquid ux-
ori, per quod ille factus fuit pau-
perior et illa ditior, et sunt ad se-
mel mortui, et dicitur ista dona-
tio morte confirmari, quia nō po-
test probari maritus supervivisse;
Insertur gō ista presumptio inter
alios nō obtinet. — In lege i6.
de donat. mort. caus. idem obtinet
Casus q̄, sed tm̄ inversus, ubi uxor
donavit marito etc.

Titulus Brus

De his

Ius poenae causā relinquuntur

Connexio: Egimus de varijs lega-
tis; hūc iterum sequitur de talibus
Legalis, quos poenae causā relinquuntur.

h

Hic dicitur, quod olim legatum
poene nomine non potuerit relin-
= qui, nec fideicommissa, nec liberta-
tes nec hereditates — Dicebatur am-
poene nomine relinqui id, quod
heredis coercendi causa relinqui-
tur; Et ratio erat. Nemo quia hoc vi-
detur sapere coactionem heredis
ad faciendum aliquod u omitten-
= dum, quod alias jure communi
liberum est facere u n. facere: v. g. si he-
res meus quem instituo, filiam
suam Titio elocaveris / u n. / tum
Mario dato 100 — ratio quia lega-
ta debent ex liberalitate procede-
re, hoc autem hic n. fieret, quia im-
=positio poene est contraria libe-
=ralitati

Hinc nec Princeps tale legatum vult
capere, nec in testamento militis
talibus legata relicta valent ex eisdem
rationibus — 2

Olim igitur talia legata non valebant —
postea id autem Justinianus in P. unie
h. h. immutavit et statuit, ut ta-
lia legata valcant — Et hoc primo fa-
vore ultime voluntatis — ratio quia
liberum esse debet quod non amplius
redit hominis arbitrium — 3tio
quia Testator non tenebatur heredem
scribere, nec ultis relinquere legatum,
igitur si illud relinquat, tunc ei potest
apponere legem quam vult — Hoc
autem intelligitur, si autem per vim poena
apponitur, si sit possibilis et honesta
— si enim esset impossibilis, v.g.

Si Coelum digito attigerit, dabit poena
nomine 1000. / u si esset probus et
honestus / si matrem suam u Sororem
suam in uxorem n' duxerit / dabit
poena nomine 1000, tunc id n' procede
ret, ex raone, quia n' debet licere po
nam, qui omittit id, quod per leges
prohibetur, quia hoc habetur pro
impossibili, atqui go est — sed ob
jiciet tamen conditio impossibilis
habetur pro n' adjecto, et n' vitia ul
timam voluntatem, sed ipsa viti
atur, go n' hic n' deberet vitari ta
lis conditio, quamvis sit impossibi
lis u probrosa, go illud deberet ha
res solvere, go male diximus, quod
n' debeat & disting. si adjiciatur po
norale,

Seu ei, qui n̄ dare, sed accipere aliquid
debet. Et si adjiciatur gravato, seu
ei, qui n̄ accipere, sed dare quid debet.
Negō —

Olim gō talia legata n̄ debebantur —
Hodie aut̄ debentur, et hoc ex consti-
tutione Justiniani juxta et. Leg. unic.
Codicis h. t. f. — Excipitur nisi sint
impossibilia & probrosa, quae excep-
tio ē Justiniani — Sed Obijciat Lex. i.
h. t. f. ubi dicitur, quod isti duo casus
excipiantur per C. Consultum, gō
sibi malē hanc exceptionem attri-
buit Justinianus. Q. Simi et hoc
dicitur relative & decisive. N. hoc
ē, refert C. Consultus hos casus per
Justinianum exceptos, n̄ aut̄
quasi ipse C. Consultus eos excepisset —

Quod Exiguntur per Congestum
Tanquam per causam instrumen-
-talem s: uti fuit Tribonianus s: C.
seris N. quia omnia nostra faci-
mus, quibus auctoritatem nostram
impartimur — Aliqui in diu-
3tio hanc legem esse Tribonianam

Titulus 7mus De Regula Catoniana

Connexio: Eginus de legatis, quia
am quandoque in ijs habet locum
Regula Catoniana, hinc de illa
Regula haec sonat sic: Quod ab ini-
1 tio n' valet, ex postfacto n' conualescit

2 L. iij. vj Titio lego fundum ejus
Hic dicitur, quod haec regula in
locum habeat in legatis iuris, non

n' vero' in conditionalis, quia legatum
conditionalum suspenditur usque
ad eventum conditionis, et sic fingi-
tur testator tunc primo decessisse,
aut tempore testamenti legatarius
fuisse habilis —

Hic dicitur, quod servo heredis pure 3
inutiliter relinquatur legatum;
ratio e', quia tunc heres e' simul cre-
ditor et debitor, quia una manu
solveret et altera reciperet, quam-
vis postea manumittatur, quia quod
ab initio si valet, ex post facto si re-
convalescit — Si autem servus heredis
instituat, et domino ejus relinqua-
tur legatum, tunc valet legatum;
ratio e', quia legata cedunt a morte Tes-
tatoris, et potuit contingere, ut domi-
nus

Servum manumittat, qđ ei cessisset
dies legati, et posset illud acquirere,
quavis n̄ acquirat hereditatem,
primo casu an n̄ potest acquiri he-
reditas sine legato qđ — Rāo rāonis
quia hūc subest conditio, si manu-
missus fuerit, n̄ verō primo casu, et
quia heres n̄ potest primo casu a se
amovere legatum, potest verō casu se-
cundo amovere hereditatem a se, qđ —
Optima ē ista rāo, quia legati eligi re-
gulariter cedit a morte testatoris, in-
herede verō ab aditione — n̄ potest qđ
Servo heredis legatum relinqui purē,
potest verō sub conditione — contra
hoc Obijci lex § 2 § 2. de legat 2 ubi
dicitur, quod servo heredis possit legari
purē, quod domino ejus debetur, qđ

Malè diximus, quòd n̄ possit. Q̄rimo
Textum esse mendosum, sed l̄y purè,
debet poni p̄ter l̄y debetur. Q̄rto
quòd l̄y purè ponatur pro puro, hoc
quòd purum debitum ei possit legari
sub conditione l̄y purè N.

Hic dicitur, quòd dicta Regula Cato- 4
niana n̄ habeat locum in his, quæ
primò post additionem cedunt, uti v̄g
e' ususfructus. Sicut fit in legatis
conditionatis. Hinc ususfructus soli
seruo relictus valeret. Et ratio e', quia
ususfructus censetur tñ sub condi-
tione relictus, si tempore additionis li-
ber erit. — ratio rationis e' quia usus-
fructus n̄ e' transmissibilis. — 5

Hic dicitur: quòd dicta Regula Ca-
toniana n̄ locum habeat in Institutione

In mortis causa donationibus et Pro
e' amò, quia dicta Lex Anna loquens de
Legatis loquitur tri exemplificative
de Legatis 90 - 2do quia Rubrum e
generale, quamvis nigrum sit speci
ale et supposito quod id fiat pure
Hinc in conditionalis locum n' ha
bet, uti et de Legatis dictum fuit
an am' censeatur legatum esse condi
tionalum v' p'ona nomine relinqui
hoc à circumstantiis et intentione
patrisfamil' dependet

~~Titulus 8vus~~

De his quæ pro non scriptis
habentur

Connexio Erimus de varijs Legatis,
quia am' quedam legata habentur
pro n' scriptis, hinc sequitur Titulus

Tit. de his, quæ pro n. scriptis habentur —
Pro intelligendo hoc Titulo potest mox
ab initio prenotari, quod legatum
aliquando habeatur pro n. scripto,
aliquando diutius cadere in causam
caduci, aliquando dicatur fieri plane
caducum —

Pro n. scripto habetur tunc, quando legatarius
tempore testamenti n. fuit in re-
rum natura v. g. Carolo Sto lego 1000 et
In causam caduci cadebat tunc, quan-
do quidem legatarius tempore tes-
tamenti fuit capax, sed post condi-
tum testamentum fiebat incapax,
ante mortem tñ testatoris v. g. depor-
tatus, caducum fieri dicebatur tunc,
quando et tempore testamenti et tem-
pore mortis testatoris legatarius
fuit capax, sed post mortem ante aditionem

Haredis fiebat iniqua et

1. Hic dicitur quod legata relicta ei, qui tempore mortis testatoris non fuit in renumeratione, quod habeantur pro inutilibus et non scriptis v.g. si legatarius fuit naturaliter et civiliter mortuus ante ipsum testatorem lege 4 h. tis — Et ratio est, quia dies legatorum primo cedit à morte testatoris, mortuo autem amplius dies cedere non potest, quod in nihil transmittit et — Et hoc in procedit, si talis legatarius s. vel dixi: moriatur civiliter L. 3. h. l. v.g. si dequartetur, qui talis non esset eorum tempore mortis testatoris, quod tamen alias ad legata requiritur —

2. Item pro non scripto habetur hoc legatum, quod est relictum ei, qui captus est ab hostibus, quia talis habetur pro servo

Hostium et Exejus Nisi redeat, quia gau-
del Jure possliminiij d. l. 4 in fine h. tit
Item si quis servo alieno aliquid leget,
et si eum postea ipsemet ~~redimat~~ redimat,
tunc in n' valet legatum ei relictum —
Et rās ē, quia res devenit in casum,
a quo n' potest inchoari d. l. 3 in fine
hoc tit —

Item pro n' scripto habetur, si ipse testa- 3
mentarius sibi aliquid in testamen-
to adscribat l. i h. tit. — Et rās ē quia

hoc sagit speciem falsi, ut dicitur cri-
men quasi falsi, quia presumitur
in suo testatore scriptum l. 3 col. de
his qui sibi aliquid adscrip. in testam

Et hoc cautum ē. Nonsulto liboniano
Et hoc procedit, nisi in testamento
uxoris maritus sibi aliquid adscribere
tunc id n' valet — Et proterea talis incurrit

Crimen quasi falsi - Nisi forte veniam
impetret, quæ ei raro conceditur -
Item pro n. scripto m. habetur, si quis a-
gat testamentarium et adscribat ali-
quid ei quem habet sub patria potesta-
te aut vicissim v. pater filio v. filius
patri et v. m. dominus servo l. 15 ad
L. Corn. de falsis -

Et hoc m. in milite procedit, hoc si
miles agat testamentarium, et sibi ali-
quid adscribat, tunc m. nihil egißet, po-
tius nam tñ quasi falsi miles evitat. lege
penalit. h. t. quia hoc potius censetur
per errorem quam per malitiam
scisse, et quia denique miles magis
censetur scire arma quam leges -
Ulterius dicitur: quod si filius testa-
mentarius jussu patris sibi aliquod
adscribat s. v. servus jussu domini et

Quod sint extra poenam, et hoc ob pa-
rendi necessitatem —

Hic dicitur: quod si Testator tale testam⁴
entum subscribat: ubi Testamentari-
us sibi aliquid adscripserat, quod esset
poena, et non valet legatum, cum ista
tri differentia, quod respectu servi
filijfamil sufficiens clausula genera-
lis v.g. filio dictari, respectu autem extra-
nei debet esse specialis v.g. Titio dictari
et recognosci — Disparitas dari po-
test, quia illi tenentur parere non vero
infames —

Uterius dicitur: quod si Testator
jubeat alium testamentario aliquid
adscribere, quod hoc non sit extra poenam
et peti possit, quia tunc testameta-
narius potest argui falsi —

Uterius dicitur: quod si filius dicente
patre,

Sibi adscribat id, quod alius ab intestato erat habiturus / id est legitimam, quod hoc mihi sit extra crimen falsi, et valet adscriptum, nisi esset filius emancipatus, quia censetur ipse testator scripsisse, cum hoc absque eo in testamento debeat —

Ad finem ponitur casus: Condominus agit testamentarium et servo communi aliquid adscribit / aut sibi et Titio aliquid adscribit / et Lucius et tale legatum valeat saltem pro rata. Et Idem Paulus juxta Marcellum, quia non, quia mihi hic subest suspicio fraudis, quia posset studio scribere, ut ei magis credatur —

Hic dicitur quod in testamento hereditativo hoc dispositio locum non habet, quia ibi nullus agit testamentarium

Sed tale testamentum à fide testium de-
pendet go — nisi forte tale testamentum
memoriae causa scriberetur, quia hoc
esset per accidens, quod mihi probas ex eo,
quia jam supra dictum est, testibus posse
relinqui legata, ut facilius alliciantur
! cogi enim non possunt. / atqui hoc cen-
setur esse legatum go —

Hic dicitur, quod Principes Belgii Anno 16
1577 constituerint, ut testamentarius
nec sibi, nec suis prolibus, aut consang-
vineis, usque ad quartum gradum trini. Jure
civilis computandum / quidquam ad-
sentire valeat — Nequidem Pastor
id est parochus, quia ibi moris est, quod
parochi soleant agere testamentarios
et hoc ob suspicionem fraudis —
Uterius dicitur, quod mihi pupillae et
minores suis Tutoribus et Curatoribus

1. Immo nec eonem uxoris; quidquam
relinquere possit, antequam reditita
sint rationes tutela — Immo nec per actus
inter vivos eis quid tunc dare liceat, et
hoc ad avertendam fraudem, ut eo citius
reddantur rationes tutela et.

Hoc autem imprimis statutum erat de rebus
immobilibus et de redditibus, postea hoc
tamen in extensum est in ad res mobiles, nisi legat
nisi forte magna merita eorum praesens-
sissent, tunc non censeres tanta suspicio
fraudis —

9 Hic dicitur, quod ea quae pro non scriptis ha-
bentur, quod maneat penes heredem,
sed cum onere, quod fuit adiectum ei quod
non fuit in rerum natura est ut Carolus
bto lego mille, ut Cajo debet 10, tunc heres
Cajo debet dare hos 10 — Et si onus li-
beratis dandis transit ad heredem ut
si ei qui non est in rerum natura legatur
Jennet

Servus cum onere dandus ei libertatis v. si T29
eum quis sibi scribat, tunc haeres huius
ro debet dare libertatem, ne forte volun-
tati defuncti contraveniatur, sed tunc
m haeres habebit ius patronatus, et n
scriptor — Ad finem Numeri dicitur:

Substitutus quoque et conjunctus capitis
legatum — Casus pro Substituto ē:

Testator dicit: Carolo et Titio lego 1000, si ille
eos habere n vult v n potest, tunc lego
eos Titio, tunc Titius capitis totum iure

Substitutionis — Casus pro con-
iuncto: Testator dicit: Titio et Carolo
et Titio lego 1000, tunc illos haberes Titius,
medietatem iure directo, medietatem
vero iure accrescendi —

Hic dicitur, quod ea, quae pro n scrip-
ta habentur n debeantur fisco, sed
haeredi. Illa autem, quae tanquam ab indig-
nis auferantur, illa debentur fisco.

De quo Titulo sequenti - Item ea cedunt
fisco, quae fiunt caduca, quod per legem
Papianam Popiam fuit introductum ad
locupletandum aerarium Romanum.
Habuit autem haec lex locum varijs casibus.
Anno ut extraneus heres institutus ro-
mam partem inferat in fiscum, unde
an haec lex dicta fuit lex vigesima
rda ut hereditas s: in qua celebs e in-
stitutus: s: pertineat fisco, nisi se forte
iste celebs intra 100 dies ad ineundum
matrimonium resolvisset - Hoc autem
intelligitur de hereditate extranei
si autem talis celebs fuit a cognato insti-
tutus, tunc ei tñ succedebat usque ad
tertium gradum, saltem in media
hereditate - Item ut hereditas s: in
qua fuit institutus: s: pertineat fisco
pro medietate; Hinc gravior poena

Fuit celibum, quam orborum Dispa-
ritas e', quia ducere e' in nostra potesta-
te, proles am' suscipere n' e' in nostra po-
testate, sed hoc potius benedictioni di-
vine adscribitur —

Hic dicitur, quod alia dicebantur ca- 9
dua et alia dicebantur esse in causa
cadui — Caduca sunt, quae relinquan-
tur ei, qui tempore testamenti fuit ca-
pas, sed post mortem testatoris fiebat
incapas, sive fuerit legatarius sive n' —
Et haec pertinebant fisco saltem aliqua —
Hoc am' intelligitur: si extranei erant
a testatore instituti — si am' parentes,
v' liberi fuissent instituti, tunc illi
preferrentur fisco saltem sed Im' usque
ad 3tium gradum, quia lex Papia Po-
peja his personis prejudicare volebat
L. unie in fin. princ. Cod. de Cad. test.

In causam caduci dicebatur cadere
hoc legatum, quod relinquebatur illi,
qui tempore testamenti fuit casus, sed
post tempus vivo adhuc testatore fiebat in-
casus, ut si fuit deportatus, et hoc per-
tinebant collegatario v. heredi — Ulterius
dicitur, quod Justinianus dictam legem
Pap. Popej. sustulerit — Et ratio est, quia haec
lex fuit inducta ad locupletandum ca-
sarium Romanum, ideo oportuit eam
cassare — Est autem haec lex cassata per
L. unic. Cod. de caduci. tollend.

10
Et sic in sublata est potestas poena caelib-
atūs et orbitatis per L. i. Cod. de infirm.
poen. caelib. — Et quidem ratione cali-
batus sublata est poena ob amorem
cassibatis — Ratione orbitatis vero sub-
lata est ideo, quia hoc magis omnipoten-
tiae divinae quam voluntati conjugum
adhibetur

Ad finem Numeri dicitur, quod lex Pa-
pia Popeja olim in quandoque fuerit de-
cimaria, et quidem tunc, quando con-
juges orbi sibi aliquid reliquerunt, hunc
decimam partem inde capiebant fis-
cus, sed hoc hodie in e. sublatum per
l. 2 Cod. de infir. poen. calib.

Titulus gnus
De his, quæ ut indignis
aufferuntur

Connexio: Egrinus de his, quæ habentur
pro n. scriptis — sequitur de his, quæ qui-
dem habentur pro n. scriptis, sed in le-
gataris nihil habet, quia ei auffer-
untur tanquam indigno —

Sunt autem Varij Casus, ubi talia, quæ qui- si
dem habentur pro n. scriptis, et in lega-
tario v. honorato aufferantur tanquam
indigno — si si hæres n. uliscatur ne-
cem testatoris occisi, de quo jam in Titulo

Ad Consultum filanianum actum ē
2do si quis Testatorem aliter testari prohibi-
buerit v. cōgerit, de quo m. in Titulo si
quis aliquem testari prohibuerit actum est
3^{tio}: si testator negligentia aut culpa heredi-
dis ē mortuus L. 3 h. t. v. g. si cum infirmum
nō curaverit — 4to si libertus Patronū
deferat ratione illicita negotiationis L. i
h. t. — Et hoc propter ingratitudinem
Sed Obijci talis ē premiandus qd nō ē pre-
vandus relicto & disting. ē premiandus
duo ex publico C. a. Patrono N. — Sed Ob-
ijci L. 5 h. t. ubi dicitur, quod indigni
legato nō removeantur a premio, qd
nō debet habere premium & disting.
nō debet habere premium a testatore C. ex
publico N. et sic ē intelligenda lex in
2° Hic Quærit an valeat legatum mer-
trici relicto & quod ita, quia illi potest

Donari per actus inter vivos, qđ est per ac-
tus ultima voluntatis ex regula: quod alii
cui licet per actus inter vivos et. Ratio
rationis, quia licet illa turpiter faciat, n̄
si turpiter accipit; hoc aut̄ intelligitur
de n̄ milite — sed Obijci lex in h. tit. ubi
videtur dici contrarium qđ est quod de-
nique meretrici n̄ possit donari & disting.
si hoc faciat miles (si paganus N. et
tali casu fiscus auferret ^{legatum} ~~hereditatem~~)
Ratio ē ne milites priventur stipendiis —
Hinc nec donare nec legare miles potest
meretrici ex eadem ratione juxta l. xi
§ i de testam. militis

Aliqui hanc dispositionem n̄ trahunt
ad milites caelestes, sed male, quia in poe-
nalibus n̄ procedit argumentum a si-
militudine & majoritate rationis
Hinc hoc ad milites togatos trahi debet — 3
Hic Queris An valeat legatum aultero

Ab adultera felicitum est an illud au-
ferat fiscus ? Q. dicunt Aliqui quod illud
auferat fiscus justa l. 13 h. tis — Verius
nō ē quod nō: Nō si nondum sit facta con-
demnatio — imō quia poenalia nō sunt
extendenda — rō quia pro hoc nō ē Textus
sed Obijciat d. lex 13 h. tis. Ubi dicitur con-
trarium gō malē diximus quod ita Q.
disting. si jam sit convictus per senten-
tiam, et si insuper illam ducat & secus
Nego — Et hoc procedit nisi illa esset re-
soluta et ab illo seducatur v. g. si alter dixit
nō esse ligatum, quia lex nō distinguit se
Quærit hūc potest an liceat ducere a
adulteram Q. extra casum criminis
licet in casu criminis nō licet —

44 Hūc dicitur: quod nō indignus sit hære-
ditate v. relicto ille, qui testamentum
arguit facti v. g. si primus heres v. h. r.

Ab intestato illud dicat esse subtrusum
Ratio e; quia nemo debet consequi lucrum
Ex eo quod visus e; impugnare atqui go
Et hoc procedit, nisi Tutor tale testamen-
tum s; in quo puerillus e; scriptus vei ali-
quid relictum: / arguas facti nomine
puerilli, tunc tñ puerillus caret relicto
Amo quia lex n; distingvit e; sed tñ talis
puerillus habet regressum contra tutorem,
Si e; solvendo — si am; n; e; solvendo, tunc
potest restitui —

Hic dicitur, quod m; indignus sit rebus — 5
tis ille, qui testamentum temere im-
pugnat, qui denique et sponte illud dicat
n; esse solemne ve esse inofficiosum ex ra-
tione, quia nemo debet consequi commo-
dum ex eo, quod visus e; impugnare — pa-
ritas vge; si Advocatus, cui m; aliquid
fuit relictum: / nomine clientis testa-
mentum sponte impugnet —

Et hoc in regula: Exijit Nisi illum ex-
: Sed parendi necessitas v^o necessitas officij
v^o pietas, uti v^o est pater, qui testamentum
maternum nomine filij impugnat tan-
- quam insufficiens v^o m^o Advocatus ex offi-
cio ad hoc datus - Et ratio est, quia hoc ta-
: lis pater censetur debere facere intuitu
pietatis, sicut et Advocatus N^o ex offi-
: cio datus -

Aliqui dant hanc rationem, quia talis
pater n^o agit nomine suo, sed nomine
filij, et quia victoriam n^o querit sibi sed
filio - sed haec ratio n^o est bona: quia m^o
Advocatus p^{ro} testamentum clientis spon-
te impugnans: hoc n^o facit nomine
suo, sed nomine Clientis - Et m^o victo-
riam n^o querit sibi sed clienti, et t^u
careb^{et} relicto, q^{uod} et pater carere debe-
ret et t^u n^o careb^{et}, q^{uod} est melior jurissi-
: na ratio -

6
Hic ponit differentia inter istos, qui testa-
mentum dicunt falsum - Et inter istos,
qui illud dicunt esse inofficiosum - Et qui-
dem duplex - Una quod iste, qui testa-
mentum arguit falsi respectu unius
haeredis, quod adhuc legatum capiat
respectu alterius haeredis v.g. Advocata-
tus saltem pro rata s: v.g. si dixit: quod
institutorum unus sit capax, alteram,
quod sit incapax tunc saltem capiet le-
gatum pro rata quamvis uterque
sit capax - Alter autem qui illud di-
cit inofficiosum esse, ille plane nihil
capit - disparitas est, quia prius n^o
arguit testatorem quasi dementis
alter autem arguit ex g^o v.g. quod unus
filius commiserit contra se causam
ingratitude inis, alter vero n^o -
recta differentia est, quod si quis ex tes-
tamento accepit legatum, quod

Illud adhuc possit arguere falsi, si
illud ante acceptum legatum negavit
esse falsum v.g. haeres ab intestato et
ille am, qui ex testamento inofficioso
accepit legatum, ille inquam illud
amplius inofficiosum dicere non potest,
quamvis postea observet illud esse in-
officiosum v.g. si filius est injuste ex herede
datus, et si accepit legatum sibi reli-
ctum, et si postea credat, quod non ad e-
queb legitimam. Disparitas est, quia an
sit inofficiosum hoc potest sciri ex elec-
tione et ex publicatione testamenti,
et incitiis si est innocens, an am sit
falsum v. n., hoc inde sciri non potest. go-
Ad finem dicetur, quod si quis tm sim-
plicitate querat, an testamentum
sit solenne v. n., et si non sit verum,

Quod adhuc possit petere legatum,
Si quod ei e' relictum - Ratio e', quia ba-
lis n' arguit testatorem dementis,
nec eum accusat -

Hic dicitur, quod m' pro indigno ha-
beatur ille, qui fidem suam interpo-
nit et accomodat clam testatori in
fraudem legis, hoc e', Qui clam testa-
tori promittit, quod id, quod sibi re-
lictum e' s: v partem ejus v aliud
quid: s: sit restitutus in caput ejus seu ei,
qui denique legibus egeret prohi-
bitur, uti v: sunt incestuosi et.
Et hoc procedit, siue hoc fiat per sti-
gulationem siue per chirographum
siue per pollicitationem, siue nu-
dum pactum - Dixi si clam
promittat: Hinc si hoc palam fa-
ceret, tunc n' privaretur relicto

Quia quae palam sunt consentur
sine fraude fieri - Hoc autem intelligi-
tur si promissum non impleat si autem
illud implevisset, tunc careeret relictis
quia tunc censeretur agere contra le-
gem - Dicta autem procedunt; si talis
incapax maneat incapax usque ad mor-
tem testatoris - si autem tunc fieret ca-
pax, tunc hoc non procederet, sed valere
legatum quia exitus esset bonus -

8
Hic quaeritur an partem restituere
promittens praestetur tota hereditate
Et dicunt aliqui quod ita juxta d. l.
3 § 5 Cod. ad Leg. falid. Respondetur tamen
quod non, sed tamen pro rata - Ratio est,
quia poena non debet excedere culpam,
atque igitur - probatur in per legem
ii h. tit. ubi dicitur, quod tamen pro ea
parte

Tali denegetur detractio falcidia,
pro qua parte id promissit, ut in-
capaci restituat 3 uncias, alieni in tres
et incapaci sex, qd e' Textus expressus
Sed Objicit l. lex 3 ad legem falcid
ubi dicitur, quod privetur tota qd
in parte. Et disting. si in promissit, se
restituendum totam Et si partem N.
Sed Obj. l. lex 30 de vulg et pupill
Substibz ubi dicitur, quod iste, qui
de parte hereditatis vivi pacisci-
tur, quod privetur tota qd et huius-
Et si ad hoc provocet Et si provocetur
Nego —

Hic quaeritur: an quis hoc solo redita-
tur indignus, quod promiserit se res-
tituendum, si tamen restituat Et vide-
retur dicendum quod non. Nemo jux-
ta leg. 3 Cod. ad leg. falcid: ubi

Dicitur, quod talis lual hanc poenam,
si administrasse apparuerit, quod videtur
requiri restitutio - ratio quia poenae
sunt infligendae, nisi delicto consum-
mato, atque, quod - Verius tamen, quia
quia vis ponitur in promissione et
non in traditione l. 3 § 12 de fidei-
com. liberab. Ubi id ipsum dicitur.
Et ratio est, quia fit fraus legi - sed ob-
iiciunt d. l. 3 ad leg. falcid. Ubi dicitur,
quod requiratur administratio, quod est
traditio, quod non implens non privatur. Et
Non contra, quia administratio hic non
accipitur pro traditione sed pro
missione seu pro consensu, per quem
statim fit fraus legi - sed Obiciunt
delictum est puniendum, nisi sit con-
summatum, quod non est puniendum
Et Negando minorem, est enim

Consummatum, quia ut dictum vis
ponitur in promissione et quod impro-
batur per leg. 12 infra de fideicom.
libentat. Ubi Imperatores Antoninus
et Pertinax rescripserunt quod prop-
ter promissionem fiscus possit auf-
ferre hereditatem, quod sola promissio
sufficit.

Hic quaeritur An talis clancularius 10
promissionem possit talem rem retinere
in conscientia, donec ab illo reseta-
tur per fiscum. Et videretur quod
ita. immo quia haec ademptio censet
fieri in poenam, ad poenam amine-
re tenetur ante Sententiam quod
Verius tamen est quod non possit retinere,
Sed tenetur illa ipse fisco deferre
l. fin §. 9. h. tit. — quod probatur
Immo per leg. 18 h. tit. ubi dicitur

Quod talis possessor sit possessor mor-
tales fidei, atqui talis tenetur ad restitu-
tionem ante litem et sententiam
gō est iste — ratio quia si posses retinere,
tunc id faceret ex voluntate defuncti,
ti, atqui hoc est falsum, quia defunctus
vult restitutionem gō — 3tio, quia
lex istam voluntatem et dispositio-
nem totaliter improbat gō est et
4to quia nullum habet titulum, et
hoc in regula — Casus tñ est exceptus
ubi talis n̄ privatim relicto, si eum
excuset parendi necessitas, uti v.g. ē
filius promittens modō n̄ implet
leg. 10 in fine hoc tñ —

Uterius dicitur, quod in ille habe-
atur pro indigno, qui noluit adire,
sed ē coactus, et talis nec habet Tre-
bellianicam

Nec fideicommissum, uti ad Consultum
Trebellianum dicitur - Et ratio est, quia
talis quantum in se est, soluit testato-
rem facere intestatum -

Hic dicitur quod in illo habetur pro .ii.
indigno quem testator in Codicillis
dixit esse indignum - Et hoc ino-
dium ingratitude - sed Obijci-

Codicillis nec desertur nec admittitur
hereditas, atqui hoc hic fieret, quod
non est indulgendum. Sed Neg. minor
quia talis adhuc manet heres quo-
ad Jus intellectuale ex regala: Iui se-
mel heres semper manet heres, sed
tamen ei hereditas aufertur (v. directe C. Seny r.
Ad finem dicitur, quod in inimicitia
capitales faciant quem indignum be-
gato, quia nemo presumitur in-
imico suo benefacere velle -

Et hoc certum est in legatij; Et ideo
 Quæritur an ius in procedat in legatij
 hereditate, an denique propter ini-
 micitias in aufferatur hereditas si-
 cut in legatum? — Et si quod non,
 Nemo quia unumquodque eodem mo-
 do tollitur, quo colligatum est — ^{ratio}
 quia testamentum imperfectum
 nec per legatum, aut inchoatum
 testamentum revocatur, si non sit com-
 pletum, quod minus per inimicitias
l. 22. de adimend. legat. Et ratio est ne
 Testator deceat intestatus — Sed ob-
 jicitur lex in hoc tit. ubi dicitur,
 quod heredi propter inimicitias
 primo aufferatur hereditas tanquam
 indigno quod male diximus, quod non
 si imo disting. propter solam promiss-
 sionem N. propter secundum Testamentum
 hunc

2do disting in casu legis C. Scis N.
Casus legis erat: Ubi testator in primo
testamento Solemni scripsit capacem,
et in secundo in Solemni scripsit in-
capacem, et primum declaravit in-
dignum —

Ad finem Numeri dicitur: quod in
ille habeatur pro indigno, et quod ei
auferatur hereditas, qui a moniti-
one judiciali intra annum non im-
plevit voluntatem defuncti vgn sol.
venio legata et hoc propter ejus con-
tumaciam Nov. i Si quod in cedit

fisco

Hic dicitur quod in propter delictum
legata quandoque auferantur tan-
quam indigno — Hoc autem intelli-
gitur de tali delicto, quod est contra
testatorem vgn si ei maledicatur

Leg. si § i § h. tit. et si an de alio — sed
Quæritur si talia cedant, quæ ut in-
digno auferuntur? — Et disting. si sit
indignus post mortem testatoris, tunc
cedunt fisco, v. g. si cadaver ejus secaret.
Si vivo testatore tunc cedunt heredi.
Et ratio est, quia viventis nulla est heredi-
tas, gō et nullum legatum, gō si ē quod
ei adimatur per fiscum — Est tamen
Casus exceptus: ubi hereditas auferretur
heredi per fiscum, nisi vivo testatore
fuisse ingratum, si ei movit contro-
versiam status — Et ratio est, quia hoc
delictum ē gravius, quia talis dicitur
testatorem nō posse testari, et sic ē con-
tra semetipsum —

Ultimū dicit Author. Præterea per-
cantis contra legem, partem fiscus et
— p. 14

Legio h. t. f. hoc est quod si orbus insti-
tuatur tunc partem ejus fideus caput

Legio h. t. f. —

Dixi quod pecunia contra Testatorem,
amittat Legatum, quod caput fideus —

Qui am peccat contra aliam person-
am, tunc mi quidem amittit Legatum,

Sed si caput illud fideus, sed illud ma-
net heredi v. g. si Tutori relinquatur

Legatum — Et si nolet esse Tutor, tunc
mi perdit Legatum, quod manet heredi

Leg. 5. § 2. h. t. f. — Item ille coram

Legato, qui heredem defraudare vo-
luit v. g. occultando testamentum, ut

ipse ab intestato succedat Leg. penult.

Corl. de Legat. ob advertendas fraudes.

LIBER 35us

Titulus unus

De conditionibus et demon- strationibus et causis et modis eorum, quæ in testamento scribuntur

Connexio: Egimus de conditionibus, et
quæ solent adijci institutioni, sequitur
de conditionibus et quæ solent adijci
legatis et fideicommissis, de quibus latius
agetur —

¶ Conditio in genere est lex adjecta Actui
scilicet: ut contractui, institutioni, legato, fi-
deicommissis et: differens ejus effectum
in futurum et incertum rei eventum
Atque jam in materia legatorum in spe-
cie definitur, quod sit lex adjecta
scilicet

Lex adjecta actui legato differens ejus
effectum in futurum et incertum rei e-
ventum — disiditur an conditio va-
 rie — imò quod alia sit intrinseca, et
alia extrinseca — intrinseca e', quæ per
 se inest actui, et quidem v inest ex natura
 rei: v lego fructus anni futuri, tunc
 subest conditio, si nascentur — Idem e'
 si legem partum v messem — v inest ex dis-
 positione legis — Et talis casus e' in lege
Do Cort. de fideiur. et in leg. ior. h. l.
v si pater gravet filium fideiurariis-
so universali, ut hereditatem restitu-
 at secundo, tunc subest conditio, Nisi
 ei nascentur liberi, quo casu eam re-
 teneretur restituere, quod nemo pro-
 sumatur presumptivalem suam proponere
 velle alienis, si de liberis cogitasset —
Etrinseca an e', quæ a Testatore v a
 quocunque adjicitur; — Et hæc alia

Alia e' Affirmativa, alia negativa
Item alia e' possibilis seu practica-
lis — alia impossibilis — Conditio ite-
rum alia e' necessaria, v.g. si monetur et
si sol oriatur et quae denique n' potest
evenire — Alia contingens, quae potest
evenire v' n' et haec alia e' propria, alia im-
propria — Impropria e', quae v' in praeteri-
tum s. v.g. si Rex Persarum e' mortuus, v'
in praesens s. v.g. si Rex Persarum vivit
concepsitur —

Propria e', quae in futurum concepsitur
v.g. si Consul factus fueris et Item alia e'
facilis seu promissa seu prompta, quae
facile potest impleri, v.g. si presenti io de-
deris et — Alia n' promissa seu diffusi-
lis v.g. si longi absenti io dederis et —

Item alia e' potestativa, quae consonat
cum promissa et — alia casualis

Alia mixta est conditioni possibili op-
ponitur impossibilis, quae quadruplex
scilicet naturae, lege facta, et per
plexitatem verborum. Item alia co-
pulative et alia disjunctiva est
an autem sit mixta hoc caute discernen-
dum est. Item an sit facilis nec ne,
hoc in ex circumstantiis dependet et
ubi multum relinquitur iudicis
arbitrio est d. l. 4 § 1 de hered. insti-
tuerend.

Effectus conditionis est suspensio oblig.
ationis lege § 1 h. tit. Hoc autem intel-
ligitur de conditione extrinseca; in-
trinseca enim eam non suspendit, sed
in differt, et sic de bitummo effectus purum
quoad obligationem, non vero quoad
transmissionem.

3 Impossibilis actum n̄ suspendit, sed
habetur pro n̄ adjecta. Sio Justif de ha
red instit — Hoc aut̄ intelligitur de
conditione impossibili naturali et legi
p̄ quia quae legibus prohibentur, pro im
possibilibus habentur, et facto — si aut̄
esset impossibilis perplexitate verborum
tunc haec plane vitaret ultimam volun
tatem, quia n̄ potest constare de volun
tate legislatoris —

Conditio impossibilis q̄o adjecta ulti
mis voluntatibus habetur pro n̄ adje
cta, et igitur vitatur, et hoc favore ulti
mae voluntatis — si aut̄ adiciatur con
tractibus, tunc n̄ vitatur, sed igitur vi
tiatur contractum — Disparitas ē aut̄
quia major est favor ultime volun
tatis quam contractuum — 2do quia

Censetur per errorem irrepsisse —

Ratio rationis: quia testator est unus, et
si illam censetur non advertisse; con-
trahentes autem sunt duo, et sic censetur
ludere —

Hoc autem intelligitur de conditione im-
possibili; si enim tunc esset impossibilis
per accidens seu ex persona honorati
l. 2 melius si tunc esset difficilis; tunc
habetur pro adjecta, et debet impleri
ad capiendum relictum, aliis nihil
caperetur v.g. pauper heres esto, si prius
1000 dederis, v. servus ^{liber} ~~heres~~ esto, si 1000
dederis, quia hoc censetur esse mens
testatoris leg. 4 de legat. —

Hic dicitur: quod conditio necessaria
non suspendat actum l. 9 § 1 de Novat.
Sive adiciatur affirmative v.g. si Soloniceus,

Sive negative v.g. si soelum digito n' te-
tigerit, quia cujus affirmatio e' impossi-
bilis, ejus negatio e' necessario. Hoc
ann' intelligitur si n' apponatur per mo-
dum ~~pro~~ termini, tunc quidem n'
suspendis obligationem, sed tñ confer-
tur exactio esse dilata v.g. cum morietur
Titius, haeres ei ius dato, tunc Titius ni-
hil posset actu petere, sed primo ejus
haeres ob l. 99 in pr. h. tit.

- 6 Hic dicitur: quod conditio impropria
n' suspendat actum, sed v. evenit, et res
tunc statim peti potest. — v. n' evenit,
et tunc nihil suspendi potest, quia
que per rerum naturam certa sunt,
n' morantur obligationem —

Et hoc procedit sive legator siverit
illam esse telem, sive n' siverit, quia

Quia Scientia n' curatur, sed certitudo
eventus v' defectus attenditur § 6. In:
Stiluf. de V.O.

Hic dicitur, quod sola conditio propria, ⁹
possibilis et extrinseca suspendat ac-
tum — Et haec alia e' potestativa, quae
a potestate honorati dependet v.g. si
io dederit, si Capitolium ascenderit et
alia casualis, quae a casu dependet
v.g. si cras pluerit, si navis ex Asia ve-
nerit et — Alia mixta, quae ab utroque
scilicet a' partim a casu partim a Volun-
tate honorati dependet v.g. si Ma-
vio postliminio reverso: io dede-
rit, si Titio Consule Capitolium as-
cenderit, si Maevia tibi nupsarit et
Hic dicitur: quod in dies incertus ⁸

§. Saltem in Testamentis: / sit loco con-
:ditionis l. y s h. l. v.g. lego Titio 100, cum
moriatur heres, tunc idem e', ac si dice-
:retur, si iste Titius supervixerit herede,
lego ei 100 —

Dixi Saltem in testamentis; hinc in con-
tractibus talis dies n' suspendit actum,
sed tñ differt exactionem, v.g. si quis pro-
:mittat Titio 100, cum morietur Cajus,
tunc heres Titij, potest petere 100, nisi ipse
Titius moriatur ante Cajum — Anno
quia n' nobis tñ, sed et heredibus
nostris contrahimus et ratio quia in
contractibus n' spes debitum in potest
transmitti ad heredes —

In testamentis 90 dies incertus suspen-
:dit actum, n' vero dies certus, sed

Hic transmittitur Legatum ad heredes v.g.
Titio lego 100 cum morietur, tunc tunc
actio censetur esse dilata, quia certum
est Tibium aliquando moriturum, tunc
heredes eius potest petere legatum —

Hic dicitur, ut conditio habeat vim
conditionis, quod debeat esse honesta
v.g. si duxeris uxorem v. si duxeris Bern-
tham ex L. 7 Cod. de Instit. sub condit.
alias habetur pro si adjecta v.g. si nu-
dus per plateam iveris — sed Obijciat
lex 134 de V. S. ubi dicitur quod nemo
debeat sub pena a matrimonium
obstringi, quod nec hoc L. N. superstitum,
quod hoc legatur in poenam, sed po-
tius in promissum —

Diximus quod possit relinqui legatum
sub conditione si v.g. Cajam duxerit ¹⁰

Hoc autem intelligitur, si ista Laja sit honesta persona — tunc si esset turpis persona
§: v.g. filia carnificis: tunc haec conditio haberetur pro n' adjecta, et habet tñ Legatum, nē avocetur à nuptijs honestis

11 Hūc Queritur An valeat haec conditio: Si
: tunc lego 1000, si Meus arbitratus seu iussu
: su nupsent? Et quod n' — Et ratio ē, ne ad
: matur libertas Matrimonij — Ratio rationis,
quia n' censetur velle, qui alienius iussu
parere cogitur —

12 Hūc Queritur An valeat haec conditio
lego 100, si arbitratus patris duxeris & nups-
: seris? Idem Author dicit, quod Jure civi-
: li talis conditio habeatur pro honesta
ex ratione, quia Jure civili requiritur
consensus parentum, si verò Jure Canonico
: 10

Quia Jure canonico non requiritur ad
nuptias consensus parentum ex ratione, quia
difficiles esse solent coactorum matrimo-
niorum exitus, et quia electio vite status
non debet ab aliena dependere arbitrio —
Verius tamen quod in Jure canonico habe-
atur pro honesta, ex ratione, quia in
Jure canonico requiritur consensus
parentum, si non de necessitate, saltem
de honestate juxta illud orandus qui-
dem est non autem exorandus ad matrimo-
nium parentum consensus. Quod
praecipue procedit ibi, ubi juxta con-
suetudinem locorum permissa est ex-
hereditatio, si tamen adhibeatur consen-
sus est

13

Ita Quamvis: An haec conditio habeatur
pro honesta: lego 100, si consilio patris

si vel tertij / duxeris v nupsieris? Et quod
ita, quia per hoc n̄ auferitur libertas
matrimonij, quia sufficit consilium
audire et n̄ e' necesse illud sequi —
Excipitur tñ: Nisi consulendus procul
abesset, tunc n̄ valeret, quia hoc esset gravi
ei consulere, qui deberet eum —

14 Hic dicitur: quod conditio / si n̄ nupsieris /
v si n̄ duxeris: / habeatur pro n̄ adjecta
L. 64 et L. 92 § 5 h. tit. — Et ratio e', quia
quamvis coelibatus v viduitas. si ho-
-nesta, n̄ e' tñ Reipubl. utilis, quia ten-
dit contra augmentum Reipubl. et
hoc intelligitur, siue apponatur ei, cui
legatur, v Titio lego 1000 si n̄ duxe-
rit — siue in ei, qui e' in legatarij po-
testate vq patri lego 1000 si filius n̄
duxerit — siue in ei, qui habet in le-
-gatarium

Potestatem v. g. filio lego 1000, si pater
n. duxerit e. — Et ratio e. quia forte pa-
ter vellet filium vi avertere, aut forte
ipse invitus averteretur, et sic in per
hoc impediretur libertas matrimonij
l. 79 h. t. — Aliud e. si 3tio apponatur
v. g. Titio lego 1000, si Marius n. duxerit,
tunc valet hac conditio et ratio e. quia
per hoc n. impediretur libertas —

Hoc aut. intelligitur, si in genere appo-
natur, si aut. in specie apponatur,
tunc valet, v. g. si Bertham n. duxeris,
si de hac familia nullam duxeris,
si Edmundensiensem n. duxeris, quia per
hoc n. impeditur libertas, quia habet
alias sufficientes —

Hic dicitur, quod hac conditio si n.
nupsens, v. si n. duxeris / olim nullis
nuptijs

Potuerit exponi, postea aut per Legem
Juliam Miscellam hoc fuit non nihil im-
mutatum, et fuit Statutum, ut talis vi-
dus & vidua, cui talis conditio exponi-
tur, possit consequi Legatum, nisi du-
cat & nubat, si iuravit, se hoc animo
procreandarum prolium facere. l. 3.
Cod. de intent. viduit. tot. quia aut per
hoc erat periculum perjurii, ideo Gasti-
nianus d. legem etiam per Leg. etiam
Cod. d. his sustulit, et Statuit, ut habe-
atur pro n. adjecta ex ratione, quia
cum natura mulieres ad hoc proge-
nuerit, ut partus edant, n. debemus
pudentes et scientes perjurium com-
mitti pati — Postea tri iterum
per Novel. 22 de Regl. Cap. 43 ex
quo extracta e. Authentica, an re-
lictum / de nico ^{con}stituit, ut talis

Conditio habeatur pro adjecta / sive ad-
jiciatur a marito sive ab extraneo /
et ut intra hunc annum si possit
peti legatum, nisi forte spes nuptia-
rum deficeret, post annum an po-
tuit peti legatum, nisi spes nuptiarum
si deficeret, modo in talis mulier pro-
tulerit cautionem Mutianam de si
nubendo, hoc est, quod si nupsit, quod
restituere legatum — Et hoc proce-
dit si tunc jure civili, sed in jure sa-
nonico justa sap. supra penult. et
final. xi. de secund. nuptijs: ubi id
ipsum dicitur — Et ratio est, quia per
hoc si auferetur ~~libertas~~ nubendi
nec ulla poena continetur, sed tunc
premium viduitatis —
Hic dicitur, quod ista conditio tunc 16

Sic intelligenda respectu viduarum,
n' am' respectu virginum, quia quo-
ad virgines jus vetus n' e' correctum,
et sic succedit regula: Jus vetus n' cor-
rectum n' e' prohibendum. Et tunc
Virginis am' nomine huc n' tm' venit
ea, quae nunquam nupsit, sed in ea,
quae nupsit quidem, sed mandet casta,
quia quamvis matrimonium faciat
consensus, n' tm' illud consummat,
huc am' magis attenditur consumma-
tio — Et hoc m' de meretrice intel-
ligitur, quia meretrix n' potest dici
esse vidua — ratio quia melius e' nu-
bere quam luxuriose vivere —

19
— Huc Iuror' an sub conditione, si cas-
te vixeris, vincatur prohibitio
secundum nuptiarum. Et quod n'

Quia conjuges n̄ dicuntur caste vi-
vere s̄ licet castitate conjugali, cas-
titas em̄ e' triplex Virginalis, vidualis
et matrimonialis — Et hoc in regu-
la — Excipit Nisi de contraria mente,
patet v̄ si maritus uxori hanc con-
ditionem adjiceret, tunc intellige-
retur omnimoda castitas, quia mariti
et uxores nuptias uxorum aversantur —
Idem e' si filius matri hanc conditionem
adjiceret, quia liberi r̄ta Nuptias ma-
trum n̄ solent esse gratae —

Sicut potest apponi conditio matrimo- 18
niali carnali v̄ si nupseris v̄ duxeris,
sic n̄ potest apponi matrimonio spiri-
tuali v̄ si Religiosus fueris, quia hoc
n̄ nihil e' mali, nec poenam conti-
net, sed potiùs lucrum ingressus —

Hinc mi n̄ potest dici Simoniam esse, quia
hic nihil spirituale venditur, sed tri-
-tis spe lucri ad matrimonium invitatur
quod probatur à pari: sic in Ecclesia cano-
nicis dat distributiones, n̄ am̄ per mo-
dum pretij, sed per modum allocutionis
ti, gò et hic —

19
Hic dicitur quod conditio de n̄ ingredi-
da Religione in genere n̄ valeat, quia
talis abstraheretur à Religione — 2do
quia n̄ potest talis conditio opponi ma-
trimonio carnali: v.g. si n̄ nupsens:
gò nec carnale, quia matrimonium
spirituale è adhuc favorabilius,
et sic procedit Argumentum ab uno
ad alterum — Hoc am̄ intelligitur
de conditione in genere apposita —
si am̄ opponeretur in specie v.g. si
sueris Carthusianus, lego 1000, tunc

Habere tuer pro n̄ adjecta, et si fieret (an-
thysianus, tunc nihil acciperet - imo
quia testator potest scire et habere ra-
tionem v.g. amentiam regulam - 2do
quia potest talis conditio apponi ma-
trimonio carnali, v.g. lego 100 si Ber-
thano n̄ duxeris, qđ et huic - Item
quia potest quis invitari ad certum
ordinem spe premij, qđ n̄ potest ar-
ceri a certo ordine spe premij, et quis
per hoc ei n̄ auferatur libertas - Hoc
am̄ intelligitur, si alter possit alibi
ingredi - si am̄ ubique alibi arce-
tur et ibi unice suscipiatur, et si
testator hoc sciret, et tñ talem con-
ditionem apponeret, tunc haberetur
pro n̄ adjecta, quia hoc conferetur
fieri in fraudem legis argumento
legis 63tia et 64 Si h̄ tñ. ubi

ubi dicitur quod talis conditio in fra-
dem matrimonij carnalis appositae
habeatur pro n̄ adjecta, qđ et hīc —

Aliqui quidem dicunt, quod conditio
spe lucri avocans ab ordine sit susti-
nenda, et sic intrans n̄ caperet lucrum

seu legatum, quia nemo praesumitur
ob speciem lucri a vocatione religiosa
destitutum; & praecipue cum ibi bonis
temporalibus privetur. —

Veritas tñ ē, quod sit habenda pro n̄
apposita — Et ratio ē, quia concernit
odium religionis — Hinc veritas ē
ingredientem tali casu n̄ exclusi
a commodo rei legatæ —

Ad finem dicitur: quod aliquando
possit valere talis conditio & licet
sit generalis; si subest aliqua ius-
ta causa v.g. aliquis erexit sepulchrum

Majoratum v. fideicommissum, tunc
potest valide apponere hanc conditionem
ut ingrediens tale servitium si habeat
Anno per monachum si conservatur
familia — 2to quia Monachus n. po-
test prestare servitia militaria —
3to quia talia bona pervenirent ad
manus mortuas —

Casus: Testator dicit, lego Titio 100, si 20
nupsit, 50, si fuerit monialis, illa
sit monialis, et quaeritur quid ei de-
beatur, an 100, an 50? — Ratio dubitan-
di: quia n. e. minor favor Religionis
quam matrimonij, go. videretur eli-
cendum quod debeat habere 100.

Et tñ, quod ei tñ debeantur 50. Imo
quia testator ita expressit — sed
objicies Major e. favor Religionis quam
matrimonij, go. debet habere 100

¶ Disparitas est disting. si testator pro
utroque casu expresse se disposuisse
seius N. — v in his, quae regulam con-
cernunt C. in his, quae a voluntate al-
terius dependent N. — Sed Obijciunt
Lex Titia 100 h. tit. ubi Casus: Testator
dixit: Titia lego 100, si nupserit, 50,
si nupserit, illa nupsit, et dicitur tri ha-
bere 100, qd et in nostro casu debet ha-
bere 100 — ¶ Disparitas est, quia hoc
casu unum est favorabile, et alterum
odiosum. — priori casu am utrumque
: quod est favorabile qd — Sed Obijciunt
Authentica: Nisi rogati Cod. ad Stum
Trebell ubi dicitur: quod si filius sit
expresse gravatus hereditatem restitu-
ere alteri sub conditione, si sine li-
beris decesserit: et si sit Religiosus,
quod ista Religio habeatur totam

Hereditatem, qđ in nostro casu debet
habere totos 100. Disparitas ē, quia
hoc casu tm̄ ē una testatoris voluntas,
illo casu am̄ ē duplex qđ —

21

Hic Quæritur an relictum pro dote
Virginum nubentium possit distri-
bui ingredientibus? — Casus ē: Tes-
tator v.g. facit fundationem 50000
pro nubentibus v.g. ut nubens loci ha-
beat certum quib. pro dote v.g. 100. 200
300, aliqua am̄ inde fit Monialis,
et Quæritur, an ei debeat istud
certum quantum? & Videretur di-
cendum, quod ita. Amō juxta au-
thent. Nisi rogati: Ubi dicitur: quod
si gravatus fideicommissis sub expres-
sa conditione: si sine liberis decesse-
rit, ingrediatur Religionem, quod Re-
ligio

Preferatur fidei commissario, go et hic
ei deberet preferri - 2do per Novel. iib
§37 Collas q de sanctis Euse: ubi dicitur
quod relictum puella nubenti, m de-
beatur ingredienti, go et hic -
Veniis tri e; quod h, quia Voluntas Testa-
toris e Specifica implenda, si possit im-
pleri atqui hic potest impleri per alio-
go - Sed Obijciat: In casu Authent.
Nisi rogati: admittitur Religio go et
hic & disparitas e, quia hic tri e u-
nus ingrediens, et quidem sub con-
ditione gravatus e - In nostro au-
casu sunt multa, et quidem pure
dolanda in casu. Specifico, si nupserit
go - Sed Obijciat Novel. iib ubi le-
gatum nubenti, debetur m ingredi-
enti go et hic - & disparitas e,
quia hic tri e una persona, cui

Cui Testator bene facere voluit, et n̄ ē T 31
alius, cui id detur, hinc id m̄ testator
tunc presumitur intendere — In nos-
tro casu am̄ sunt alia q̄ —

Hic dicitur: ut legatum & relictum 22
conditionalum peti possit, quod de-
beat conditio prius impleri, aliōs: ante
eius implementum nec cedit nec ve-
nit dies; et si conditio deficiat, tunc
m̄ deficit conditionalium seu lega-
tum, quia deficiente conditione de-
ficit conditionalium —

Excepitur Nisi sit remissa: s; si lega- 23
tarius eam voluit implere, et si ho-
res eam impedivit & noluit suscipere,
quod ei implendis conditionis causa
dabatur — Et ratio ē, quia realis ob-
latio ē loco solutionis atqui q̄ —
24 Quia conditio toties pro impleta

Habetur, quoties per eum, per quem
implenda fuisset, n̄ stat, quominus im-
pleatur L. 4 § h. tit — Idem ē si eam
testator remitteret —

Uterius dicitur in Authore: Quod et
dici potest in appofitis a lege cum
dispositio legis ubenorem interpre-
tationem recipiat: Hoc est, nisi con-
ditio esset per legem subintellecta,
quod tñ habeatur pro impleta, si al-
ter nolit v. g. gravor fideicommissis,
si n̄ habuero liberos, n̄ habeo liberos,
offero fideicommissum, alter n̄ vult
suscipere, et habetur pro impleta —
Hic Lucius An m̄ Conditio casualis, et
quidem talis, in qua ē parum pro-
solum, sit implenda in ordine ad
equendum legatum v. g. Titio lego

Si cras pluerit & quod ita, quia in con-
ditionibus non curatur, an alienus in-
terit non, sed sola Voluntas testatoris
attenditur go — Quod probatur per
Legem 5^{am} h. tit. ubi Casus: Testator
alium legavit 1000, si Titio 100 dede-
rit, Titius fuit deportatus, itaque ei
parum profuerant isti 10, quia ei
eos auferret fisci, et dicitur ei tri de-
bere legatarius dare hos 10 ad capi-
endum legatum, go in nostro casu
debet conditio impleri — non debet
tamen ista conditio esse talis, quae testa-
torem arguat demerita, aliis habe-
retur pro non adjecta — Et talis casus
est in L. 19. §. 1. de condic. Institoris
vz Titio lego 1000 si reliquias meas
in mare proiecerit, talis conditio enim

Habere dicitur pro si adjecta, ex ratione, ne
corpora hominum inquietentur
n' debet m' esse ingesta juxta l. iij de
legat. i. v. g. si me in meis pretiosissimis
vestibus et unionibus sequebimur, ne
datur occasio furibus sequebimur effo-
diendi — n' debet m' esse turpis,
qualis v. g. esset hae, si patrem occi-
dent — n' debet m' esse talis, quam
lex remittit, qualis e hae: Titius ha-
res esto, si iuraverit se solutum le-
gata — Amō ob periculum perjury-
zato quia n' iurando, sed dando satis-
fit voluntati defuncti l. 8. § 6 de
condit. Institutis, et ne probi sint
deterioris conditionis, quam proprii
ad iurandum — debet tñ talis
hares solvere, quia tñ iuramen-
tum

Ei remittitur, si verò res legata —

25

Hic repetitur: quod si defunctus ^{actus} condi-
tionis potestative. Stet per ipsum hon-
oratum, quod deficiat legatum, quia
se talis reddit indignum legato, et
quidem statim, quia remittentibus
suis actiones nullus amplius ad eas
datur regressus —

Hic Quoniam an sit locus poenitentiae? 26

Casus. Testator aliquem p. ubi legatum
causat: jubet aliquid dare v. facere
in ~~ea~~ tempus, ille autem inprimis fa-
cere reusit v. tempus labi patitur,
postea autem vult facere aut imple-
re, et Quoniam an sit locus poenitentiae?

Quod non Anno quia se fecit rebu-
to indignum et heredem per hoc
liberavit go — probatur in per leg. fin.

Cod. de condit. inst. : ubi dicitur,
quod legatum semel agnoscitur,
amplius non redintegretur go et Textus
expressus - probatur in per leg. 63
§ i h. tit. ubi casus: Testator Marcus
legat 100, si Titio nupsent, illa nup-
sit caio, et postea primo vidua facta
nupsit isti Titio, et dicitur non habere
legatum go et in nostro casu - pro-
batur in argumento legis Cerej 89
§ i de V. Signif. ubi dicitur hoc sermo-
ne: si Marcus nupsent, intelliguntur
primo nuptie go et in nostro casu
probatur in per leg. 21 quod et a
quib. manum. ubi dicitur, quod
minor 20 annis possit manumit-
tere ancillam habentes uxoris eor-
um

Sed quid illam debeat ducere in-
tra sex septimanas, et postea n̄ au-
ditur, si illa nolit go et in nostro ca-
su — Excipit in ubi tale legatum va-
leret, si aliud ex circumstantijs pa-
teat, v.g. Titio lego iōo quando uenerit
Mario nuptent, si ualeret, quia hūc
constat de Volentate —

Casus Testator dicit: Amo, 2do, Titio ²⁹
lego fundum, si mihi sepulchrum
aedificauerint, unus parens, coeteri
n̄ parent, et Queritur an iste pa-
rens solus admittatur ad legatum?

Respondet: Ulpianus in leg. penult
Cod. d. tit. dubitavit et dixit: Qua-
tionem esse voluntatis — Hinc in
in leg. penult h. tit. decipum fuit

Quod talis n. debeat admitti, quia
defecit conditio, quia n. omnes satis-
fecerunt, et sic n. Satisfecit voluntati
testatoris —

Justinianus autem hanc legem cor-
rexerit, et statuit, quod si unus solus
totum opus faciat p. v. g. solus deest
si forte plures erant iussi dare id est
quod solus debeat habere legatum
jure ordinario — si autem tri par-
tem implevit, tunc partem habet
jure ordinario, et reliquum habet
jure accrescendi, et quidem cum
onere, si mixtim v. verbis erant con-
iuncti, alias sine onere, si realiter,
et hoc intelligitur de re dividua,
si enim esset individua, tunc deberet

Solus totum praestare, alias nihil ca-
peret, et sic resoluit Justinianus in
leg pen. h. tit. — Hoc autem intelligitur,
si eorum sint plures, si autem esset so-
lus et unus v. g. iussus dare portione
non satisfacit dando s. quia hoc casu
non est unum legalum, quod scindi
non debet go — — — — —

Hic Quaeritur An sufficiat semel imple- 28
tam fuisse conditionem, ut non obstat postea
ejus defectus? Et disting. si est transiens,
tunc ita v. g. Titio lego 100, si liberos susce-
perit, si fuerit viduus, si duxerit & nup-
serit &c. l. fin. Cod. de Judicet vindicta quia
hac uno actu finitur si autem sit per-
manens tunc non v. g. lego Titio 100, si cum
liberis decesserit, quia tunc habet trac-
tum successionum l. i. §. 1. de ad. l. item.
Trebellian

Sicut jam in Titulo de Condit. Institut.
dictum ē —

29

Hic dicitur, quod si plures Conditiones
adjiuntur, quod videndum sit, an
adjiuntur copulativè v disjunctivè,
si copulativè, tunc debent omnes im-
pleri, ut possit capi legatum l. 5 de con-
dit. Institut. quia habentur loco uni-
us, qd n' possunt verificari, nisi omnes
existent — Hoc autem intelligitur si
sint affirmativæ — si autem essent nega-
tivæ, tunc omnes debent deficere, quia
contrariorum eadem ē disciplina et
ratio — si autem adjiuntur disjunctivè,
tunc sufficit unam impleri v unam
deficere, quia disjunctiva verifica-
tur in uno Cap. 70 de R. J. in glo
et l. 13 § 2 de rebus dub. — Et qui-
dem quaecunque unam impleri

v. n. inysteri sufficit, nisi alio tractat con-
jectura voluntatis, hoc e. si testator hanc
potius quam alteram vellet impleri,
vg. si v. doctor fuerit v. Mariam duxerit,
aut saltem Titiam duxerit, tunc po-
tius e. duenda Maria, quia haec seun-
da censetur esse potior et principalior.
Sed hoc tm e. consilij—

Hic Quasitur an casus faciat deficere 30
conditionem potestativam? v. g. Titius
lego 1000 v. haeres esto Titius si sima Ma-
gnusdusium ierit, ille an tunc e. in-
firmus, ita ut ire n. possit, et Quasit
an capiat legatum? & videretur di-
cendum, quod capiat legatum—Amo,
quia casus nemini debet nocere, quem
in sua potestate n. habet—probari
n. videtur per leg. 8. §. 9. de condic.

Institutus

Ubi Casus: Testator alicui legat 1000 si
servum manumiserit, servus moritur
viro testatore, et dicitur id n' obesse lega-
tario ex ratione, quia vivente testatore
eum manumittere n' potuit quia ha-
res, quia nondum fuit haeres, go et in
nostro casu — probatur n' per leg 23 § 2
ad leg Aquil: Ubi Casus. Aliquis insti-
tuit servum meum, tertius eum occi-
dit, et quaeritur an contra eum pos-
sit agere ex lege Aquilia ratione haere-
ditatis, et distinguitur Consultus, si id
factum vivo testatore, tunc n', quia adhuc
fuit spes remota si mortuo testatore,
tunc ita, ne casus occisionis haereditatis
sit, go et in nostro casu — probatur
n' per leg 41 et Cap. 66 de R. § in b
ubi dicitur, quando per eum, per quem

Conditio fuit implenda, si stat, quominus
impleatur, quod conditio habeatur
pro impleta, quod et in casu nostro —

Verius tamen est, quod talis si capiat legatum,
quod probatur hinc per leg. 14 de be h. t.
ubi dicitur, quod tunc legatario si im-
putetur, quando conditio per heredem
v. eum, in cuius persona implenda fuit,
impeditur, quod alijs casibus ei impu-
tatur — probatur in per leg. 20 § 2.

de statu lib ubi Capus: Testator Servo
legat libertatem si Titio so dederit ille
impeditur dare v. Titium monitur an-
te testatorem, et dicitur Servus quidem
fieri liber sed ex speciali ratione scilicet
favore libertatis, quod, quod denique
iussa nubere Titio sub spe legali nihil
habeat

Si ille & illa moriatur ante nuptias, gō et
hū — Et ratio ē, quia hoc casu congeritur
desinere voluntas testatoris — Et hoc in regula
— La — Excepit Amō, si legatarius & hæres
id quā talis citius n̄ potuit facere, et sic
intelligenda ē lex § 8 mortuo & — vñ si Amō
Māy Brundujum iens, et si testator huius
die adhuc vivat —

31
Excepit 2to si honoratus impediatur per
hæredem & per illum, in cuius personā
conditio fuit implenda, vñ si oblatum
notis suscipere, quia factum hæredis
debet prodesse hæredi et novare legata-
rio L. 15va de R. f. — et leg. 24 et 31 et 32
§ 5 quando dicitur leg. et cō — Ubi dicitur,
quod si iuxta nubere Titio eidem velit
nubere, et is recuset, quod equat lega-
tum gō q̄ textus expressus — Idem

Si legatario ducenda nubere noluit et
Leg. fin. Cod. de condit. inst. et postea nolo-
nus poenitentia — quod probatur per leg
3 § Stichus i3 de statu lib. Ubi Casus: Tes-
tator dixit: Stichus haeres esto, si annua,
biennia, triennia vice is dederit, ille offerebat
ei semel, bis, ter, ille noluit, et dicitur
amplius: Volenti m: dare n: teneri, qd
est Textus expressus —

Hic dicitur, quod ad consequendum be- 37
gatum in mixta conditio sit implenda,
quia in eius defectus videtur voluntas
testatoris: Casus v. Testator dicit: Titio lego
1000, si ipsi Maria nupsit et — Aliqui
quidem dicunt, quod hic voluntas
alterius non obstat, modo honoratus sit pa-
ratus eam implere — Quod probare
volunt per leg 11 et per leg 23 de condit. inst.

Ubi dicitur, quod tunc honoratus esset
legatum, sed ibi non fuit conditio mixta,
sed tunc potestativa, uti in objectione per-
quetur —

Verius itaque est contrarium, quod utrumque
debeat adesse — Et ratio est, quia testator requirit
fuit utrumque, id est et voluntatem hono-
: rati et factum 3^{ty} q^o utrumque debet ad-
esse — 2do quia talis conditio sapit natu-
ram conditionis copulativae l. 129 de V.O.
atque q^o — Sed Obijciat lex 11 et 23 de
condit. Institus Ubi Caput: Testator dixit
uter ex meis duobus fratribus consobri-
: nam duxerit, ille dodrantem, et alter
quadrantem habebit^{to}, uterque fuit para-
tus eam ducendi, illa neutri voluit na-
: bere, et dicitur quisque habere semis-
: sem, atque hic fuit conditio mixta, q^o con-
ditio mixta per casum non impeditur &
N. min. fuit enim potestativa, quia Verba

Hic dicitur, quod conditio mixta sit illa, quae ³³
partim a voluntate honorati, partim a re
dependet —

Hic errant isti, qui dicunt, quod haec con-
ditio: si lego 100 si Marcia nupsit, sit Mixta,
quia Marcia hic non ponitur sub condi-
tione, sed tanquam terminus, in quo
conditio implenda; nec haec est mixta,
si haeredi 10 dederis — sed haec est mixta,
si tibi Marcia nupsit, si Titio Consule
Capitolium ascenderis — si Titio ab hosti-
bus reverso 10 dederis —

Hic dicitur, ut conditio habeatur pro im- ³⁴
pleta, quod debeat valere impleri — Hinc
iussa nubere, si impubes nubat, non censetur
satisfecisse conditioni, ex ratione, quia tales
nuptiae non valent, et sic paria sunt non fieri
et non valere fieri — Et quia verba de
actu primo sunt intelligenda l. boves 89
§ 2. de V.S.

Potest tñ postea quā pūbes cō nubere, et
caus legatum l. 10 et b8 de Jure dot., quā
actus nullus pro infecto habetur, atqui gō
35 Hic dicitur, quod conditio sit implenda eo
modo et cā formā, quā prescripta fuit, et
quidem specificē debet impleri, et n̄ per
~~videns~~ equivollens, et tale exemplum ē
in l. 44 § 3 et l. 40 § 53 h. tit. : Ubi
Cassius Testator dixit Titio lego 1000 si Ser-
vo Marci id dederit, illi n̄ dedit Servo
dedit ejus domino, et dicitur n̄ capere le-
gatum, quia conditionem specificē n̄
implevit, gō conditio ē specificē implenda
Ita am̄ intelligitur, si conditio pen-
deat ~~ex~~ ^{ex} voluntate testatoris — si em̄
pendeat ex voluntate honorati, tunc
posset dare ^{cuique} ~~cuique~~ vy Titio lego 1000 si
pauperibus id dederit, tunc potest da-
re, quibus vult et —

Hic Lucas an conditio possit impleri per 36
compensationem v.g. Testator legat michi 100
si Marcus 10 dederit, Marcus michi tenet
10 Lucas, an possim compensare? &
quod non, quia testator censetur requi-
rere dationem et domini translationem
nem l. 8 §. Quoties de condit. Institue-
go — probatur in per leg. 55 h. tit.
Ubi dicitur, quod iussus dare alteri, ei-
dem dare debeat, quamvis sit degra-
tatus, et quamvis id ei non prodest, quia
id ei nihil fectus, go conditiones spe-
cificae sunt implende — probatur
in per leg. 45 h. tit. Ubi dicitur, quod
nec tunc satisfiat conditioni, quan-
do talis per acceptilationem liberatur,
si ipse ad eam provocaverit, ita tamen
alter noluit acceptare, quia ei non prodest

Impulari, qđ in regula acceptilatio n̄
sufficit — probatur in per L. 44 eod. tit.
Ubi p̄ssus dare heredi, n̄ potest dare
eius Domino, si heres ē servus, licet com-
= modum ad dominum pertineat, qđ con-
ditiones specificę sunt implenda —

37 — In regula qđ conditiones sunt specificę
implenda — Exisist tñ, nisi subis favor
libertatis, tunc hoc potest fieri per com-
= pensationem juxta L. si peculium 20
de statu liberorū — Ubi Casus Testator Servo
legavit libertatem et peculium, si Ma-
= rius iō dederit, Marius am̄ ad peculium
tenebatur iō, et dicitur esse locus com-
= pensationi favore libertatis, qđ extra co-
= lum libertatis ut n̄ procedit —

38 — In regula qđ conditio specificę ē im-
= plenda, quando denique hęc mens
Testatoris colligitur — si am̄ conditio

Tantum esset per modum proambuli, id
e, si in altero casu eadem mens Testato-
ris colligatur, tunc n'e quousque specificus
impleatur — Et tale Exemplum e in
leg. Mater 3 h. tit. Ubi casus: Mater fi-
lio legavit fundum, si ex patria potes-
tate exirent per emancipationem, et
dicitur, filius habere legatum, nisi
ex illa exeat per mortem patris, et per
relegationem ejus, et per dignitatem
suam et per Monasterium et quia
obtruncatur finis Testatrix s. n'e usus-
fructus pertineat ad patrem. § g'o —

Tale Exemplum n'e in l. 13 h. tit. Ubi
dicitur, quod iussus dare pupillo, pro-
fiti dare auctori, quia id testator
censisse censetur —

Hic Quæritur An conditio facienti 39
præcipi sit implenda? v.g. legantur mihi
100

ut scio edificem domum, et ego illi
lo dare pecuniam. Et quod ita, et si satis
sit dando pecuniam — 1mo quia accep-
tando legatum consetur in suscepisse
onus L. ii de legat. 3 — 2do quia aliud
pro alio invito creditori non obtrahitur
L. 2. de rebus hered. — 3tio quia ille obli-
gatur ad factum, non ad pecuniam,

40
Hic Iudicis an conditio possit impleri
per heredem honorati? v.g. Testator
dixit: Titio lego 1000, si Maris 10 dies
vivat, ille moritur ante Marium, itaque
non potest ei illud dare, sed vult dare eius
heredes. Iudicis an sit admittendus? et si
quod non — Et ratio est 1mo, quia Testator
voluit benefacere nisi legatario, et non al-
iteri — 2do quia tunc ei nondum cessit
dies, ergo nihil potuit transmittere ad
heredes.

Et hoc procedit, nisi legatarius vivat, si-
lis implere conditionem, quod probatur
ex eo, quia tunc censetur honoratus pre-
visse voluntatem defuncti, quod exspirat
legatum, et quia factum hoc recte
est factum legatarij — Et hoc intelligitur
de ultimis voluntatibus l. 42 de oblig
et act — seuus est in contractibus, ubi
spes debitum in transit ad haecedes, ex
regula in nobis tunc, sed et haecedes nos-
tris contrahimus et —

Hic dicitur, quod conditio debeat im- 41
pleri impleri tempore, id est tunc, quan-
do eam testator vult impleri — sunt
autem quaedam conditiones, quae nisi post
mortem testatoris debent impleri, qua-
les sunt conditiones promissae seu
faciles, potestative et liberabiles v.g. si
is delectis — Et ratio est quia haec debent

Fieri animo parendi Testatori, ante mor-
tem aut ei si potest dici paruisse, quia non-
dum est certus heres l. ii h. tis go —

Hinc si talis heres legatarius debet scire
talem conditionem esse testamento inser-
tam, quia alio ex alia ratione potuisset
dare id, et sic posset dici paruisse Testatori
l. 2. h. tis — Aliqua in sunt, quae si

nisi in vita testatoris possunt impleri, quae
denique ad tempus et ad vitam testatoris
sunt relata, ut Titia lego 100 si mihi nup-
serit et lego 50 h. tis quia haec est voluntas
Testatoris — Aliqua in sunt, quae

tam in vita quam post mortem testatoris
possunt impleri; uti sunt conditiones si
promissae seu si iterabiles, et quidem
casuales ut Titia lego 100 si Consul fieri
et socii Maria nupserint, et si nuptiae et
l. ii in fine — Et si nuptiae vel hono-
ratus

Ut honoratus scias hanc conditionem esse
 adjectam, utque id animo parendi fa-
 cias, quia hoc dependet ab eventu —
 Hinc licet talis conditio tempore testamen-
 ti evenerat, tñ n̄ requiritur, ut iteratim
 eveniat, quia testor uno eventu censetur
 esse contentus — Hoc aut̄ intelligitur,
 Si tempore testamenti testator n̄ scivit
 illam jam evenisse, quia se censetur re-
 tulisse in casum — si aut̄ scivit, illam
 jam evenisse, tunc effectus iteratim imple-
 da leg. 9. § 10 et l. ii quia tunc testa-
 tor n̄ potest dici se velle referre in casum,
 qui jam existit — Hoc aut̄ intelligit
 1. quod denique debeat de novo eveni-
 re: / si ē iterabilis, v.g. si publico stans
 erit cisternam — alia, si n̄ effectus itera-
 bilis: / haberetur pro n̄ adjecta v.g. si fue-
 rit annorum ix, si Mariam duxerit &
 quia bis illam ducere v̄ denuo pubes

Fieri n̄ potest —

diximus, quod conditio suspendat Actum
 Hoc aut̄ intelligitur de conditione affirmati-
 tivè posita, seu e, si conditio sit negati-
 vè adjecta p. v. g. si Romam n̄ ieris: / tunc
 statim peti potest relictum, ne ei reddat
 inutile, præstita tñ cautione Mutiana;
 hoc e, quod si conditioni contravenierit,
 quod velit restituere legatum una cum
 fructibus percipit l. 4 de condit. inst.
et l. 9 h. t. Et hanc restitutionem tenetur
 honoratus in conscientia seu ante
 omnem sententiam, quia hoc n̄ fit
 in poenam, sed ob defectum voluntatis
 defuncti — Talis casus n̄ e in
authentic. vel relictum Cod. interdict.
viduit tollend. Ubi relictum in casu
 viduitatis potest peti, si talis n̄ man-
 :sit vidua et potest gō tali casu lega-
 :tum peti statim præstita cautione

Mutianā, sed in casu contravenien-
tie debet res reddi cum fructibus —
Hoc autem intelligitur, si sit conditio per-
petua, hoc est si non contineat distributi-
onem temporis — si autem contineret
distributionem temporis, tunc quidem
in casu contravenientis reddenda
esset res, si vero fructus usque ad tunc
percepti s: v.g. lego fundum, quousque
Cajulotium non ascenderit, & quamvis
vidua manserit: quia usque ad hoc
tempus testator censetur velle eos
manere quod honoratum — Ulte-
rius dicitur, quod si certum sit condi-
tionem negativam non exhiburam, quod
statim peti possit legatum v.g. lego
100, si Mariam non duxeris, et si Ma-
ria jam sit mortua, et tunc nec quis est

Cautione, quia mortua duci n̄ potest; et
quia hoc quod certum ē suspendi n̄
potest nec debet juxta ad Aushens cui
relictum: Ubi id ipsum dicitur — po-
test q̄ tali casu statim peti legatum
in regula — Exigitur tñ ubi statim pe-
ti n̄ potest, si ista conditio negativa sit
talis, quæ distributionem temporis in-
volvit, tunc n̄ possit statim peti relin-
quendum, sed expectandus esset terminus
v.g. Titio lego 1000, si Marius intra 5
annos n̄ susceperit liberos, tunc licet
Marius moriatur post unum alter-
numve annum sine liberis, nec possit
sibi suscipere liberos, tunc tñ debet ex-
spectari 5 quennium, ne istud tempus
gratis propositum esse videatur —

Parte scilicet de conditionibus Jam
Sequitur de re, scilicet de demon-
strationibus Institutionum Demon-
stratio e' designatio certa personae, cui
legatur, & rei, quae legatur. Licet h'c
demonstratio a' conditione differat
in hoc, quia falsa demonstratio n' vi-
tias legatum, vitiat vero defectus
conditionis - Diffinitio e', quia demon-
strationes fiunt ideo, ut sciatur vo-
luntas testatoris, quae si aliter scitur,
tunc n' curatur falsa demonstratio,
quia quidquid rei satis demonstratis
adjuicitur pro n' adjecto habetur
l. i § 8 de p'uleg. - Conditiones am-
dependunt a' casu, go' opus e' eorum
eventu - Falsa go' demonstratio
n' vitiat legatum in regula -

Excipitur tñ Nisi falsa mens Testatoris
arguatur, vñ si Testator dicat: Petro
et Paulo filiis meis lego unique 1000,
et si n̄ sint filij, tunc nihil habebunt,
quia propter falsam demonstrationem
concurrit contraria mens Testatoris,
quia hae unice motus esse censebatur
l. 44 § pen. h. tis. et l. 5 Cod. de testam.
Idem e si deficiat materia rei legatæ,
vñ uxori lego dotem allatam, et si nul-
lam attulerit l. i de dote proleg.

44

Jam sequitur de 3^{ia} Rubricæ parte
scilicet de causis - Causa hñ erat
legandi in præteritum relato ex-
pressa per particulam quia l. 42 § 4
h. tis - Et falsa causa n̄ n̄ vitiat le-
gatum, si Testator sciverit esse fa-
lsum

Sive n̄ fuerit, quia legatum n̄ confis-
tit in causa, sed in liberalitate, libe-
ralitas aut n̄ requirit causam. gō vñ
Titio lego 1000, quia mea negotia ges-
sit. — Hinc causa legati dicitur n̄ co-
harere legato, hoc ē, quod in sine ra-
tione seu sine causa valeat legatum
et hoc in regula —

Exigis Nisi aliud de contraria mente
pateat — Et tale Exemplum ē in leg.
L. fin. Inst. de leg. ubi Casus: Testator
dixit: Pactumeja haeres esto, et pater
eius Pactumejus Magnus ei subbi-
tulus esto, postea Sparfus fuit falsus
nemor, quod sint mortui, itaque
testator mutat testamentum, et
dicit, quia filiam Pactumeji Mag.
ni s. quam haeredem esse volui.

Continere non possum, Novius Rufus
hereseptis, filia am viva id nequens
recurrat ad Principem et supplicavit,
et obtinuit pro se sententiam exco-
municationis, quia pro Novio Ruffo defuit
mens Testatoris - Inferitur, quod si mens
Testatoris defuerit, tunc in falsa cau-
sa videtur Legatum, uti hic et ratio est,
quia hic ipsa mors censetur fuisse
causa finalis -

45° Hic sequitur de ista Rubrica parte
scilicet de modis - Modus hic erat
legandi in futurum relata, expressa
per particulam ut v. g. lego 1000, ut
michi monumentum exstruas -
Modus differt a causa, quia causa
refertur in praeteritum et exprimi-
tur

Quia — Modus am refertur in futu-
rum, et exprimitur per particulam
ut — differt m a' conditione, quia con-
ditio exprimitur per particulam si,
modus am exprimitur per parti-
culam ut L. 40 § fin et L. 80 h t f
Ulenius dicitur, quod tri haec Verba
loque sint dubia, hoc e, quod ut
quandoque ponatur loco conditio-
nis et vicissim — Hinc quari po-
test quomodo id possit dignosci?
Et sic: si Testator citius vult dari
legatum, quam Actus ponatur,
tunc e' modus, exempla sequentib;
si am citius vult actum fieri quam
legatum dari, tunc erit conditio —
Tale exemplum, ubi si ponitur pro ut

Et ubi cuius debetur Legatum e in
Leg 44 de manumiss. Test: Ubi Casus
Testator v Testatrix dixit: Saccus, Eolichus
et Hirene servi mei liberi sunt, si al-
ternis mensibus ad monumentum
meum candelas accendant, et fune-
bria peragant, et dicitur hoc Legatum
esse sub modo relictum, quia testator
eos citius voluit esse liberos, q̃o bona
e prior resolutio —

Quandoque in modus aequivalens con-
ditioni, si cuius actus e ponendus
quam Legatum p̃xta et l. 80 h. t.
Ubi Casus: Testator dixit: Titius
heres esto, volo am ius Mario ioo del
v Marius ioo habeto, volo am, ut
heredi Titio 50 del, et dicitur he-
res cuius obligari ad dandos Mario
ioo — Inferitur q̃o hic modus e loco

Conditionis — Idem e' de altero capu
Sicut de Mario: — Brevis iura pro hoc
exempla possunt dari hae — inim
Seni mei liberi estote, si pileatum funus
fuerint comitati, hic conditio e' loco
modi e' — datum Titio lego 1000, volo
am' ut prius de suo pauperibus det 100,
hic modus e' loco conditionis — et hae
e' una differentia inter modum et
conditionem Sicut quoad verba
Hae e' una differentia quoad effectum,
quod legatum modale possit peti non
modo nondum impleto, praestata in
cautione Mutiana de legato reddenda
in casum contraventionis, quod
possit regeri & conditione causae datae,
causae si factae & conditione sine
causa — Conditionale legatum

Verò peti n̄ potest, nisi post eventum
conditionis est —

Ulpianus dicitur, quod si modum 3^{ius}
impendat, is denique in cuius persona
modus implendus erat, quod tñ legato
rius capiat legatum, si eum implere
voluit, quia ei n̄ potest imputari — Et
ratio ē quia talis modus habetur pro im-
pleto l. i. Cod. de his, quæ sub modo leg.
relinq. uti et de conditionibus dictū
est —

Ulpianus dicitur, quod si repitendo mo-
di faciat relictum retineri, nisi mo-
dus n̄ impleatur v.g. ut me in pretio-
sissimis vestibus sequas v. ut reliquis
as meas in mare injicias v. ut sororem
occidas et. leg. penult. de condit. in-
stibus et leg. Medio fin. de acq. et
argent. legato

Ubi id ipsum dicitur, sicut de conditio-
nibus dictum est — Et ratio est quia talis
modus testatorem arguit dementie,
sicut conditio — Hinc legatarius talem
modum non implens est potius laudan-
dus quam accusandus — Uterius
dicitur, si modus concernat piam
causam, et si commodè in eam con-
verti non possit, tunc potest auctoritate
Episcopi converti in aliud l. ib. de usu
et usufr. leg. ubi supra de conditioni-
bus dictum est —

Iam sequitur Brevis differentia inter
conditionem et modum, quod condi-
tio suspendit Actum, et si honoratus
moriatur ante eventum conditionis,
tunc nihil transmittit ad heredes,
quia nec cessit nec venit dies — Modus
autem illud non suspendit, et licet honoratus

Moriatur ante modum, tunc tui relictu
transmittit ad haeredes Leg. 109. h. tit.
Hinc dispositio à conditione, modus ve
ro à dispositione dependere dicitur,
hoc e quod conditio suspendat actum,
modus n — Hoc aut intelligitur, si
modus n sit personalissimus, si enim
esset personalissimus, tunc id n proce
deret, et si transmittat legatum
vg Titio lego 1000 pro nuptijs cum
Caja futuris — Et ratio e quia alias
deficeret voluntas testatoris —
Ad finem hujus Tituli ponitur Lex
cum aruo 102 et lex cum acutissim
30 Cod. de fideicom. ubi in ponitur
Casus relictu modalis vg Testator di
cit: Titius haeres opto, volo am, ut ha
reditatem restituat servando —

Idem e de legato taliter relictos
dicitur, quod si aliter teneatur iste
filius restituere hereditatem & lega-
tum alteri, quam si sine liberis decess-
erit — si aut liberis suscipiat, cessat
fideicommissum ex raone, quia lex ipsa
conditionem subaudit, Nisi ei nasc-
cantur liberi — Ratio rationis est quia
nemo pro seponitur postea libem
suam velle possionere aliena, si de li-
beris cogitasset — Quia aut ista mate-
ria potius pertinet ad Consulhem
Trebellianum, ideo ibi plenius de hac
materia agetur, de quo hic tñ obiter
aliquid dictum est.

Tibulus 2tus

Ad Legem Falcidiam

Connexio: Egimus de testamentis,

De Institutione, substitutione, de legatis
eorumque conditionibus, quia ante a lega-
tis debrabitur falcidia, hinc sequitur
tribulus ad legem falcidiam —

A Hic dicitur, quod olim testandi liber-
~~tarima~~ fuerit licentia, et neral restric-
ta per leg. in tabul, quia lex in tabul.
dicit sic: Uti quisque paterfam. superpe-
cunia tutelare sua legisset, ita fas, seu
jus esto — Hinc eo jure licuit totum
patrimonium legatis exhaustire, quia
ante per hoc contingebat de testam.
tamenta p. herede ob parvum aut nul-
lum lucrum adire nolente, per quod
testator dicebatur intestatus, hinc
opus fuit, ut huic licentia aliquis mo-
dus imponeretur, et hoc ob favorem
testatoris, nempe ne decedat intestatus

Et primo quidem occasione huiusli. 2
centis restringenda lata est Lex Furia
a Gajo Furio Tribunoplebis, quod cau-
tum erat, ne liceat uni legatario plus
mille assibus legare, quia cum per mul-
ta legata potuit adhuc tota hereditas
exhauriri, hinc haec lex parum fuit
proficiua — Et ideo postea lata
est Lex Voconia a Quintio Voconio faxe
Tribunoplebis, quod cautum erat, ut
ille, qui census esset, id est, qui 100
millia nummorum haberet, non pos-
set plus legatario quam hereditate
relinquere, quia cum testator potu-
isset valde multa parvula legata
relinquere, id est, cuique per parum,
et si in heredi mansisset parum
hinc adhuc per hanc legem

Non satis proximum fuit testatori —
3 Ideo postea temporibus Augusti ē
data lex ā Cajo Falcidio Tribuno pleb.
Lex falcidia: nāmi ā falce, ut aliqui
putant; Sed ā Falcidio Tribuno pleb.
cujus duo erant capita; primo capite
refertur lex in tabul. ut denique liceat
cuique liberē testari — In 2do Capite
amī pro finitū modus relinquendi,
ut ē, ut heredi ista pars salva maneat,
in verbis: Dum ita de mun. lega-
trum, ut n' minus quam igitur par-
tem hereditatis ex testamento her-
es capiat — Et additur, si tñ tes-
tator plus legaret quam dodran-
tem, quod tñ heres istam partem
habere debeat et residuum fuisse
legatur et

Et ratio est, quia nemo potest facere, quo-
minus leges in Testamento locum ha-
beant L. 55 de legat. 2 - Et hoc iure
veteri -

Habet autem Falcidia hodie locum in 4
casibus - Olim autem tunc locum habuit
in legatis, quando denique haeres ultra
dos drantem est praegravatus legatis -
Postea hoc in perditum Severum
extensum est ad mortis causa donatione-
nes L. 5 Corb. h. tit. Et hoc ideo, quia
mortis causa donatio est similis legato
saltem quoad effectum, quia sicut
legatum potest revocari ita et mor-
tis causa donatio - Immo in hoc exten-
sum est ad legata ab intestato relicta -
Hic dicitur quod in mortis causa 5
~~donationibus~~ ^{ca} p^{ro}por^{tion}ibus Falcidia locum non ha-
bet

§. Mortis causā capio ē duplex, una pro-
pria, alia impropria — Propria est,
quando alicui occasione mortis al-
terius aliquid relinquitur, v.g. quia
Titius ē mortalis, ideo Mario lego 1000,
de qua hic nō agitur — Impropria ē,
quando alicui implendis conditionis
causā aliquid relinquitur, de qua
hic v.g. Titio lego 1000 si heredi 10
dederit, & Titius heres opto, si Mario
100 dederit, et tunc heres nō potest ex
his 100 detrachere quartam por-
tionem seu partem, licet sit progre-
tus, quia hos 100 nō dat ex massa
hereditaria, sed ex suo — Hic ratio,
quia illos nō dat quod heres, sed ut
fiat heres — In regula gō falcidia

In mortis causa equonibus locum
n̄ habet — Excipitur Nisi hoc fiat
in fraudem beneficii falcidiae juxta
leg. penult. ^{Cap.} h. t. f. Ubi Capus. Testa-
tor tm̄ habuit 400 flor in tota her-
editate, et scripsit Titium heredem:
sic si Messio 300 et 50 fl. dederit
et sic illi tm̄ manserunt 50, et ideo
dicitur adhuc posse detrahere 50, quia
hoc alias fuisset in fraudem legis — ^o
Hic dicitur, quod in donationibus
inter vivos ista declaratio seu fal-
cidia locum n̄ habet, v. g. si cui dono
100, tunc n̄ possum detrahere 20,
si alteri dono 100, vel ille illos donet
3tio, tunc mi ille nihil potest de-
trahere, et ratio ē quia h̄c n̄ com-
parantur

Legatis, sed statim suam sortiuntur
firmitatem — Exequis Nisi sint
tales donationes, quae morte confir-
mantur, uti est donatio inter conju-
ges L. in Cod. h. tit. tunc mihi locum
haberet — Et ratio est simo quia talis
donatio comparatur donationi
mortis causa, atqui, go — ratio quia
talis donatio censetur ex bonis de-
functi erogari, atqui tunc habet
locum falcidia, go et huc v. g. si mor-
ritur uxori quid donec, et si n. revocet,
et moriatur et testetur et heredem
prograves legatis tunc haec, in ex
ista donatione potest debere quoniam
quia comparatur legatis — Ute-
rius dicitur, quod falcidia in ab ali-
= mentis

Possit de trahi L. 68 hoc tit ubi id ipsum
dicitur — Imò in a relictis Principia
v. Municipia potest de trahi, ne forte
testator detestatur intestatus —

Hic Lucius Anfalcedia in possit de tra 7
hi a fideicommissis particularibus 2
Dico particularibus, de universali-
bus enim in quæritur, quia ibi lo-
cum habet Trebellianica, seque-
re sequetur. — Quid videretur dicendum
quod ita ex Praonibus — Imò
quia lex rta Cod. h. tit. dicit, quod
Falcidia debeat locum habere ad-
versus omnes honoratos, pro mo-
do legatorum, hoc sicut in lega-
tis go est hic — rta quia locum
habet in donationibus mortis causa

Legata et fideicommissa particularia
sibi sunt exaequata, atque igitur — 4ta
quia in fideicommissis universali-
bus habet locum Trebellianica, igitur
in particularibus debet habere lo-
cum falcidia — 5ta quia falcidia
habet locum in legatis ab intestato
relictis l. is h. tis, igitur in debet habere
locum in fideicommissis particu-
laribus — Verum tri e', quod spe-
tata origine in ijs non habuerit locum
falcidia ex ratione. Primo quia tem-
pore legis falcidia fideicommissa
non erant in usu, aut saltem non po-
terant per actionem exigi, igitur non po-
tuit moveri questio ex ratione, quia
potuit Testator totum de beherere

Detrahere — 1to quia leges n̄ dispon-
unt Super incognitis — 2to quia Amō
tempore Augusti accrescent vim legis —
3to quia Amō tempore Neronis sta-
tutum ē, ut ab illis possit detrahi
falcidia, qđ olim ab illis n̄ potuit
detrahi falcidia —

Et hoc olim Spectatū ē: ut dixi/ori — 8°
gine, postea am tempore Vespasiani
per Consulum Vespasianum sta-
tutum fuit, ut ab omnibus per
fideicommissum relictis possit de-
trahi falcidia, et in Actio inde ē
concessa, quia per omnia sunt exa-
queata Legatis atq; ui, qđ — probat
in a parā, quia Severus eam ex-
tendit ad mortis causā donatio-
nem, qđ in Consulum Legasianum

Eam extendit ad fideicommissa par-
ticularia — Sed Obj: primum argu-
mentum, ubi dicitur, quod falcidia
habeat locum in omnibus testamen-
to relictis, go et in talibus fideicom-
missis & disting: Spectata extensione
spectata origine N. —

Obij: 2dum Argumentum: falcidia
habet locum in donationibus
mortis causa go et hic Repp. ut ante
Obij: 3tio 5tum Argumentum
su habet locum in legatis ab intest:
tato relictis go et hic & dist. quoad
extensionem & quoad originem N.
Sed Obij: 4tum Argumentum
quod est tale: In Universalibus ha-
bet locum Trebellianica go mi debet

Locum habere in particularibus fal-
cidia & disting. Ant habet locum
postquam Consultum Regasianu
et Trebellianum sunt exaequata C.
Leuis N. — Et si in Fideiur. ad istum
argumentum — sed Obijci Novel. i.
§ i. Ubi dicitur, quod Sola Trebellia-
nica habeat locum in fideicommis-
sis go falcidia in ijs locum n. habet
& disting. in universalibus C. in par-
ticularibus N. v. aliter distingo dicitur
hoc ibi ad exclusionem falcidis N.
dicitur hoc ibi ad exclusionem Con-
sulti Regasiani C. hoc e, quod utro-
que tam ex legatis quam ex fidei-
commissis particularibus dicatur
deberi falcidia ex Consulto Trebell.

§. Spectatā scilicet eorum confusione
ex universali vero fideicommissō a-
huc dicitur debrahi Trebellianica,
et hoc tñi propter distinctionem Ver-
borum —

De cetero hic possunt Legi Instituta
Libro 2do Titulo 28to §. ho 4to 5to 6to
et 7mo —

9 Hic dicitur, quod potestas debrahendi
Falcidiam soli heredi gravato sit con-
cessa, ut allucietur ad advenum
et ne destituatur testamentum
hinc purē heredis causā hac lege lata
e L. q. h. tis — Hinc alij Legatarij
et fideicommissarij §. Sive univer-
sales sive particulares: / hac lege
uti n̄ possunt L. 47 h. t., quia in illis
n̄ obtinet ratio destituendi testamenti

Quia per aditionem heredis jam
confirmatum testamentum l. 814
ad Sponsultum Trebellianæ ratione, quia
qui semel heres est, semper est heres —
Heredi quoque et quidem soli concessa est ⁷⁰
hæc licentia, et hoc in regula — sunt
tamen inde duo casus excepti — unus,
ubi cum heres detrakere non potest, quan-
do denique cogitur per fideicommissum
suum adire, et hoc ideo, quia quan-
tum in se est, voluit facere, ut testator
decedat intestatus et — Hinc talis
fideicommissarius cum potest
detrakere ita, sicut potuit se fi-
deliciarius, quia transit in locum
illius — Et ratio additur, quia non
debet legatariorum ideo melior

Fieri conditio, quod suspecta hereditas
beneficio fideicommissarii sit adi-
ta — n̄ debet aut talis fideicommissarius
destrahere plus, quam ipse fiduciarius
destrahere potuerit — Et si forte
talis fideicommissarius suo speciali la-
gato sit gravatus, tunc inde nihil po-
test destrahere, nisi quarta cedatur,
quia hoc censetur quasi à legataris
esse relictum l. 63 § ii ad Consulatum
Trebellianicum — Et si forte, ut
dixi, 4ta pars ejus cedatur, tunc
debet sibi imputare, quod eum
cogentis actore, et sibi restituere
hereditatem —

ii uter Caput exegit e, ubi eam n̄
fiduciarius, sed fideicommissarius

Detrahit, si eam fiducianus in gra-
tiam fideicommissarii n̄ detrahāt,
et si ipse fideicommissarius grava-
tus sit eam alteri restituere tertio,
tunc ipse eam potest detrachere, quia
gratia facta ipsi fideicommissario
n̄ debet prodesse alijs — Et hoc in
regula —

Excipitur tñ, ubi nec tunc fideicom-
missarius eam detrachere potuit, si
fuit rogatus provisionaliter / casu
quo ei tota restitueretur: fuit illa
n̄ totam restituat tertio, quia tunc
jam censetur esse quasi alia heredi-
tas, et quia jam testator n̄ decesseret
intestatus — sed Obijcijs olim n̄ potu-
it prohiberi deductio falcidia, q̄o
illam fideicommissarius potest

de trahere & disting. fiduciario & fidei-
commissario N. Disparitas e nota,
ne testator decedat intestatus —
diximus: quod legatarij et alij n' possint
de trahere falcidiam — Contra hoc Obi-
icitur lex 32 h. tit. Ubi casus: Testator di-
xit: Titius heres esto, Mario lego 20,000.
: l. 1000, ut de trahatis p. ex his 20,000 quinque
florenis, is restituat Cajo seu tertio,
fuit aut' hereditas onerata, ita ut he-
res Mario n' potuerit restituere, nisi
15, et quaeritur An dictus Marius
teneatur Cajo restituere omnes quin-
decim florenos, et sibi nihil servare,
an satisfiat illi exinde dando 10
et sibi servando quinque, — et
dicitur, quod sibi possit de trahere
quinque — Inferunt Adversarij

gō m' legatarius potest detrachere
Falcidiam — sed negamus eam,
quia ille hos quinque nō detrahīt, ut
Falcidiam, sed ut legatum iuxta
verba dictae legis 32ae, quae sonant:
Nec quia ex sua persona legatari-
us inducere Falcidiam nō possit: hoc
ē; quod in legatario nō habeat locum
Falcidia, gō ē Textus expressus —
Quod am' totī casu legatarius pos-
sit detrachere quinque, hoc tū pro-
venit ex praesumpta mente Testato-
ris — Hinc si contrarium pateret,
tunc nihil posset deducere iuxta
d. l. 32 in fine, ubi adhibetur Nisi
forte testator ita fidei ejus com-
misisset, ut totum f. quidquid

Ex testamento cepisset: restituere
quia presumptio adveniente verita-
te cessat - Et sic tali casu deberet totos
quindecim restituere, et sibi nihil au-
deret detrahere seu servare - Hoc autem
intelligitur, si illos accepit p. si autem mi-
nus accepisset p. v. t. m. i. o. tunc tamen iode-
bit, quia non tenetur addere de suo iuxta
leg. 63 § 12 ad sctum Trebellianum et
leg. 43 de conditionibus et demonstrationibus
ubi ut ipsum dicitur -

13
Alii repetitur; quod si haeres ultra do-
drantem gravatus possit detrahere
salvidiam - Et hoc procedit, si in
patre, v. si filius alium instituit,
et patri plus dovrante legavit, p. u.
si ab illo potest excessus detrahi p.
rata leg. 28. h. t. f. - Et hoc favore

Testatoris ne decedat intestatus — Et
heredis, ut allocietur ad eundem,
qua ratio hic e potior quam consang-
uinitas patris et filij, et quia tunc favor
instituti in redundat in favorem
patris —

14
Casus: filius s: habet peculium cas-
treense mortuus ab intestato s: itaque pa-
ter tale peculium jure peculij occupat.
Iste filius ante patrem gravat in soli-
cillio, v: dicens quod n: possit testari, sed
quod tui velit facere codicillos, ut talia
bona restituat tertio, et Iudicatur
an pater inde possit detrudere salu-
diam, v: an teneatur omnia restituere?
Ratio dubitandi e, quia pater in ta-
lia bona n: succedit ut heres legiti-
mus, sed occupat ea jure peculij et qui-
dem ex speciali juris dispositione

gō illa videtur planē omnia debere
restituere ex voluntate filij — Et de rigore
juris n̄ potest, de aequitate tñ eam
potest debrakere, quia quamvis n̄ sit
verus haeres, est tñ instar haeredis,
quod m̄ divus Pius postea de Jure con-
stituit — Et hoc procedebat olim —

Hodie am̄ hac questio cessat, quia hodie
talis pater n̄ amplius succedit suerepe-
culij, sed succedit tanquam haeres le-
gitimus; per consequens m̄ hodie po-
test debrakere — Et ratio ē, quia hac
Voluntas filij militis esset instar tes-
tamenti, atqui in casu testamenti po-
test debrahi gō — Olim gō de rigore
juris talis pater n̄ potuit debrakere
falcidiam — Contra hoc obijciuntur
Lex iij h. tis: Ubi dicitur: quod possit

Falcidia detrahi ex testamento ejus, qui
quid hostem decepsit: /: cujus tñ nulla ē
hæreditas, nullus hæres, ex rāone, quia
decedit tanquam servus: /: gō m' a tali
peculio /: n' tñ de aq̄uitate, sed m' de
rigore juris: /: debet posse detrahi fal-
cidia, m' jure veteri. Et nulla ē ejus
hæreditas verē & nulla ē fūctō. N. ex ra-
tione, quia fictione legis Cornelia fin-
gitur ipso momento captivitalis fuisse
mortuus, adeoq̄, quā liber est. — Bre-
vius hujus Numeriquæstio et respu-
tio posset expediri, sū: si filius testetur
militariter, tunc tñ potest detrahi fal-
cidia, quia detractio falcidie est
Juvantum juris civilis, miles arm
ē solutus Solemnitatibus juris civilis,
gō omnis voluntas ejus ē loco testamenti.

Si autem testetur paganicè, tunc ita, quia
quamvis filiusfamil miles possit facere
testamentum militare, si vult, si tamen tenetur,

15° Hic dicatur, quod falcidia tria consistat
in quarta parte, et de residuo potest testa-
tor liberè testari, et hoc, et jure digesto-
rum et jure Codicis è certum — Jure
novissimo autem aliqui illam dicunt esse
auctam ad trientem, v. l. respectu
a semissem, argumento Novella 18
de triente et semisse: Ubi legitima è
aucta ad semissem et trientem, quod
hæc, id è falcidia debet esse aucta — Et
hujus opinionis erant Græci, ut refert
Hermenopolus lib. 5 tit. 9 — Item
Goveanus, et alij et — Plures autem di-
cunt, quod non, et bene ex ratione, scilicet
quia Novella loquitur de legitima
scilicet et quidem favore liberorum, et

Humanitate est, qđ n̄ e' extendenda ad fal-
cidiam - rđo quia in legitima horę
factum intuitu sanguinis, quę rđo n̄
habet locum in extraneo qđ est - rđo quia
Novella hor induxit ad exclusionem
querelę, fiduciario am̄ s. Supponitur,
quod sit extraneus: si competat quere-
la, qđ est - sed Obicitur Novella
92. Ubi in principio dicitur: quod
Iustinianus n̄ ignobili incremento aux-
erit falcidiam, qđ e' aucta & quod hęc
falcidia sumatur pro legitima, seu
pro quarta parte, quando generalis
ponitur: sicut et contra legitima
ni quandoque ponitur seu sumitur
pro falcidia: quod a' Subjecta mate-
ria dependet, qđ falcidia n̄ potest dici
fuisse aucta - Quod am̄ sumatur
pro legitima; hoc probatur ex eo,

Quia Novella loquitur de liberis, qui-
bus debetur legitima: dicens, quod
in ignobili incremento aucta sit respec-
tu eorum salicidia, quod sumitur pro legi-
tima —

16 Hic dicitur: quod salicidia sit deducen-
da ex hereditate, habito respectu ad
quantitatem, qua fuit tempore mortis.
Et ratio est, quia tunc jam incipit de-
dere legatarius, hinc eis debentur lega-
ta pro rata quantitate, qua est tempore
mortis — Hinc si postea aliquid heredita-
ti accrescat, tunc id prodegit heredi —
Contra, si quid decreseat, tunc id mi-
nocet heredi, quia hoc postea utrumque
casui imputatur et

Ad finem Numeri hic Author Sugge-
rit consilium, quod si hereditas post
mortem minueretur, ita ut periret

Falcidia, per quod haeres ab adeundo
abstraheretur, quod melius facient
Legatarij, ut illi aliquid remittant,
ut adeat et alius et ille, et illi nihil
haberent et

19

Hic dicitur: quod ante deductionem
Falcidis debeat hereditas redigi ad cer-
tam quantitatem — Et ratio est, quia fal-
cidia est certa, sicut pars ulla, hereditas
autem per se antequam ad certam quanti-
tatem redigatur, est incerta, certum autem
ab incerto non potest detrahi, ergo debet re-
digi et — Certificatur autem hereditas
per deductionem eius alieni, ex ratione,
quia legata non debentur, nisi deducto
eius alieno — Ratio rationis, quia debet-
ur ex bonis, atque citius non sunt bona
l. 66 § i h. tit. — Hinc si alius alienum totum

Hereditatem absorbeat, tum n̄ debent
legata, per consequens nec falcidia l. i b
Con. h. tit

18

Hic dicitur: quod si haeres as suum / si
ei testator quid tenebatur / ante legata
prius possit deducere L. b. Con. h. tit. v. g.
1000, duo, tria millia, n̄ obstante con-
fusione / hoc ē quod n̄ obstat, quamvis
jam haeres constetur esse eadem cum
defuncto persona, quod illud tñ possit
deducere — Et ratio ē, quia n̄ debet he-
res de leniori esse conditionis quam ali-
us creditor extraneus, atque gō — sup-
posito tñ, quod olim fecerit Separationem
bonorum, aut hodie Inventarium,
ex ratione, quia Inventarium habet
vim separationis bonorum et — sed
e contra n̄, si ipse haeres aliquid de-
functo tenebatur, tunc id n̄ debet

Imponere in hereditatem, in ordine
ad constituendam quantitatem, rati-
one detrahendae falcidiae — Et ratio
est, quia hoc debitum jam tempore mor-
tis censetur fuisse in hereditate, quod
auxilium hereditatem — Quoniam autem credi-
tor defuncti haeres ab eo institutus
possit suum debitum prius persolvere,
hoc jam probatur varijs exemplis
Anno per leg. 15 § 3 h. tit. — Ubi casus:
avus fuit tutor nepotum et mansit
illorum debitor ratione male admi-
nistrationis, et eos instituit haeres,
et dicitur in lege, quod praeter hanc
pretensionem hi Nepotes sibi possint
deducere falcidiam si sunt pregravati,
quod est Textus expressus — Item per
l. 5 § h. tit. Ubi casus: pater alienavit

Fundum fideicommissum obnoxium, et
filios instituit et eos legatis progra-
vat, et dicitur, quod hi filij propter
hunc fundum s. aut ejus aestimatio-
nem, si eis ita placeat, possint deducere
falcidiam, qd iterum e Textus expre-
ssus — Item per l. 48 h. tit. ubi capes:
Testator vendidit Titio fundum, et
promisit ei per stipulationem du-
plum ratione evictionis, eum institu-
it heredem — postea isti emptori fun-
dus revera e evictus, et dicitur, sibi pos-
se prius deducere aestimationem fun-
di s. si n. quidem in duplum, ne illae
causae lucrativae concurrant in unam,
Sed tri. Simplicem s. et postea primo
suam falcidiam s. si e preparatus:
qd iterum e Textus expressus —

Et hoc in universa in Venditore ha-
rede s. ab emptore instituto procedit,
et l. i. § si debitor pen. h. l. i. - Casus esse
potest: si forte emptor venditori statim
non dedit pecuniam, et si se ei certā
die daturum promissit sub poena, et
si non dedit, et si eum instituit, et pro-
graverit legatis, tunc in venditor pri-
us potest deducere creditum s. non verò
poenam ex prior ratione: et postea
verò falcidiam, quia est Textus expressus -
Diximus Numero primo, ut falcidia ig
possit detrahi, quod hereditas prius
debeat redigi ad certam quantita-
tem - Hic Queritur, an ea om-
nia s. quae tempore mortis testatoris
sunt in bonis defuncti, proster de-
ductionem

oris alieni: / augeant quantitatem;
ita, ut minuat saliditas? — Et quon
n, sed tui ea, quae sunt mansura in
hereditate — Hinc si ea n sunt mansu
ra, tunc n augent hereditatem, quia
sunt, ac si n fuissent a Testatore habita
aut relicta — Et talis casus m. e. in
leg. 38 h. tit: Ubi dicitur, quod statu
liber n augeat familiam, seu heredi
tatem. Supposito, quod postea conditio
eveniat: / quia e, ac si iam tempore
mortis testatoris in bonis testatoris n fu
isset, atque go — Et hoc procul, nisi
talio statuliber ante eventum condi
tionis moriatur, modo postea condi
tio eveniat, quia eveniens conditio
retrahitur a tempore ita relicta liberta
tis

Et si hoc falcidis non nocet — E contra
in §. si conditio postea deficiat, tunc
auget hereditatem L. ii §. h. t. f. ex eadem
ratione, quia defectus conditionis in-
retrahitur, et facit eum semper in her-
editate quasi fuisse, et sic falcidis
nocet —

Ullenus dicit Aulhor: sic et pars bono-
rum heredi postea ablata §. et si mor-
tis tempore in bonis testatoris fuerit,
non est compulsa, modo tempore mor-
tis in ea causa fuerit, ut nisi viveret
testator: aufertur ei potuerit. —

Casus esse potest: Testator protulit
v. g. vertigal, v. aliud crimen commis-
sit, ob quod bona eius possunt cadere
in commissum, accusatur, litigat, in
prima instantia perdit, appellat,

Monitur relicto herede, haeres continu-
at appellationem, et succumbit - Et dicitur
viter, an hoc: quod postea cadit in com-
missum: sit imputandum in falsidiam.
Et videretur, quod ita, quia hoc primo
post mortem exit ex hereditate: v. forte
talis plane primo post mortem accusatur
go -

Veniens tñ e, quod n, quia si tam atten-
ditur ista ademptio seu tempus illius,
quam causa illius potius, ut e delictum
atque go - Ulterius dicit Auctor.

E converso quae nequum in bonis sunt,
augebunt tñ quantitatem, si talia
sint, ut exigi possint et - Hoc est, si
testator habuit protensiones seu de-
bita exigibilia, quod haec augeant her-
editatem, quatenus tñ sunt ^{exacta} legata, et
ratio e

T. 34

Et ratio, quia qui actionem habuit /
puta exigibilem / rem ipsam habuisse
conferetur, atqui go — si am n sint ex-
igibilia, aut si minus hæres exinde con-
sequatur, tunc id n auget / aut n
ultra quam sit exactum / hereditatem,
quia inanis e actio, quam debitoris in-
opia excludit L. 63 Si h. tis et l. 8 de
solo — si hi postea talis debitor fieret
soluendo, tunc n postea augebitur
hereditas, entz impubandum in fol-
licitiam L. 56 Si h. tis —

20

Casus: primus et secundus lib. æter-
tio stipulantur aliquid v.g. 1000 / vocan-
turq. correi credendi, ubi locus e pre-
ventioni, ita ut alteruter possit exigere
debitum in solidum — Primus eorum
testatur, et scribit heredem quartum,

Eumq; gravat legatis, et Invenitur an
is heres teneatur in hereditatem im-
putare totum mille v medietatem v nihil
v quantum? — Et dixit si hi correi ereden-
di erant Socij, tunc tri debet imputare
Sotos — Et ratio est, quia quicquid prius
illud mille exigit, semper tri alter alteri
debet dare medietatem gö est — si
am et sint Socij, tunc subdit. si heres
præoccupavit et Solidum exegit, tunc
debet imputare totum mille, quia
illud habet — si am alter prævenit,
tunc nihil imputabit, quia defun-
tus nihil accepit — Et sic resolvit Ulpia-
nus in L. by h. t. f. — Et sic in resol-
vitur Casus inversus de duobus cor-
rei promittendi v. g. duo promittunt,

1000 tertio, unus horum duorum
moritur, et instituit quartum he-
redem, et Quaerit Quantum haeres
destrahere possit v. debeat, an totum
mille v. medium v. nihil? Quis autē;
si sunt socij, tunc detrahet 500 si
sunt, et alter prius e conventus, tunc
nihil. ob. si aut ille prius e conven-
tus, tunc totum —

Itē dicitur quod in loco arij alieni sint 21
pretia servonem testamento manu-
missorum, qui ideo manumitteban-
tur v. emebantur, ut comilarentur
suum testatoris pileati ob pompam et
Item supplicis affectorem, si forte rei
aut consuj mortis testatoris proba-
bantur, et hoc ex consulto Siliano,
Et ratio e quia haeres redibat in

Imminuant, go merito sicut dedu-
cenda. Item debent deduci funera-
les expensae. L. pen. de Relig. et sumpt.
fun., quae expressè insuper sunt pri-
vilegiatae, ita ut in creditoribus et
hypothecariis preferantur, de quo
alibi. Non debent tñ esse nimis
magnae, ne creditores defraudaren-
tur et. — Nec nimis parvae, ne hoc
defuncto cedat in ignominiam.

27 Hūc dicitur: quod si deductis dedu-
cendis, scilicet ex ore alieno, pretijs seruo-
rum, funeralibus expensisque de-
ducenda sit falcidia, quae si salva
e, tunc solvantur integra legata,
si nō tunc deducenda ex legatis
pro rata, et legata minuantur

Pro rata, nisi majora fuissent bo-
norum, quae deducto are remanserunt et
hic inscriber an haec quarta fufal. 23
cidia dicenda sit pars bonorum
et pars hereditatis? Et Valerobun
dicendum, quod sit pars bonorum,
quia si potest deduci, nisi deducto
omni are alieno, ubi jam per bona
superant l. 34 § 1 de V.S. — Hae-
reditas enim dicitur, quatenus ad haec
continetur commoda et incommoda.
Verum hic, quod falcidia tri sit
pars hereditatis — Ans quia quod
deducto are remanet, hoc tri dicitur
pars hereditatis, et si haec ad haec
vocabatur haeres quod si falcidia de-
ducitur ex hereditate — uto quia

Legata mi definiuntur, quod sint
delibatio hereditatis, quod tñ primò
deducto ore alieno debentur, qd m
solidia dicenda e pars hereditatis.

Brevius dici potest. Quod modum
relinquendi e pars hereditatis, quod
ad modum deducendi e pars bonorum.

24 Hic dicitur, quod deductio soliditatis
habet locum in singulis hereditatibus
gravatis. Suggesto, quod quisque
sit seorsim gravatus, aut unus gra-
vatus, et alter n. Et ratio e. Imo
quia pars heredis unius intacta,
n. facit alterius heredis legatarius
consequi solidum. L. 29 h. t. - uto
quia habetur ratio portionis cu-
jusque.

Cujusque heredis — 3to quia talia su-
ta consentiunt esse hereditates & ejus
partes: / quod sunt heredes, quod spe-
ciales, ut facilius possit conservari
testatoris voluntas in quibus herede-

Et hoc p: ut dixi / n' e' dubium si quis-
que heres separatim gravetur, v
unus forte gravetur et alter n' — Et
hoc indubie procedit si quisque he-
reditatem agnoscat. —

Sed Quæritur si duorum heredum unus
gravetur, et alter n', esse unus eorum
deficiat, et alter accedat, an hic acced-
ens ex persona deficientis possit de-
frahere falcidiam? et quomodo?
Et dicto. an portio n' gravata acce-
dat gravata v. viciissim gravata n'
gravata — si n' gravata accedat gra-
vata

Tunc cessat falcidia, id est quod non fit lo-
cus falcidia quoad suam portionem
gravatam. Et ratio est, quia tunc heres
dilectus confunditur, hoc est unus semis
cum altero confunditur, et sic habet
solus totum assem, ex quo semissem,
ex alterius persona accrescentem habet
pure, id est sine onere. Atque non potest
dici esse progravatus ultra totan-
tem, imo nec ultra semissem L. 48. ff.
et quia talis heres jam habet unum
commodum sibi vel ex jure accres-
cendi, ergo non potest petere alterum.
Si autem gravata accedat non gravatus
tunc non fit confusio, et potest ab
illo deduci falcidia, dicta lege 28
in fine.

Et ratio est, quia alias heres non grava-
tus, sed

Sanum & nihil haberes ex persona al-
terius — Imò posset sequi absurdum
si forte repudians plus remisse fuisset
prægravatus, quod nō est ferendum
go

26

diximus, quod si portio gravata aucta
nō gravata, quod sit locus falcidius, quia
tunc consideratur quisque semis sin-
gillatim — Contra hoc Objicit Lexi-
Sily h. tit. ubi dicitur quod in isto capu-
lino commiscenda portiones, hoc ē,
ut aient, quod nec tunc debeant confi-
derari duo semisses ad totum as, et sic,
quod respectu assis consideranda sit fal-
cidia — nō verò respectu semissis
gravati aucteque, go deberet esse
locus falcidius et quidem à toto asse,
et nō tñ à semisse, ut antè dictum ē.
Et Textum esse mendosum, hoc ē quod

debeat addi lij. Non hoc; neque com-
miscendas portiones — Quod am fil-
mendy, hoc probatur ex eo, quia olim
circa hanc rem fuit gravis controver-
sia inter Authores — Cassius dicebat
esse locum salicis — Proculus et Julii-
nus dicebant neque locum salicis — Lau-
lius accepit sententiam Proculi et Julii-
ani ex ratione, quia hanc sententiam
Antonius Imperator approbavit, et
hanc sententiam tandem Laelius pos-
tea dixit esse probabiliorē. Sicut
hanc, quod si sint confundendae porti-
ones — Hoc am debet intelligi de
sententia Antonini — De altera em
sententia hoc dicere non potest, ex ratione
quia altera est reprobata per Antoni-
num; ergo non potest dicere illam esse pro-
babiliorē —

Probatum in mendis ex eo, quia in l. i.
occurrunt haec Verba Scilicet, sed et
in verbis, sed et divus Antoninus ob
hoc e, quod in divus Antoninus se sen-
sent - sunt reprobata prioris senten-
tia p. quam Paulus censuit esse pro-
babiliorum, atque prior casu non erant
confundenda, qd non hic, qd legendum
e, si esse commiscendas portiones.
diximus, quod si portio non gravata ac-
cedat gravata, quod si sit bonus fidei, 27
si autem gravata non accedat non gravata,
tunc e bonus fidei - Et hoc
procedit circa coheredes - Hic
Quoniam, an id in procedat circa
seu inter substitutos? Et si portio
non gravata accedat gravata, tunc
quidem e eadem definitio: v. g. Testator

Instituit primum et secundum,
primum si gravat legatis, secundum
autem gravat, et eum substituit huic
primo, primus residuus, substitutus
utrumque accipit, et si potest detraxe-
re scilicet ex suo semisse, quia al-
terum semissem habet sine onere.

Res tui Lucius Quid juris sit in altero
casu, quando denique portio grava-
ta accedit si gravata, an in tunc
eadem decisio procedat? — Pro quo
Casus est talis: Peter instituit filium
suum impuberem in semisse, et eum
progravat et adiungit ei whereidem
scilicet Titium in altero semisse, et
huic filio impuberi substituit hunc
Titium pupillarem, sed eum si
gravat, et Lucius, si tota hereditas

deolvatur ad substitutum, an locus
sit falcidius? — Et quod non, sed hic
juxta legem 89 § 4 h. l. disting
vendum inter substitutionem vul
garem et pupillarem, hoc est an iste
Titius huic filio succedat ex substitu
tione vulgari, & an ei succedat ex sub
stitutione pupillari — Clarius, an
filius patri existens haeres, & nisi ei
non existens haeres, hoc est Titius succe
dat ex substitutione vulgari tacita
quae sub pupillari expressa continet,
bene dicit Julianus, confundendos
esse semisses, et fieri unum assem,
a deoq; non esse bonum falcidius, sed de
bere omnia legata persolvere, quia ha
bet uncias integras — Si autem filius
existens haeres, et si moriatur in im
pubertate

Et si Titius ei succedat ex substitutione
pupillari expressa, tunc non habenda ratio
agris, sed semissis, hoc est, quod sit boni
falcidia — Et ratio est, quia tunc Titius
non censetur succedere patri, sed potius
ipsi filio, quod debet idem jus habere,
quod filius habuit, a quo filius potest
illam detrachere falcidiam, quod et Titius
illam detrachere poterit —

Ad finem Numeri adhuc ponitur
tertius Caput, ubi denique et iste filius,
et iste Titius fuit gravatus, et tunc
ab utroque semisse potest detrachi
falcidia, quia tunc iste Titius utriusque
et jure suo et jure filii de mortui
et l. 87 § ult. de leg. fin. ubi ut ipsum
dicitur —

28 Hic dicitur, quod detractio falcidiae
cesset varijs casibus — Nemo

Ratione privilegij in milite mili-
tante testante. Leg. Corol. h. tit. qui eam
prohibere potest et prohibuisse cen-
setur, si dicat totam, quia miles est
solutus. Solemnitatibus juris civiles,
ad quas pertinet deductio, falsis-
simo autem. ut dixi: intelligitur, si
militante testetur — si enim pa-
ganice testaretur, tunc e' bonus fal-
sidis, quia tunc miles censetur
conformasse juri communi, quia
quomodo possit testari militan-
ter, si tñ tenetur go — et tñ in
cessat deductio jure communi
quando obstat aliqua exceptio,
quod fieri potest varie, et quidem
tripliciter scilicet v. ex facto
testatoris v. ex facto heredis, vel

Propter conditionem rei legatæ, uti
per decursum Numerorum sequet-
29 Et quidem primò facto testatoris ces-
sat falcidia, quando illam testator
prohibet juxta Aulhent., Ted cum
testator cod. h. tit., quæ e conformis
Novellæ 11mo, ubi dicitur, quod viro
sibi legis dispositis, ut ea s. quæ à tes-
tatore moribundo relinquentur
impleantur — Et ratio est, quia
liberum esse debet, quod n. amplius
cedit hominis arbitrium — Et hoc
hodie — Olim aut testator eam
prohibere n. potuit L. 15 § 4. h. tit.
Casus erat, ubi frater instituit so-
rorem — Et ratio erat, quia po-
testas detrahendi quartam, compe-
tebat fratri communi, qd eam testa-
tor

Prohibere n̄ potuit L. 55 de Legat. i
ubi ut iſum dicitur —

Diximus quod olim teſtator n̄ poterit
prohibere falcidiam — ſed Obijciſ
Lex in h. tit. ubi ſapit: Teſtator inſtitu-
it ſuum creditorem hac lege ſi n̄ ex-
egerit debitum, et gravavit illum
Legatis, et dicitur, quod Creditor n̄
poſſit detrachere debitum. alioj poſſit
reſcindere executione docti: q̄ n̄ falci-
diam q̄ jam olim eam teſtator pro-
hibere potuit — Q. N. etiam ſeu il-
lacionem — Diſparitas ē, quia debitum
fuit privatum q̄ hoc teſtator po-
tuit facere, et in heres adveniens
promiſſe cenſetur — Falcidia
aut erat juris communis, q̄ illam
teſtator prohibere n̄ potuit, et ibi

Testator censetur compensasse debitum
cum eo, quod heres ex hereditate habebit

Breviter disparitas est - hic si fuit prohi-
bita detractio falcidis, sed tunc crediti

Sed Obijciunt Tali modo testator poterit
decedere intestatus /: quia vix iste cre-

ditor adhibet /: qd hoc n. e. ad mittendum

Quamvis distat si n. esset alius modus suc-
cedendi C. Sensus N. — potest enim ad-

mitti alter coheres v. substitutus v.

Legatarij v. fideicommissarij v. veni-

entes ab intestato v. filius, qui tunc

dicatur pie agere — Et satisfacto

Suo C. Sensus N. Impulset sibi, quod

illam prohibuerit —

3 Hic dicitur quod ista prohibitio de-

beat fieri expresse juxta d. Novel. l.

ubi id ipsum dicitur — Et ratio est

Quia ista Novella est correctoria, go per
omnia verba est observanda — Censeatur
autem eam expresse prohibere, si dicat,
nolo, ut eam detrahatur v. volo, ut re
certa sit contentus, v. volo, ut ultra non
petat etc. —

Itaque Quæritur. An per hæc verba: Volo 32
ut omnia legata solvat, v. ut ea sine
diminutione solvat, an, inquam
per hæc Verba censeatur expresse prohi-
bita detractio falcidia? I. Multi
dicunt, quod ita, uti Mantua Facti-
neus et alij quod probare volunt per
leg. b. de fideicom. et l. fin. Tod. h. tis
ubi Casus: Testator dixit: filius meus
esto, servo ut se redimat, lego iooo,
quos ipsi integros dari volo, et dicis,
quod heres et eos integros dare debet

nisi loqueretur falcidia — Idem
aut, quod iste sit casus specialis favore
libertatis, quia iste casus fuit servus,
et sic testator censetur ei eos legasse,
ut se possit redimere, quod non est trahendum
in eam —

Hinc veniunt cum Joefio, quod non. Anno
quia istis verbis falcidia expresse non pro-
hibetur, cum sint generalia — et ideo,
quia ista verba habent hunc sensum,
Quatenus in bonis est, salva falcidia her-
edis, et quia tunc testator censetur
se conformasse legi — Et quia testator
potest cogitare, se plus habere, quam
habuerit, juxta § Institis quibus manum
non liceat — probatur in per Novell.
§ hanc am dicimus: ubi dicitur, quod

Hæres possit detrahere falcidiam,
nisi ei minus relinquatur, quia
hoc potuit per errorem cogitare
contigisse, nisi eam testator expresse
prohibeat, hic autem si prohibetur
expresse go. —

Hic verbis go si censetur falcidia pro-
hibita — Excipit Nisi cum verbis ge-
neralibus specialia conueniant, ut
volo, ut soluat omnia, et si ei si fil
salua falcidia —

32

Hic dicitur, quod facta testatoris si
censetur prohibita esse falcidia,
quando alia per qua falcidia testatoris
ad heredem iure hereditario perue-
niunt, si in eam impubantur eamque
adaquant l. 74 h. tit. v. si aliqui

legatarij sua legata respuant &
promoveantur l. g. b. h. b. quia talia
legata censentur quod heredem esse
jure hereditario — Et hoc procedit
sive actu, legato revocato, quod sit quod
heredem jure hereditario, v. g. si sit re-
vocatam legatam v. g. propter inimi-
citas, per mutationem, alienationem,
sive in futurum l. 50 h. t. f. v. g. si con-
ditio, sub qua sit relictum legatum
deficiat &c. — Quod am talis heres ab-
unde acquirit, hoc n. tenetur impe-
tare v. g. prelegatum, quia hoc n. ha-
bet ut heres, sed ut legatarius —

33 Hic dicitur, quod infructus rei sub
condicione v. in diem legati usque
ad osentum conditionis peregriti

Vivo testatore, tunc cedunt heredes, per
consequens sunt imputandi, qui am
periciuntur eo mortuo, hi cedunt le
gatario itaque cessat questio, quia con
ditio postea eveniens retrahitur
ad tempus veluti legati, atque si tunc
evenisset conditio, tunc fructus per
tinerent legatario, quod et tunc ei debent
pertinere —

Casus: pater instituit filium, et Salvā ³⁴
Legitimā illum de coeternis progravat
legatis, et quaeritur an filius praeter
legitimam adhuc possit debrakere
falcidiam? et si quod eam non possit
debrakere, sed debet illam imputare
in falcidiam immo quia illam habet
jure hereditario — ratio quia legiti
mā potentia non potest agnoscari reli
qua hereditas, sicut in Tit. de acquir
et omittit heredes, dictum

gō legitima habetur Jure ordinario et
§ 3to, quia lex civilis nō patitur de-
tractionem utriusque quarta pti in Titulo
ad Consultum Trebellianum latius
sequetur —

35° Hic dicitur, quod haeres legatum v fidei-
commissum nō teneatur impulare in sal-
cidiam, quia illud nō habet Jure haeredi-
tario L. 9. § h. tif — Excipit Nisi ei ideo
praestetur, ne debeat salidiam, et hoc
Jure novo — Jure veteri em p. ut dicitur
tum: / nō potuit prohiberi salidiam: / et
ratio ē, quia haeres agnoscendo legatum
confetur ad hoc consentire, quia hoc ejus
favorem concernit L. 4. § h. tif, go eipe-
test renunciare — Item si haeres a viro
testatore aliquot auguit, ne debeat
salidiam, tunc eam debarcare nō po-
test, quia se in ita obligasse confetur
L. 56 h. tif —

N 36 Hic dicitur

Hic dicitur, quod si heres aliquid acce-
 pit implenda conditionis causa, quod
 hoc mihi nō teneatur imputare in solidum,
 quia hoc mihi nō habet iure hereditario —
 Et hoc procedit, siue quid accipiat a co-
 herede siue a legatario, siue a statu-
 libero L. 46 et q. i. h. tit. v. Stichus liber
esto, si heredi ioo dederit, tunc hi ioo
mihi nō sunt imputandi ex dicta ratione
Excipitur tñ nummi peculiares a statu
libero accipiti, qui sunt imputandi d
L. 46 h. tit. quia habentur iure here-
ditario — v. g. Stichus liber esto, si quod
 e in peculio, heredi tradiderit et v. g.
 heredi ex peculio ioo dederit et ex ea-
 dem ratione — Excipitur mihi hoc, quod
 nō tam implenda conditionis causa, sed
 potius pretij loco accipitur L. 30 h. tit.
v. g. Titius heres esto, volo am. ut fundum d

Vendat Mærio 100 flor, tunc hi 100 sunt
impulsandi, quia habentur jure he-
reditario —

Item ut mi venit impulsandum, quod
a coherede u collegatario accipitur,
ut primus et secundus et tertius heredes
estote, a primo lego 100 secundo, a se-
cundo lego eos tertio, a tertio eos lego
100 primo et, quia hoc mi habetur ju-
re hereditario — u primus heres
esto, ab eo lego 100 Titio, ab hoc eos lego
Mærio, ab hoc eos lego heredi ex eadem
ratione — Et ratio addi potest, quia tanto
minus conjetur dare legatariis l. 2. r.
h. tit. —

39 Vultimus, quomodo cesset salicidia fac-
to testatoris, sequitur quomodo cesset
facto heredis — Potest aut factum

Hereditas, falcidia cessare dupliciter,
quandoque in totum, quandoque pro
parte —

In totum potest cessare variè. Primo si in
faciat Inventarium, tunc tenetur
solvere in totum, in ultra vires heredita-
rias, quia presumitur hereditas fu-
isse solvendo — Et tali casu nec falcid-
ia, imò nec legitima potest detrahi,
ex eadem ratione — sicut in in Titulo
de Jure deliber. dictum est —

2do facto heredis cessat falcidia, si sci- 38
enter integra legata solvat Li (od
h tif — Dixi Scienter, hoc est si scivit her-
editatem non esse solvendo, quia censetur
donasse — Idem — Quoniam Quintus Juris, si
ea per errorem solvat de falcid. § si per errorem
si errat in facto, tunc ea potest condicere,

Conditionione indebiti; quia facti alieni
probabilis ē ignorantia, v.g. si credidit
hereditatem esse solvendo, sius interim
apparebat, interea am. insperatus
novus creditor emerfit — Scius ē, si sit
ignorantia iuris, quia hoc ē improba-
bilis, altera verō probabilis. l. 9. Cod. h.
v.g. si credebat, se totum debere solvere,
tunc ei quarta n. remaneat salva, quis
quisque presumitur scire iura — Ul-
terius dicitur, quod si quis tm. inoge-
rit solvere legata, animo omnia sol-
vendi: si sciens hereditatem n. esse solven-
do: quod tm. teneatur solvere omnia
juxta Novel. l. i. — & hoc am. dicimus:

Ubi hoc ipsum dicitur, quia censetur
totam voluntatem agnovisse — Et hoc

Jure novissimo, ut dixi vi Novellae
Jure velen am tui tales haeres carebat
commodo falcidia pro rata solutorum
legatorum niveri solvendorum l. i. § 2
et Leg. ibi h. tit. ubi id ipsum dicitur

Ad finem Numeri dicitur, quod si tui
incipiens solvere, sed in promittens tui
se solutum legat, ea solvere teneatur,
quia fides est servanda —

Hic dicitur, quod facto haereditis in cesset 39
falcidia, si dicat se illa nolle solvere,
v si monitus de eis solvendis per Judi-
cem ea intra annum non solvat, et hoc
in poenam contumaciae d. Nov. l. § 1.
Siquis am et § illud quoque: ubi id ipsum
dicitur — Item si agat, ut intercidat
legatum v. celando testamentum,
v dicens illud perisse — Et hoc in po-
nam mendacii et perfidia, et quia

Se eā reddidit indignum. —

40 Item cessat falcidia, & potius Trebelliani
ca si fiduciarius cogatur adire, quia
voluit testatorem reddere intestatum,
sed tunc mi nulla sentit incommoda,
hinc mi hoc ipso privandus ē incommodo
L. 4 § 4 ad Consulum Trebellianum

41 Hic dicitur quod subtractio falcidia in quan-
doque tui cesset pro parte, et durat
pro residuo, v. si heres tacite promittat,
se aliquid substitutorum innoxae, tunc
tui carentis cessat, quia poena n debet
excedere culpam, sicut in Titulo de his,
quos ut indignis auferentur diximus,
Item si heres aliquid surripuit, tunc
pro rata huius partis caret falcidia,
et hanc partem equis fides L. 6 d. 1

Et eadem ratione, quia poena non debet
excedere culpam — Et quia talis res habetur
ac si in hereditate non fuisset § 24 h. t. i.
Ad finem dicitur, quod tunc falcidiam
rei sumpta capias fideius, non vero ipsam
rem, sed res manet legatariis, ex ratione,
quia ultra heredis non debet obesse lega-
tariis ad —

Vidimus quomodo cesset falcidia facto
testatoris, item facto heredis, jam sequitur
quomodo cesset propter conditionem
rei legata, quod non potest fieri vanum —
Amo si maritus uxori proleget dotem;
tunc cessat falcidia, ex ratione, quia
tunc mulier tunc censetur suum reci-
pere leg. § i § i h. t. i. Et quia dos ei absque
hoc erat reddenda tota, nisi ei non fuisset
prolegata — Item si maritus uxori
eam proleget, quod propter illam emit,

v comparavit d. l. si in fine - Et ratio est
quia talia non censentur per mortem primo
ex hereditate exire, sed jam in vita Testa-
toris s. saltem per destinationem cen-
sentur ex bonis testatoris exivisse l. 49
§ 3 de legal. 3 - Item instrumentum
dotis lucranda ab uxore marito prole-
gatum vbi intervenit pactum lucran-
da dotis, non patitur deractionem falcid-
dis l. 105 cod. h. tit. quia talia instrumen-
ta marito non adferunt novam utilita-
tem, sed tunc proficiunt ad probationem
quo - Et quia tunc censetur esse confirma-
tio conventionis -

43 hic dicitur quod d. re s. extra familiam
alienari prohibita s. non possit debrahi
falcidia Authent. d. de ea in re cod. h. tit.
ex ratione, quia id testator censetur voluisse

Et rem ita affectisse, cum eam in fami-
lia servari voluerit l. fin. cod. de rebus
alien. n. alienand. — Et ratio adeo po-
test, quia cum heredes de talibus rem aude-
at disponere, sic est, ac si in hereditate
tempore mortis non fuisset. — Item li-
bertas legata mihi est extra deductionem
falcidiae leg. 8 § 4 de inoff. testament.
Et hoc favore libertatis, ratione viget
legis specialia quaedam sunt Statuta
leg. 32 h. tit. — sic ex in servis ma-
numittendis non potest retinere tres,
nec ei manumissi impubantur —
Hic dicitur, quod falcidia possit detrahi
mi ab annuis alimentis: quamvis
haec alias sint favorabilia l. 68. et 69
h. tit. et hoc favore heredis est. Imo
et a legatis unumquodque relictis potest

debrahi falcidia l. 4 Cod. h. tit. ex ratione
quia Princeps censetur uti jure com-
muni, quando n. docetur habere spe-
ciale privilegium, atqui go — potest
in falcidia debrahi a legato municipi-
bus relicto L. i § h. tit., et haec facilius
adeat —

45^a Hic Quaerit An in a legatis p. p. possit de-
brahi falcidia? Q. Aliqui dicunt, quod
olim potuerit debrahi juxta d. l. i §
a municipium § h. tit. ubi dicitur,
quod falcidia in pertineat ad ea quae
dijs relinquuntur ergo Per deos ann.
intelligebantur dii poetici v. g. Jupiter,
Venus, Juno, Saturnus, Mars & go —
Hodie ann. dicunt illam n. posse debr-
ahi, sed huic Spho dicta legis 12. contra-
rius e' Paulus 4 Sentent. Cap. 3. ubi dicit

Quod falcidia n. sit locus, nisi deducto
ex alieno, et deorum domis, qd dicta
sententia n. e. certa — Hinc m. Cujacii
dict. quod dicta lex Ama. sit intelligen-
da negativè, seu sit legenda: Ad mu-
nicipium quoque legata s. n. m. ad ea,
quæ deo relinquuntur, falcidia per-
tinet, quæ aliâ e. affirmativa. Quod
mi. probatur per l. 5. §. uim fidei dedo-
nationis inf. virum et ux. Ubi dict. qd
quod a. dote n. possit debrahi falcidia,
qd nec a. legat. p. s. — Quid quid
am. fuerit iure vet. — Iure novo tñ cum
Paulo dicunt omnes pias causas ab
inde esse immunes: uti v. g. sunt lega-
ta deo Ecclesiis, pauperibus in redemp-
tionem captivorum, alijsq. p. s. bonis
relicta — Quod probare volent per

L. 49 Post. de Euse et Cleric. Et Authen.
Similiter Cod. hlij. - In lege 49 loquitur,
ut potius Ecclesia pro ea parte, quod
ei legatum erat, instauraret heredes,
ut id scilicet procedat, quod hypothecatur
non posse detrahi. - Et in Authen. plane
dicatur, quod ab Ecclesia non possit detra-
hi. salicidia quod sunt testis expressi -
Authen. tria dicit potius tenendum,
quod denique possit detrahi. - Quod
probat. Imo quia d. lex 49 tria est con-
silij et sic potius est pro nobis et non con-
tra nos. - Quod autem sit consilij, hoc pro-
bat ex particula Et potius. - Et d. Au-
thentica s. dicit Authen. s. esse men-
dosam, quia non correspondet sua No-
velle s. ex qua extracta est. Scilicet is s.
si autem heredes: quia ut Novella non dicit

Inclitissime, Sed tñ in casu, ubi haeres fuit
moribus legata solvere Eulepis, et si id
per annum facere differat, et sic illa tenet
tota solvere in poenam contumaciae,
qđ hoc n̄ ē regulare — Nunc. Aut hor de
rigore Juris diciis esse verius, quod nec
pia legata inde sint exempta, ex ratione,
Anno, quia pro hoc n̄ ē clausus Textus —
De equitate tñ, s. aut saltem de con-
suetudine: p̄ priorē Sententiam di-
cis esse receptam — rđo Idem pro-
bat a pari sic, quia a libertate n̄ de-
bitur falcidia, qđ nec a pia causa de-
bet debari, quia n̄ ē minor favor
pia causa quam libertatis, atqui qđ

Tibulus Stuis

Si cui plus, quam per legem fal-
cidiā licuerit, legatum esse dicetur

A Connexio dixerimus quoniam a legatis ~~pote~~
possit debrahi falcidia, quia cum quan-
doque relinquuntur legata conditio-
nalia, et quia quandoque post soluta
primo omnia legata conditio evenit:
aut in insperatum ~~est~~ ^{as} alienum quan-
doque post soluta legata emergit: hinc
queris Quid Juris sit tali casu? Et quod
tunc possit heres legata pro rata reli-
quij repetere et novum legatarium con-
tentare, eveniente conditione: Idem
e de emergente creditore: — Quod
si debitum esset tam magnum, ut
omnia legata exhausta, tunc plane
tota legata possent repeti L. i § ii h. tit.
Quia cum posset contingere, quod lega-
tarij priores consumpto legato fierent
non solvendo.

Hinc Numero 2do dicitur quod tali 2
casu haeres possit ab illis petere cautionem,
quod tali casu velint restituere legata,
et quod dolum nō committent — Debet
autē ista cautio esse idonea, id ē debet
fieri per fideiussores et l. 3 § 1 h. tit.
et quidem ab omnibus legatariis haec
cautio debet praestari l. 3 § 4 — Ex-
cipiuntur tñ ab ista cautione isti,
quibus modica alimenta sunt relicta,
hi nō tenentur cautione l. 3 quam-
vix 4 h. tit. partim favore alimento-
rum, partim quia modicum nō cu-
rat Praetor, quod relinquit Iudicij
arbitrio —

Fisus m̄ ab ista cautione excipitur
qui nō tenetur cavere, quia prae-
mitur

Esse solvendo — Nihilominus tñ eveni-
ente casu tenetur ea reddere pro rata,
aut si carisset ac alij d. l. 3 § 3 — Animo quia
agit de lucro cogitando etc. —

Ulpianus dicit quod ista cautio possit peti,
nō tñ ante soluta, sed nō post soluta legata,
et si illam legatarius nō potest prestare, tunc
potest condici id ē actione personali
peti quasi plus propter omisam cautio-
nem fuisset solutum d. l. 3 § 3 fin.

Ulpianus dicitur, quod hac cautio nō so-
leat remitti ei, qui illam nō potest facile
prestare id ē pauperi, ex ratione, ne pro-
pter pauperiē a portione liberali-
tatis ex Testamento removeatur, modo
tñ sit homo fregi l. 6. h. lib — Ulpianus
dicit, quod hac cautio nō sit prestanda

Ab illo, qui est praestitutus dispensatorum
alimentorum, v.g. si cui sunt legata per
nullius alimentorum nomine v.g. om-
ni anno 100, et si alius hac distri-
butio fuit commissa, tunc in ille debet
praestare hanc cautionem pro rata et
juxta prius dicta — Executio huius cautio-
ne cessantium aut deficientium por-
tionum reddi, hoc est, quod si unus alimen-
tandorum, s. si essent plures, moreretur,
tunc si tenebatur portionem ejus rat-
idere heredi, sed potuit sibi illam ser-
vare, quia cum testator fecerit
dispensatorem, et cum ei per hoc im-
posuerit molestiam, s. censetur in
tali casu in compensationem partem
deficientium eam velle habere, lege
divina quia h. tit. libri ultimum dicitur.

3

Effectus hujus satisfactionis est, quod si
postea conditio eveniat, et alienum
emergat, quod committatur stipula-
tio, hoc est quod possit agi, ut quod plus est
restituatur — Excepit Nisi talis res
apud legatarium casu fortuito peri-
ret, tunc legatarius haberet excep-
tionem in factum l. i. in fine h. tit.
et iste intentus noceret heredi — Imo
quia casus fortuitus nocet Domino
s. qualis est heres in hypothese, quod si
habeat salvam satisfactionem: et ideo quia
intentus speciei nocet creditori speciei
et liberat debitorem speciei — Et hoc
procedit, nisi legatarius rei legatus s. in
casu eventurae conditionis et emergenti
res alieni: estimationem promissit:
sed l. 2 h. tit., quia ei subest conditio

Quod solvet, nisi res pereat, et quia
casus fortuitus ei non potest imputari
l. 2. si quis cautionem tibi in officio dicitur —
Exigit Nisi forte hunc casum datus
et culpa legalis antea procedat, quia do-
lus suus nemini debet prodesse l. 3
in princip. h. tit. — Et culpa non est cul-
pa, mora morosa

LIBER 36tus

Titulus unus

Ad Senatus-Consultum

Trebellianum

Connexio: Eximus de rebus scilicet item
universalibus, tum particularibus.

Quae nobis relinquuntur verbis directis
seu civilibus seu Imperativis - Jam
sequitur de talibus rebus, quae nobis
verbis obliquis seu rogativis relinquun-
tur v.g. per verba: Volo, rogo, mando et
et tale relictum vocatur fidei commissum -

Breviter egimus de hereditatibus, de
legatis - Jam sequitur de fidei commissis -
Verba directa dicuntur ista, quibus
res immediate et sine facto heredis v.
tertij alicui deferuntur v.g. lego Titio et
obliqua dicuntur, quibus res medi-
ante facto heredis v. tertij alicui deferuntur
v.g. primus heres esto, volo aui, ut hoc
v. illud et huic v. illi et et hoc vocatur
fidei commissum -

L Etymologia fidei commissi provenit
ab eo, quod res p. alieni danda committitur

Eius fidei, qui eam dare rogatur — Hinc
fideicommissa olim in solo rubore potius,
quam juris vinculo continebantur, sicut
in Institutis de fideicom. heredis dicitur —
Hodie dantur tres actiones, scilicet, realis
personalis et hypothecaria — Fideicom-
missum definitur, quod sit species ulti-
ma voluntatis, qua & tota hereditas, & por-
tio quæ quota, aut quantitas, aut alia res
singularis alium verbis obliquis relin-
quitur.

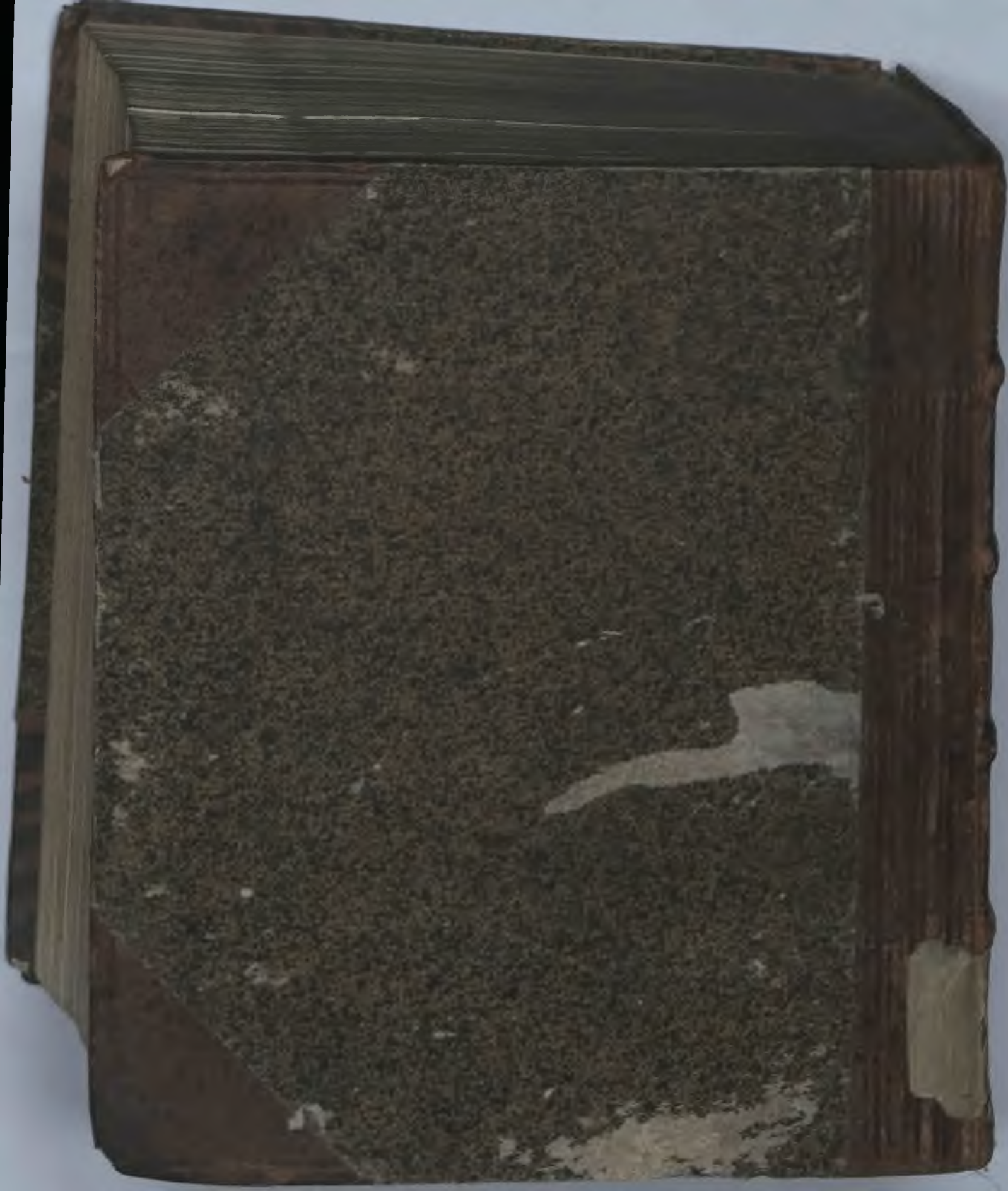
Hæc quaeritur Quis possit fideicommissum
relinquere? Et ille, qui potest testari
li. h. tot — si ergo quis de jure non possit tes-
tari, ille non potest relinquere fidei-
commissum — Imò nec in coelicillis
talis fideicommissum relinquere po-
test, quia qui non potest de jure testari,
non potest in coelicillis, et sic non poterunt

Tales Codicilli testamento confirmari —
Imò nec per Codicillos ab intestato fidei-
commissa relinquere possunt — Quod probat
ex eo, quia Codicilli sunt inventi ideo ut ille,
qui n̄ potest habere item testes, ut saltem
coram 5 testibus voluntatem suam
minis solemnem declarare possit, modo
aliis sit casus testamenti factiois juxta
Tit. Institut. de Codicil. — Item lex 3 de Co-
dicill. — Si aut. sit casus de jure, tunc pos-
sunt in Codicillis relinquere, quia ea, quae
sunt facti, n̄ tollunt ea, quae sunt juris —
Ex dictis patet, quod fideicommittens de-
bet esse casus testamenti factiois auti-
vae — Hinc filiusfamil. fideicommittere
n̄ potest, quia n̄ potest testari l. i § i de Legat. 3.
donare tamen patri consensu potest,
Imò quia hoc mihi conceditur, qui ali-
as testari n̄ possunt — r̄to quia donatio

Testis in fieri extrateamentum, et extra
ultimam voluntatem — Et denique quia
donatio mortis causa ꝑ. Saltem quoad
formam ꝑ. Saltem si fiat presenti co-
ram duobus testibus: ꝑ. comparatur con-
tractibus, atque igitur — Excepto tripeu-
:lio castrensi aut quasi castrensi et
Servus in n. potest fideicommittere, quia
in n. potest testari — Statu dubius in n. po-
test fideicommittere, quia in n. potest
testari — Nec captivus, nec degortatus
ex iisdem rationibus, quod denique in
possunt testari — si tri tales personae
vg Servus, captivus, degortatus, statu
dubius: ꝑ. relinquunt fideicommissum,
et si postea fiant sui juris et si-
mul Cives Romani ꝑ. vg per hereditatem
per retributionem: tunc tale fidei-
commissum valet, modo postea

Tales in eadem voluntate permanebant
Legge 1ma § i et 3 de legat. 3 - Et ratio est
quia in fidei commissis relinquendis
sufficit unum tempus capacitatis scilicet
= vel tempus mortis, quod est speciale —
Aliqui adhuc insuper requirunt novum
actum positivum juxta L. 20 § i de testam.
milit - Venies autem est, quod hoc non requiritur
non quia in d. l. i ejus non fit mentio, pato
quia lex loquitur de milito — Diximus
quod quoad fidei commissum sufficit
unum tempus capacitatis — Ad testam-
enta autem requiritur duplex, scilicet et tem-
= pore mortis testatoris, et tempore con-
diti testamenti L. i § 8 de bon. poss.
rum tab —

Ad finem Nomen adhuc Quoniam
an mutus et surdus possit fidei com-
= missum relinquere? Et dicitur si capax est

ksiaznica@kc-cieszyn.pl